

5th TRB2 INTERNATIONAL CONGRESS ON EDUCATIONAL SCIENCES 5. TRB2 ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ (TRB2-ICES 2026)

Digital Transformation in Education and the Future of Learning
Eğitimde Dijital Dönüşüm ve Öğrenmenin Geleceği

 10.00

8-10 OCTOBER/EKİM 2026

Bitlis Eren University Central Conference Hall
Bitlis Eren Üniversitesi Merkezi Konferans Salonu

BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
5. TRB2 ULUSLARARASI
EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ (TRB2-ICES 2026)
ÖZET BİLDİRİ KİTABI

Tema: “Eğitimde Dijital Dönüşüm ve Öğrenmenin Geleceği”

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Derya ARSLAN

Araş. Gör. Dr. CebraİL YEŞİLÇAY

Araş. Gör. Ümit Buğrahan ÖZCAN

e-ISBN: 978-625-91233-0-1

8–10 EKİM / OCTOBER 2026

BİTLİS / TÜRKİYE

KÜNYE / PUBLICATION INFORMATION

Kongre	5. TRB2 Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi (TRB2-ICES 2026)
Ana tema	Eğitimde Dijital Dönüşüm ve Öğrenmenin Geleceği
Tarih	8–10 Ekim 2026
Ev sahibi	Bitlis Eren Üniversitesi, Bitlis / Türkiye
Kongre başkanı	Prof. Dr. Derya ARSLAN
Resmî diller	Türkçe ve İngilizce
İletişim	trb22026@beu.edu.tr
Web sitesi	https://trb2.beu.edu.tr/
Yayın türü	Özet Bildiri Kitabı / Book of Abstracts
e-ISBN	978-625-91233-0-1
Yayın tarihi	24.10.2026

KONGRE BAŞKANINDAN
MESSAGE FROM THE CONGRESS CHAIR

Değerli akademisyenler, araştırmacılar, öğretmenler ve kıymetli katılımcılar,

Bitlis Eren Üniversitesi ev sahipliğinde 8–10 Ekim 2026 tarihlerinde gerçekleştirdiğimiz 5. TRB2 Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi’nin Özet Bildiri Kitabı’nı bilim dünyasının hizmetine sunmaktan memnuniyet duyuyoruz.

“Eğitimde Dijital Dönüşüm ve Öğrenmenin Geleceği” ana teması etrafında şekillenen kongremizde; yapay zekâ, yenilikçi öğretim yaklaşımları, ölçme ve değerlendirme, psikolojik danışmanlık, kapsayıcı eğitim, dijital güvenlik ve eğitimde bölgesel kalkınma gibi pek çok önemli başlık tartışılmıştır. Davetli konuşmalar, paneller, atölyeler ve bilimsel bildiri oturumları farklı disiplinlerden araştırmacılarla uygulayıcıları aynı akademik ortamda buluşturmuştur.

Bu kitapta yer alacak çalışmaların, eğitimde dijital dönüşümün fırsatlarını ve sorumluluklarını değerlendirmeye, nitelikli ve erişilebilir öğrenme ortamlarının geliştirilmesine katkı sağlamasını diliyoruz.

Başta kongremize katkı sunan kurumlar olmak üzere, onursal başkanlarımıza, bilim ve düzenleme kurullarımıza, hakemlerimize, davetli konuşmacılarımıza, panelistlerimize, atölye yürütücülerimize, öğretmenlerimize ve katılımcılarımıza teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Derya ARSLAN

Kongre Başkanı
Bitlis Eren Üniversitesi

KONGRE HAKKINDA / ABOUT THE CONGRESS

Değerli Akademisyenler, Araştırmacılar ve Katılımcılar,

Bitlis Eren Üniversitesi ev sahipliğinde 08–10 Ekim 2026 tarihlerinde gerçekleştirilen 5. TRB2 Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi’ni başarıyla tamamlamış olmanın mutluluğunu yaşamaktayız.

“Eğitimde Dijital Dönüşüm ve Öğrenmenin Geleceği” ana temasıyla düzenlenen kongremiz; eğitim bilimleri alanında çalışan akademisyenleri, araştırmacıları, öğretmenleri ve uzmanları bir araya getirerek verimli bir bilimsel paylaşım ortamı oluşturmuştur. Kongre süresince sunulan bildiriler, gerçekleştirilen paneller, atölyeler ve akademik oturumlar; eğitim alanındaki güncel gelişmelerin, yenilikçi yaklaşımların ve disiplinlerarası çalışmaların değerlendirilmesine önemli katkılar sağlamıştır.

Elinizdeki bu özet kitabı, kongremizde sunulan çalışmaların bilimsel bir kaydı niteliğinde olup araştırmacılar arasında bilgi paylaşımını desteklemeyi ve ileride yapılacak çalışmalara kaynaklık etmeyi amaçlamaktadır. Kitapta yer alan bildiri özetleri, bilimsel değerlendirme süreçlerinin ardından kabul edilen çalışmalardan oluşmaktadır.

Kongremize katkı sunan bilim kurulu üyelerimize, davetli konuşmacılarımıza, panelistlerimize, atölye yürütücülerimize, oturum başkanlarımıza, bildiri sahiplerine ve tüm katılımcılarımıza; destek veren kurum ve kuruluşlara, Sponsorlara, Düzenleme Kurulumuza ve organizasyonda emeği geçen herkese içtenlikle teşekkür ediyorum.

Bu özet kitabının eğitim bilimleri alanına katkı sağlamasını ve yeni bilimsel çalışmalara ilham vermesini diliyor, kongremize gösterdiğiniz ilgi ve destek için teşekkürlerimi sunuyorum. Saygılarımla.

Prof. Dr. Derya ARSLAN

**Kongre Başkanı
Bitlis Eren Üniversitesi**

TEMATİK ALANLAR / CONFERENCE TOPICS

- Eğitim Bilimleri: rogram ve öğretim, yönetim, ölçme-değerlendirme, psikolojik danışmanlık, hayat boyu öğrenme
- Alan eğitimi: Matematik, fen, dil, sosyal bilimler, okul öncesi, sınıf ve özel eğitim
- Eğitim teknolojileri: yapay zekâ, uzaktan ve hibrit öğrenme, analitik, oyunlaştırma, sanal gerçeklik ve siber etik
- Disiplinlerarası eğitim araştırmaları: Sağlık, mühendislik, hukuk, ekonomi, iletişim, çevre ve bölgesel kalkınma
- Güncel eğilimler: 21. yüzyıl becerileri, göç ve çok kültürlülük, kapsayıcı eğitim, sürdürülebilir kalkınma, kriz dönemlerinde eğitim

KURULLAR / COMMITTEES

KONGRE ONURSAL BAŞKANLARI / HONORARY CONGRESS CHAIRS

Ahmet KARAKAYA — Bitlis Valisi
Prof. Dr. Necmettin ELMASTAŞ — Bitlis Eren Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Musa GENÇCELEP — Hakkari Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mustafa ALİCAN — Muş Alparslan Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Hamdullah ŞEVLİ — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü
Yiğit Yaşar DEMİRER — Tatvan Kaymakamı
Nesrullah TANGLAY — Bitlis Belediye Başkanı
Ahmet EREN — Eren Holding Onursal Başkanı

KONGRE BAŞKANLARI / CONGRESS CHAIRS

Prof. Dr. Derya ARSLAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Fuat TANHAN — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

KONGRE KOORDİNATÖRLERİ / CONGRESS COORDINATORS

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sıddık VANGÖLÜ — Bitlis Eren Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Numan SAYLIK — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Hamdullah ARVAS — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sema ÖZDEMİR — Bitlis Eren Üniversitesi

KONGRE DANIŞMA KURULU / CONGRESS ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ayşe Dilek ÖZŞAHİN KİREÇCİ — Bitlis Eren Üniversitesi, Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Ayhan YILMAZ — Bitlis Eren Üniversitesi, Rektör Yardımcısı
Mehmet Emin ÇAKAY — DAKA Genel Sekreteri
Prof. Dr. Haluk ZLFİKAR — İstanbul Üniversitesi
Tayfun ÖZYOLCU — Bitlis İl Millî Eğitim Müdürü

KONGRE DÜZENLEME KURULU / CONGRESS ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Ayhan YILMAZ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Derya ARSLAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Fuat TANHAN — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet YAYLA — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. M. Bakır ŞENGÜL — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Ebru MANDACI — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Hamdullah ARVAS — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Vedat TÜMEN — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Volkan AYDOĞDU — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Mansur BEŞTAŞ — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Erkan DENK — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Berfin GÖKSOY SEVİNÇLİ — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ŞATA — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe YENİLMEZ — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Engin TURGUT — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kivılcım KAPLAN — Bitlis Eren Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Diyar TEKCE — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sıddık VANGÖLÜ — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fırat ÜNSAL — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nurten Ebru ÖZDEMİR — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra DURSUN — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sema ÖZDEMİR — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zafer KORKMAZ — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed ÜNAL — Bitlis Eren Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Ahmet ÖZKAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Numan SAYLIK — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Volkan TAYİZ — Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Dr. Bayram İPEK — Millî Eğitim Bakanlığı
Dr. Zeynep Yılmaz ŞİMŞEK — Bingöl Üniversitesi
Öğr. Gör. Hakan TUZCU — Bitlis Eren Üniversitesi
Öğr. Gör. Bilal VURAL — Bitlis Eren Üniversitesi
Öğr. Gör. Tuğba TÜMEN — Bitlis Eren Üniversitesi
Öğr. Gör. Yasemin AKSOYALP — Bitlis Eren Üniversitesi
Derviş ÇELİK — Bitlis İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Şube Müdürü
İbrahim KARACA — Bitlis İl Millî Eğitim Müdürlüğü, AR-GE Sorumlusu

KONGRE BİLİM KURULU / CONGRESS SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Ayşe Dilek ÖZŞAHİN KİREÇCİ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Hacı Mehmet BAŞKONUŞ — Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Zülfiye KOÇAK — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Sait İZGİ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf ALAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Yedigörmüş Gülseven SİDİR — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Vural GENÇ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Tahirhan AYDIN — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Funda MASDAR — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar EKİNCİ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuz Ayhan KİREÇCİ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Nurullah ULUTAŞ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Murat KARAKAŞ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Bakır ŞENGÜL — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet DEMİRTAŞ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Kesran AKIN — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Kamuran SARAÇ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice KUŞAK SAMANCI — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan ÇOBAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih Çağlar ÇELİKEZEN — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih Ahmet ÇELİK — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih GENCER — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Murat KÜRŞAT — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Ercan IŞIK — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Ebru MANDACI — Bitlis Eren Üniversitesi

Prof. Dr. Zeki UÇAR — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Beşir KOÇ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe METİN KARAKAŞ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Ayhan YILMAZ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Ülvi ÖZBEY — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet ÖZDEMİR — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. İsa SİDİR — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Murat AYGÜN — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Emrullah ŞEKER — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Nazlım Deniz ARAL — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Tuğba MUTLU BOZKURT — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Ufuk KAYA — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan TARİK — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ALTIN — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Hatice ÖNTÜRK AKYÜZ — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Maşallah KIZILTAŞ — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Hamdullah ARVAS — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Fahrettin ÖZBEY — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Esra AKYÜZ — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Erhan DENK — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Deniz AŞKIN — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Celal İNCE — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Ercan ERCAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Vedat TÜMEN — Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Behçet KOCAMAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Songül KARAKUŞ — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bilal ERKOÇ — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sema ÖZDEMİR — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra DURSUN — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan BULUT — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şule BAYAZIT BEDİRHANOĞLU — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nazenin Saadet GÜLER — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sebahattin KOÇ — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat ÇAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat PARLAKPINAR — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Meryem MEMİŞ DOĞAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan GÖKBAŞ — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Harun ÇİÇEK — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fırat ÜNSAL — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ADIGÜZEL — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim AYTEKİN — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah YILDIRIM — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kelimetullah GEÇER — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emine ERDOĞAN — Kafkas Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fadime KARABULUT — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Samet KALECİK — Bitlis Eren Üniversitesi

5. TRB2 Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi (TRB2 – ICES 2026 BİTLİS)

e-ISBN: 978-625-91233-0-1

Doç. Dr. Mustafa Serkan GÜNBATAR — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Eylem KILIÇ — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Mansur BEŞTAŞ — Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Çetin GÜLER — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Berkan ÇELİK — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Ezgi DOĞAN — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Berfin GÖKSOY SEVİNÇLİ — Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Meriç BOYNUKARA — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Güneş UĞRAŞ — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zafer KORKMAZ — Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sait Emre ÇİFTÇİ — Bitlis Eren Üniversitesi

ULUSLARARASI BİLİM KURULU / INTERNATIONAL SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Ercan ÇELİK — Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan
Zulqurnain Sabir — Lebanese American University, Lebanon
Eudes Antonio Costa — Federal University of Tocantins, Brazil
Prof. Colin Calleja — University of Malta, Malta
Dev Aditya — AI and HCI, London, United Kingdom
Prof. Peter Mayo — University of Malta, Malta
Asst. Prof. Jesus Jaime Diaz — Colorado State University, USA
Asst. Prof. Dr. Mohammad Faizan — Maulana Azad National Urdu University, India
Assoc. Prof. Dr. Md Mahadi Hasan — Imam Abdulrahman Bin Faisal University, Saudi Arabia
Asst. Prof. Dr. Sajjad Ali — Bacha Khan University, Pakistan
Dr. Amin Fathi — Islamic Azad University, Iran
Asst. Prof. Nuray GÜL — Michigan State University, USA
Asst. Prof. Dr. Javed Iqbal — Bacha Khan University, Pakistan

KONGRE SEKRETERYASI / CONGRESS SECRETARIAT

Arş. Gör. Dr. Cebrail YEŞİLÇAY — Bitlis Eren Üniversitesi
Arş. Gör. Ümit Buğrahan ÖZCAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Arş. Gör. Eda TEMİR — Bitlis Eren Üniversitesi
Arş. Gör. Oğuzhan AYRIM — Bitlis Eren Üniversitesi
Arş. Gör. Sakine ÇETİN — Bitlis Eren Üniversitesi
Mehmet Zeki EŞİM — İdari Personel
Murat ÇAM — İdari Personel
Abdullah ÇELİK — İdari Personel

KONGRE WEB SORUMLULARI / CONGRESS WEBSITE TEAM

Doç. Dr. Mansur BEŞTAŞ — Bitlis Eren Üniversitesi
Semih ORAL — Bilgisayar Mühendisi

KONGRE DESTEK HİZMETLERİ / CONGRESS SUPPORT SERVICES

Arafat BAĞOĞLU — Bitlis Eren Üniversitesi
Kayhan ÜZERK — Bitlis Eren Üniversitesi
Muhammed Ensar TUNÇİL — Bitlis Eren Üniversitesi
Yunus ÖZDEMİR — Bitlis Eren Üniversitesi
Yüksel KARADAĞ — Bitlis Eren Üniversitesi

GÖREVLİ ÖĞRENCİLER / STUDENT VOLUNTEERS

Kader EREZ — Bitlis Eren Üniversitesi
Demet MENTEŞE — Bitlis Eren Üniversitesi
Pelda TEKİN — Bitlis Eren Üniversitesi
Beyza Nur YANMAZ — Bitlis Eren Üniversitesi
Zehra SUNUR — Bitlis Eren Üniversitesi
Azime SUBAŞI — Bitlis Eren Üniversitesi
Ayşe Nur KOCAMAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Nazlı YILDIZ — Bitlis Eren Üniversitesi
Yaren Hatice TEHÇİ — Bitlis Eren Üniversitesi
Emine Naz SARI — Bitlis Eren Üniversitesi
Nurşin AKTAR — Bitlis Eren Üniversitesi
Muhammet Hamza İLHAN — Bitlis Eren Üniversitesi
Esra ACAR — Bitlis Eren Üniversitesi
Rozenin KIMAZ — Bitlis Eren Üniversitesi
Doğan GÖLBAŞI — Bitlis Eren Üniversitesi

Yayımlanmak üzere kabul edilen bildiri özetlerinde yer alan görüş, düşünce ve bilimsel içeriklerden yazar(lar) sorumludur.

DAVETLİ KONUŞMACILAR / INVITED SPEAKERS

Prof. Dr. Süleyman Sadi SEFEROĞLU — Lefke Avrupa Üniversitesi

“Yapay Zekâ Çağında Eğitimi Yeniden Düşünmek: Dijital Dönüşümden Öğrenmenin Yeniden Tasarımına”

Prof. Dr. Burhanettin KAYA — Girne Üniversitesi

“Eğitim Ortamlarında Travma”

Prof. Dr. Rahmi SAYLIK — Muş Alparslan Üniversitesi

“Eğitimde Biliş ve Duygu”

Dr. Pauldy OTERMANS — Londra & Dev ADITYA — Londra

"The Education Enabler in the Global South"

PANELLER / PANELS

Panel 1 — Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

Moderatör: Prof. Dr. Murat KAYRI, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, TÜRKİYE

- Prof. Dr. Halil Rahman AÇAR, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, TÜRKİYE
- Uzman Hayrullah KOLAN— MEB

Panel 2 — TRB2 Bölgesinde Yüksek Öğretimin Bölgesel Kalkınmadaki Rolü ve Gelecek Vizyonu

Moderatör: Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, TÜRKİYE

- Prof. Dr. Necmettin ELMASTAŞ, Bitlis Eren Üniversitesi, TÜRKİYE
- Prof. Dr. Musa GENÇCELEP, Hakkari Üniversitesi, TÜRKİYE
- Prof. Dr. Mustafa ALİCAN, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
- Prof. Dr. Hamdullah ŞEVLİ, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, TÜRKİYE

Panel 3 — Değerler, Eğitimin Geleceği, Şiddetsiz Okul İklimi ve Fırsat Eşitliği

Moderatör: Prof. Dr. Hayati ÇAVUŞ, Hakkari Üniversitesi, TÜRKİYE

- Prof. Dr. Mustafa BÖYÜKATA, Yozgat Bozok Üniversitesi, TÜRKİYE
- Prof. Dr. Ramazan SAK, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, TÜRKİYE
- Doç. Dr. Ercan ÖPENGİN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, TÜRKİYE
- Dr. Bayram ORAN, Van Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, TÜRKİYE

BİLDİRİ ÖZETLERİ

ABSTRACTS

İÇİNDEKİLER / TABLE OF CONTENTS

KÜNYE / PUBLICATION INFORMATION	III
KONGRE BAŞKANINDAN	IV
MESSAGE FROM THE CONGRESS CHAIR	IV
KONGRE HAKKINDA / ABOUT THE CONGRESS	V
TEMATİK ALANLAR / CONFERENCE TOPICS	VI
KONGRE ONURSAL BAŞKANLARI / HONORARY CONGRESS CHAIRS	VII
KONGRE BAŞKANLARI / CONGRESS CHAIRS	VII
KONGRE KOORDİNATÖRLERİ / CONGRESS COORDINATORS	VII
KONGRE DANIŞMA KURULU / CONGRESS ADVISORY BOARD	VII
KONGRE DÜZENLEME KURULU / CONGRESS ORGANIZING COMMITTEE	VII
KONGRE BİLİM KURULU / CONGRESS SCIENTIFIC COMMITTEE	VIII
ULUSLARARASI BİLİM KURULU / INTERNATIONAL SCIENTIFIC COMMITTEE	X
KONGRE SEKRETERYASI / CONGRESS SECRETARIAT	X
KONGRE WEB SORUMLULARI / CONGRESS WEBSITE TEAM	X
KONGRE DESTEK HİZMETLERİ / CONGRESS SUPPORT SERVICES	X
GÖREVLİ ÖĞRENCİLER / STUDENT VOLUNTEERS	XI
DAVETLİ KONUŞMACILAR / INVITED SPEAKERS	XII
PANELLER / PANELS	XIII
Panel 1 — Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli	XIII
Panel 2 — TRB2 Bölgesinde Yüksek Öğretimin Bölgesel Kalkınmadaki Rolü ve Gelecek Vizyonu	XIII
Panel 3 — Değerler, Eğitimin Geleceği, Şiddetsiz Okul İklimi ve Fırsat Eşitliği	XIII
BİLDİRİ ÖZETLERİ	XIV
ABSTRACTS	XIV
İÇİNDEKİLER / TABLE OF CONTENTS	XV
ALGORİTMALAR HER YERDE: MÜHENDİSLİK ÖĞRENCİLERİNİN ALGORİTMALARA YÖNELİK ALGILARI VE DENEYİMLERİ: BİR NİTEL ÇALIŞMA	1
YENİ ATANMIŞ ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ	2
EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE MERHAMETLİ LİDERLİK: İNSAN MERKEZLİ BİR YAKLAŞIM	3
İKİ ARADA BİR DEREDE: ERGEN YÜZÜCÜLERİN ÇİFT KARİYER DENEYİMLERİ	4

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN 3 BOYUTLU TASARIM SÜREÇLERİNE YÖNELİK DENEYİMLERİ	5
MEANING CRISIS IN THE DIGITAL AGE: A RE-EVALUATION OF ABD AL-QĀHIR AL-JURJĀNĪ'S AND AL-GHAZĀLĪ'S UNDERSTANDING OF WORD AND MEANING IN TERMS OF DEEP READING SKILLS	6
THE COMMENTARY TRADITION AND THE CULTURE OF DEEP READING IN CLASSICAL ARABIC LITERATURE: AN EVALUATION IN THE CONTEXT OF THE DIGITAL AGE.....	7
AKILCI DUYGUSAL DAVRANIŞCI TERAPİ TEMELLİ TEK OTURUMLUK PSİKOEĞİTİM PROGRAMININ ERGENLERİN AKILCI OLMAYAN DÜŞÜNCELERİNE ETKİSİ	8
SURİYELİ GÖÇMEN ANNELERİN DİJİTAL EBEVEYNLİK DENEYİMLERİ.....	9
İLKOKUL DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL BAĞIMLILIĞIN OKUDUĞUNU ANLAMA BECERİSİNE ETKİSİNDE DİKKAT VE OKUMA MOTİVASYONUNUN ARACI ROLÜ ..	10
AZERBAYCAN'DA GÖREV YAPAN SOSYAL PEDAGOGLARIN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR	11
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖZEL EĞİTİM ALANINDA ÖZ YETERLİLİK ALGILARININ İNCELENMESİ	12
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN ETİK DAVRANIŞLARININ FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	13
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL TRAVMA, DOOMSCROLLİNG VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	14
SİBER DÜNYADA DİKKAT DAĞINIKLIĞI: SİBER PSİKOLOJİ PERSPEKTİFİNDEN BİLİŞSEL KONTROL, ÇOKLU GÖREV VE DİJİTAL ESENLIK ÜZERİNE BİR ANALİZ	15
DİJİTAL BİR “DENEYİM MAKİNESİ” OLARAK VR GÖZLÜK TEKNOLOJİSİ: BAĞIMLILIK POTANSİYELİ VE GERÇEK YAŞAMDAN UZAKLAŞMA EĞİLİMİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR İNCELEME.....	16
YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE YAŞ ALMIŞ BİREYLERDE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ: KURAMSAL BİR DEĞERLENDİRME	17
TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ VE FİNLANDİYA EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	18
MAKAO VE TÜRKİYE EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	19
ATIK MALZEMELERDEN BİYOPLASTİK ÜRETİMİ	20
OYUN DESTEKLİ ÖĞRETİMİN ORTAOKUL 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE GELİŞEN MATEMATİK TUTUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ.....	21
DİLİMİZDEKİ KELİMELERİN ÇIKIŞ HİKAYELERİNİN VE KÖKENLERİNİN EL YAZMASI VE DİJİTAL RESİMLERLE ÖĞRETİLMESİ	22

ADAPTATION OF THE BRIEF GRIEF QUESTIONNAIRE TO TURKISH CULTURE: A STUDY OF VALIDITY, RELIABILITY, AND MEASUREMENT INVARIANCE	23
ANALYSIS OF STUDIES ON GAME-BASED LEARNING IN SCIENCE EDUCATION	24
EĞİTİMDE ŞEFFAFLIK ARAYIŞI: AÇIKLANABİLİR YAPAY ZEKÂ LİTERATÜRÜNÜN BİBLİYOMETRİK VE SİSTEMATİK HARİTALANDIRMASI	25
LİSE ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMDE YAPAY ZEKÂYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: FIRSATLAR VE ZORLUKLAR ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA.....	26
8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKÂYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE YAPAY ZEKÂYI KULLANIM ALIŞKANLIKLARI.....	27
KÜÇÜK ÖRNEKLEMLERDE YAPISAL KIRILMA SAYISININ BELİRLENMESİ: BİLGİ KRİTERLERİ VE SIRALI TESTLERİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	28
FARKLI DİSİPLİNLERDE KADIN TEMALİ BİR PANELİN ORTAÖĞRETİM KIZ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVEN DÜZEYİNE ETKİSİ.....	29
SANAT TERAPİSİNE DAYALI GRUP ÇALIŞMASININ ERGEN KIZ ÖĞRENCİLERDE BENLİK TASARIMINA ETKİSİ.....	30
ARTAN İŞSİZLİĞİN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN VE DERSHANEYE GİDEN LİSE MEZUNLARININ ÜNİVERSİTE SEÇİMİNE ETKİSİ.....	31
EĞİTİM FAKÜLTESİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİ VE MEZUNLARININ ATANAMAMA KAYGILARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	32
EXAMINING SPECIAL EDUCATION PRE-SERVICE TEACHERS SEFICACY PERCEPTIONS TOWARD DIFFERENTIATED INSTRUCTION.....	33
4009- KÖY OKULLARINA YÖNELİK DESTEK PROGRAMININ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLİM FARKINDALIĞINA ETKİSİ: “GELECEK TASARIMI: BİR KÖY, BİR SINIF, BİR DENEY, BİR GELECEK” PROJESİ ÖRNEĞİ.....	34
KISA FORMATLI VIDEO PLATFORMLARININ BİLİŞSEL ETKİLERİ	35
DEVELOPMENT AND VALIDATION OF THE PERCEIVED MENTAL LOAD SCALE FOR ADULTS (PMLSA).....	36
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÜNLÜK YAŞAMDA ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİ VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ	37
ERGENLERDE DİJİTAL OYUN BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL KAYGI ARASINDAKİ İLİŞKİ	38
YAPAY ZEKA ÇAĞINDA EĞİTİMCİLERİN DİJİTAL YETKİNLİK GEREKSİNİMLERİ: BİR ÇERÇEVE ÖNERİSİ	39
ANNE-BABA İZLEMESİ VE EKРАН MARUZİYETİ BAĞLAMINDA ERGENLERİN DİJİTAL RİSK PROFİLLERİ.....	40

MAARİF MODELİ ÇERÇEVESİNDE İLKOKUL 1. VE 2. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	41
2018 PROGRAMI VE 2024 TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÇERÇEVESİNDE ORTAÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI .	42
BODY-RELATED STEREOTYPES IN DIGITAL MEDIA: A DIGITAL PATHWAY TO APPEARANCE-BASED BULLYING IN EARLY CHILDHOOD.....	43
OKULA AİDİYETTEN MESLEKİ BAĞLILIĞA: KARİYER EVRELERİNE GÖRE ÇOKLU GRUP YAPISAL EŞİTLİK MODELİ	44
ÇEKİNGENLİĞİN KURAMSAL, GELİŞİMSEL VE BAĞLAMSAL TEMELLERİ: BÜTÜNCÜL BİR DERLEME	45
DİJİTAL GERİLİM: EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN ÜRETTİĞİ AMAÇ-ARAÇ UYUMSUZLUĞUNA KURAMSAL BİR BAKIŞ.....	46
DİJİTALLEŞEN OKUL-AİLE İLETİŞİMİNDE KÜLTÜREL SERMAYENİN ETKİNLEŞTİRİLMESİ: ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİ İLE VELİLERİNİN GÖRÜŞLERİ.....	47
ÖĞRETMEN ADAYLARININ MEB DİJİTAL PLATFORMLARINA YÖNELİK BİLGİ VE TEKNOLOJİLERİ KULLANABİLME YETERLİLİĞİNİN İNCELENMESİ.....	48
LİSANS EĞİTİMİ SÜRECİNDE ÇALIŞMAK ZORUNDA KALAN ÖĞRETMEN ADAYLARININ ERKEN OKUL TERKİ RİSKİNİN İNCELENMESİ: YAŞANAN ZORLUKLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	49
ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAPAY ZEKÂ OKURYAZARLIĞI İLE DİJİTAL OKURYAZARLIK BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	50
X, Y VE Z KUŞAĞI ÖĞRETMENLERİNİN İŞ DEĞERLERİ VE İŞ DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	51
GELİŞİM ZİHNİYETİ: PSİKOSOSYAL AÇIDAN ROLÜ VE ÖNEMİ: BİR LİTERATÜR TARAMASI	52
POTENTIAL ROLE OF NAA AND SA IN ENHANCING ENZYMATIC ANTIOXIDANT RESPONSE IN MAIZE UNDER CONTROLLED APPLICATIONS.....	53
PLANT BIOMARKERS: INNOVATIVE MOLECULAR APPROACHES FOR THE EARLY DETECTION OF ABIOTIC STRESS AND SUSTAINABLE AGRICULTURAL PRACTICES	54
DİJİTALLEŞEN EĞİTİMDE ÖĞRETMEN; EĞİTİMDE YAPAY ZEKÂ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME	55
THE MEDIATING ROLE OF SELF-REGULATION SKILLS AND MOTIVATION IN THE RELATIONSHIP BETWEEN HIGHER-ORDER THINKING SKILLS AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF PRE-SERVICE PRIMARY SCHOOL TEACHERS.....	56
YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRENME SÜRECİNDE KÜLTÜR AKTARIM ARACI OLARAK YAPAY ZEKANIN KULLANILMASI.....	57

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE PSİKOLOJİK KIRILGANLIKLAR VE KORUYUCU MEKANİZMALAR: NİTEL BİR ARAŞTIRMA.....	58
ERGENLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, OLUMLU GELECEK BEKLENTİLERİ VE BAŞARISIZLIK KORKULARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ.....	59
EXAMINING LEARNING-TEACHING EXPERIENCES AND EVIDENCE OF LEARNING WITHIN TÜRKİYE CENTURY EDUCATION MODEL: THE MIDDLE SCHOOL MUSIC CURRICULUM.....	60
FEN BİLİMLERİ DERSİ MÜFREDAT PROGRAMLARINDA (2018 ve 2024) YER ALAN TEKNOLOJİ KAZANIMLARININ FEN BİLİMLERİ ÖĞRETMENLERİ GÖZÜYLE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	61
YEŞİL İSTİHDAMA GEÇİŞTE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN ROLÜ.....	62
LİSE ÖĞRENCİLERİNDE YAŞAMDA ANLAM VE UMUDUN SPİRİTÜEL İYİ OLUŞU YORDAMA GÜCÜ.....	63
DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE EKRAAN SÜRESİ TARTIŞMALARI BAĞLAMINDA ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL İŞLEVLERİNİN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	64
LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OKUL DOYUMUNUN YORDAYICISI OLARAK OKUL İKLİMİ VE KİŞİLERARASI YETERLİK.....	65
ORTAÖĞRETİMDE SOYUT TARİHSEL KAVRAMLARIN SOMUTLAŞTIRILMASI: AHLAT MEZAR TAŞLARI VE KİTABELERİ ÖRNEKLİ KÜLTÜREL MİRAS BİLİNCİ İÇİN DİSİPLİNLER ARASI BİR MODEL TASARIMI.....	66
ERKEN ÇOCUKLUKTA STEM EĞİTİMİNDE ÖĞRETMEN	67
ANLAM DAN GÖRSELE: İSTİKLAL MARŞI'NIN ANLAM DÜNYASINI DİSİPLİNLER ARASI YAKLAŞIMLA KEŞFETMEK.....	68
EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN SOMUT YÜZÜ: "BENİM HOCAM" YOUTUBE KANALININ SÖYLEMSEL ANALİZİ.....	69
EV HANIMLARININ DİJİTAL ÖĞRENMESİ.....	70
HOŞGÖRÜ VE SOSYALLİK ARASINDAKİ İLİŞKİDE İYİMSERLİĞİN ARACI ROLÜ.....	71
SORMAK, KEŞFETMEK, ÜRETMEK: MERAK İLE YARATICILIK ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	72
DİJİTAL DÖNÜŞÜM ÇAĞINDA EĞİTİMDE ELEŞTİREL DÜŞÜNME ÖNEMİ.....	73
DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE ÖĞRETMEN TEKNOSTRESİ: KAVRAMSAL BİR DERLEME ..	74
ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ ÖĞRENME ANALİTİĞİ: FIRSATLAR, RİSKLER VE GELECEK YÖNELİMLERİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR DERLEME	75
GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI EĞİTİMİNDE HAREKETLİ ÇİZGİ ROMAN VE MULTİMEDYA ENTEGRASYONU İÇİN BİR MODEL ÖNERİSİ	76

MEDYA YOLUYLA AFETLERE MARUZ KALMANIN OLUŞTURDUĞU DOLAYLI TRAVMA İLE PSİKOLOJİK BELİRTİLER, PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK VE ALGILANAN SOSYAL DESTEK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	77
DEPREM KORKUSUNDAN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIĞA: ERGENLERDE BAŞ ETME STRATEJİLERİ	78
HOW DOES SCHOOL CLIMATE SHAPE INCLUSIVE LEADERSHIP? THE MEDIATING ROLES OF PARTICIPATION OPPORTUNITIES AND JOB SATISFACTION	79
OKULLARDA KARANLIK LİDERLİK: TÜRKİYE ÖRNEKLEMİNDE META-SENTEZ.....	80
C# VE UNITY TABANLI EĞİTSEL BİR 2B SİMÜLASYONUN GELİŞTİRİLMESİ ve KULLANICI PERFORMANSINA ETKİSİNİN ANALİZİ	81
EĞİTİMDE YAPAY ZEKA ARAÇLARININ KULLANIMINA İLİŞKİN ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	82
İLKOKUL DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ(DKAB) KİTAP VE MATERYALLERİNE YÖNELİK DKAB ÖĞRETMEN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ*	83
İLKOKUL DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNDEKİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UYGULAMALARINA İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ	84
RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARIYLA DEĞER EĞİTİMİ: İLKOKUL ÖĞRENCİ ÜRÜNLERİNİN ANALİZİ	85
REVIEW OF RESEARCH ON CLIMATE LITERACY AND CLIMATE EDUCATION IN SCIENCE EDUCATION	86
RESEARCH TRENDS IN NATURE LITERACY AND BIODIVERSITY IN TÜRKİYE: A DESCRIPTIVE CONTENT ANALYSIS (2015–2025)	87
ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ ÖNCESİ VE SONRASI GENÇLİK ALGISI: 2020 ODAK GRUP BULGULARINDAN 2026 LİTERATÜR VERİLERİNE DAİR BİR İNCELEME	88
EĞİTİME YÖNELİK VERGİSEL TEŞVİKLERİN SOSYAL ADALET VE FIRSAT EŞİTLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	89
KIZLARIN EĞİTİMİNDE SAĞLIKLI YAŞAM VE DÜŞÜNCE BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİ: QANOT MODELİ UYGULAMASI.....	90
SHISHKIN AĞINA DAYALI İKİNCİ MERTEBE BİR YAKLAŞIMLA SİNGÜLER PERTÜRBE SINIR DEĞER PROBLEMLERİNİN SAYISAL ÇÖZÜMÜ	91
TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMININ ULUSLARARASI ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ YAKLAŞIMLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI	92
KENTSEL MEKÂNIN EĞİTİM ÇIKTILARINA ETKİSİ: HELSİNKİ ÖRNEĞİNDE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ.....	93
PROJE OLİMPİYATLARI İÇİN GELİŞTİRİLEN ÇOK BOYUTLU DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİN TASARIMI: GENPROO-GENÇ PROJECİLER OLİMPİYATI ÖRNEĞİ	94

EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE MAKYAVELİZM: BİR DOKÜMAN İNCELEMESİ	95
STATISTICAL CONVERGENCE VIA A RIORDAN BAND MATRIX.....	96
SOSYAL MEDYA VE ÇEVİRİMİÇİ ALIŞVERİŞ BAĞIMLILIĞININ PSİKOLOJİK YORDAYICILARININ KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ	97
TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYET AÇISINDAN CIPP MODELİNE GÖRE İNCELENMESİ	98
ÖĞRENME ANALİTİĞİNDE YAPAY ZEKA KULLANIMI: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK BAŞARISIZLIĞIN ERKEN TAHMİNİ İÇİN MAKİNE ÖĞRENMESİ YAKLAŞIMI.....	99
İLK OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNDE DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN DENEYİMLERİ: FENOMENOLOJİK BİR ARAŞTIRMA	100
FİLANTROPİDEN SÜRDÜRÜLEBİLİR SOSYAL HİZMET YATIRIMLARINA: AHMET EREN ÖNCÜLÜĞÜNDE EREN HOLDİNG'İN BİTLİS İLİNDEKİ EĞİTİM YATIRIMLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	101
SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE KÜLTÜREL YETKİNLİK VE KAPSAYICILIK: BİLGİ, BECERİ, DEĞER BOYUTLARI EKSENİNDE BİR DEĞERLENDİRME	102
SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA MERHAMET YORGUNLUĞUNUN YORDAYICILARI: RİSK GÖSTERGELERİ VE PSİKOLOJİK KAYNAKLARIN HİYERARŞİK İNCELENMESİ	103
TÜRKİYE BAĞLAMINDA DAĞITIMCI LİDERLİK İLE ÖĞRETMEN ÇIKTILARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI	104
FEN EĞİTİMİNDE KAVRAM YANILGILARININ TESPİTİNDE ÇOK AŞAMALI TESTLERİN KULLANIMI.....	105
LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN SOSYODEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	106
ULUSLARARASI MATEMATİK VE FEN EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI (TIMSS) SONUÇLARINDAN HAREKETLE TÜRKİYE VE LİTVANYA EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	107
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SINIF İKLİMİ İLE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE DERSE YÖNELİK TUTUM VE AKADEMİK MOTİVASYONUN ARACI ROLÜ	108
KÜLTÜREL MİRASIN DİJİTAL MODA TASARIMINA AKTARILMASI: TEKSTİL VE MODA TASARIMI EĞİTİMİNDE KÜLTÜR TEMELLİ BİR DİJİTAL ÖĞRENME MODELİ ÖNERİSİ	109
GELECEĞİN GÜVENLİK GİYSİLERİNİ TASARLAMAK: POLİS ÜNİFORMALARI ÜZERİNDEN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ DİJİTAL TASARIM EĞİTİM MODELİ ÖNERİSİ.....	110
GEÇMİŞİN KAHRAMANLARI, GELECEĞİN ÖĞRENME ARAÇLARI: GELENEKSEL GİYSİLİ FİGÜRLER	111
SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OYUN KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI	112

2024 HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ OKURYAZARLIK BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	113
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE YARATICILIĞIN GELİŞTİRİLMESİ: DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE KÜLTÜREL BELLEK EKSENİNDE BİR DEĞERLENDİRME	114
DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE YEŞİL EKONOMİ ÇAĞINDA EĞİTİM HARCAMALARININ İKTİSADİ BÜYÜME VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİYE ETKİSİ: ORTA AVRUPA EKONOMİLERİ ÜZERİNE PANEL ARDL ANALİZİ.....	115
21. YÜZYIL BECERİLERİ BAĞLAMINDA DİJİTAL YETERLİLİK, ÖĞRETMENLİĞİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ, EĞİTİM PROGRAMLARININ DÖNÜŞÜMÜ VE KAMU YÖNETİMİ	116
SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI ÜZERİNE ZORUNLU EĞİTİM ÖRNEKLEMLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN SİSTEMATİK DERLEMESİ.....	117
ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİYLE İLİŞKİLİ OKUL TEMELLİ KORUYUCU FAKTÖRLER: POZİTİF PSİKOLOJİ PERSPEKTİFİNDEN BİR DERLEME	118
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENME ÇEVİKLİĞİ ÖLÇEĞİ.....	119
AVRUPA'YA ERASMUS İLE GİDEN TÜRK ÖĞRENCİLERİN SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON SÜREÇLERİNİN U-EĞRİSİ MODELİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ.....	120
METİN ÖZDAMARLAR'IN KURGUSAL NİTELİKLİ ÇOCUK KİTAPLARININ ERDEM-DEĞER-EYLEM AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	121
AN ANALYSIS OF POSTGRADUATE STUDIES ON IMPROVISATION IN MUSIC EDUCATION IN TÜRKİYE ACCORDING TO VARIOUS VARIABLES.....	122
AİLE BÜTÜNLÜĞÜ BOZULAN ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİSİ, ÖĞRETMEN PSİKOLOJİK DANIŞMAN VE VELİLERİN GÖRÜŞLERİ.....	123
SİNGÜLER PERTÜRBE DENKLEMLER VE MONTE CARLO YÖNTEMİ.....	124
ALGILANAN MANEVİ DESTEK ÖLÇEĞİ-KISA FORM 2'NİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI	125
GREEN TRANSFORMATION IN VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION: AN ANALYSIS OF THE ELECTRICAL-ELECTRONICS CURRICULUM IN TERMS OF GREEN SKILLS.....	126
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE YAPAY ZEKA İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN ANALİZİ.....	127
KORUYUCU BAKIM ALTINDAKİ ÇOCUK VE ERGENLERE YÖNELİK PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK HİZMETLERİNDE NARRATIVE TERAPÖTİK YAKLAŞIMLARIN ROLÜ: KAVRAMSAL BİR İNCELEME.....	128
VAROLUŞÇU TEMELLİ PSİKOTERAPİLERİN İNTİHAR DÜŞÜNCELERİ ÜZERİNDE ETKİSİ: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI	129
KANSER HASTALARI İLE YAPILAN VAROLUŞSAL MÜDAHALELERİN ETKİLİLİĞİ BİR META ANALİZ ÇALIŞMASI	130

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA ANA SAYFALARI ÜZERİNDEN İLETİŞİM VE ETKİLEŞİM ANALİZİ.....	131
SIMPLIFICATION IN THE PRESCHOOL EDUCATION CURRICULUM OF THE TURKEY CENTURY EDUCATION MODEL: A COMPARATIVE DOCUMENT ANALYSIS OF THE 2024 AND 2026 VERSIONS	132
KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ ÖĞRENME YOLLARININ TASARIMINDA YAPAY ZEKÂ: KİŞİSELLEŞTİRME DUYARLILIĞI VE ÖĞRENCİ PROFİLİNE UYUM	133
BİLGİ DEĞİŞİMİNE DUYARLI ÖĞRENME EKOSİSTEMLERİ: DİNAMİK YENİDEN YAPILANDIRMA İÇİN TASARIM İLKELERİ	134
YAPAY ZEKÂ TABANLI ÖĞRENCİ BAŞARI TAHMİNİ VE ERKEN UYARI SİSTEMİ.....	135
YAS, KAYIP VE TRAVMA: KURAMSAL TEMELLER, KLİNİK AYIRICI TANI VE MÜDAHALE YAKLAŞIMLARI.....	136
EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN YENİ PARADİGMASI: YAPAY ZEKA DESTEKLİ ADAPTİF ÖĞRENME	137
TÖMER ÖĞRENCİLERİNİN ÜNİVERSİTE VE SOSYAL YAŞAMA UYUMUNDA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN ROLÜ	138
YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA ÖĞRETMENLİK: ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL YETKİNLİK ALGILARI, KULLANIM ENGELLERİ VE MESLEKİ GELECEK BEKLENTİLERİ	139
OKUL GELİŞTİRME VE OKUL ETKİLİLİĞİ ALANINDAKİ YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM YAYINLARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ.....	140
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK MATEMATİK PROBLEM ÇÖZMEDE CANLANDIRMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ.....	141
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MATEMATİKSEL KAVRAM YANILGILARINI FARK ETME, AÇIKLAMA VE MÜDAHALE GELİŞTİRME DÜZEYLERİNİN SENARYO TEMELLİ İNCELENMESİ	142

ALGORİTMALAR HER YERDE: MÜHENDİSLİK ÖĞRENCİLERİNİN ALGORİTMALARA YÖNELİK ALGILARI VE DENEYİMLERİ: BİR NİTEL ÇALIŞMA

Rojbin Döğre Uğraş¹, Doç. Dr. Eylem Kılıç², Prof. Dr. H. Eray Çelik³

^{1,2}Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

³Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/Ekonometri Bölümü/ İstatistik Anabilim Dalı Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0003-9332-1136, ²0000-0001-8123-8632, ³0000-0001-7490-8124

Anahtar Kelimeler: Algoritma, Algoritmik Okuryazarlık, Mühendislik Öğrencileri, Güven, Şeffaflık, Hesap Verebilirlik

Algoritmalar, sosyal medya platformlarından arama motorlarına, çevrimiçi alışveriş sistemlerinden içerik öneri mekanizmalarına kadar dijital yaşamın birçok alanında önemli bir rol oynamaktadır. Bu sistemlerin bireylerin kararlarını, tercihlerini ve bilgiye erişim süreçlerini giderek daha fazla etkilemesine rağmen, kullanıcıların algoritmalarla ilişkin algıları ve deneyimleri hakkında sınırlı bilgi bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı, mühendislik öğrencilerinin algoritmalarla yönelik algılarını ve deneyimlerini derinlemesine incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nde öğrenim gören ve amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 7 öğrenci oluşturmuştur. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmış, görüşmeler yaklaşık 15–20 dakika sürmüştür. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Analiz sonucunda öğrencilerin görüşlerinin algoritmaların kullanım alanları, güven, şeffaflık, adalet, hesap verebilirlik, doğruluk ve kişiselleştirme temaları etrafında şekillendiği belirlenmiştir. Bulgular, öğrencilerin algoritmaları günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak gördüklerini ve özellikle sosyal medya, video platformları, çevrimiçi alışveriş sistemleri ve arama motorlarında yoğun biçimde deneyimlediklerini göstermektedir. Katılımcılar algoritmaların kullanıcılara kişiselleştirilmiş içerikler sunma konusunda önemli avantajlar sağladığını belirtirken, bu sistemlerin tamamen tarafsız olmadığına ve kullanılan veriler ile geliştiricilerin tercihleri doğrultusunda yanlı sonuçlar üretebileceğine dikkat çekmişlerdir. Öğrenciler ayrıca algoritmik sistemlerde şeffaflık ve açıklanabilirliğin kullanıcı güvenini artıran temel unsurlar olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte, veri gizliliği, yanlış yönlendirme ve algoritmik önyargılar konusunda çeşitli endişeler dile getirilmiştir.

Sonuç olarak araştırma, mühendislik öğrencilerinin algoritmaları yalnızca teknik sistemler olarak değil, aynı zamanda etik ve toplumsal sonuçlar doğuran yapılar olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Bulgular, algoritmik okuryazarlığın geliştirilmesine ve daha şeffaf, adil ve hesap verebilir algoritmik sistemlerin tasarlanmasına yönelik önemli çıkarımlar sunmaktadır.

YENİ ATANMIŞ ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Muhammed Nimetullah Özcan¹

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0009-0007-3807-1305

Anahtar Kelimeler: Yeni Atanmış Öğretmenler, Öğretmenlik Mesleği, Mesleki Uyum, Mesleki Bağlılık

Bu araştırma, meslek hayatlarının başlangıcındaki öğretmenlerin mesleki algılarını, karşılaştıkları çok boyutlu zorlukları, bu zorluklarla baş etme stratejilerini ve atanma öncesindeki beklentilerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde olgubilim (fenomenoloji) deseniyle yapılandırılan çalışma, Siirt ilinde görev yapan farklı branşlardan (Fen Bilimleri, Matematik, Özel Eğitim, Okul Öncesi vb.) toplam 15 yeni atanmış öğretmen ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmış ve elde edilen veriler MAXQDA yazılımı aracılığıyla toplam 428 kod üzerinden içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Araştırma bulguları, öğretmenlerin mesleki algılarının üç temel kategoride yoğunlaştığını göstermektedir: Pozitif meslek algısı (%51,5), negatif meslek algısı (%30,7) ve mesleki sorumluluk algısı (%17,7). Pozitif algıların temelini; kişisel özelliklerin mesleğe uygunluğu ($f=30$), mesleğin kutsallığı ve geleceği şekillendirme misyonu oluşturmaktadır. Buna karşın negatif algılar; düşük ekonomik tatmin ($f=14$), mesleğe ayrılan zamanın okul dışına taşması ve toplumsal saygınlığın tarihsel süreçte azaldığı düşüncesi etrafında şekillenmektedir. Mesleki sorumluluk boyutu ise öğretmenlerin kendilerini öğrencilerin gelişimine rehberlik eden ve kritik gelişim dönemlerinde onlara rol model olan figürler olarak konumlandırımlarıyla karakterize edilmektedir.

Öğretmenlerin mesleğin ilk yıllarında deneyimledikleri problemler incelendiğinde, çevresel faktörlerin (%43,9) en büyük zorluk alanını oluşturduğu saptanmıştır. Bu kapsamda büyükşehirden gelen öğretmenlerin küçük yerleşim yerlerine uyum sağlamada yaşadığı güçlükler, okul ve çevresindeki fiziki imkan yetersizlikleri ile barınma ve ulaşım sorunları ön plana çıkmaktadır. İkinci sırada yer alan öğretmen kaynaklı problemler (%22,4) kapsamında en dikkat çekici bulgu, öğretmenlerin üniversitede edindikleri teorik bilgileri pratiğe aktarmada yaşadıkları "gerçeklik şoku" (reality shock) ve sınıf yönetimi ($f=13$) konusundaki yetersizlik hissidir. Öğrenci kaynaklı problemler (%17,8) başlığında ise öğrencilerin akademik hazırbulunuşluk düzeylerinin düşüklüğü ve motivasyon eksikliği temel sorunlar olarak belirlenmiştir.

Katılımcıların bu problemlerle baş etmede en çok meslektaş desteğine, okul idaresinin rehberliğine ve bireysel çabalara başvurdıkları görülmüştür. Araştırma ayrıca, öğretmenlerin atanmadan önceki "mesleki kolaylık", "ekonomik refah" ve "yüksek saygınlık" gibi beklentilerinin saha gerçekleriyle her zaman örtüşmediğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak çalışma; yeni öğretmenlerin mesleki uyum süreçlerini kolaylaştırmak ve bağlılıklarını artırmak için mentörlük sistemlerinin güçlendirilmesi, hizmet içi eğitimlerin uygulama odaklı hale getirilmesi ve okul-veli-idare iş birliğini artıran kurumsal destek mekanizmalarının etkinleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE MERHAMETLİ LİDERLİK: İNSAN MERKEZLİ BİR YAKLAŞIM

Eşref NAS¹

¹Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Diyarbakır/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-4524-9534

Anahtar Kelimeler: Merhametli Liderlik, Dijital Dönüşüm, Eğitim Liderliği, Okul İklimi

Yapay zekâ, büyük veri ve dijital öğrenme teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, eğitim sistemlerinde köklü değişimleri beraberinde getirmektedir. Eğitimde dijital dönüşüm süreci, öğrenme ortamlarını, öğretim uygulamalarını ve eğitim paydaşlarının rollerini yeniden şekillendirirken eğitim liderlerinden beklenen yeterlikleri de dönüştürmektedir. Bununla birlikte dijital dönüşümün başarılı bir şekilde yönetilebilmesi yalnızca teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve dijital becerilerin geliştirilmesiyle sınırlı değildir. Bu süreçte bireylerin ihtiyaçlarını merkeze alan, değişimin insani boyutunu gözeten liderlik yaklaşımlarına da gereksinim duyulmaktadır. Merhametli liderlik, bireylerin yaşadığı zorlukları fark eden, onların duygu ve ihtiyaçlarına duyarlılık gösteren ve iyi oluşlarını desteklemeyi amaçlayan çağdaş bir liderlik anlayışı olarak bu gereksinime yanıt vermektedir.

Bu derleme çalışmasının amacı, eğitimde dijital dönüşüm sürecinde merhametli liderlik kavramını incelemek ve öğrenmenin geleceği açısından eğitim kurumlarına sağlayabileceği katkıları ortaya koymaktır. Bu kapsamda merhametli liderlik, eğitim liderliği, okul aidiyeti, okul iklimi ve dijital dönüşüm konularına ilişkin ulusal ve uluslararası literatür incelenmiştir.

Literatür incelemesi sonucunda merhametli liderliğin empati, etkili iletişim, kapsayıcılık, saygı, etik duyarlılık ve psikolojik iyi oluşu destekleme gibi temel boyutlardan oluştuğu belirlenmiştir. Ayrıca bu liderlik yaklaşımının öğretmenlerin mesleki bağlılığını güçlendirdiği, örgütsel güveni artırdığı ve eğitim kurumlarında aidiyet duygusunun gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. Merhametli okul liderlerinin güvene dayalı ilişkiler kurarak öğretmen, öğrenci ve veliler arasında güçlü bağlar oluşturduğu; bireylerin kendilerini değerli ve desteklenmiş hissetmelerine katkı sunduğu vurgulanmaktadır. Bunun yanında dijital dönüşüm süreçlerinde ortaya çıkabilen belirsizlik, değişime direnç ve teknoloji kaynaklı yabancılaşma gibi sorunların yönetilmesinde merhametli liderliğin önemli bir işlev üstlenebileceği değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak öğrenmenin geleceğinde başarılı eğitim kurumlarının yalnızca teknolojik yenilikleri benimseyen değil, aynı zamanda insani değerleri koruyup geliştirebilen kurumlar olacağı öngörülmektedir. Bu nedenle eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesine yönelik programlarda dijital liderlik yeterliklerinin yanı sıra merhametli liderlik becerilerinin geliştirilmesine de önem verilmesi önerilmektedir.

İKİ ARADA BİR DEREDE: ERGEN YÜZÜCÜLERİN ÇİFT KARIYER DENEYİMLERİ

Alihan Özen¹, Fedai Kabaday²

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize/TÜRKİYE

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Rize/TÜRKİYE

Orcid Id: ² 0000-0003-2486-2337

Anahtar Kavramlar: Çift Kariyer, Ergen Yüzücü, Kariyer Öz-Yönetimi, Deneyim

İki farklı uzmanlık alanında eş zamanlı olarak ilerlemeyi ifade eden çift kariyer olgusu, spor psikolojisi alanında son yıllarda giderek daha fazla ilgi gören önemli bir kavramdır. Özellikle alanyazındaki çift kariyer odaklı araştırmaların genellikle takım sporlarına ve yetişkin sporcuların deneyimlerine yoğunlaştığı görülmektedir. Buna karşın, bireysel sporların kariyer gelişim süreçlerinde kendine has dinamikleri olduğu bilinmesine rağmen; alanyazında ergen bireysel sporcuları temel alan çalışmaların henüz yeterince yaygınlaşmadığı anlaşılmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı Rize ilinde aktif yüzücülük kariyerini sürdüren ergenlerin çift kariyer deneyimlerini derinlemesine incelemektir.

Araştırma, katılımcıların yaşantılarına derinlemesine odaklanmayı sağlayan nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kapsamında yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklemeyle belirlenen ve gönüllülük esasına dayalı olarak sürece katılan 5i kız 4ü erkek sporcu öğrenci olmak üzere toplamda 9 ergen yüzücü oluşturmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması 13.33 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların uygulama öncesinde veli onam formları aracılığıyla gerekli araştırmaya katılım izinleri alınmıştır. Araştırma kapsamında veri toplama tekniği olarak odak grup görüşmesi tercih edilmiş; veri toplama aracı olarak ise Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı bünyesindeki Kariyer Öz-Yönetimi Modeli temel alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, yapılandırılmış 8 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Odak grup görüşmeleri, gerekli fiziksel ve akustik şartların sağlandığı uygun bir ortamda gerçekleştirilmiş ve kayıt altına alınmıştır. Elde edilen ses kayıtları, araştırmacı tarafından bilgisayar ortamında metne aktarılarak deşifre edilmiştir. Elde edilen veriler; kodlama ve temalaştırma süreçlerinden geçirilerek nihai haline getirilmiştir.

Bulgular, dört ana tema çerçevesinde sınıflandırılmıştır. Çift Kariyerin Yükü teması; fiziksel ve zihinsel tükenmişlik ile sınırların zorlanması ve kriz, zaman ve telafi stratejileri olmak üzere iki alt boyutta incelenmiştir. İkinci ana tema olan Başa Çıkma Mekanizmaları, katılımcıların sergilediği uyumlu ve uyumsuz başa çıkma yaklaşımlarını içermektedir. Üçüncü ana tema Sosyal Destek ve Çevresel Etkileşim; sosyal tavizler ve akran uyumu, takım içi geleneksel olmayan motivasyon ile ailenin rolü ve algılanan empati eksikliği alt temalarından oluşmaktadır. Son ana tema olan Yol Ayrırımları ve Gelecek Projeksiyonu ise, sporcu-öğrencilerin akademik öncelikli veya spor yaşamı öncelikli kariyer yönetimi eğilimlerini yansıtan iki alt temayla yapılandırılmıştır.

Araştırmanın bulguları ışığında spor kulüplerine, ebeveynlere ve araştırmacılara yönelik bazı öneriler geliştirilmiştir.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN 3 BOYUTLU TASARIM SÜREÇLERİNE YÖNELİK DENEYİMLERİ

Esen BULUT¹, Doç. Dr. Ebru TURAN GÜNTEPE²

¹Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Öğretim Teknolojileri Alanı, Giresun/TÜRKİYE

²Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Öğretim Teknolojileri Alanı, Giresun/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0008-8013-3829, ²0000-0002-4858-2180

Anahtar Kelimeler: 3B Tasarım, Ortaokul Öğrencileri, Tasarım Becerisi

Bu araştırmanın amacı, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin üç boyutlu (3B) tasarım eğitimi sürecine ilişkin deneyimlerini incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma grubunu Giresun ilinde bir devlet okulunda öğrenim gören 28 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında öğrencilere Dijital Sanatlar dersi çerçevesinde altı hafta süren ve toplam 16 ders saatinden oluşan 3B tasarım eğitimi uygulanmıştır. Eğitim sürecinde öğrenciler, “Bir Park Tasarla” ve “Roket Fırlatma” etkinlikleri aracılığıyla 3B modelleme ve animasyon uygulamaları gerçekleştirmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler ise içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, öğrencilerin blok tabanlı arayüzün kullanım kolaylığı ve fizik motoru destekli animasyon özelliklerinden yüksek düzeyde memnuniyet duyduklarını göstermiştir. Buna karşın öğrencilerin, 3B modelleme işlemleri, İngilizce dil bariyeri ve veri kaybına yol açan sistemsel/teknik sorunlar nedeniyle bilişsel ve teknik zorluklar yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin tasarım planlama süreçlerinde zihinsel planlama, iteratif (döngüsel) planlama, zihinde canlandırma, nesnelere farklı açılardan bakma ve gerçekçilik arayışı gibi uzamsal biliş stratejilerini aktif şekilde kullandıkları görülmüştür. Tasarımlarda ise en çok boyut ve orantı, görsel uyum ile hizalama ve simetri unsurlarına dikkat edilmiştir. Ayrıca bu sürecin öğrencilerin teknik bilgi edinme, iş birliği, akran karşılaştırması yoluyla öz değerlendirme, hayal gücü, yaratıcılık, eleştirel düşünme ve fare/klavye kullanımının gelişim sağlamasına katkıda bulunduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin birçoğu, 3B ortamları gerçekçilik, yaratıcılık ve hayal gücü açısından tercih ettiklerini belirtmiştir. Bunun yanında platformun fen bilimleri, teknoloji ve tasarım, mimarlık ve mühendislik gibi disiplinlerde disiplinler arası bir öğretim aracı olarak önemli bir potansiyel taşıdığını vurgulamışlardır.

Sonuç olarak, 3B tasarım etkinliklerinin öğrencilerin uzamsal düşünme ve tasarım becerilerini desteklediği, teknoloji temelli öğrenme süreçlerine olumlu katkılar sunduğu söylenebilir. Bu bağlamda, farklı disiplinlerde gerçek dünya problemlerine çözüm üretebilecekleri proje ve tasarım temelli etkinliklere daha fazla yer verilebilir. Öğrencilerin iş birliği, yaratıcılık, eleştirel düşünme ve öz değerlendirme becerilerini desteklemek amacıyla akran etkileşimine dayalı grup çalışmalarına yer verilebilir.

MEANING CRISIS IN THE DIGITAL AGE: A RE-EVALUATION OF ABD AL-QĀHIR AL-JURJĀNĪ'S AND AL-GHAZĀLĪ'S UNDERSTANDING OF WORD AND MEANING IN TERMS OF DEEP READING SKILLS

Naci ÖZSOY¹

¹Assoc. Prof. Dr., Bitlis Eren University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Eastern Languages and Literatures, Arabic Language and Literature, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-7458-6935

Anahtar Kelimeler: Arabic Language and Literature, Abd Al-Qāhir Al-Jurjānī, Al-Ghazālī, Word-Meaning Relationship, Digital Age

In today's world, where digital transformation has accelerated, access to information has become easier; however, problems such as distraction, superficial reading tendencies, and the inability to establish deep conceptual connections have become increasingly apparent, especially among younger generations. Social media culture and consumption habits based on short-form content have transformed the nature of human interaction with texts. Despite the abundance of information, the narrowing of meaning has emerged as one of the major challenges of our time. This situation indicates that contemporary societies are facing not merely a lack of information but rather a “crisis of meaning,” which necessitates a reconsideration of the new learning problems brought about by the digital age.

In classical Arabic thought, the relationship between word (*lafz*) and meaning (*ma'nā*) was approached not merely as a linguistic issue but also as a question concerning the construction of meaning and the comprehension of truth. Within the framework of his theory of **nazm**, Abd al-Qāhir al-Jurjānī (d. 471/1078–79) emphasized that meaning does not reside in individual words themselves but emerges through the relationships between words and their contextual arrangement. Likewise, al-Ghazālī (d. 505/1111) argued that the true value of knowledge lies not in memorization but in its interpretation through contemplation and its capacity to lead human beings toward truth. For both thinkers, words were not ends in themselves but instruments leading to meaning. In this respect, al-Jurjānī's approach to the construction of meaning and al-Ghazālī's understanding of knowledge reveal a text-centered and multilayered mode of thinking.

Employing document analysis as a qualitative research method, this study examines the conceptions of word and meaning developed by al-Jurjānī and al-Ghazālī and re-evaluates these approaches within the context of contemporary reading practices and debates on deep reading in the digital age. The study aims to demonstrate that classical Arabic thought should not be regarded merely as a historical and philological heritage, but also as a source of pedagogical opportunities capable of enhancing contextual reading, conceptual association, critical thinking, and deep comprehension skills among young people. Furthermore, it seeks to show that the relationship between word and meaning in classical Arabic thought was conceived not simply as a linguistic issue, but as a cognitive process through which meaning is gradually constructed. In this context, a holistic reading is proposed by bringing together al-Jurjānī's theory of **nazm** and al-Ghazālī's conception of knowledge, with the aim of reassessing deep reading, contemplation, and meaning-making processes from the perspective of contemporary educational thought. Consequently, it is argued that classical Arabic thought can offer an alternative culture of reading and a model of thinking against the superficializing tendencies of the digital age and provide a theoretical framework capable of contributing to current discussions concerning the future of learning.

THE COMMENTARY TRADITION AND THE CULTURE OF DEEP READING IN CLASSICAL ARABIC LITERATURE: AN EVALUATION IN THE CONTEXT OF THE DIGITAL AGE

Naci ÖZSOY¹

¹Assoc. Prof. Dr., Bitlis Eren University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Eastern Languages and Literatures, Arabic Language and Literature, Bitlis/TÜRKİYE

Orid Id: 10000-0002-7458-6935

Anahtar Kelimeler: Arabic Language and Literature, Commentary Tradition, Digital Age, Deep Reading, Interpretation

With the rapid expansion of digital technologies, access to information has become easier than ever before. However, especially among younger generations, distraction, a preference for short-form content, and tendencies toward superficial reading have become increasingly widespread. This new mode of reading, based on the rapid consumption of information, negatively affects the ability to establish connections between texts, take context into account, and comprehend multiple layers of meaning. Consequently, contemporary discussions require not only reconsidering access to information but also rethinking the quality of our relationship with texts and the future of the culture of deep reading.

In the tradition of classical Arabic literature, the practices of commentary (*sharḥ*) and marginal glosses (*hāshiya*) were not merely auxiliary tools designed to explain texts. Rather, they represented a rich scholarly heritage that provided opportunities for multilayered reading, intertextual connections, and critical evaluation. The commentaries on the Mu‘allaqāt, the studies devoted to Abū Tammām’s (d. 231/846) *al-Ḥamāsa*, and the extensive commentary tradition developed within the fields of grammar and rhetoric all contributed to the formation of a text-centered reading culture. Within this tradition, texts were not regarded as fixed and one-dimensional structures but as dynamic entities open to multiple interpretations and capable of generating new layers of meaning through continuous rereading.

Using document analysis as a qualitative research method, this study examines the commentary tradition of classical Arabic literature within the framework of the culture of deep reading. The study aims to demonstrate that the commentary tradition should not be viewed merely as a historical heritage but rather as a mode of reading that shapes the quality of human engagement with texts. In this context, the study evaluates the contribution of the commentary tradition to intertextual reading, contextual interpretation, and the deepening of meaning, and discusses the possibilities offered by classical Arabic literature in response to the superficializing tendencies of the digital age.

Furthermore, this study seeks to show that the commentary tradition in classical Arabic literature was not limited to explaining texts, but also fostered a mode of thinking that enabled the comparison of different interpretations, the discovery of conceptual relationships, and the establishment of a critical engagement with texts. In this respect, the commentary tradition offers an alternative approach to the speed- and consumption-oriented reading habits characteristic of the digital age. Consequently, it is argued that the commentary culture developed within classical Arabic literature constitutes an intellectual heritage worthy of re-evaluation in terms of contemporary reading habits and meaning-making processes and contains theoretical and methodological possibilities that may contribute to the preservation of a culture of deep reading.

AKILCI DUYGUSAL DAVRANIŞÇI TERAPİ TEMELLİ TEK OTURUMLUK PSİKOEĞİTİM PROGRAMININ ERGENLERİN AKILCI OLMAYAN DÜŞÜNCELERİNE ETKİSİ

Beyzanur Kantarci¹, Fedai Kabadayı²

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize/TÜRKİYE

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı,
Rize/TÜRKİYE

Orcid Id: ²0000-0003-2486-2337

Anahtar Kelimeler: Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi, Tek Oturum, Ergen, Akılcı Olmayan Düşünce

Akılcı duygusal davranışçı terapi, ruh sağlığı alanında etkililiği kanıtlanmış, bireysel ve grupla psikolojik yardım ile psikoeğitim süreçlerinde sıklıkla tercih edilen önemli bir yaklaşımdır. Özellikle akılcı duygusal davranışçı terapiye dayalı uygulamalar genellikle yapılandırılmış uzun süreli programlardan oluşmaktadır. Buna karşın son yıllarda, alanyazında tek oturumluk psikolojik destek programlarının pozitif sonuçlar verdiği bilinmesine rağmen Türkiye’de akılcı duygusal davranışçı terapi temelli tek oturumluk psikolojik destek uygulamalarının henüz yeterince yaygınlaşmadığı görülmektedir. Bu araştırmanın temel amacı; akılcı duygusal davranışçı terapi temelli yapılandırılmış tek oturumluk bir grup psikoeğitim programının ergenlerin akılcı olmayan düşünceleri üzerindeki etkisini incelemektir.

Araştırma, deney ve kontrol gruplarının yer aldığı, ön test ve son test ölçümlerini içeren yarı deneysel araştırma deseni kapsamında yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcılarını, Doğu Karadeniz Bölgesi’nde bulunan bir ilde öğrenim gören toplam 87 lise öğrencisi oluşturmuştur. Katılımcıların 45’i deney grubunda, 42’si ise kontrol grubunda yer almıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 16.45 (Ss = .50, ranj = 16–17) olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak Akılcı Olmayan Düşünceler Ölçeği kullanılmıştır. Deney grubunda yer alan katılımcılar araştırma kapsamında geliştirilen müdahale programına katılmış, kontrol grubundaki katılımcılara ise araştırma süresince herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Her iki gruptan da uygulama öncesinde ön test, uygulama sonrasında ise son test verileri toplanarak müdahalenin etkisi değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin istatistiksel analizleri JASP istatistik programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Müdahale programının etkililiğini belirlemek amacıyla grup (deney-kontrol) ve zaman (ön test-son test) faktörlerinin temel ve ortak etkilerini incelemek üzere tekrarlı ölçümler ANOVA uygulanmıştır.

Araştırma bulguları, uygulanan tek oturumluk grup psikoeğitim programının ergenlerin akılcı olmayan düşüncelerini azaltmada etkili olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre, ölçüm zamanının temel etkisi ($F_{(1,85)} = 20.06, p < .001$) ile zaman ve grup değişkenlerinin ortak (etkileşim) etkisi ($F_{(1,85)} = 4.76, p = .05$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş olsa da gruplar arası ana etkinin ise anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p = .990$).

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında araştırmacılara ve ruh sağlığı profesyonellerine yönelik birtakım öneriler getirilmiştir.

SURİYELİ GÖÇMEN ANNELERİN DİJİTAL EBEVEYNLİK DENEYİMLERİ

Sare Ula GENCO¹, Fedai KABADAYI²

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize/TÜRKİYE

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Rize/TÜRKİYE

Orcid Id: ²0000-0003-2486-2337

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Anne, Göçmen Anne, Dijital, Ekran, Çocuk, İçerik Dili

Göçmen ailelerin ekran süresi yönetimi ve dijital ebeveynlik, göç sosyolojisi ve aile çalışmaları alanında son yıllarda giderek daha fazla ilgi gören önemli bir olgudur. Özellikle alanyazındaki ekran yönetimi odaklı araştırmaların genellikle standart pedagojik kurallara ve yerel ailelerin deneyimlerine yoğunlaştığı görülmektedir. Buna karşın, zorunlu göç, dil engelleri ve mekânsal kısıtlılıklar gibi spesifik faktörlerin göçmen ailelerde kendine has dinamikler yarattığı bilinmesine rağmen alanyazında göçmen annelerin dijital ebeveynlik süreçlerini çok boyutlu bir perspektifle ele alan çalışmaların henüz yeterince yaygınlaşmadığı anlaşılmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmen annelerin ekran süresi yönetimi ve dijital ebeveynlik deneyimlerini fenomenolojik bir yaklaşımla derinlemesine keşfetmektir.

Araştırma, katılımcıların yaşantılarına derinlemesine odaklanmayı sağlayan nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kapsamında yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu gönüllülük esasına dayalı olarak sürece katılan, Rize ilinde ikamet eden ve 6-18 yaş aralığında en az bir çocuğu bulunan toplam 9 Suriyeli göçmen anne oluşturmıştır. Katılımcılardan uygulama öncesinde gerekli araştırmaya katılım izinleri alınmıştır. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak alanyazındaki araştırmalardan yola çıkarak hazırlanan ve göçmenlik bağlamına özgü (mekânsal sınırlılıklar, dijital krizlerle baş etme, ebeveynlik suçluluğu ve destek ihtiyaçları) sorularla genişletilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler, uygun şartların sağlandığı bir ortamda gerçekleştirilmiş ve kayıt altına alınmıştır. Elde edilen ses kayıtları, araştırmacı tarafından bilgisayar ortamında metne aktarılarak deşifre edilmiştir. Elde edilen veriler; kodlama ve temalaştırma süreçlerinden geçirilerek nihai haline getirilmiştir.

Bulgular, dört ana tema çerçevesinde sınıflandırılmıştır. *Akışkan Ebeveynlik Stilleri* teması; ev içi iş yükü ve komşu baskısı gibi durumsal faktörlere bağlı olarak değişen otoriter, izin verici, ilgisiz ve otoriter demokratik yaklaşımları içermektedir. İkinci ana tema olan *Çevresel ve Mekânsal Kısıtlılıklar*; dış dünyanın güvensizliği ve apartman yaşamının kısıtlamaları sebebiyle ekranların zorunlu bir dijital sığınak ve yardımcı bakıcı olarak araçsallaştırılması alt boyutlarında incelenmiştir. Üçüncü ana tema *Dijital Uçurum ve Aile İçi Dinamikler*; çocukların dili ve teknolojiyi daha hızlı öğrenmesinden kaynaklanan otorite kaybı, denetim eksikliği, asimilasyon kaygısı ve kuşak çatışması alt temalarından oluşmaktadır. Son ana tema olan *Pratik Yansımalar ve Çaresizlik* ise; eğitsel araçların desteklenmesi, uzun ekran süreleri sonrası yaşanan ebeveynlik suçluluğu ve sunulan teorik eğitimlerin pratik krizleri çözmedeki yetersizliğini yansıtan üç alt temayla yapılandırılmıştır.

Araştırma bulguları ışığında annelere, psikolojik danışmanlara, sivil toplum kuruluşlarına birtakım öneriler bulunmaktadır.

İLKOKUL DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL BAĞIMLILIĞIN OKUDUĞUNU ANLAMA BECERİSİNE ETKİSİNDE DİKKAT VE OKUMA MOTİVASYONUNUN ARACI ROLÜ

Ayşe Tuçe Tunalı¹, Mehmet Şata²

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Lisans Öğrencisi, Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0000-3524-7597, ²0000-0003-2683-4997

Anahtar Kelimeler: Dijital Bağımlılık, Okuduğunu Anlama, Dikkat ve Konsantrasyon, Okuma Motivasyonu, İlkokul Öğrencileri

Bu araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinde dijital bağımlılığın okuduğunu anlama becerisi üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini incelemek; dikkat ve konsantrasyon ile okuma motivasyonunun bu ilişkideki paralel aracı rollerini test etmektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Çalışma grubunu Van il merkezindeki resmî ilkokullarda öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerinin oluşturması planlanmaktadır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, Okuduğunu Anlama Başarı Testi, Çocuklar İçin Dijital Bağımlılık Ölçeği, Burdon Dikkat Testi ve Okuma Motivasyonu Ölçeği kullanılacaktır. Veri toplama süreci öncesinde gerekli etik kurul ve kurum izinleri alınacak; uygulamalar gönüllülük esasına dayalı olarak sınıf ortamında gerçekleştirilecektir. Elde edilen veriler öncelikle eksik veri, uç değer ve normallik varsayımları bakımından incelenecektir. Değişkenler arasındaki ilişkilerin yönü ve gücü Pearson korelasyon analiziyle değerlendirilecek; dijital bağımlılığın okuduğunu anlama üzerindeki etkisinde dikkat/konsantrasyon ve okuma motivasyonunun aracı rolleri SPSS PROCESS Makrosu Model 4 kullanılarak çoklu aracılık analiziyle test edilecektir. Dolaylı etkilerin anlamlılığı önyüklemeye yöntemiyle oluşturulan güven aralıkları üzerinden değerlendirilecektir. Araştırmada dijital bağımlılığın okuduğunu anlama, dikkat ve okuma motivasyonu ile olumsuz; dikkat ve okuma motivasyonunun ise okuduğunu anlama ile olumlu ilişkiler göstermesi beklenmektedir. Ayrıca dikkat/konsantrasyon ve okuma motivasyonunun, dijital bağımlılığın okuduğunu anlama becerisi üzerindeki etkisini kısmen açıklayan anlamlı aracı değişkenler olacağı öngörülmektedir. Çalışmanın, dijital bağımlılığın temel akademik becerileri hangi bilişsel ve duyuşsal mekanizmalar üzerinden etkileyebildiğini açıklayarak alanyazına katkı sunması; öğretmenler, okul psikolojik danışmanları ve aileler tarafından geliştirilecek bilinçli teknoloji kullanımı, dikkat geliştirme ve okuma motivasyonunu destekleme çalışmalarına bilimsel dayanak oluşturması beklenmektedir.

AZERBAYCAN’DA GÖREV YAPAN SOSYAL PEDAGOGLARIN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Nigar HÜSEYNOVA¹, Mehmet ŞATA²

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0004-8637-9054, ²0000-0003-2683-4997

Anahtar Kelimeler: Sosyal Pedagog, Azerbaycan Eğitim Sistemi, Mesleki Sorunlar, İçerik Analizi, Okul-Aile İş Birliği

Bu araştırmanın amacı, Azerbaycan’da görev yapan sosyal pedagogların okul ortamında karşılaştıkları mesleki sorunları, ihtiyaçlarını ve sosyal pedagoğluk hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik önerilerini ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda durum çalışması deseniyle yürütülmüş; veriler, farklı devlet okullarında görev yapan altı sosyal pedagoğla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Analiz sonucunda sosyal pedagogların mesleki deneyimlerini yansıtan sekiz temel tema belirlenmiştir. Bu temalar; mesleki görev ve çalışma alanları, çalışılan öğrenci grupları, öğrencilerde karşılaşılan sosyal, psikolojik ve davranışsal sorunlar, veli iş birliği ve aile kaynaklı güçlükler, okul içi iş birliği, kurumlar arası iş birliği, mesleki gelişim ve kaynak ihtiyacı ile yapısal iyileştirme önerilerinden oluşmaktadır. Bulgular, sosyal pedagogların yalnızca öğrencilerle bireysel çalışmalar yürütmediğini; aynı zamanda aile, okul yönetimi, öğretmenler, psikologlar ve ilgili kamu kurumları arasında koordinasyon sağlayan önemli bir köprü görevi üstlendiklerini göstermektedir. Özellikle devamsızlık riski taşıyan, davranış sorunları yaşayan, ekonomik açıdan dezavantajlı, aile içi şiddet veya ihmalden etkilenen öğrencilerle yoğun olarak çalıştıkları belirlenmiştir.

Araştırmada sosyal pedagogların en fazla zorlandıkları konuların başında velilerle iş birliği sürecinde yaşanan sorunlar gelmektedir. Velilerin okul ile yeterli iletişim kurmaması, çocuklarının sorunlarını kabul etmemesi ve eğitim sürecine yeterince katılım göstermemesi, müdahale süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca kurumlar arası yazışmalarda yaşanan bürokratik gecikmeler, metodik materyal ve teknik donanım eksikliği, hizmet içi eğitimlerin yetersizliği ve sosyal pedagog sayısının azlığı da mesleki uygulamaları sınırlandıran önemli etkenler olarak öne çıkmıştır. Buna karşın okul yönetimi, öğretmenler ve okul psikologlarıyla yürütülen iş birliğinin genel olarak olumlu olduğu görülmüştür.

Araştırma sonucunda, sosyal pedagoğluk hizmetlerinin niteliğinin artırılması için okullarda sosyal pedagog sayısının artırılması, görev tanımlarının netleştirilmesi, veli eğitimlerinin yaygınlaştırılması, kurumlar arası dijital koordinasyon sistemlerinin kurulması, uygulamaya dayalı hizmet içi eğitimlerin geliştirilmesi ve sosyal pedagogların metodik materyal ile teknik kaynaklar açısından desteklenmesi önerilmektedir. Bu düzenlemelerin, hem sosyal pedagogların mesleki etkinliğini artıracak hem de risk altındaki öğrencilerin korunması ve eğitim sistemine daha başarılı biçimde kazandırılmasına önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖZEL EĞİTİM ALANINDA ÖZ YETERLİLİK ALGILARININ İNCELENMESİ

Ezgican AKBAŞ¹, Servet KARDEŞ²

¹Bitlis İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Okul Öncesi Öğretmeni, Bitlis/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0001-2552-3591, ² 0000-0002-4230-6628

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Okul Öncesi Öğretmeni, Öz Yeterlilik

Özel eğitim bölümünü kapsayan sorunların çözülmesi için tüm öğretmenlerin bu alan da rol alması sağlanmalı tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi tüm öğretmenler özel eğitim alanında bilgi ve beceri sahibi olmalıdır. Okul öncesi öğretmenleri de özel eğitimin önemli bir paydaşıdır. Özel eğitimde çalışan okul öncesi öğretmenleri ile alakalı alan yazında sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bunun için bu çalışmanın bu kurumlarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin kendi yeterliliklerinin tespiti açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma sonuçlarına göre öğretmenlerle yapılacak çalışmalar için yol haritası belirlenebilir ve eğitim öğretim süreci daha verimli hale getirilebilir. Bundan dolayı bu araştırmada amaç özel eğitim anaokullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin Bitlis ili özelinde kendilerini bu meslek alanında yeterli hissedip hissetmediklerini araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler için özel eğitim anaokulunda çalışan on okul öncesi öğretmeniyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin özel eğitim alanında öz yeterlilik algısının incelenmesi adlı çalışma için yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile katılımcılara sorular sorulmuş ve veri toplanmıştır. Bu araştırmada elde edilen nitel verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Olguya ya da olayla alakalı farklı temalar belirlenmiş, bu temalar doğrultusunda alt kodlar belirlenmiştir. Araştırmada sayısallaştırmadan ziyade araştırmacılardan elde edilen verilerin doğrudan aktarımına dikkat edilmiştir. Araştırma sonucunda alanda yeni olan öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissettiği, üniversite de aldıkları eğitimi yetersiz gördükleri ve özel eğitimle ilgili araştırma yönünden kendilerini yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenin karakteri, öğretmenin alana olan ilgisi ve hakimiyeti, öğretmenin araştırma becerisi, öğretmenin dış dünyayı değerlendirmesi, öğretmenin tecrübesi, öğretmenin öz yeterlik algısını etkileyen önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN ETİK DAVRANIŞLARININ FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Kübra SARGİN¹, Servet KARDEŞ²

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

²Van Milli Eğitim İl Müdürlüğü, Öğretmen, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ²0000-0002-4230-6628

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Öğretmeni, Etik

Toplumsal yaşamda önemli rol modellerinden biri öğretmenler olduğundan, mesleklerinin gerektirdiği etik ilkeleri bilmeleri ve uygulamalarının eğitim öğretimin planlı ve sistemli bir şekilde ilerleyebilmesi için önemli olduğu söylenebilir. Mesleki etik ilkeleri evrensel boyutta ilkeler olduğundan bir öğretmenin hangi alanda öğretmenlik yaparsa yapsın, mesleki etik ilkelere uyması bir gereklilik olarak ifade edilmektedir. Bu araştırmada okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin etik ile ilgili davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın problem cümlesi olarak “Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin etik ile ilgili davranışları farklı değişkenlere göre nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerin etik davranışları, ahlaki yargıları ve öğretmenlik tutumları konusunda yapılan bu araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın evrenini, Van ili merkez ilçelerinde bulunan resmi okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini, Van ili merkez ilçelerindeki resmi anasınıfı ve anaokullarında 2023-2024 eğitim-öğretim yılında görev yapan toplam 73 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışları hakkındaki algılarını ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış olan “Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ)”, okul öncesi öğretmenleriyle yapılan görüşmeler ile etik ile ilgili ampirik ve niteliksel araştırmaların sonuçları taranarak Sakin (2007) tarafından geliştirilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerin etik davranışları ortalama değerinin 4,4935 olduğu ve buradan hareketle okul öncesi öğretmenlerin etik davranışlarının yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı, profesyonellik, sorumluluk ve doğruluk, sağlıklı ve güvenli ortam sağlanması, demokrasi ve eşitlik, adalet ve ahlak, dürüstlük ve yardımseverlik alt boyutlarının da okul öncesi öğretmenler özelinde yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL TRAVMA, DOOMSCROLLİNG VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Galip BEDİR¹, Fuat TANHAN²

¹Edremit Bilim ve Sanat Merkezi, Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

OrcidId: ¹0000-0003-2805-7992, ²0000-0002-1990-4988

Anahtar Kelimeler: Dijital Travma, Doomscrolling, Psikolojik İyi Oluş, Üniversite Öğrencileri, Demografik Değişkenler

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin dijital travma, doomscrolling ve genel psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyet, öğrenim görülen fakülte, sınıf düzeyi, ekonomik düzey, akademik başarı düzeyi, günlük dijital ortam kullanım süresi ile anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kapsamında yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 539 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler Dijital Travma Ölçeği, Doomscrolling Ölçeği ve Genel İyi Oluş Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Araştırma bulgularına göre cinsiyete bağlı olarak dijital travma, doomscrolling ve genel psikolojik iyi oluş puanlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öğrenim görülen fakülte değişkeni yalnızca dijital travma düzeylerinde anlamlı farklılık oluşturmuştur. Sınıf düzeyi hem dijital travma hem de doomscrolling düzeylerinde anlamlı farklılık gösterirken, genel psikolojik iyi oluş açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ekonomik düzey ve akademik başarı düzeyine göre dijital travma ve doomscrolling puanları anlamlı biçimde farklılaşmazken, genel iyi oluş puanlarında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Günlük dijital ortam kullanım süresi dijital travma ve doomscrolling üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmazken, genel psikolojik iyi oluş düzeylerinde anlamlı farklılık göstermiştir. Anne eğitim düzeyine göre üç değişkende de anlamlı farklılık bulunmamıştır. Baba eğitim düzeyi ise yalnızca dijital travma puanlarında anlamlı farklılık göstermiştir.

Sonuç olarak araştırma bulguları, dijital travma, doomscrolling ve genel psikolojik iyi oluşun tüm demografik değişkenlerden aynı şekilde etkilenmediğini ortaya koymaktadır. Özellikle cinsiyet, öğrenim görülen fakülte, sınıf düzeyi ve baba eğitim düzeyi dijital travma açısından; cinsiyet ve sınıf düzeyi doomscrolling açısından; cinsiyet, ekonomik düzey, akademik başarı düzeyi ve günlük dijital ortam kullanım süresi ise genel psikolojik iyi oluş açısından ayırt edici değişkenler olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulguların, üniversite öğrencilerinin dijital ruh sağlığını desteklemeye yönelik önleyici ve koruyucu psikoeğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

SİBER DÜNYADA DİKKAT DAĞINIKLIĞI: SİBER PSİKOLOJİ PERSPEKTİFİNDEN BİLİŞSEL KONTROL, ÇOKLU GÖREV VE DİJİTAL ESENLIK ÜZERİNE BİR ANALİZ

Saltuk Buğra Alp ASLAN¹

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bilişim Teknolojileri ve Bağımlılık
Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0004-3730-040X

Anahtar Kelimeler: Siber Psikoloji, Dikkat Dağınıklığı, Bilişsel Aşırı Yüklenme, Medya Çoklu Görevi, Dijital
Esenlik

İnternet ekosisteminin ve dijital araçların günlük hayatımıza bu denli derinlemesine nüfuz etmesi, bilgiye erişim hızımızı artırıp iletişim pratiklerimizi kökten değiştirmiş olsa da, insan zihninin evrimsel sınırlarıyla ciddi bir çatışmayı beraberinde getirmiştir. Bu çalışma, siber psikolojinin günümüzdeki en temel tartışma konularından biri olan "dijital dikkat dağınıklığı" fenomenini; bilişsel kontrol, medya çoklu görevi ve dijital esenlik bağlamında disiplinlerarası bir perspektifle incelemektedir.

Günümüz dijital platformları, insan dikkatini bir ticari meta olarak gören "dikkat ekonomisi" prensipleri üzerine inşa edilmiştir. Sosyal ağlar, oyunlar ve mesajlaşma uygulamaları; değişken oranlı pekiştirme algoritmaları ve kişiselleştirilmiş bildirimler aracılığıyla beynimizin ödül merkezlerini (dopamin döngüsü) sürekli tetiklemektedir. Bu durum, bireylerde sadece dikkati dağıtmakla kalmayıp; FOMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) ve nomofobi gibi dijital kaygı bozukluklarını da derinleştirmektedir. Araştırmamız, bireyin sürekli bir "bilgi sağanağı" altında kalmasının, "sürekli kısmi dikkat" halini kronikleştirerek bilişsel esnekliği zayıflatıldığını ve analitik düşünme yetisini olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Özellikle Cal Newport tarafından tanımlanan "derinlemesine çalışma" (deep work) becerisi, bu dijital kesintiler nedeniyle ciddi bir tahribata uğramaktadır. Zihnimiz, bir görevden diğerine sürekli geçiş yapmak zorunda kaldığında oluşan "dikkat kalıntısı" yüzünden gerçek bir odaklanma sağlayamamakta ve "sığ çalışma" dediğimiz, zihinsel derinlikten yoksun pratiklere mahkûm olmaktadır. Bilişsel Aşırı Yüklenme Teorisi ışığında değerlendirdiğimizde, çalışan belleğin kapasitesini aşan bu yoğun uyaran akışı, bilginin kalıcı belleğe aktarılmasını da ciddi oranda engellemektedir.

Çalışmanın sonuç bölümünde, bu zihinsel erozyona karşı bir "koruyucu kalkan" işlevi görebilecek dijital esenlik yaklaşımları tartışılmaktadır. Sadece kişisel iradeyle yönetilemeyecek kadar karmaşıklaşan bu süreçte; bildirim filtreleme sistemleri, akıllı giyilebilir teknolojilerin bilinçli kullanımı ve dijital detoks stratejileri gibi kuramsal çözüm önerileri sunulmaktadır. Nihayetinde bu araştırma, teknolojiyi hayatımızdan çıkarmayı değil; algoritmik tuzakların farkına vararak, dijital araçlar üzerindeki kontrolümüzü yeniden tesis etmeyi ve teknolojiyle daha sağlıklı, "bilinçli bir farkındalık" (digital mindfulness) çerçevesinde ilişki kurmayı hedefleyen kapsamlı bir analizdir.

DİJİTAL BİR “DENEYİM MAKİNESİ” OLARAK VR GÖZLÜK TEKNOLOJİSİ: BAĞIMLILIK POTANSİYELİ VE GERÇEK YAŞAMDAN UZAKLAŞMA EĞİLİMİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR İNCELEME

Saltuk Buğra Alp ASLAN¹

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bilişim Teknolojileri ve Bağımlılık
Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0004-3730-040X

Anahtar Kelimeler: Sanal Gerçeklik (VR), Metaverse, Deneyim Makinesi, Oyun Bağımlılığı, Gerçek
Yaşamdan Uzaklaşma, Sanal Bedenlenme (Embodiment)

Sanal gerçeklik (VR) ve metaverse uygulamalarının hızla yaygınlaşması, günümüzün teknoloji bağımlılığı ve dijitalleşme tartışmalarına yepyeni bir boyut kazandırmıştır. Fiziksel gerçeklik ile dijital sanallığı birleştiren bu mecralar, kalıcı ve çok kullanıcıli sürükleyici platformlar ağı olarak hayatımızda yer edinmektedir. Geleneksel ekran tabanlı dijital oyunlardan farklı olarak VR gözlük teknolojisi, kullanıcıya doğrudan ortamın içindeymiş hissi vermekte ve sanal bedenlenme imkânı sunmaktadır. Bu kavramsal derleme çalışmasının temel problemi, VR gözlüklerin kendi başına bir bağımlılık potansiyeli taşıyıp taşımadığı ve bireyi gerçek yaşamdan uzaklaştırma eğilimini tetikleyip tetiklemediğidir. Araştırmanın amacı ise bu durumu sadece klinik bir hastalık olarak görmek yerine, felsefeci Robert Nozick’in ünlü "Deneyim Makinesi" düşünce deneyi üzerinden daha geniş bir perspektifle tartışmaktır.

Veri toplamaya dayanmayan bu literatür incelemesinde, Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) ICD-11 kılavuzunda resmen tanımladığı oyun bozukluğu kriterleri ile VR kullanım riskleri karşılaştırılmış ve bireylerin neden kendilerini daha iyi hissettiren sanal bir yaşamı tercih edebildikleri irdelenmiştir. Yapılan incelemede; kontrol kaybı ve yaşam alanlarında belirgin işlev kaybı gibi geleneksel oyun bağımlılığı tanısı çerçevesi ele alınırken , VR evrenindeki varlık hissi ve avatar üzerinden kurulan yeni yaşam biçimlerinin getirdiği belirsizlikler ortaya konmuştur. Literatürdeki çalışmalar, VR’nin hem güçlü bir istek uyandırabildiğini hem de online oyun bağımlılığı için bir tedavi ve müdahale aracı olarak kullanılabilirliğini göstererek iki farklı tablo çizmektedir. Bireylerin bu evreni seçmesinde; sanal dünyada hataların rahatça telafi edilebilmesi, ideal benliğe dönüşebilme fırsatı, anlık ödüllendirmeler ve düşük sosyal riskler gibi temel psikolojik ihtiyaçlar rol oynamaktadır. Özellikle kişinin sanal bedeniyle özdeşleşmesi artıkça problemli kullanım düzeyinin yükselebileceği dikkat çekmektedir.

Sonuçlar, VR teknolojisine bireyi dünyadan koparan kaçınılmaz bir tehdit olarak bakmak yerine, gerçek yaşamdan uzaklaşma eğilimini artıran sürükleyici bir araç olarak yaklaşılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu durumun patolojik bir hastalık mı yoksa bilinçli bir yaşam tercihi mi olduğu sorusu, her yoğun kullanımın patolojik sayılamayacağı gerçeğiyle birlikte, bireyin hayatındaki işlev bozulması ölçütüne göre dikkatle değerlendirilmelidir. Çalışma, teknolojinin sunduğu bu yeni gerçeklik algısının hem klinik hem de felsefi boyutlarıyla dengeli bir biçimde analiz edilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE YAŞ ALMIŞ BİREYLERDE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ: KURAMSAL BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Petek Akman Özdemir¹

¹Fenerbahçe Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü,
İstanbul/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-7797-0353

Anahtar Kelimeler: Yaşam Boyu Öğrenme, Psikolojik İyi Oluş, Yaşam Boyu Gelişim

Yaşam süresinin uzaması ve dünya genelinde yaş almış nüfusun artması ile birlikte sağlıklı ve pozitif yaş almayı destekleyen yaklaşımlara ve uygulamalara daha fazla ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Bu kapsamda yaşam boyu öğrenme, bilgi ve beceri kazanmanın yanı sıra, sosyalleşme ve sosyal destek alma açısından psikolojik iyi oluşa katkıda bulunan önemli bir süreç olarak görülmektedir. Bu çalışmada yaşam boyu öğrenmenin yaş almış bireylerin psikolojik iyi oluşlarına katkılarının gelişim psikolojisi, eğitim psikolojisi ve pozitif psikoloji kuramları çerçevesinde bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada psikolojik iyi oluş ile yaşam boyu öğrenme ilişkisi andragojinin ilkeleri ve Çok Boyutlu Psikolojik İyi Oluş Modelinde tanımlanan boyutlar çerçevesinde tartışılacaktır.

Genel olarak kesitsel ve boylamsal araştırmalar yetişkin eğitimlerine ya da yaşam boyu öğrenme uygulamalarına katılmanın yaş almış bireylerde yaşam kalitesi, yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Yaşam boyu öğrenme etkinlikleri aidiyet duygusunun, öz yeterliliğin ve öz güvenin artmasına, sosyal bağların geliştirilmesine ve sosyal destek ağlarının güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Fiziksel ya da dijital ağlara katılım, yalnızlığın ve sosyal izolasyonun azalması ile sonuçlanmaktadır. Yaşam boyu öğrenme ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin gücü sosyo-ekonomik düzey, yaş almaya ilişkin tutumlar ve etkinliğin türü gibi çok sayıda değişkene göre farklılık göstermektedir.

Yaşam boyu gelişim bakış açısından değerlendirildiğinde her gelişim dönemine özgü fiziksel, bilişsel ve sosyo-duygusal özelliklere bağlı olarak öğrenme süreçleri farklılık göstermektedir. Yaş ilerledikçe öğrenme motivasyonları değişmekte, kariyer ya da kişisel gelişim odaklı motivasyonların yerine toplumsal katkı temelli hedefler ön plana geçebilmektedir. Bu kapsamda Öz Belirleme Kuramı yaş almış bireylerin motivasyonlarının ve psikolojik ihtiyaçlarının anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Benzer şekilde yaşam boyu öğrenmenin psikolojik ve sosyal işlevlerini açıklamak açısından Sosyo-Duygusal Seçicilik Kuramı, Seçici Optimizasyon ve Telafi Kuramı gibi yaş alma ile ilişkili yaklaşımlar önem taşımaktadır.

Sonuç olarak yaşam boyu öğrenme, yaş almış bireylerde psikolojik iyi oluşa katkıda bulunan çok boyutlu bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Bu kapsamda yaş almış bireylerin öğrenme motivasyonlarını, psikolojik ihtiyaçlarını ve gelişimsel özelliklerini dikkate alan yaşam boyu öğrenme programlarının geliştirilmesi önemli görülmektedir.

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ VE FİNLANDIYA EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Özlem Karabıyık¹

¹Vali Necati Bilican Mesleki Eğitim Merkezi, Türk Dili ve Edebiyatı, Denizli/TÜRKİYE

Orcid Id: 0009-0001-2056-0617

Anahtar Kelimeler: Eğitim Sistemleri, Karşılaştırmalı Analiz, 21. Yüzyıl Becerileri, Ölçme-Değerlendirme, Değer Eğitimi

Bu çalışma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) ile Finlandiya eğitim sistemini karşılaştırmalı doküman analizi yöntemiyle inceleyerek, 21. yüzyıl becerileri, ölçme-değerlendirme, fırsat eşitliği ve değer eğitimi temalarındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Resmî politika belgeleri (2014-2024) temel alınarak yapılan analiz, her iki sistemin beceri temelli öğrenme ve eşitlik gibi makro hedeflerde birleştiğini, ancak ideolojik temeller ve uygulama stratejilerinde ayrıştığını göstermektedir. TYMM, becerileri millî-manevî değerlerle bütünleştirirken, Finlandiya evrensel etik ve sürdürülebilirlik ilkelerine odaklanmaktadır. Ölçme-değerlendirmede Finlandiya öğretmen özerkliği ve düşük-stresli yaklaşımla öne çıkarken, Türkiye’de merkezi sınav baskısı biçimlendirici değerlendirmeyi sınırlamaktadır. Fırsat eşitliğinde her iki sistem ücretsiz eğitimi paylaşıp da, Türkiye altyapıya, Finlandiya bireysel desteğe öncelik vermektedir. Değer eğitiminde TYMM millî kimliği, Finlandiya ise insan haklarını vurgulamaktadır. Sonuçlar, iki sistemin güçlü yönlerini ve öğrenme potansiyelini öne çıkararak, eğitim politikalarının kültürel bağlama özgü çözümler sunduğunu göstermektedir. Çalışma, öğretmen özerkliği ve karma değerlendirme modelleri gibi uygulamalı öneriler sunarken, müfredat literatürüne millî-evrensel ekseninde katkı sağlamayı hedeflemektedir.

MAKAO VE TÜRKİYE EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Özlem Karakış¹

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri ve Öğretim Anabilim Dalı,
Bolu/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-8934-3912

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Eğitim, Makao Eğitim Sistemi, Türkiye Eğitim Sistemi, Yatay Özümlleme Yaklaşımı, Birlikte Değişim Yöntemi, PISA, Döküman Analizi

Bu araştırma, Çin Halk Cumhuriyeti'ne bağlı Makao Özel İdari Bölgesi ile Türkiye eğitim sistemlerini Bereday'ın yatay çözümleme yaklaşımı ile Mill'in birlikte değişim yöntemi çerçevesinde çözümlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, doküman incelemesine dayalı betimsel bir nitel çalışmadır. Karşılaştırma, kamu eğitim harcamaları, eğitime ayrılan ödenek ve öğrenci başına düşen pay, yaşa göre okullaşma oranları ve zorunlu eğitim yaşı, okul sisteminin yapısı, öğretmen yetiştirme, eğitim kademelerine göre öğretmenlerin çalışma saatleri ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, uluslararası düzeyde yapılan sınav sonuçları, kapsayıcı eğitim ve özel eğitim uygulamaları başlıkları üzerinden yürütülmüştür. Bulgular, ölçek ve gelir düzeyi bakımından belirgin biçimde farklılaşan iki sistemin merkezilik derecesi, okul özerkliği ve uluslararası sınav başarısı bakımından önemli ayrımlar taşıdığını göstermektedir. Makao, uluslararası değerlendirmelerdeki üstün başarısıyla dikkat çeken, küçük ölçekli ve yüksek gelirli bir sistem sunarken, Türkiye büyük ölçekli ve merkezi bir sistem örneği ortaya koymaktadır.

ATIK MALZEMELERDEN BİYOPLASTİK ÜRETİMİ

Güneş ŞEKER¹, Asmin ŞEKER²

¹Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Diyarbakır/TÜRKİYE

²Niyazi Türmenoğlu Lisesi, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0000-4686-0725, ²0009-0002-9551-6175

Anahtar Kelimeler: Plastik, Biyoplastik, Ağaç Yaprakları, Patates Kabukları, Yumurta Kabukları

Plastik hayatımızın her alanında kullandığımız bir malzeme olarak karşımıza çıkmaktadır. Plastik bir fosil yakıt olarak doğaya verdiği zarar yatsınamayacak kadar fazladır. Bu nedenle bu soruna bir çözüm bulunması gerekmektedir. Çalışmadaki amaç atık malzemelerden oluşan bir biyoplastik oluşturmaktır. Biyoplastik ile ilgili literatür tarandığında nişasta, mısır, muz kabuğu, şeker kamışı, patates ve hint yağı ve bazı meyve kabuklarından biyoplastik üretildiği görülmüştür. Ağaç yapraklarından biyoplastik üretimi ile ilgili araştırmalar 2022 yılında yapılmaya başlanmıştır. Yumurta kabuğu ise kompozit, tıp, kozmetik, yem, ekmek yapımı, biyo-dizel, kanalizasyon tıkanmaları, haşerelerden koruma, boyar maddelerin absorpsiyonu, radyasyonu önleyen malzeme yapımında kullanılmıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda, patates kabukları, sonbaharda dökülen ağaç yaprakları ve yumurta kabuklarının birlikte kompozit haline getirildiği bir biyoplastik ambalaj yapımına yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Patates kabukları nişasta kaynağı olarak, sonbaharda dökülen ağaç yaprakları selüloz kaynağı ve güçlendirici dolgu maddesi olarak, yumurta kabukları ise antibakteriyel özellik kazandırmak ve esneklik sağlamak için kullanılmıştır. Yumurta kabuklarına antibakteriyel özellik vermek için kalsine işlemi, antibakteriyel olup olmadığının tespiti için disk kuyucuk yöntemi uygulandıktan sonra biyoplastik yapımında kullanılmıştır. Sonuç olarak; nişasta, selüloz, yumurta kabuğu, sirke, saf su ve gliserolden oluşan bir biyoplastik üretilmiş ve bu proje kapsamında üretilen biyoplastiklerin faydalı olduğu kanısına varılmıştır.

OYUN DESTEKLİ ÖĞRETİMİN ORTAOKUL 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE GELİŞEN MATEMATİK TUTUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Tuğba TUĞ¹

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik Eğitimi Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-7197-0747

Anahtar Kelimeler: Matematik Öğretimi, Oyunla Matematik Öğretimi, İstatistik Öğretimi

Bu çalışmada Van’da bir devlet okulunda ortokul 5. Sınıf öğrencilerinin Matematik dersinde 5. Tema olarak verilen “İstatistiksel Araştırma Süreci” başlığında yer alan “İstatistiksel Araştırma Süreçleri ve Veri Görselleştirme Araçları” konuları Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 5. Sınıf Matematik ders kitabı kullanılarak belirlenen aynı okuldaki aynı sınıf seviyelerinde 25 kontrol grubu, 25 deney grubu olmak üzere toplam 50 öğrenciden oluşan bir öğrenci grubuna uygulanmıştır. Kontrol grubu müfredat programına ve ders içeriğine bağlı olarak dersleri işlerken, deney grubu öğrencileri haftalık ders programının dışında 1 saat oyun destekli eğitim almıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmış, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce kontrol ve deney gruplarına "Matematiğe Yönelik Tutum Ölçeği Kısa Formu" uygulanmıştır. Tema boyunca yaklaşık bir aylık süreçte kontrol grubu müfredat programına devam ederken deney grubuna bir saat oyun destekli eğitim verilmiş ve ünite sonunda deney ve kontrol gruplarına yönelik Matematik tutum ölçeği tekrar uygulanmış ve sonuçlar SPSS programı ile analiz edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının tutum ön test puanları ve tutum son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Analiz sonucunda kontrol grubunun tutum ön test puan ortalaması ile deney grubunun tutum ön test puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı aynı şekilde kontrol grubu ile deney grubu arasında tutum son test puan ortalamaları arasında da anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra, deney grubunun kendi arasında, kontrol grubunun ise kendi arasında ön test ve son test puanları analiz edildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Son test sonuçları incelendiğinde hem deney grubunun hem kontrol grubunun puanlarına artış olduğu görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinin ön test puan ortalamasının $X=64,96$ ($SS=10,39$), son test puan ortalamasının ise $X=67,60$ ($SS=16,66$) olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu arasında ise fark görülmemiştir. Tema konularını eğitsel oyunlarla desteklemek öğrencilerin matematik tutumu ölçeği puanlarını arttırmış fakat kontrol grubundan istatistiksel olarak üstünlük göstermemiştir. Bu durum Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında verilen Matematik eğitiminde yeterli sayıda etkinlik ve oyun destekli eğitime yer verilmesinden kaynaklı bir sonuç olabileceği gibi sürenin sınırlı ve müfredatta yer alan yalnız bir tema üzerinden çalışmanın yapılmış olmasından da kaynaklanmış olabilmektedir.

DİLİMİZDEKİ KELİMELERİN ÇIKIŞ HİKAYELERİNİN VE KÖKENLERİNİN EL YAZMASI VE DİJİTAL RESİMLERLE ÖĞRETİLMESİ

Güneş ŞEKER¹, Halit Mustafa MÜCAHİTOĞLU²

¹Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Diyarbakır/TÜRKİYE

² Edremit Bilim Sanat Merkezi, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0000-4686-0725

Anahtar Kelimeler: Dil, Etimoloji, Kelime Köken Bilgisi

Bizim en önemli değerlerimizden biri kuşaktan kuşağa aktardığımız dilimizdir. Dilimizdeki zenginlikleri bilmek onları kullanırken daha özverili davranmakla sağlanır. Dilin yaşaması onu gelecek nesile doğru bir şekilde aktarmakla sağlanacaktır. Bu aktarımın derinlik kazanabilmesi kelimelerin kökenlerinin ve nasıl bir hikaye sonucunda çıktığının bilinmesiyle sağlanabilir. Yapılan araştırmalar sonucunda kelime kökenlerinin ve hikayelerinin bir arada çalışıldığı çok az araştırma olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın amacı kelime kökenlerinin ve hikayelerinin daha kolay, kalıcı ve eğlenceli hale getirecek resimli sözlük tasarımı oluşturmaktır. Kelimelerin köken bilgisi ile ilgili dokümanlar incelenmiş ve bilgiler toparlanmıştır. İki adet sözlük tasarımı yapılmıştır. İki sözlükteki fark resimlerin tasarımıdır. İlk sözlükte kullanılan resimler dijital sistemden “Canva” programının sihirli içerik bölümü ile yapılırken ikinci sözlük ise öğrenciler tarafından elle çizimler yaparak gerçekleştirilmiştir. Çizimlerin tasarımları bittikten sonra alt kısımlarına kelimelerin kökenleri ve hikayeleri ile ilgili bilgiler aktarılmıştır. Yapılan araştırmalarda kelimelerin kökenlerini araştıran çok az sayıda sözlük olduğu ama resimli bir sözlüğün hiç oluşturulmadığı görülmüştür. Bu bağlamda bir ilk olması nedeniyle özgün bir çalışmadır. Aynı zamanda çalışma geleneksel çizimle dijital çizimin kullanılması nedeniyle çağa ayak uydurma noktasında da önemli bir çalışmadır. Bu çalışmanın öğrenciler üzerindeki etkilerini görebilmek için kullanılan kelimeler ile ilgili bilgilerin olduğu bir anket hazırlanmış ve ön test ve son-test şeklinde uygulanmıştır. Öğrenciler bu kelimeleri öğrenmeden önce anket uygulanmış ve daha sonra sözlüğün içeriği bir eğitimle tanıtıldıktan sonra son test uygulaması yapılmıştır. Aynı zamanda öğrencilerdeki etkisinin araştırılması için etki düzeyi anketi uygulanmıştır. Yapılan ön ve son test sonuçlarında ön testin 28,128, son testin 86,82 olduğu görülmüş buda sözlüğün çok iyi bir şekilde öğrettiğini kanıtlamıştır.

ADAPTATION OF THE BRIEF GRIEF QUESTIONNAIRE TO TURKISH CULTURE: A STUDY OF VALIDITY, RELIABILITY, AND MEASUREMENT INVARIANCE

Prof. Dr. Fuat TANHAN¹, Assoc. Prof. Dr. Mehmet ŞATA²

¹Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Van, Türkiye

²Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Van, Türkiye

Orcid Id: ¹0000-0002-1990-4988, ²0000-0003-2683-4997

Keywords: Brief Grief Questionnaire, Grief, Scale Adaptation, Validity, Reliability

This study aimed to adapt the Brief Grief Questionnaire into Turkish culture and to examine the validity, reliability, and measurement invariance of the Turkish version. The study was designed as a methodological scale adaptation study and included adults aged 18 years and older living in Türkiye. Initially, data were collected from 261 participants; following the examination of outliers, data from 14 participants were excluded, and the analyses were conducted with 247 participants. Of the participants, 76.1% were women and 23.9% were men, with a mean age of 26.96 years (SD = 6.13). The Turkish adaptation process involved a multi-stage procedure including translation, expert review, and pilot testing. Confirmatory factor analysis was conducted to examine construct validity, and the original one-factor structure was confirmed in the Turkish sample, $\chi^2(5) = 6.102$, $p = .296$, CFI = .999, TLI = .997, RMSEA = .030, and SRMR = .036. Standardized factor loadings ranged from .690 to .852, and the average variance extracted was .558. Evidence for criterion-related validity was obtained through significant positive correlations between Brief Grief Questionnaire scores and both the Bereavement Guilt Scale total score ($r = .501$, $p < .001$) and the Psychache Scale score ($r = .424$, $p < .001$). Reliability analyses yielded a Cronbach's alpha of .857, a McDonald's omega of .862, and a composite reliability coefficient of .860. In addition, the test-retest analysis conducted with 32 participants indicated high temporal stability ($r = .881$, $p < .001$). Measurement invariance analyses across gender supported configural, metric, scalar, and strict invariance. Overall, the findings indicate that the Turkish version of the Brief Grief Questionnaire provides valid, reliable, and comparable scores across women and men for assessing grief-related symptoms in adults.

ANALYSIS OF STUDIES ON GAME-BASED LEARNING IN SCIENCE EDUCATION

Sema İlhan¹, Mustafa ASLAN²

¹Harran University, Graduate School of Education, Department of Mathematics and Science Education,
Division of Science Education, 63300 Şanlıurfa/TÜRKİYE

²Harran University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Biology, Osmanbey Campus, Haliliye,
63300 Şanlıurfa/TÜRKİYE

Orcd Id: ²0000-0001-7336-6435

Keywords: Science Education, Game-Based Learning, Science Teaching, Concept Teaching, Misconceptions, Academic Achievement, Motivation, Systematic Review, Literature Analysis

Concept teaching is a fundamental component of science education, playing a crucial role in developing students' scientific thinking skills and promoting meaningful and lasting learning. However, students' misconceptions may negatively affect the learning process. Therefore, employing effective instructional approaches to eliminate misconceptions is of great importance. One of these approaches is game-based learning, which encourages active student participation, increases motivation, and makes the learning process more engaging and enjoyable.

The aim of this study is to systematically examine the national and international literature on game-based learning in science education and to identify the general research trends and key findings in this field. The study employed the systematic review method, one of the qualitative research methods. In line with the predetermined inclusion criteria, articles and graduate theses published in Google Scholar, Scopus, TR Dizin, and Web of Science databases were reviewed.

The findings indicate that research on game-based learning in science education has increased considerably in recent years. The reviewed studies reveal that game-based learning improves students' academic achievement, motivation, and positive attitudes toward science courses, contributes to the elimination of misconceptions, and supports the development of social skills. While national studies mainly emphasize its effectiveness in concept teaching and academic achievement, international studies highlight game-based learning as an effective student-centered instructional approach.

In conclusion, game-based learning is an effective instructional approach in science education. Further research investigating its implementation across different grade levels and science topics is recommended to contribute to the development of innovative teaching practices in the field.

EĞİTİMDE ŞEFFAFLIK ARAYIŞI: AÇIKLANABİLİR YAPAY ZEKÂ LİTERATÜRÜNÜN BİBLİYOMETRİK VE SİSTEMATİK HARİTALANDIRMASI

Emrah TOSUN¹

¹Van Edremit Bilim ve Sanat Merkezi, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-1447-5907

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Eğitim Teknolojileri, Öğrenme Analitikleri, Sistematik Literatür Taraması, Bibliyometrik Analiz, Etik ve Şeffaflık

Yapay zekâ (AI) teknolojileri, öğrenme yönetim sistemlerinden akıllı ders araçlarına kadar eğitim ekosistemlerinin her kademesinde hızla yaygınlaşmaktadır. Ancak bu teknolojilerin, özellikle derin öğrenme modellerinin sahip olduğu karmaşık ve opak kara kutu yapısı, öğrenci değerlendirmeleri ve öğretim süreçlerinde şeffaflık, etik uygunluk ve güvenilirlik sorunlarını beraberinde getirmektedir. Bu çalışma, eğitim teknolojileri literatüründe Açıklanabilir Yapay Zekâ (XAI) yaklaşımlarının mevcut durumunu, uygulama eğilimlerini ve karşılaşılan temel zorlukları kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, metodolojik olarak bibliyometrik haritalandırma ile Sistematik Literatür Taraması (SLR) yöntemlerini birleştiren hibrit bir yaklaşımı benimsemektedir. PRISMA kılavuzu doğrultusunda, Web of Science Core Collection veri tabanından elde edilen 70 yüksek etki değerine sahip akademik yayın analiz edilmiştir. Bibliyometrik analizler, literatürün entelektüel yapısını ve kavramsal kümelenmelerini ortaya koyarken, Sistematik literatür taraması aşaması bu tekniklerin pedagojik işlevselliğine odaklanmıştır. Analiz bulguları, eğitimde açıklanabilir yapay zekâ uygulamalarının temel olarak üç tematik sütunda yoğunlaştığını göstermektedir. Bunlar: Tahminleme modellerinde teknik şeffaflık, etik yönetim ve algoritmik tarafsızlığın azaltılması, öğrenci merkezli geri bildirim mekanizmalarıdır. Literatürde SHAP ve LIME gibi açıklanabilirlik tekniklerinin, eğitimcilerin ve öğrencilerin yapay zeka sistemlerine olan güvenini artırmada merkezi bir rol oynadığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışma, bilgisayarlı görü odaklı açıklanabilir yapay zekâ yöntemlerinin, sınıf içi sosyo-teknik kısıtları karşılamada transfer edilebilirlik boşluğu ile karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, açıklanabilir yapay zekânın eğitimde sadece teknik bir gereklilik değil, aynı zamanda etik ve öğrenci merkezli bir eğitim tasarımı için vazgeçilmez bir pedagojik bileşen olduğu vurgulanmaktadır. Çalışma, gelecekteki araştırmacılar ve eğitim tasarımcıları için alanın sınırlarını çizen kapsamlı bir referans çerçevesi sunarken, özellikle açıklanabilir veri okuryazarlığı ve insan- yapay zekâ iş birliği üzerine yeni çalışma alanları önermektedir. Bu analiz, modern sınıflarda şeffaf, güvenilir ve etik yapay zekâ entegrasyonu için izlenmesi gereken stratejik bir yol haritası sunmaktadır. Açıklanabilir yapay zekâ uygulamalarının eğitimde standart bir prosedür haline gelmesi, sadece algoritmik başarıyı değil, eğitimin pedagojik niteliğini ve dijital adaleti de güçlendirecektir. Bu bağlamda, açıklanabilir yapay zekânın eğitimde uygulanması, yalnızca teknik bir iyileştirme değil, aynı zamanda dijital dönüşüm sürecinde eğitimde adaleti sağlamanın da bir anahtarı olarak değerlendirilmelidir.

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMDE YAPAY ZEKÂYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: FIRSATLAR VE ZORLUKLAR ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Sibel ALKAN ÇAKMAK¹, Doç. Dr. Semih ÇAYAK²

¹Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetim Anabilim Dalı, İstanbul/TÜRKİYE

²Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetim Anabilim Dalı, İstanbul/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0008-7948-7953, ²0000-0003-4360-4288

Anahtar Kelimeler: Eğitimde Yapay Zekâ, Teknoloji Kabul Modeli (TAM), Lise Öğrencileri, Teknoloji Kabulü

Bu araştırmanın amacı, Teknoloji Kabul Modeli (TAM) çerçevesinde lise öğrencilerinin eğitimde yapay zekâ kullanımına ilişkin görüşlerini, ortaya çıkan fırsatlar ve zorluklar bağlamında incelemektir. Araştırma, lise öğrencilerinin eğitimde yapay zekâ kullanımına ilişkin görüş ve deneyimlerini anlamayı amaçlayan temel nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda yürütülmüştür. Çalışma grubunu, ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda öğrenim gören 46 lise öğrencisi oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Analiz sürecinde katılımcı ifadeleri anlamlı veri birimlerine ayrılarak kodlanmış, benzer özellik gösteren kodlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuş ve elde edilen kategoriler TAM çerçevesinde değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığı, yapay zekâya yönelik tutum, davranışsal kullanım niyeti, gerçek kullanım, teknoloji kabulünü etkileyen çevresel faktörler, algılanan riskler ve algılanan olumsuz sonuçlar olmak üzere sekiz kategori belirlenmiştir.

Bulgular, öğrencilerin yapay zekâyı eğitim sürecini destekleyen yararlı, pratik ve kullanımı kolay bir teknoloji olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Algılanan fayda kapsamında öğrenciler, yapay zekânın bilgiye hızlı erişim sağlaması, öğrenmeyi kolaylaştırması, akademik başarıyı desteklemesi, verimli çalışmaya katkı sunması ve zaman kazandırmasını önemli avantajlar olarak belirtmiştir. Algılanan kullanım kolaylığı açısından yapay zekânın kolay öğrenilebilir, hızlı yanıt veren ve pratik bir teknoloji olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte yanlış bilgi üretebilmesi, etkili komut (prompt) oluşturmanın güçlüğü ve karmaşık yanıtlar sunması kullanımını sınırlandıran unsurlar olarak ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin yapay zekâya yönelik genel olarak olumlu tutum sergiledikleri ve gelecekte kullanmaya devam etme niyetinde oldukları belirlenmiştir. Gerçek kullanım kapsamında yapay zekânın özellikle ödev hazırlama, özet çıkarma, test çözme ve konu öğrenme amacıyla kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca ekran çevresi, aile, öğretmenler ve okul desteğinin öğrencilerin teknoloji kabulünü etkilediği belirlenmiştir. Öğrenciler; yanlış bilgi üretimi, veri gizliliği, etik sorunlar, bağımlılık ve eleştirel düşünmenin zayıflaması gibi risk ve olumsuzluklara da dikkat çekmiştir.

Sonuç olarak bulgular, algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığının öğrencilerin yapay zekâya yönelik olumlu tutumları ve davranışsal kullanım niyetleriyle örtüştüğünü göstermektedir. Araştırma, TAM'ın lise öğrencilerinin eğitimde yapay zekâ kullanımını açıklamada işlevsel bir kuramsal çerçeve sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, eğitim ortamlarında öğrencilerin ve öğretmenlerin yapay zekâ okuryazarlığını, etik farkındalığını ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim ve uygulamaların yaygınlaştırılması önerilmektedir.

8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKÂYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE YAPAY ZEKÂYI KULLANIM ALIŞKANLIKLARI

Hatice COŞKUN SÖNMEZ¹, Serkan GÜZEL²

¹Doçent Doktor, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Ana Bilim Dalı, Van/TÜRKİYE

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Van/TÜRKİYE

OrcidId: ¹0000-0002-0453-8700, ²0009-0002-3155-5722

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Türkçe, Görüş, Alışkanlık, Ortaokul

Yapay zekâ, en genel tanımıyla makineler tarafından taklit edilen insan zekâsının, bu yolu kullanarak insan öğrenmelerini modellemesi süreci olarak ifade edilebilir. Çağımızda insan düşüncesi gerektiren işleri yapabilmesi açısından yapay zekâ insanlık tarihinin en büyük buluşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu teknolojinin felsefi temelleri 17. yüzyılda Leibniz’in muhakemeyi matematiksel bir hesaplamaya dönüştürme düşüncesine ve Descartes’ın insanı saat benzeri bir düzeneğe benzeten felsefi yaklaşımlarına dayanmaktadır.

Yapay zekâ teknolojileri, eğitim ekosisteminde devrim niteliğinde değişimlere yol açmaktadır. Türkiye’de bu alandaki araştırmalar ivme kazansa da çalışmaların büyük çoğunluğu yükseköğretim düzeyinde yoğunlaşmış; ortaokul öğrencilerinin, özellikle de sınav dönemindeki 8. sınıfların bu teknolojilerle olan fiili etkileşimini ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Alan yazını incelendiğinde çoğu çalışmanın yapay zekâya ilişkin algı ve metafor boyutuna odaklandığı veya genel tutum ölçekleri uygulanan çalışmalar olduğu görülmektedir.

Bu araştırma, 8. sınıf öğrencilerinin yapay zekâya ilişkin görüşlerini ve kullanım alışkanlıklarını ortaya koymayı temel amaç olarak belirlemiştir. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışması, bir olguyu sınırlı bir grup üzerinde kendi gerçekliği içinde derinlemesine incelemeye imkân tanıyan bir desendir.

Araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş, yapay zekâ araçlarını aktif olarak kullanan 15 ortaokul 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmaya katılım sağlayan öğrenciler belirlenirken öğrencilerle (65 katılımcı) ön anket çalışması yapılmış, bu öğrencilerin içinden yapay zekâyı aktif olarak kullandığı tespit edilen 15 öğrenci çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu “Öğrencilerin yapay zekâya ilişkin görüşleri” ve “Öğrencilerin yapay zekâyı kullanım alışkanlıkları” olmak üzere iki başlıktan oluşmaktadır. Uzman görüşü ve pilot çalışma sonrasında forma son hali verilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden yararlanılacaktır.

Çalışmadan beklenen sonuçlar öğrencilerin yapay zekâyı nasıl algıladıkları, en çok başvurdukları yapay zekâ araçlarının neler olduğu, bu araçları hangi amaçlarla ve ne sıklıkta kullandıkları ile ilgili bilgiler sunmasıdır. Araştırma sonuçlarının yapay zekânın eğitim sisteminin bir parçası olması yönündeki gelişmelere, program yapıcılara ve konu ile ilgili çalışma yapan araştırmacılara kaynaklık etmesi beklenmektedir.

KÜÇÜK ÖRNEKLEMLERDE YAPISAL KIRILMA SAYISININ BELİRLENMESİ: BİLGİ KRİTERLERİ VE SIRALI TESTLERİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Hayriye Esra Akyüz¹, Serap Okdayan²

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İstatistik Bölümü, Bitlis/TÜRKİYE

²Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-1784-5910, ²0000-0002-8873-6164

Anahtar Kelimeler: Yapısal Kırılma, Bai-Perron Yöntemi, Bilgi Kriterleri, Model Seçimi, Küçük Örneklem, Zaman Serisi Ekonometrisi

Bu çalışmada, Bai-Perron yaklaşımında kırılma sayısının belirlenmesinde kullanılan BIC ve LWZ bilgi kriterlerinin küçük örneklemlerdeki performansı incelenmektedir. Kısa yıllık serilerde bu kriterlerin fazla sayıda kırılma seçebilme olasılığı nedeniyle, bilgi kriterleri ile sıralı anlamlılık testlerinin sonuçları karşılaştırılmakta ve yalnızca kriter tabanlı seçim yapmanın sınırlılıkları değerlendirilmektedir. Analizler $n=35$ gözlemden oluşan Türkiye genç işsizlik oranı serisi (1991-2025, Dünya Bankası WDI) üzerinde gerçekleştirilmiştir. Serinin durağanlık özellikleri ADF, KPSS ve Zivot-Andrews testleriyle incelenmiş; yapısal kırılmalar PELT algoritması, Welch t-testi, Chow testi ve CUSUM testi ile değerlendirilmiştir. Ardından 0-5 kırılma sayısı için dinamik programlama yöntemiyle optimal parçalanmalar elde edilmiş, model seçimi BIC ve LWZ kriterleriyle yapılmış ve ek kırılmaların anlamlılığı sıralı F-testleriyle sınanmıştır. Minimum segment uzunluğu 5 gözlem olarak belirlenmiştir.

Bulgular, serinin $I(1)$ olduğunu ve birinci farkta durağanlaştığını göstermektedir. Dört farklı yöntem, 2001 yılını ortak biçimde tek ve baskın kırılma noktası olarak belirlemiştir. Bu kırılmanın ortalama düzeyinde yaklaşık +4.63 puanlık kalıcı bir artışa yol açtığı ($t=-6.79$; $p<0.001$), ancak kalıcılık katsayısında ($\phi=0.60-0.64$) belirgin bir değişim oluşturmadığı görülmektedir. Buna karşılık BIC ve LWZ dört kırılmalı modeli (2001, 2010, 2015 ve 2020) tercih etmektedir. Ancak bu tercih sınırlı bir üstünlüğe dayanmaktadır; LWZ farkı oldukça küçüktür ($\Delta LWZ=0.004$) ve sıralı F-testlerinde yalnızca ilk kırılma güçlü biçimde anlamlıdır ($F=33.5$; $p<0.001$). Sonraki kırılmaların kısa segmentlerde ve düzenli aralıklarla ortaya çıkması, küçük örneklem koşullarında modelin aşırı parçalanma eğilimine işaret etmektedir.

Sonuç olarak, küçük örneklemelerde bilgi kriterleri tek başına kullanıldığında gereğinden fazla kırılma seçebilir. Bu nedenle kırılma sayısının belirlenmesinde bilgi kriterlerinin sıralı testler ve segment uzunluğu değerlendirmeleriyle birlikte ele alınması; çelişki durumlarında ise daha tutumlu modellerin tercih edilmesi daha güvenilir sonuçlar sağlamaktadır.

FARKLI DİSİPLİNLERDE KADIN TEMALI BİR PANELİN ORTAÖĞRETİM KIZ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVEN DÜZEYİNE ETKİSİ

Vildan ASLAN¹, Zekiye Turan²

¹ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Antalya/TÜRKİYE

² T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Antalya/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-9444-2613, ²0009-0008-0924-231X

Anahtar Kelimeler: Özgüven, Okul Temelli Müdahale, Kız Öğrenciler, Panel, Yarı DeneySEL Desen

Ergenlik dönemi, bireyin benlik algısı ve özgüveninin şekillendiği kritik gelişim dönemlerinden biridir. Özellikle kız öğrencilerin farklı meslek alanlarında, geçmişten günümüze dünyanın farklı coğrafyalarından başarılı kadınları tanınmaları, öz yeterlik algılarını ve özgüvenlerini olumlu yönde etkileyebilmektedir. Buna karşın okul temelli panel uygulamalarının deneySEL yöntemlerle değerlendirildiği araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, farklı disiplinlerde kadının yeri ve önemine ilişkin öğrenciler tarafından hazırlanan sunumların yer aldığı '*Farklı Disiplinlerde Kadın*' temalı panelin ortaöğretim kız öğrencilerinin özgüven düzeyleri üzerindeki etkisini incelemektir.

Araştırma, ön test–son test–izleme testi kontrol gruplu yarı deneySEL desen kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmaya Antalya ilinde öğrenim gören toplam 174 kız öğrenci katılmıştır (deney = 86, kontrol = 88). Veriler Ahmet Akın tarafından geliştirilen **Özgüven Ölçeği** kullanılarak panel öncesinde, panel sonrasında ve üç ay sonra gerçekleştirilen izleme ölçümünde toplanmıştır. Deney grubundaki öğrenciler, farklı disiplinlerde kadının yeri ve önemini ele alan sekiz konu başlığından oluşan ve öğrenciler tarafından yürütülen panel etkinliğine katılmıştır. Kontrol grubu ile herhangi bir çalışma gerçekleştirilmemiştir. Grupların başlangıçta özgüven puanları açısından birbirine denk olduğu belirlenmiştir ($t = .227$, $p = .821$). Verilerin analizinde karma varyans analizi (Mixed ANOVA) kullanılmıştır.

Analiz sonuçları, grup ve zaman etkileşiminin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermiştir (Greenhouse–Geisser düzeltmesi, $p < .001$, $\eta^2 \approx .43$). Deney grubunda özgüven puanları ön testten son teste anlamlı düzeyde artmış, izleme ölçümünde ise bu artışın büyük ölçüde korunduğu görülmüştür. Buna karşılık kontrol grubunda üç ölçüm boyunca anlamlı bir değişim saptanmamıştır. Bulgular, farklı disiplinlerde kadınların katkılarının ve başarılarının öğrenciler tarafından araştırılıp paylaşılmasının, kız öğrencilerin özgüven gelişimini desteklediğini ve bu etkinin belirli bir süre devam ettiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, okul ortamında gerçekleştirilen öğrenci katılımına dayalı panel uygulamalarının kız öğrencilerin özgüvenlerini güçlendirmede etkili, uygulanabilir ve düşük maliyetli bir okul temelli gelişimsel müdahale olduğu söylenebilir. Öğrencilerin yalnızca dinleyici değil, aynı zamanda bilgi üreten ve sunan panelistler olarak sürece aktif katılım göstermeleri, uygulamanın özgün yönlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

SANAT TERAPİSİNE DAYALI GRUP ÇALIŞMASININ ERGEN KIZ ÖĞRENCİLERDE BENLİK TASARIMINA ETKİSİ

Vildan ASLAN¹

¹ T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Antalya/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-9444-2613

Anahtar Kelimeler: Sanat Terapisi, Benlik Tasarımı, Ergen Kız Öğrenciler, Okul Temelli Müdahale

Ergenlik dönemi, benlik algısı ve kimlik gelişiminin hız kazandığı kritik bir gelişim evresidir. Bu dönemde bireylerin kendilerine ilişkin algılarının güçlendirilmesi psikolojik iyi oluş, uyum ve ruh sağlığı açısından önem taşımaktadır. Sanat terapisi, bireylerin duygu ve düşüncelerini sözel olmayan yollarla ifade etmelerine, öz farkındalık geliştirmelerine ve benlik algısını desteklemelerine olanak sağlayan yaratıcı bir psikolojik müdahale yaklaşımıdır. Bu çalışmada, bir günlük sanat terapisi grup çalışmasının ergen kız öğrencilerde benlik tasarımı üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel araştırma deseninde yürütülmüştür. Çalışmaya 9., 10. ve 11. sınıflarda öğrenim gören toplam 72 öğrenci katılmıştır (deney=36, kontrol=36). Her iki gruba uygulama öncesinde Benlik Tasarımı Envanteri uygulanmış, deney grubuna bir gün süren toplam altı saatlik sanat terapisi grup çalışması gerçekleştirilmiş, kontrol grubuna herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Uygulamadan iki gün sonra her iki gruba son test uygulanmıştır. Veriler, 2 (Grup: Deney-Kontrol) $\times$ 2 (Zaman: Ön test-Son test) karma desenli varyans analizi ile analiz edilmiş; sınıf düzeyinin etkisini incelemek amacıyla ayrıca 2 $\times$ 3 $\times$ 2 karma desenli varyans analizi uygulanmıştır.

Bulgular, zaman $\times$ grup etkileşiminin anlamlı olduğunu göstermiştir ($F(1,66) = 126.81, p < .001, \eta^2 = .658$). Deney grubunun benlik tasarımı puanları ön testte $\bar{X} = 13.58$ iken son testte $\bar{X} = 29.42$ 'ye yükselmiş, kontrol grubunda ise puanlar $\bar{X} = 7.83$ 'ten $\bar{X} = 6.53$ 'e değişmiştir. Ayrıca zaman $\times$ grup $\times$ sınıf etkileşimi de anlamlı bulunmuştur ($F(2,66) = 6.06, p = .004, \eta^2 = .155$). Bu bulgu, sanat terapisi uygulamasının benlik tasarımı üzerindeki etkisinin sınıf düzeyine göre farklılaştığını göstermektedir.

Sonuçlar, kısa süreli ve yoğun biçimde uygulanan sanat terapisi grup çalışmasının ergen kız öğrencilerin benlik tasarımı geliştirmede etkili bir okul temelli psikoeğitsel müdahale olabileceğini düşündürmektedir. Elde edilen bulgular, okul temelli ruh sağlığı hizmetlerinde sanat terapisi uygulamalarının koruyucu ve geliştirici müdahale olarak kullanılabileceğine işaret etmektedir.

ARTAN İŞSİZLİĞİN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN VE DERSHANEYE GİDEN LİSE MEZUNLARININ ÜNİVERSİTE SEÇİMİNE ETKİSİ

Doç. Dr. Hikmet Şevgin¹, Merve Ucak²

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-9727-5865, ²0009-0002-9622-5505

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizliği, Üniversite Tercihi, Yetişkinlik Beklentileri, İşsizlik Kaygısı

Araştırmada, lise son sınıf öğrencileri ve dershaneye devam eden lise mezunlarının artan işsizlik koşulları altında geleceğe yönelik beklentileri ile üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma deseninde tasarlanan çalışma, betimsel yönde ilişkisel tarama modeline dayanmaktadır. Araştırmanın evrenini 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Van ili ve ilçelerinde öğrenim gören lise son sınıf öğrencileri ile dershanelere devam eden lise mezunları oluşturmaktadır. Veriler, demografik bilgileri ve araştırma maddelerini içeren iki bölümlü anket formu aracılığıyla hem elektronik ortamda hem de basılı olarak toplanmış; analizler ise SPSS programı kullanılarak iki aşamalı kümeleme analiziyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, gençlerin hem geleceğe ilişkin beklentilerinde hem de üniversite tercihlerinde işsizlik kaygısının ve istihdam olanaklarının son derece belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörler incelendiğinde; seçecekleri bölümün istihdam durumunun, geleceğe yönelik beklentilerinin ve mevcut ekonomik belirsizliklerin tercih süreçleri üzerinde doğrudan ve güçlü bir etkisi olduğu saptanmıştır. İş bulma olasılığını artırmak amacıyla öğrencilerin büyük bir çoğunluğu başarı sıralaması yüksek üniversiteleri ve özellikle teknoloji ile sağlık gibi geleceğin meslekleri olarak nitelendirilen alanları tercih etme eğilimi göstermektedir.

Bununla birlikte, katılımcıların önemli bir kısmı hayallerindeki bölümde okumayı maddi getirisi yüksek bölümlere tercih edeceğini belirterek idealist bir yaklaşım da sergilemiştir. Araştırma sonuçları, gençlerin üniversite tercihi sürecinde işsizlik korkusu ile bireysel idealleri arasında belirgin bir denge arayışı içinde olduklarını göstermektedir. Bu durum, Ginzberg’in Gelişimsel Kariyer Teorisi’nde belirtildiği gibi gençlerin idealist tercih aşamasından daha gerçekçi kararlara geçiş sürecini yansıtmaktadır. Elde edilen ilişkiler doğrultusunda, eğitim ve kariyer politikalarının hem ülkenin ekonomik gerçeklerini hem de gençlerin bireysel ilgi, değer ve potansiyellerini eş zamanlı olarak gözetecek şekilde, dengeli bir yapıda geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

EĞİTİM FAKÜLTESİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİ VE MEZUNLARININ ATANAMAMA KAYGILARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Hikmet Şevgin¹, Züleyha Tadık², Şevval Kayra³, Ruşen Balbal⁴, Sümeyye Çekici⁵

^{1,2,3,4,5}Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-9727-5865, ²0009-0001-5660-9486, ³0009-0003-7461-1699, ⁴0009-0003-7461-1699, ⁵0009-0001-2045-6166

Anahtar Kelimeler: Atanamama Kaygısı, Öğretmen Adayları, Eğitim Fakültesi, KPSS, İstihdam

Bu araştırmanın amacı, eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri ile mezunlarının iş bulma ve atanamama kaygı düzeylerini çeşitli demografik değişkenler açısından incelemektir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Çalışma grubunu Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğrencileri ile Van ilinde ikamet eden eğitim fakültesi mezunlarından oluşan 307 gönüllü katılımcı oluşturmuştur. Veriler sosyodemografik bilgi formu ve atanamama kaygısı ölçeği ile toplanmış, SPSS programında analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım sergilemediği görülmüş olup non-parametrik testlerden olan Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri ile analiz edilmiştir. Bulgular, katılımcıların atanamama kaygılarının yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir. Kadın katılımcılar, kardeş sayısı fazla olanlar, 27 yaş ve üzerindeki bireyler, düşük gelir grubundakiler ile anne ve baba eğitim düzeyi düşük olan katılımcıların atanamama kaygılarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık yaşanan yer, mezuniyet süresi ve KPSS kursuna gitme durumuna göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının atanamama kaygısının sosyoekonomik ve demografik değişkenlerden etkilendiği görülmüş; psikolojik destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve istihdam politikalarının geliştirilmesi önerilmiştir.

EXAMINING SPECIAL EDUCATION PRE-SERVICE TEACHERS SELF-EFFICACY PERCEPTIONS TOWARD DIFFERENTIATED INSTRUCTION

Necdet Tuna ŞAHSUVAROĞLU¹

¹Marmara University, Education Faculty, Department of Special Education, İstanbul/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0000-0003-4499-007X

Keywords: Differentiated Instruction, Self-Efficacy Special Education Pre-service Teachers , Teacher Education Inclusive Education

This study is planned to examine the self-efficacy perceptions of special education pre-service teachers regarding differentiated instruction in the spring semester of the 2025–2026 academic year. Differentiated instruction, which is based on the flexible organization of the instructional process according to students' readiness levels, interests, and learning profiles, holds a significant place in inclusive and special education practices. In this context, identifying the self-efficacy perceptions of special education pre-service teachers related to this approach during their pre-service training period is considered important for evaluating the instructional adaptation and individualization components of teacher education programs.

The research is designed based on the descriptive survey model within the quantitative research paradigm. The study group is planned to consist of pre-service teachers enrolled in a special education teacher education undergraduate program at a university. A Personal Information Form developed by the researcher will be used to determine participants' demographic and academic characteristics, and the Differentiated Instruction Self-Efficacy Scale, for which validity and reliability studies have been conducted, will be employed as the data collection tool to assess self-efficacy perceptions regarding differentiated instruction.

During the data analysis process, in addition to descriptive statistics, comparative analyses are planned to examine whether self-efficacy perceptions differ according to variables such as grade level, practicum experience, and coursework related to inclusive education. The study is expected to provide theoretical and practical contributions to understanding special education pre-service teachers' professional readiness for differentiated instruction and to reviewing the content and practice components of teacher education programs.

4009- KÖY OKULLARINA YÖNELİK DESTEK PROGRAMININ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLİM FARKINDALIĞINA ETKİSİ: “GELECEK TASARIMI: BİR KÖY, BİR SINIF, BİR DENEY, BİR GELECEK” PROJESİ ÖRNEĞİ

Helin YARCEL¹, Rıdvan TURUNÇ², Serpil SEVİMLİ DENİZ³

¹Van İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yusuf Gökçenay BİLSEM, Van/TÜRKİYE

²Van İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yusuf Gökçenay BİLSEM, Van/TÜRKİYE

³Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstatistik, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: 0009-004-7788-4120¹, 0009-0004-0165-6519², 30000-0002-8559-1107

Anahtar Kelimeler: TÜBİTAK 4009, Köy Okulları, Bilimsel Farkındalık, Bilim Kültürü

Bu çalışma, TÜBİTAK 4009 Köy Okullarına Yönelik Destek Programı kapsamında Van ilinde bir köy okulunda öğrenim gören ilkokul öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen bilim eğitimi projesini tanıtmayı amaçlamaktadır. Projenin temel amacı, öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerine katkı sağlamak, bilim ve teknolojiye yönelik farkındalıklarını artırmak ve bilim okuryazarlık düzeylerini güçlendirmektir. Bu doğrultuda öğrencilerin bilimi yalnızca teorik bilgilerden oluşan bir disiplin olarak değil, günlük yaşamla ilişkilendirilebilen, deneyimlenebilen ve üretime dönüştürülebilen dinamik bir süreç olarak algılamaları hedeflenmiştir.

Proje süresince öğrencilerin aktif katılımını esas alan deney, gözlem, uygulamalı atölye çalışmaları, problem çözme etkinlikleri ve STEM temelli öğrenme uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Etkinlikler, öğrencilerin merak duygularını destekleyecek, araştırma yapma alışkanlığı kazandıracak ve bilimsel süreç becerilerini geliştirecek şekilde planlanmıştır.

Proje kapsamında ölçme ve değerlendirme süreci çoklu veri toplama araçları kullanılarak yürütülmüştür. Öğrencilerin fen ve matematik kavramlarına ilişkin bilişsel kazanımları, uygulama öncesi ve sonrası yaş düzeyine uygun, görsel destekli ön test–son test aracılığıyla değerlendirilmiştir. Proje kapsamında; ön test – son test modeli, süreç değerlendirme, etki değerlendirme şeklinde nitel-nicel verilerin birlikte kullanılmıştır.

Sonuç olarak, TÜBİTAK 4009 Köy Okullarını Destekleme Programı kapsamında gerçekleştirilen bu proje, köy okullarındaki ilkokul öğrencilerinin bilimsel düşünme becerilerinin geliştirilmesine ve bilim okuryazarlıklarının artırılmasına katkı sağlayan örnek bir uygulama niteliği taşımaktadır. Çalışmaya ilişkin ayrıntılı sonuçlar kongrede yapılacak sunum sırasında kapsamlı olarak paylaşılacaktır.

KISA FORMATLI VİDEO PLATFORMLARININ BİLİŞSEL ETKİLERİ

Ömer KÜÇÜKER¹, Zafer KORKMAZ²

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Dalı Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0006-4754-7304, ²0000-0001-6789-2064

Anahtar Kelimeler: Kısa Formatlı Videolar, Dijital Tüketim, Bilişsel Etkiler, Dikkat, Ergenlik Dönemi

Gelişen teknoloji ve dijitalleşme süreciyle birlikte TikTok, Instagram Reels ve YouTube Shorts gibi kısa formatlı video uygulamaları, ergenlik dönemindeki bireylerin günlük medya tüketim alışkanlıklarında merkezi bir konum elde etmiştir. Hızlı içerik akışı, algoritma tabanlı öneri sistemleri ve sonsuz kaydırma gibi tasarımsal mekanizmalarla desteklenen bu platformlar, bireylerin dijital mecralarda kalış sürelerini artırırken bilişsel beceriler üzerinde olumsuz etki risklerini de beraberinde getirmektedir. Bu araştırmanın amacı, ergenlik dönemindeki 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin kısa formatlı video uygulamalarını kullanım alışkanlıklarını (izleme süresi, tercih edilen platform, kaydırma tarzı, cihaz aidiyeti vb.) belirlemek ve bu durumun öğrencilerin dikkat, hafıza ve eleştirel düşünme gibi bilişsel becerileri üzerindeki etkilerini incelemektir.

Nicel araştırma yöntemlerinden betimsel-ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmanın evrenini 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Van merkezde öğrenim gören öğrenciler; örneklemini ise uygun örnekleme yöntemiyle seçilen Tuşba ilçesindeki bir ortaokulun 7. ve 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören 300 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu" ile üç alt boyuttan (Eleştirel Düşünme ve karar verme becerilerinde zayıflama, Kısa süreli bellek sorunları, Konsantrasyon kaybı ve dikkat süresinde azalma) oluşan Likert tipi "Dijital Kullanım Bilişsel Etki Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayılarının ,634 ile ,843 arasında değiştiği belirlenmiştir. Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği saptanarak analizlerde Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H non-parametrik testlerinden yararlanılmıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; katılımcıların %86,5'inin günlük yarım saatten fazla kısa video tükettiği, en sık kullanılan platformun %34,7 ile TikTok olduğu görülmüştür. Günlük kısa video izleme süresi ve refleks olarak (istemsizce) kaydırma yapma sıklığı arttıkça dikkat, hafıza ve eleştirel düşünme boyutlarındaki olumsuz bilişsel etki puanlarının belirgin şekilde yükseldiği tespit edilmiştir ($p < .05$). Cinsiyete göre hafıza alt boyutunda erkek öğrenciler aleyhine anlamlı bir farklılık saptanırken ($p < .05$), yaş arttıkça olumsuz etkilenme düzeyinin katlandığı gözlenmiştir ($p < .05$). TikTok kullananların dikkat süreçlerindeki olumsuz etkilerin YouTube Shorts kullanıcılarına göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kendine ait cihazı olan ve boş vakitlerini evde geçiren öğrencilerin bilişsel aşınma puanları daha yüksek bulunmuştur ($p < .05$). Sonuç olarak, denetimsiz kısa video tüketiminin ergenlerde dikkat ve bellek mekanizmalarını olumsuz etkilediği görülmüş; süre sınırlandırması ve dijital okuryazarlık eğitimlerine yönelik öneriler sunulmuştur.

DEVELOPMENT AND VALIDATION OF THE PERCEIVED MENTAL LOAD SCALE FOR ADULTS (PMLSA)

Prof. Dr. Fuat TANHAN¹, Assoc. Prof. Dr. Mehmet ŞATA²

¹Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Van, Türkiye

²Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Van, Türkiye

Orcid Id: ¹0000-0002-1990-4988, ²0000-0003-2683-4997

Keywords: Perceived Mental Load, Scale Development, Validity, Reliability, Measurement Invariance

The aim of this study was to develop a valid and reliable instrument for assessing perceived mental load among adults. The study was conducted as a three-stage methodological investigation. First, an item pool was generated and content validity was examined; second, the factor structure and psychometric properties of the scale were explored; and finally, the resulting structure was confirmed in an independent sample. Data were initially collected from 278 participants for exploratory factor analysis (EFA) and 330 participants for confirmatory factor analysis (CFA). After removing outliers, the analyses were conducted with 273 and 317 adults, respectively. An 18-item draft form developed on the basis of the literature and theoretical framework was evaluated by eight experts. Following content validity analysis using Lawshe's method, the form was reduced to 15 items. Before EFA, sampling adequacy and factorability were assessed using the Kaiser–Meyer–Olkin coefficient and Bartlett's test of sphericity. The KMO value was .931, and Bartlett's test was statistically significant. Parallel analysis supported a unidimensional structure, and five items with low factor loadings were removed, resulting in a final 10-item form. The single factor explained 62.80% of the total variance, with factor loadings ranging from .70 to .87. Item–total correlations ranged from .68 to .84, indicating strong consistency between the items and the overall scale. CFA conducted in an independent sample demonstrated a good fit for the one-factor model ($\chi^2/df = 1.82$, CFI = .993, TLI = .992, RMSEA = .051, SRMR = .058). Standardized factor loadings ranged from .68 to .82. Internal consistency estimates were high ($\omega = .934$, $\alpha = .931$, CR = .932), and test–retest reliability was .765. The average variance extracted value was .579, supporting convergent validity. Perceived mental load was negatively and significantly associated with happiness, life satisfaction, and psychological quality of life, indicating that higher perceived mental load is related to lower positive psychological functioning. In addition, configural, metric, scalar, and strict measurement invariance across gender was supported. Overall, the Perceived Mental Load Scale for Adults appears to be a valid, reliable, and gender-invariant instrument for assessing perceived mental load among adults.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÜNLÜK YAŞAMDA ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİ VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Gamze Nur ÖZTÜRK¹, Fuat TANHAN²

¹Van Milli Eğitim Bakanlığı, İpekyolu Meslek Eğitim Merkezi, Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-3334-7337, ²0000-0002-1990-4988

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Düşünme, Psikolojik Sağlamlık, Ortaokul Öğrencileri, Aile İlişkileri

Öğrencilerin günlük yaşamda kullandıkları eleştirel düşünme becerileri ve psikolojik sağlamlıkları karşılaştıkları akademik ve günlük yaşam sorunlarını etkili biçimde değerlendirmeleri, uygun kararlar almaları ve güçlüklerle uyumlu biçimde başa çıkmaları açısından önemli gelişim alanlarından bazılarıdır. Bu becerilerin gelişiminde bireysel özelliklerin yanı sıra aile ortamı ve öğrencilerin aileleriyle kurdukları ilişkilerin de etkili olabileceği düşünülmektedir. Özellikle ortaokul dönemi, bilişsel ve psikososyal gelişimin hız kazandığı kritik bir gelişim evresi olması nedeniyle, günlük yaşamda eleştirel düşünme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin günlük yaşamda eleştirel düşünme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeylerinin cinsiyet, kardeş sayısı, anne ile ilişki düzeyi ve baba ile ilişki düzeyi değişkenleri açısından incelenmesidir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu 311 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma verileri Günlük Yaşamda Eleştirel Düşünme Becerileri Ölçeği, Çocuk ve Gençlerde Psikolojik Sağlamlık Ölçeği-Revizyon (CYPSÖ-R) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 23.0 programından yararlanılmış; betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA sonucunda anlamlı farklılık belirlenen değişkenler için Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin günlük yaşamda eleştirel düşünme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri cinsiyet ve kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Buna karşılık, hem günlük yaşamda eleştirel düşünme becerileri hem de psikolojik sağlamlık düzeyleri anne ile ilişki düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Çoklu karşılaştırma sonuçları, anne ile ilişkisini iyi ve çok iyi olarak değerlendiren öğrencilerin puanlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca psikolojik sağlamlık düzeylerinin baba ile ilişki düzeyine göre de anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bulgular, öğrencilerin aileleriyle kurdukları ilişkinin niteliğinin, özellikle anne ile kurulan olumlu ilişkinin, hem eleştirel düşünme becerilerinin hem de psikolojik sağlamlığın desteklenmesinde önemli bir rol oynayabileceğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda, öğrencilerin aile ilişkilerini güçlendirmeye yönelik destekleyici uygulamaların bilişsel ve psikososyal gelişime katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Araştırma sonuçları ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılmış ve uygulamaya yönelik öneriler sunulmuştur.

ERGENLERDE DİJİTAL OYUN BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL KAYGI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Dr. Zafer KORKMAZ¹, Sena TOPAL²

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0000-0001-6789-2064, ² 0009-0006-5856-1777

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun Bağımlılığı, Sosyal Kaygı, Ergenlik Dönemi, Bilişsel Davranışçı Terapi, Sosyal Beceriler

Dijital oyunlar, ergenler arasında yaygın bir eğlence ve sosyalleşme aracı olmakla birlikte, bu araçların kontrolsüz kullanımı dijital oyun bağımlılığı riskini beraberinde getirmektedir (Bayram, 2025; Dursun ve Eraslan-Çapan, 2018). Ergenlik dönemi, bireylerin sosyal kabul görme ihtiyacının yoğun olduğu hassas bir süreçtir; bu dönemde yüz yüze iletişimde zorlanan ve sosyal kaygı yaşayan ergenler, sanal ortamları daha güvenli bir iletişim alanı olarak tercih edebilmektedir (Arslan, 2024). Bu seminer çalışmasının amacı, ergenlerde dijital oyun bağımlılığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi güncel literatür bulguları ışığında incelemektir. İlgili araştırmalar değerlendirildiğinde, dijital oyun bağımlılığı ile sosyal kaygı arasında pozitif yönde ve birbirini besleyen anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Altıok ve Kahraman, 2024; Aslan vd., 2022). Sosyal kaygısı yüksek olan ergenlerin sanal ortamlarda daha fazla vakit geçirdiği, buna karşılık ekran başında geçirilen sürenin uzamasının da sosyal etkileşim fırsatlarını kısıtlayarak sosyal becerileri zayıflattığı ve sosyal kaygıyı artırdığı tespit edilmiştir (Arslan, 2024). Ayrıca literatürdeki çalışmalar; dürtüsellik, iletişim eksikliği ve yetersiz duygu düzenleme becerilerinin bu iki problem arasındaki ilişkiyi güçlendirdiğini ortaya koymaktadır (Sürer Adanır vd., 2016). Sonuç olarak, ergenlerde dijital oyun bağımlılığının ve sosyal kaygının önlenmesinde okul temelli bilişsel davranışçı terapi uygulamalarının ve duygu düzenleme temelli programların etkili ve koruyucu bir role sahip olduğu vurgulanmaktadır (Alkan vd., 2024; Çınar Barut ve Ulusoy Doğmuş, 2025). Günümüzde dijital araçlar yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiş, özellikle çocuklar ve ergenler arasında yüz yüze gerçekleştirilen sosyal etkinliklerin yerini büyük oranda dijital oyunlar almıştır (Dursun ve Eraslan-Çapan, 2018). Ergenlik dönemi; kimlik inşasının, akran kabulünün ve bir gruba ait olma ihtiyacının büyük önem taşıdığı, aynı zamanda bireyin çevre tarafından izlenme ve değerlendirilme kaygısına karşı en savunmasız olduğu gelişim evresidir (Kaygas vd., 2023). Bu dönemde, özellikle 11-14 yaş civarında, hata yapmaktan ve eleştirilmekten korkma durumu zirveye ulaşmakta ve bu huzursuzluk hali sosyal kaygıya dönüşebilmektedir. Yüz yüze sosyal ortamlarda eleştirilme ve komik duruma düşme endişesi taşıyan ergenler, iletişim kurmaktan kaçınarak kendilerini daha güvende hissettikleri sanal ortamlara ve dijital oyunlara yönelmektedir (Arslan, 2024; Aslan vd., 2022). Bu çalışmanın temel amacı, ortaokul kademesinde (11-14 yaş) öğrenim gören ergenlerin dijital oyun bağımlılıkları ve sosyal kaygı düzeylerini çeşitli demografik değişkenlere göre incelemek ve bu iki değişken (dijital oyun bağımlılığı ile sosyal kaygı) arasındaki ilişkinin yönünü ve düzeyini belirlemektir (Arslan, 2024).

YAPAY ZEKA ÇAĞINDA EĞİTİMCİLERİN DİJİTAL YETKİNLİK GEREKSİNİMLERİ: BİR ÇERÇEVE ÖNERİSİ

Aycan ALTINÖZ¹

¹Nex4Future-Founder, İstanbul/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0007-2593-8547

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Dijital Yetkinlik, Eğitimci Gelişimi, Dijital Dönüşüm

Yapay zeka teknolojilerinin eğitim süreçlerine hızla entegre olması, eğitimcilerin sahip olması gereken dijital yetkinliklerin kapsamını ve niteliğini köklü biçimde değiştirmektedir. Geleneksel dijital okuryazarlık becerileri artık yeterli görülmemekte; eğitimcilerden üretken yapay zeka araçlarını ders tasarımına entegre edebilme, öğrenme analitiğini yorumlayabilme, algoritmik önyargıları fark edebilme ve öğrencileri sorumlu yapay zeka kullanımı konusunda yönlendirebilme gibi yeni beceriler beklenmektedir. Alanyazında yapay zeka okuryazarlığı büyük ölçüde öğrenci boyutuyla ele alınmış, eğitimcilerin kendi mesleki yetkinlik gereksinimleri görece sınırlı sayıda çalışmada incelenmiştir; bu durum hizmet içi eğitim programlarının güncel teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmasına yol açmaktadır. Bu çalışma, alan yazındaki mevcut dijital yetkinlik modellerini yapay zeka bağlamında yeniden ele alarak, eğitimcilerin bu dönüşüme uyum sağlamasına yardımcı olacak kapsamlı bir yetkinlik çerçevesi önermeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen benimsenmiş; veriler alan yazın/doküman analizi ile farklı eğitim kademelerinden ve branşlardan eğitimcilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve betimsel içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, dört temel yetkinlik boyutu etrafında yapılandırılmıştır: (1) teknik-işlevsel yetkinlik (yapay zeka araçlarını etkin kullanabilme), (2) pedagojik-tasarım yetkinliği (yapay zekayı öğretim tasarımına anlamlı biçimde entegre edebilme), (3) etik-eleştirel yetkinlik (yapay zeka çıktılarını sorgulayabilme, önyargı ve güvenilirlik değerlendirmesi yapabilme) ve (4) liderlik-değişim yönetimi yetkinliği (kurumsal düzeyde dijital dönüşüm süreçlerine öncülük edebilme). Bulgular, eğitimcilerin büyük çoğunluğunun teknik-işlevsel boyutta belirli bir aşinalık geliştirdiğini, ancak pedagojik entegrasyon ve etik-eleştirel değerlendirme boyutlarında ciddi eksiklikler yaşadığını ortaya koymuştur. Ayrıca kıdemli eğitimcilerin değişime karşı daha temkinli bir tutum sergilediği, buna karşın genç eğitimcilerin araç kullanımında daha rahat olsa da pedagojik entegrasyon konusunda benzer zorluklar yaşadığı gözlemlenmiştir.

Önerilen çerçeve, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarının yeniden tasarlanmasına yönelik somut öneriler sunmaktadır. Özellikle, yapay zeka yetkinliklerinin izole bir teknoloji eğitimi olarak değil, mesleki gelişimin ayrılmaz bir parçası olarak ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Çalışma ayrıca, kurumların bu dönüşümü yönetirken çevik (agile) değişim yönetimi ilkelerinden yararlanabileceğini; kademeli, geri bildirime dayalı ve sürekli iyileştirmeye odaklı bir uygulama modelinin, eğitimcilerin dirençlerini azaltarak benimseme sürecini hızlandırabileceğini tartışmaktadır. Sonuç olarak bu araştırma, eğitim politikası yapıcılarına ve kurum yöneticilerine, yapay zeka çağına uyumlu eğitimci yetiştirme stratejileri geliştirmelerinde kullanılabilecek uygulanabilir bir referans çerçeve sunmayı hedeflemektedir. İleride yapılacak çalışmalarda, önerilen çerçevenin farklı kurum türlerinde nicel yöntemlerle sınanması önerilmektedir.

ANNE-BABA İZLEMESİ VE EKRAN MARUZİYETİ BAĞLAMINDA ERGENLERİN DİJİTAL RİSK PROFİLLERİ

Büşra BİRSEN¹, Zekeriya ÇAM², Görkem CEYHAN³

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Muş/TÜRKİYE

²Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Muş/TÜRKİYE

³Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Muş/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0006-4165-3122, ²0000-0002-2965-2390, ³0000-0001-9342-6876

Anahtar Kelimeler: Dijital Risk Profilleri, Problemlı İnternet Kullanımı, Ebeveyn İzlemesi, Ekran Maruziyeti, Kümeleme Analizi

Bu araştırmanın temel amacı, ergenlerin dijital risk profillerini anne-baba izlemesi ve ekran maruziyeti bağlamında İki Aşamalı Kümeleme Analizi kullanarak sınıflandırmak ve ortaya çıkan bu risk kümeleri arasındaki örüntüleri betimsel düzeyde incelemektir. Ayrıca, elde edilen profillerin demografik özellikler, internet kullanım amaçları ve tercih edilen sosyal medya platformları açısından nasıl farklılaştığının incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışma grubu, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Muş ili devlet liselerinde öğrenim gören 595 öğrenciden (%56,5 kız, %43,5 erkek) oluşmaktadır. Veriler; Demografik Bilgi Formu, Ebeveyn İzleme Ölçeği (Stattin & Kerr, 2000) ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği (Ceyhan ve ark., 2007) ile toplanmıştır. Analiz sonucunda üç küme elde edilmiş ve ortaya çıkan profiller doğrultusunda isimlendirilmiştir. Yüksek anne-baba izlemesine sahip Denetimli ve İşlevsel Kullanım profili olarak adlandırılan Küme 1'de (n = 139) öğrencilerin en düşük ekran izleme süresine (157,19 dk.) ve en yüksek akademik ortalamaya (86,35) sahip olduğu görülmüştür. Bu kümede temel internet kullanım amacının eğitim-araştırma olduğu ve en çok tercih edilen sosyal medya platformu olarak YouTube'un ön plana çıktığı belirlenmiştir. Yüksek anne izlemesine karşın baba izlemesinin düşük kaldığı Tutarsız ve Problemlı Kullanım olarak isimlendirilen Küme 2'de (n = 203) problemlı internet kullanımı puanları en yüksek düzeye (99,38) ulaşmıştır. Küme 2'deki öğrencilerin başlıca internet kullanım amacının sosyal medya ve video izleme olduğu; birinci sırada kullandıkları platformların ise TikTok ve Snapchat olduğu saptanmıştır. Her iki ebeveynin izleme düzeyinin de yetersiz kaldığı Denetimsiz ve Aşırı Kullanım adlı Küme 3'te (n = 157) ise öğrencilerin en yüksek ekran süresine (274,61 dk.) ve en düşük akademik ortalamaya (83,43) sahip olduğu görülmüştür. Küme 3'teki öğrencilerin interneti temel kullanım amacının oyun oynama olduğu saptanmış olup en çok kullandıkları sosyal medya platformunun Instagram olduğu tespit edilmiştir. Bulgular, anne ve babanın birlikte izleme rolü üstlenmesinin ekran maruziyetinin kontrol altına alınması, problemlı internet kullanımının önlenmesi ve akademik başarının korunması açısından belirleyici olduğuna işaret etmektedir.

**MAARİF MODELİ ÇERÇEVESİNDE İLKOKUL 1. VE 2. SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME
UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

¹Neslihan Er, Doç.Dr. Muammer Bahşi²

¹Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Entitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı,
Elazığ/TÜRKİYE

²Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Entitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı,
Elazığ/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0009-4075-1507, ²0000-0001-5570-9509

Anahtar Kelimeler: Biçimlendirici Değerlendirme, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, İlkokul, Ölçme ve Değerlendirme, Geri Bildirim

Bu çalışma, biçimlendirici değerlendirmenin kuramsal temellerini ortaya koymayı ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bağlamında ilkokul düzeyindeki uygulamalarına ilişkin ulusal ve uluslararası alanyazını sistematik biçimde derleyerek bütüncül bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Biçimlendirici değerlendirme; öğrencinin öğrenme sürecini izlemeye, gelişimini desteklemeye ve öğretim sürecini öğrenme kanıtlarına dayalı olarak yeniden düzenlemeye olanak sağlayan çağdaş bir değerlendirme yaklaşımı olarak öne çıkmaktadır. Çalışmada biçimlendirici değerlendirmenin tanımı, amacı, temel bileşenleri, kullanılan teknikler ve ilkokul düzeyindeki uygulama örnekleri kuramsal çerçevede ele alınmıştır. Ayrıca Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin ölçme ve değerlendirme anlayışı ile biçimlendirici değerlendirme arasındaki ilişki değerlendirilmiş; modelin öğrenci merkezli yapısı, öğrenme sürecini destekleyen geri bildirim anlayışı ve gelişimi esas alan değerlendirme yaklaşımı açısından sunduğu olanaklar tartışılmıştır. Alanyazında yer alan güncel ulusal ve uluslararası çalışmalar ışığında, biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin akademik başarıları, bilişsel farkındalıkları, motivasyonları ve öğrenmeye yönelik tutumları üzerinde olumlu etkiler sağladığı ortaya konulmuştur. Çalışma sonucunda, biçimlendirici değerlendirmenin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin hedefleriyle yüksek düzeyde örtüştüğü ve ilkokul düzeyinde etkili bir öğrenme ortamı oluşturma açısından önemli bir araç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2018 PROGRAMI VE 2024 TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÇERÇEVESİNDE ORTAÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Ruhi ÇAY¹

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Rize/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-4587-0918

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar Dersi, Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Doküman Analizi

Bu araştırmanın amacı, 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı ile 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nı yapısal özellikler, içerik organizasyonu, öğrenme alanları, kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı, yapay zekâ ve dijital dönüşüm, değerler eğitimi ile ölçme ve değerlendirme boyutları açısından karşılaştırmalı olarak incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda yürütülmüş olup durum çalışması deseni kullanılmıştır. Veriler doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın veri kaynaklarını Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı ile 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı oluşturmaktadır. Doküman analiziyle elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve araştırmanın alt amaçları doğrultusunda karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin önceki programa göre daha kapsamlı, beceri temelli ve bütüncül bir yapıda tasarlandığını göstermektedir. TYMM'de farklılaştırma, zenginleştirme, destekleme, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, öğrenme kanıtları ve öğretmen yansımaları gibi yeni bileşenlere yer verilerek öğretim süreci daha sistematik bir biçimde yapılandırılmıştır. Programın tema temelli yapısı, disiplinlerarası ilişkileri ve süreç bileşenlerini merkeze alması dikkat çekmektedir. Her iki program benzer sayıda öğrenme çıktısı içermekle birlikte, TYMM'de hazırlık sınıfının programa dâhil edilmesiyle kazanımların sınıf düzeylerine daha dengeli dağıldığı belirlenmiştir. Ayrıca teknoloji, dijital, yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, animasyon, giyilebilir teknolojiler ve dijital okuryazarlık gibi kavramların kullanım sıklığının belirgin biçimde arttığı görülmüştür. Değerler eğitimi açısından ortak değerlere ek olarak estetik, özgürlük, merhamet, mahremiyet, duyarlılık ve sağlıklı yaşam gibi yeni değerlerin programa dâhil edilmesi, TYMM'nin daha geniş bir değerler çerçevesini benimsediğini ortaya koymaktadır. Ölçme ve değerlendirme sürecinde ise 2018 programı ilke temelli ve esnek bir yaklaşım sunarken, TYMM'de öğrenme kanıtları, performans görevleri, dereceli puanlama anahtarları, kontrol listeleri, öz, akran, grup ve portfolyo değerlendirmeleri gibi alternatif ölçme araçlarına yer verilerek süreç ve ürün odaklı değerlendirme anlayışı güçlendirilmiştir. Sonuç olarak, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın dijital dönüşüm, yapay zekâ, beceri temelli öğrenme, değerler eğitimi ve çağdaş ölçme-değerlendirme uygulamaları bakımından 2018 programına göre daha kapsamlı ve güncel bir öğretim programı yapısı ortaya koyduğu söylenebilir.

BODY-RELATED STEREOTYPES IN DIGITAL MEDIA: A DIGITAL PATHWAY TO APPEARANCE-BASED BULLYING IN EARLY CHILDHOOD

Asst. Prof. Dr. Sıla UZKUL¹, Research Asst. Esra Nur TUNÇ²

¹Bitlis Eren University, Faculty of Health Sciences, Department of Child Development, Bitlis/TÜRKİYE

²Bitlis Eren University, Faculty of Health Sciences, Department of Child Development, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-9041-4412, ²0000-0001-8459-136X

Keywords: Cartoons, Appearance-Based Bullying, Digital Games, Early Childhood, Media

Early childhood is a critical developmental period during which body image, appearance-related social norms, and peer interactions begin to take shape. Today, children are exposed to a wide range of digital media, including animated cartoons, digital games, and mobile applications, from an increasingly early age. These digital environments frequently reinforce idealized body characteristics, associate specific physical attributes with positive or negative personality traits, and portray physical differences as sources of humor, social exclusion, or negative character representations. Such portrayals may contribute to the development of appearance-related stereotypes among young children. These stereotypes, formed during early childhood, can influence not only children's perceptions of their own bodies but also the ways in which they evaluate their peers based on physical appearance, thereby creating a potential risk for appearance-based negative peer behaviors. The present study aims to examine body-related stereotypes embedded in digital media content to which young children are exposed and to evaluate their potential relationship with appearance-based bullying in light of the current literature. To this end, national and international studies were reviewed, and evidence regarding body representations in animated cartoons, digital games, and mobile applications was synthesized with particular attention to their influence on children's body image, appearance-related attitudes, and appearance-based peer behaviors. The reviewed literature indicates that repeated exposure to appearance norms in digital media can shape children's body image, appearance-related expectations, and social evaluations of physical differences. In particular, the idealization of certain body characteristics and the association of appearance differences with undesirable personality traits may reinforce appearance-related stereotypes. These stereotypes, in turn, may be associated with appearance-based teasing, name-calling, social exclusion, and appearance-based bullying within peer relationships. Nevertheless, studies examining the relationship between digital media, body-related stereotypes, and appearance-based bullying from a holistic perspective in early childhood remain limited. In conclusion, digital media should be regarded as a significant socialization context that contributes to the construction of children's appearance-related social norms. Accordingly, the development of inclusive digital content representing body diversity, the promotion of critical media literacy among parents and educators, and the implementation of preventive interventions targeting appearance-based bullying in early childhood are of considerable importance. Furthermore, longitudinal and experimental studies investigating the relationships among digital media exposure, body-related stereotypes, and appearance-based bullying in early childhood populations are needed to advance the existing literature.

OKULA AİDİYETTEN MESLEKİ BAĞLILIĞA: KARIYER EVRELERİNE GÖRE ÇOKLU GRUP YAPISAL EŞİTLİK MODELİ

*Arş. Gör. Fatmagül Ergün¹, Arş. Gör. Tunahan Karaarslan², Doç. Dr. Gülçin Güven³, Hale Bağce Özbaş⁴,
Dr. Selim Öztürk⁵*

¹İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, İstanbul/TÜRKİYE

²İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi, İstanbul/TÜRKİYE

³Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi, İstanbul/TÜRKİYE

⁴Maltepe İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İstanbul/TÜRKİYE

⁵Maltepe İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İstanbul/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0002-4137-8184, ²00009-0003-5177-4073, ³0000-0002-9638-025X, ⁴0009-0005-0372-6979, ⁵0000-0002-3939-1876

Anahtar Kelimeler: Okula Aidiyet, Öğretmen İyi Oluşu, Mesleki Kimlik, Mesleki Bağlılık, Çoklu Grup Yapısal Eşitlik Modeli

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin okula aidiyetleri, mesleki iyi oluşları, mesleki kimlikleri ve mesleki bağlılıkları arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri incelemek ve bu ilişkilerin kariyer evrelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Araştırmada okula aidiyetin öğretmen iyi oluşunu desteklediği, öğretmen iyi oluşunun mesleki kimliği güçlendirdiği ve mesleki kimliğin mesleki bağlılığı artırdığı varsayımına dayalı bir yapısal model test edilmiştir. Ayrıca okula aidiyetin mesleki bağlılık üzerindeki etkisinde öğretmen iyi oluşu ve mesleki kimliğin sıralı aracılık rolleri incelenmiştir. Nicel araştırma yaklaşımına dayalı ilişkisel tarama modelinde yürütülen araştırmanın çalışma grubunu, farklı branşlarda ve farklı okul kademelerinde görev yapan toplam 750 öğretmen oluşturmuştur. Katılımcılar mesleki deneyim sürelerine göre kariyer başlangıcı, orta kariyer ve ileri kariyer olmak üzere üç grupta sınıflandırılmış ve her grupta 250 öğretmen yer almıştır. Araştırma verileri kişisel bilgi formu ile okula aidiyet, öğretmen iyi oluşu, öğretmen mesleki kimliği ve mesleki bağlılığı ölçmeye yönelik ölçme araçları kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde öncelikle doğrulayıcı faktör analizleriyle ölçme modelleri sınanmış, yapıların yakınsak ve ayrışma geçerlikleri ile güvenirlik değerleri incelenmiştir. Ardından kariyer grupları arasında biçimsel, metrik ve skaler ölçme değişmezliği test edilmiş; değişkenler arasındaki yapısal ilişkilerin incelenmesinde çoklu grup yapısal eşitlik modeli kullanılmış ve doğrudan, dolaylı ve sıralı aracılık etkileri bootstrap yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular sözlü sunumda sunulacaktır.

ÇEKİNGENLİĞİN KURAMSAL, GELİŞİMSEL VE BAĞLAMSAL TEMELLERİ: BÜTÜNCÜL BİR DERLEME

Beyza ÇAKAN¹, Doç. Dr. Zekeriya ÇAM²

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Muş/TÜRKİYE

²Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Muş/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0000-8239-0492, ²0000-0002-2965-2390

Anahtar Kelimeler: Çekingenlik, Gelişimsel Süreç, Psikososyal Uyum, Sosyal Geri Çekilme

Çekingenlik, bireyin sosyal etkileşim kurma isteğine karşın olumsuz değerlendirilme, reddedilme ya da yetersiz görünme kaygısı nedeniyle sosyal ortamlarda geri durmasıyla karakterize edilen çok boyutlu bir yapıdır. Bu derleme çalışmasının amacı, çekingenliğin kuramsal temellerini, gelişimsel seyrini ve psikososyal sonuçlarını bütüncül bir çerçevede incelemek; çekingenliği biçimlendiren bireysel ve bağlamsal etmenleri ortaya koymaktır. Bu doğrultuda çekingenlik; biyolojik ve mizaç temelli yaklaşımlar, bilişsel ve yükleme kuramları, örtülü benlik kuramı, davranışçı yaklaşım, üç bileşenli çekingenlik modeli ve Buss'ın ikili çekingenlik kuramı kapsamında ele alınmıştır. Ayrıca çekingenliğin davranışsal ketlenme, sosyal geri çekilme, sosyal ilgisizlik ve sosyal kaygı gibi ilişkili yapılardan ayrılan yönleri değerlendirilmiştir.

İncelenen alanyazın, çekingenliğin duyuşsal/fizyolojik, bilişsel ve davranışsal bileşenlerin karşılıklı etkileşimiyle ortaya çıktığını göstermektedir. Bedensel uyarılma, olumsuz öz-değerlendirme ve sosyal yargılanma beklentisi; sessiz kalma, göz temasından kaçınma, etkileşimi başlatmada güçlük ve sosyal ortamlardan geri çekilme gibi davranışlarla sonuçlanabilmektedir. Gelişimsel açıdan çekingenlik, bebeklikte yabancı kaygısı ve yenilik karşısında temkinlilik biçiminde görülürken; okul öncesi ve okul döneminde akran oyununa katılım, sınıf içi etkileşim ve sosyal kabul süreçlerinde daha görünür hâle gelmektedir. Ergenlikte artan öz-farkındalık, sosyal karşılaştırma ve akran değerlendirmesi; yetişkinlikte ise yakın ilişkiler, eğitimden işe geçiş, mesleki katılım ve bağımsız yaşam görevleri çekingenliğin işlevsel sonuçlarını belirginleştirebilmektedir. Bununla birlikte çekingenliğin gelişimsel seyri doğrusal ve değişmez değildir; çevresel destekler ve bireysel başa çıkma kaynakları bu seyri değiştirebilmektedir.

Bulgular, aşırı koruyucu ebeveynlik, güvensiz bağlanma, sınırlı dil ve pragmatik iletişim becerileri ile olumsuz akran tepkilerinin çekingenliğe bağlı güçlükleri artırabildiğini; güvenli bağlanma, destekleyici ebeveyn ve öğretmen tutumları, nitelikli arkadaşlıklar, sosyal destek, olumlu benlik algısı ve sosyal öz-yeterliğin ise koruyucu rol oynayabildiğini göstermektedir. Çekingenlik; yalnızlık, düşük benlik saygısı, kaygı ve depresif belirtiler, düşük okul hoşnutluğu, sınırlı akademik katılım, ilişki güçlükleri, somatik yakınmalar ve bazı gelişimsel dönüm noktalarında gecikmeyle ilişkili olabilmektedir. Ancak bu sonuçların şiddeti ve anlamı, toplumsal cinsiyet rolleri ile kültürel normlara göre farklılaşmaktadır. Bu nedenle çekingenlik, tek başına patolojik bir özellik olarak değil; bireysel yatkınlıklar ile aile, okul, akran ve kültür bağlamlarının etkileşimi içinde değerlendirilmelidir. Erken ve destekleyici müdahaleler, sosyal katılımı ve psikososyal uyumu güçlendirebilir.

DİJİTAL GERİLİM: EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN ÜRETTİĞİ AMAÇ-ARAÇ UYUMSUZLUĞUNA KURAMSAL BİR BAKIŞ

Engin ERBENZER¹

¹Doktorant, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Bölümü, Ankara/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-3569-9582

Anahtar Kelimeler: Dijital Eşitsizlik, Gerilim Kuramı, Okula Bağlanma, Görelî Yoksunluk, Eğitim Sosyolojisi

Eğitimde dijital dönüşümün eşitsizlik boyutu alanyazında büyük ölçüde dijital uçurum kavramıyla incelenmiştir. Helsper (2017), görelî yoksunluk kuramını dijital dışlanmaya uyarlayarak dışlanmanın öznel bir karşılaştırma süreci olarak da değerlendirilebileceğini göstermiştir. Gerilim kuramları ise dijital bağlamda çoğunlukla kriminoloji alanında kullanılmış ve araştırmalarda genellikle aşırı internet kullanımı ve sapma davranışı incelenmiştir. Dijital yetkinliğin eğitim politikası metinlerinde meşru bir başarı ölçütüne dönüşmesi ile bu ölçüte erişim olanaklarının eşitsiz dağılımı arasındaki yapısal ilişki, okula bağlanma sonucu üzerinden ele alınmamıştır. Bu çalışmanın amacı, dijital dönüşümü bir eşitsizlik betimlemesi olmaktan çıkarıp bir gerilim üretim mekanizması olarak kavramsallaştırmaktır.

Araştırma kuramsal bir derlemedir. Merton'un amaç-araç şeması, Cohen'in statü gerilimi ve Agnew'in Genel Gerilim Kuramı ile birinci ve ikinci düzey dijital uçurum ayrımı, dijital sermaye tartışması ve görelî dijital yoksunluk yaklaşımıyla birlikte değerlendirilmektedir. Alanyazın incelemesiye elde edilen kuramsal ve deneysel çalışmalar kavramsal çözümleme tekniğiyle karşılaştırmalı biçimde yorumlanmıştır. Kuramların sapma odaklı geçmişi, okul terkinin bireysel bir kusur olarak okuma riski bakımından ayrıca tartışılmıştır.

Çözümleme üç düzeyde gerilim üretildiğini göstermektedir. Amaç düzeyinde dijital yetkinlik, tüm öğrencilere ortak bir hedef olarak sunulan meşru bir başarı ölçütüdür. Araç düzeyinde bu hedefe ulaşma olanağı yalnızca cihaz ve bağlantıdan ibaret olmadığı evdeki çalışma alanı, ayrılabilen zaman, yetişkin rehberliği ve kullanım repertuarı da bu olanağın parçasıdır ve sınıfsal olarak farklılaşır. Tanınma düzeyinde ise dijital ortamdaki görünürlük okul içinde yeni bir statü hiyerarşisi kurar. Bu hiyerarşinin dışında kalan öğrenci için geri çekilme ya da alternatif tanınma arayışı bir uyum tepkisine dönüşebilir. Çalışma bu üç düzeyin kesişimini dijital gerilim olarak kavramsallaştırmaktadır.

Çalışmanın kuramsal katkısı, görelî dijital yoksunluğunu amaç-araç uyumsuzluğu çerçevesinde ele alması ve sonuçlarını internet kullanımı yerine okula bağlılık üzerinden incelemesidir. Bu kapsamda erişim ölçütüne dayanan politika tasarımı hedef ile araç arasındaki uyumsuzluğu gidermediği sürece dijital yatırımların eşitleyici etkisi sınırlı kalabilmektedir. Çalışma izleme göstergelerine kullanım niteliğine ve hane koşullarına ilişkin ölçütlerin eklenmesini önermektedir. Dijital gerilim modelinin deneysel olarak sınanmamış olması çalışmada temel sınırlılık olarak ifade edilebilir.

DİJİTALLEŞEN OKUL-AİLE İLETİŞİMİNDE KÜLTÜREL SERMAYENİN ETKİNLEŞTİRİLMESİ: ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİ İLE VELİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Engin ERBENZER¹

¹Doktorant, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Bölümü, Ankara/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-3569-9582

Anahtar Kelimeler: Okul-Aile İlişkisi, Kültürel Sermaye, Sermayenin Etkinleştirilmesi, Dijitalleşme, Eğitimde Eşitsizlik

Okul ile aile arasındaki ilişki, eğitim sosyolojisinde kültürel sermayenin etkinleştirildiği bir alan olarak incelenmiştir. Alanyazın, sermayeye sahip olmak ile onu okul karşısında etkinleştirebilmenin farklı durumlar olduğunu dolayısıyla etkinleştirmenin kurumun tanıdığı biçimlere bağlı olduğunu göstermektedir. Anlık mesajlaşma uygulamaları ve dijital bildirim sistemleri bu tabloya yeni bir biçim eklemektedir. Dijital kanal veliye sermaye kazandırmamakta; sahip olunan sermayenin etkinleştirilme maliyetini de düşürmektedir. Okul saatini beklemek, randevu almak ve okula gitmek gerekmediğinde, kurumun diline hâkim veli için okul ile iletişim kolaylaşmaktadır. Ülkemizde okul-aile iletişiminin dijitalleşmesini konu edinen çalışmalar ağırlıklı olarak okul öncesi ve ilkökul düzeyinde yürütülmüş ve konu sınıfsal eşitsizlik ekseninde ele alınmamıştır. Merkezi sınav baskısının veli müdahalesini yoğunlaştırdığı ortaokul kademesi bu çalışmaların dışında kalmıştır. Bu çalışmanın amacı dijitalleşen okul-aile iletişimde öğretmen dikkatinin hangi velilere doğru dağıldığını ve bu dağılımın sınıfsal olarak nasıl yapılandığını ortaya koymaktır. Araştırma iç içe geçmiş çoklu durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Durum olarak okul alınmış ve her okulda öğretmenler ve veliler iki çözümleme birimi oluşturmuştur. Okullar bulundukları sosyoekonomik çevreye göre üç tabakadan seçilmiştir. Katılımcılar ortaokulda görev yapan on beş öğretmen ile aynı okullarda çocuğu bulunan on beş veliden oluşmaktadır. Velilerde öğrenim durumu ve mesleki konum bakımından çeşitlilik gözetilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiş ve tematik analiz yaklaşımıyla çözümlenmiştir. Önce tümevarımsal kodlar üretilmiş ardından bu kodlar kuramsal kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Çalışmanın bulguları üç eksende toplanmıştır. Etkinleştirme asimetrisi, dikkatin yeninden dağılımı ve görünmezleşme. Kültürel sermayesi yüksek olan velilerin iletişim kanallarını daha sık, daha erken ve kurumun tanıdığı bir dille kullandıkları; öğretmenin kısıtlı olan zamanının ve dikkatinin en çok temas kuran veliye doğru kaydığı ve herkese açık olduğu düşünülen kanalın kullanılmaması durumunun velinin tercih ettiği bir sessizlik biçimi olarak algılandığı için ilgisiz veli şeklinde tanımlandıkları belirlenmiştir. Sonuç olarak dijital iletişimin katılımı genişletmekten ziyade var olan sermaye farkını kurumsal ilgiye dönüştürdüğü anlamına gelir. Bu durumda erişimi artıran her düzenleme temasın dağılımı izlenmedikçe eşitsizliği derinleştirebilir. Bir diğer sonuç ise sorumluluğun yer değiştirmesidir. Sessiz kalan veli kurumun ulaşamadığı bir taraf olmaktan çıkıp ilgisiz veli konumuna gelmektedir. Çalışma bu sebeple öğretmen dikkatinin gelen talebe göre değil kurumsal bir protokole göre dağıtılmasını ve temas kurmayan ailelere ulaşılmasını önermektedir.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ MEB DİJİTAL PLATFORMLARINA YÖNELİK BİLGİ VE TEKNOLOJİLERİ KULLANABİLME YETERLİLİĞİNİN İNCELENMESİ

Emrah KULTAS¹, Berivan TAŞAR², Sümeyye DEMİR³

¹Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD, Van/TÜRKİYE

²Lisans Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD, Van/TÜRKİYE

³Lisans Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-4041-8642, ²0009-0007-3181-1016, ³0009-0004-9288-3935

Anahtar Kelimeler: MEB Dijital Sistemler, Bilgi ve Teknoloji, Öğretmen Adayı

21. yüzyılda küreselleşmenin etkisiyle bilgi ve iletişim teknolojileri, dünyanın her bir tarafında etkin olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda 21. Yüzyılın başlarından itibaren ülkemizde “e-Dönüşüm Türkiye Projesi” kapsamında söz konusu kamu hizmetleri, dijital ortamlar üzerinden verilmeye başlanmıştır (Resmî Gazete, 2006).

Türkiye’de en fazla personele sahip ve en büyük kurumlardan biri olan Milli Eğitim Bakanlığı, hizmetlerinin büyük bir kısmını dijital platformlar üzerinden sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı da öğretmen adaylarının Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) dijital platformlarına yönelik bilgi ve teknolojileri kullanabilme yeterliliğini incelemek ve bu yeterliliklerini belirlemektir.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ön test – son test kontrol gruplu yarı deneysel desen ve nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın yöntemi karma yöntemdir. Araştırmanın nicel boyuttaki örneklemini, 2024-2025 eğitim ve öğretim yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 88 3. Sınıf öğrencisi (44 deney, 44 kontrol) oluşturmuştur. Nitel boyuttaki çalışma grubunu ise 88 öğretmen adayından 5’i oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, Şad ve Nalçacı (2015) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adayları için Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yeterlilik Algısı Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır.

Bu araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının MEB dijital platformlarına yönelik bilgi ve teknolojileri kullanabilme yeterlilik algılarının uygulanan eğitim süreci sonrasında arttığı belirlenmiştir. Her ne kadar deney grubunda ön test ve son test arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmamış olsa da, deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunması, verilen eğitimin etkili olduğunu göstermektedir. Nitel bulgular da bu sonucu destekler nitelikte olup öğretmen adaylarının dijital platformlara yönelik farkındalıklarının arttığını ve bu sistemleri kullanma konusunda kendilerini daha yeterli hissettiklerini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, öğretmen yetiştirme programlarında MEB dijital platformlarının kullanımına yönelik uygulamalı eğitimlere daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

LİSANS EĞİTİMİ SÜRECİNDE ÇALIŞMAK ZORUNDA KALAN ÖĞRETMEN ADAYLARININ ERKEN OKUL TERKİ RİSKİNİN İNCELENMESİ: YAŞANAN ZORLUKLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Emrah KULTAS¹, Yağmur YILDIRIM²

¹Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD, Van/TÜRKİYE

²Lisans Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-4041-8642

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayları, Çalışan Öğrenciler, Erken Okul Terki, Yükseköğretim

Son yıllarda küreselleşme, ekonomik değişkenler ve iş piyasasındaki dönüşümler neticesinde yükseköğretime olan talep nicel olarak artış göstermiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin kayıt yaptırdıkları nitelikli programları mezun olmadan terk etmeleri veya eğitim süreçlerini yarıda bırakmaları hem bireysel hem de toplumsal ve ekonomik açılarından önemli bir problem alanı olarak öne çıkmaktadır. Yükseköğretimde yaşanan zorunlu terk durumlarının en temel dışsal gerekçeleri arasında ekonomik yetersizlikler ve maddi sorunlar yer almaktadır.

Bu çalışmanın amacı, lisans eğitimi sürecinde herhangi bir işte çalışmak zorunda kalan veya eş zamanlı olarak memurluk görevini sürdüren öğretmen adaylarının yaşadıkları problemleri tespit etmek ve erken okul terki riskini önlemeye yönelik çözüm önerileri geliştirmektir.

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından görüşme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören ve aktif olarak bir işte çalışan 20 öğretmen adayından kartopu örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından alan yazın incelemesi ve uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler ses kayıt cihazı ile kaydedilip metne dökülmüş ve içerik analizi tekniğiyle tema, kategori ile kodlara ayrılarak yorumlanmıştır.

Araştırma bulguları; çalışmanın öğretmen adaylarının akademik süreçlerini, zaman yönetimlerini ve psikososyal durumlarını olumsuz etkilediğini göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu iş temposuna bağlı olarak akademik başarıda düşüş, derse odaklanma güçlüğü ve devamsızlık sorunları yaşadıklarını ifade etmiştir. Öne çıkan en belirgin zorluklar zaman yönetimi, zihinsel/fiziksel yorgunluk ve ders-iş saatlerinin çakışmasıdır. Katılımcıların önemli bir kısmı okulu terk etme riskini doğrudan taşımakla birlikte; ekonomik baskılar, tükenmişlik ve devamsızlık sınırları bu riski tetikleyen temel faktörler olarak belirlenmiştir. Öğretmen adayları ve YÖK düzeyinde sunulan çözüm önerilerinde; devamsızlık şartlarının esnetilmesi/kaldırılması, esnek ve hibrit eğitim modellerinin yaygınlaştırılması, ikinci öğretim/açık öğretim alternatiflerinin sunulması ve burs/finansal destek imkânlarının artırılması gerekliliği vurgulanmıştır.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAPAY ZEKÂ OKURYAZARLIĞI İLE DİJİTAL OKURYAZARLIK BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Emrah Kultas¹, Belgin Nabatoğlu², Rabia Tosun³

¹Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD, Van/TÜRKİYE

²Lisans Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD, Van/TÜRKİYE

³Lisans Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-4041-8642, ²0009-0007-4226-1400, ³0009-0007-2993-4033

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Yapay Zekâ Okuryazarlığı, Dijital Okuryazarlık, Öğretmen Adayları

Yaşadığımız bilgi çağı içerisinde teknoloji sürekli ve geri dönüşmez bir değişim ve dönüşüm içerisinde. Özellikle dijital teknolojilerin günlük hayatımızdaki kullanımının büyük bir hız kazanması ve hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olması ile birlikte öğrenme, zaman geçirme, iletişim kurma ve çalışma yöntemlerimize kadar birçok alanda büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Teknolojinin bu hızlı değişimi ve dönüşümü neticesinde bireylerin kazanması gereken beceriler de geçtiğimiz yüzyıla kıyasla büyük bir değişime uğramıştır (Ala-Mutka, 2008; Bakır, 2016). Günümüzün değişen teknolojik koşulları göz önüne alındığında gelecek nesilleri eğitecek ve hayata hazırlayacak olan öğretmen adaylarının yapay zekâ okuryazarlığı ile dijital okuryazarlık becerileri ve bunların birbiriyle olan ilişkisi düzeyi önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının yapay zekâ okuryazarlığı ile dijital okuryazarlık becerileri arasındaki ilişkiyi ve bu becerilerin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel betimsel modelde tasarlanan çalışmanın örneklemini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören ve uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 170 öğretmen adayı (133 kadın, 37 erkek) oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Türkçeye uyarlanan “Yapay Zekâ Okuryazarlık Ölçeği” ve “21. Yüzyıl Dijital Okuryazarlık Becerileri Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda, yapay zekâ okuryazarlığı ile dijital okuryazarlık genel puanı arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Yapay zekâ okuryazarlığının; dijital okuryazarlığın alt boyutlarından bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı ile pozitif ve düşük düzeyde anlamlı ilişkili olduğu belirlenmiştir. Buna karşın teknoloji okuryazarlığı boyutu ile arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Dijital okuryazarlığın kendi alt boyutları (bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığı) arasında ise orta ve yüksek düzeyde pozitif ilişkiler saptanmıştır. Demografik değişkenlere ilişkin analizlerde; öğretmen adaylarının yapay zekâ okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete, öğrenim görülen bölüme ve günlük Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) kullanım sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, yapay zekâyâ yönelik farkındalık ve kavramsal bilginin temel teknoloji kullanım becerilerinden kısmen bağımsız gelişebildiğini ve dijital okuryazarlıkla ilişkili olmakla birlikte bu ilişkinin sınırlı kaldığını da göstermektedir. Bu doğrultuda, öğretmen yetiştirme programlarında yapay zekâ okuryazarlığına yönelik içeriklerin yalnızca teknik kullanım düzeyinde kalmayıp eleştirel, etik ve uygulamalı boyutlarıyla dijital okuryazarlık becerilerine entegre edilmesi önerilmektedir.

X, Y VE Z KUŞAĞI ÖĞRETMENLERİNİN İŞ DEĞERLERİ VE İŞ DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Melis Okuldaş¹, Mehmet Turhan²

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0004-6320-6070, ²0000-0002-1981-5256

Anahtar Kelimeler: İş Değerleri, İş Doymu, X, Y ve Z Kuşakları, İnsan Kaynakları Yönetimi, Öğretmen

Öğretmenler, eğitim örgütlerinin temel iş gücünü oluşturarak eğitim-öğretim amaçlarına ulaşmada kritik bir rol oynamaktadır. Günümüzde eğitim kurumlarının başarısı, sadece fiziksel olanaklarla değil, aynı zamanda öğretmenlerin işe bakış açıları, motivasyon düzeyleri ve iş doyumları gibi sosyopsikolojik durumları ile de yakından ilişkilidir. Bununla birlikte Z kuşağı öğretmenlerin çalışma hayatına dahil olması ile birlikte çeşitli konularda öğretmen algı ve tutumlarında kuşaklar arası farklılaşmaların olup olmadığına dair tartışmalar hız kazanmıştır. Bu bağlamda ilgili araştırma ile X, Y ve Z kuşağı öğretmenlerinin iş değerleri ile iş doymu düzeylerini belirlemek, bu değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek ve iş değerlerinin iş doymu üzerindeki yordayıcı rolünü tartışarak eğitim örgütlerinde etkili insan kaynakları uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini 2025-2026 eğitim-öğretim yılında, Van ilinin İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinde farklı eğitim kademelerinde görev yapan ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle belirlenen 876 öğretmenden oluşmaktadır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma bulguları, öğretmenlerin iş değerlerinin eğitim durumu, medeni durum, okul türü, idari görev, kuşak ve okul kademesi gibi çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. İş doyumunun ise cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, okul türü, yerleşim yeri ve okul kademesine göre anlamlı biçimde farklılaştığı belirlenmiştir. Aynı zamanda iş değerleri ile iş doymu arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler belirlenirken, iş değerlerinin "sosyal-özgeci değer" alt boyutu ile öğretmenlerin iş doymu arasında ise en güçlü ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları, iş değerlerinin iş doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Elde edilen bulgular ile birlikte, öğretmenlerin iş yaşamına ilişkin beklenti ve değerlerinin iş doyumunun açıklanmasında önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarının, kuşak farklılıklarının öğretmenlerin mesleki tutumları ve beklentileri üzerindeki etkisinin anlaşılması ve okul yöneticilerine ve eğitim politikası geliştiricilerine kuşaklar arası uyumun sağlanmasına yönelik stratejiler geliştirme açısından katkı sunması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda araştırma hem teorik hem de uygulamaya dönük anlamlı sonuçlar ortaya koyarak eğitim sistemine ve insan kaynakları yönetimi politikalarına katkı sunmayı hedeflemektedir.

GELİŞİM ZİHNİYETİ: PSİKOSOSYAL AÇIDAN ROLÜ VE ÖNEMİ: BİR LİTERATÜR TARAMASI

Şeyma YALÇIN¹, Doç. Dr. Zekeriya ÇAM²

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Muş/TÜRKİYE

²Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Muş/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0006-1140-4811, ²0000-0002-2965-2390

Anahtar Kelimeler: Gelişim Zihniyeti, Sabit Zihniyet, Akademik Başarı, Motivasyon, Azim

Bu çalışma, gelişim zihniyetinin psikolojik ve psikososyal açıdan rolünü ve önemini ilgili alanyazın doğrultusunda incelemeyi amaçlamaktadır. Carol Dweck tarafından geliştirilen zihniyet kuramı, bireylerin zekâ, yetenek ve kişilik özelliklerine ilişkin inançlarının öğrenme süreçleri, motivasyonları ve başarıları üzerinde önemli etkileri olduğunu ileri sürmektedir. Kurama göre bireyler, sabit zihniyet ve gelişim zihniyeti olmak üzere iki farklı düşünce yapısına sahip olabilmektedir. Sabit zihniyete sahip bireyler, zekâ ve yetenek gibi özelliklerin değiştirilemez olduğuna inanırken; gelişim zihniyetine sahip bireyler, bu özelliklerin çaba, öğrenme ve deneyim yoluyla geliştirilebileceğini düşünmektedir.

Bu çalışma, betimsel tarama modeli kapsamında hazırlanmış bir derleme niteliğindedir. Araştırmada herhangi bir deneysel ya da nicel uygulamaya yer verilmemiş; gelişim zihniyetine ilişkin ulusal ve uluslararası çalışmalar sistematik olarak incelenmiştir. Bu doğrultuda gelişim zihniyetinin kuramsal temelleri, bilişsel davranışçı kuram, sosyal bilişsel kuram ve yükleme kuramı çerçevesinde ele alınmıştır. Ayrıca gelişim zihniyetinin akademik başarı, motivasyon ve azim gibi psikolojik değişkenlerle ilişkisi değerlendirilmiştir. Literatür incelemeleri, gelişim zihniyetine sahip bireylerin akademik başarısızlık karşısında daha dirençli olduklarını, öğrenmeye yönelik daha yüksek motivasyon geliştirdiklerini ve uzun vadeli hedeflere ulaşma konusunda daha fazla çaba gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, gelişim zihniyetinin bireylerin öz yeterlik algıları, problem çözme becerileri ve psikolojik dayanıklılıkları üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu görülmektedir. Özellikle eğitim ortamlarında gelişim zihniyetini destekleyen uygulamaların öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerine katkı sağladığı belirtilmektedir.

Sonuç olarak, gelişim zihniyetinin bireylerin psikososyal gelişiminde önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında gelişim zihniyetini desteklemeye yönelik müdahale programlarının geliştirilmesi, öğrencilerin motivasyon, azim ve akademik başarı düzeylerinin artırılmasına katkı sağlayabilir.

POTENTIAL ROLE OF NAA AND SA IN ENHANCING ENZYMATIC ANTIOXIDANT RESPONSE IN MAIZE UNDER CONTROLLED APPLICATIONS

Assist. Prof. Dr. Fadime KARABULUT¹

¹Bitlis Eren University, Hizan Vocational School, Department of Plant and Animal Production,
Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-5186-2303

Keywords: *Zea mays* L., α -Naphthalene Acetic Acid, Salicylic Acid, Antioxidant Enzymes, Plant Growth Hormones, Plant Physiology

This study was conducted to investigate the effects of naphthalene acetic acid (NAA) and salicylic acid (SA) hormones applied at different concentrations on antioxidant enzyme activities in maize (*Zea mays* L.) plants. Although the stress-tolerance-enhancing effects of NAA and SA are well known, the contributions of these hormones, applied either together or at different ratios, to the enzymatic defence system have been elucidated in only a limited number of studies. Throughout the study, Murashige and Skoog (MS) nutrient medium was used, and seeds were sown in this medium. Shoot tips were used as explants. Within the scope of the study, the activities of important antioxidant enzymes such as superoxide dismutase (SOD) (19-45%), catalase (CAT) (15-80%), and glutathione-S-transferase (GST) (8-62%) were measured, and the effects of plant growth hormone applications (0.25 mg/l NAA, 0.50 mg/l NAA, 1 mg/l NAA, 1 mg/l SA+0.25 mg/l NAA, 1 mg/l SA+0.50 mg/l NAA, 1 mg/l SA+1 mg/l NAA) on enzyme activities were statistically evaluated. The results showed that NAA and SA, especially when applied at specific concentrations, significantly increased enzyme activities and that this had positive results in terms of the physiological resilience of maize plants. That is, an increase in antioxidant enzymes was observed as the concentration rose from very low to high. This indicates that as the concentration of plant growth hormones increases, a toxic effect on maize leaves is detected.

**PLANT BIOMARKERS: INNOVATIVE MOLECULAR APPROACHES FOR THE
EARLY DETECTION OF ABIOTIC STRESS AND SUSTAINABLE
AGRICULTURAL PRACTICES**

Assist. Prof. Dr. Fadime KARABULUT¹

¹Bitlis Eren University, Hizan Vocational School, Department of Plant and Animal Production,
Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: 10000-0001-5186-2303

Keywords: Abiotic Stress, Plant Biomarkers, Early Stress Detection, Metabolomics, Gene Expression, Antioxidant Enzymes, Sustainable Agriculture

Abiotic stress factors are among the major constraints limiting agricultural productivity under changing climatic and environmental conditions. Drought, salinity, extreme temperatures, heavy metal toxicity, and nutrient deficiencies induce significant physiological, biochemical, and molecular alterations in plants, ultimately leading to growth inhibition and yield losses. Conventional stress detection methods mainly rely on visible morphological symptoms, which generally appear after irreversible physiological damage has occurred. Therefore, plant biomarkers have emerged as promising tools for the early diagnosis of abiotic stresses. Plant biomarkers include measurable physiological traits, stress-related phytohormones, antioxidant enzymes, reactive oxygen species, osmoprotectants, proteins, gene expression profiles, microRNAs, and metabolites that reflect plant responses to environmental stress conditions. Recent advances in molecular analytical techniques, including HPLC, GC-MS, LC-MS/MS, RT-qPCR, RNA sequencing, proteomics, and metabolomics, have enabled accurate identification and quantification of these biomarkers. Furthermore, artificial intelligence and machine learning approaches facilitate the integration of multiple biomarkers, significantly improving the accuracy of early stress detection. This review summarizes the major biomarkers associated with abiotic stress responses in plants, the current analytical approaches used for their detection, and their potential applications in sustainable agriculture. Biomarker-based strategies are expected to contribute significantly to precision agriculture by enabling early stress monitoring, improving crop management practices, and mitigating the adverse effects of climate change on agricultural production.

DİJİTALLEŞEN EĞİTİMDE ÖĞRETMEN; EĞİTİMDE YAPAY ZEKÂ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. Sadık KARTAL¹

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Burdur/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-6049-5656

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşen Eğitim, Öğretmen, Eğitimde Yapay Zekâ

Dijitalleşme son yıllarda eğitim politikalarının en güçlü kavramlarından biri hâline gelmiştir. Dijitalleşme, bilgiye erişimi kolaylaştırması ve dersleri çeşitlendirmesi bakımından önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak bu dönüşüm, öğretmenin toplumdaki ve sınıftaki rolünü bazı yönlerden değiştirmektedir. Öncelikle dijital platformlar, öğrencinin ihtiyaç duyduğu bilgiye öğretmenden bağımsız ulaşabileceği düşüncesini oluşturmuştur. Öğrenciler bir konuyu videolardan, yapay zekâ araçlarından ve çevrim içi kaynaklardan hızla öğrenebilmektedir. Böylece öğretmen, bilginin temel kaynağı olmaktan çıkarak yalnızca içeriği düzenleyen veya teknolojik araçları kullanan bir görevli konumuna gelmiştir. Yapay zekâ, dijitalleşmenin eğitim alanındaki son aşamasıdır. Yapay zekâ, öğretmenin pedagojik kararlarını destekleyen bir araç olmaktan öte öğretmenin yerine geçen bir aktör olarak görülmeye başlandı.

Araştırmanın çıkış noktası, eğitimde dijitalleşmenin eğitim politikalarında merkezi bir konuya dönüşmesinden kaynaklanmaktadır. Cumhurbaşkanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, OECD, Avrupa Birliği ve UNESCO gibi kurumların belgelerinde dijital becerilerin geliştirilmesi dolayısı ile öğretmenin yapay zekâ araçlarını kullanmasının gerektiğinin altı çizilmektedir. Çalışmanın amacı adı geçen kuruluşlarca yayımlanan politika belgeleri ve raporlarda eğitimde dijitalleşmenin özellikle yapay zekanın öğretmenin rolündeki değişimleri incelemektir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından doküman incelemesi deseniyle yapılandırılmıştır. Politika belgelerinde yapay zekânın eğitimde kullanılmasında öğretmenin mesleğinde oluşabilecek riskler nelerdir? bu riskleri önlemek için ne tür önlemler önerilmektedir? Sorularına cevap aranmıştır. Böylece farklı kurumların politika belgelerindeki benzerlikler ve öncelikler değerlendirilmiştir.

Çalışmanın bulguları kapsamında eğitimde yapay zekânın kullanımı ile öğretmenin mesleki rolünün belirsizleşmesi, özgüvenini azalması, kişisel olarak araştırma/geliştirme ve eleştirel düşünmeyi engelleme gibi olumsuzluklar yaşanabilecektir. Ayrıca öğretmenin uzmanlığını görünmez kılacağı ve ders anlatımının ekrandaki içerikle özdeşleşeceği ve öğretmenin deneyimlerinin ikinci plana itilmesine yol açabileceği ifade edilmektedir. Öğretmenin pedagojik kararları yerine teknik sistemlerin yönlendirmesi ile mesleki özerkliğinin zedeleneceği ve öğretmenin yaratıcı bir meslek insanı değil, hazır içeriğin aktarıcısı olarak görülebileceği de belirtilen riskler arasındadır. Bunlara karşın öğretmenin rehberlik, eleştirel düşünme kazandırma ve güvenilir bilgiyi seçme sorumluluğunu artırılması önlem olarak belirtilmektedir. Öğrencinin kaynakları karşılaştırması, yanlış bilgiyi fark etmesi ve teknolojiyi etik biçimde kullanması için öğretmenin yeni sorumluluk ve görevi olduğu belirtilmektedir.

THE MEDIATING ROLE OF SELF-REGULATION SKILLS AND MOTIVATION IN THE RELATIONSHIP BETWEEN HIGHER-ORDER THINKING SKILLS AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF PRE-SERVICE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Nadide YILDIRIM¹, Assoc. Prof. Dr. Mehmet ŞATA²

¹Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Primary Sciences, Van, Türkiye

²Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Van, Türkiye

Orcid Id: ¹0009-0009-9984-8733, ²0000-0003-2683-4997

Keywords: Higher-Order Thinking Skills, Academic Achievement, Self-Regulation, Motivation, Pre-Service Teachers

Academic achievement is regarded as a multidimensional construct associated not only with students' cognitive competencies but also with their ability to regulate learning processes and sustain academic motivation. Higher-order thinking skills, including critical thinking, problem solving, teamwork, and practical innovation, are particularly important for pre-service teachers because these competencies contribute both to their academic development and to the quality of their future instructional practices. This study examined the mediating roles of self-regulation skills and motivation in the relationship between higher-order thinking skills and academic achievement among pre-service primary school teachers. The study was conducted using a predictive correlational research design within the quantitative research paradigm. The participants were undergraduate students enrolled in primary teacher education programs at faculties of education in public universities in Türkiye and were recruited through convenience sampling. Data were collected using the Higher-Order Thinking Skills Assessment Scale, the Self-Regulation Questionnaire, and the Teacher Motivation Scale. The participants' cumulative grade point averages were used as indicators of academic achievement. Descriptive statistics, confirmatory factor analysis, Pearson correlation analysis, and structural equation modeling were employed in the data analysis. The significance of the indirect effects was evaluated using the bootstrap method. The findings indicated positive relationships among higher-order thinking skills, self-regulation skills, motivation, and academic achievement. Higher-order thinking skills directly predicted academic achievement and also produced an indirect effect through self-regulation skills and motivation. Self-regulation and motivation functioned as parallel mediators in the relationship between higher-order thinking skills and academic achievement. These findings demonstrate that the academic achievement of pre-service teachers should not be explained solely through cognitive competencies but should also be considered in relation to their ability to plan, monitor, and regulate their learning and to maintain their motivation throughout the learning process. The study contributes to teacher education literature by presenting an integrated explanation of the cognitive, motivational, and self-regulatory mechanisms associated with academic achievement. The results also emphasize the importance of designing teacher education environments and instructional practices that simultaneously support higher-order thinking, self-regulated learning, and academic motivation.

YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRENME SÜRECİNDE KÜLTÜR AKTARIM ARACI OLARAK YAPAY ZEKANIN KULLANILMASI

Ayhan Yavuz ÖZDEMİR¹

¹Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Hakkari/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-2601-2486

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Almanca Öğrenme, Chatgpt, Ülke Bilgisi ve Kültür Aktarımı, Yapay Zeka

Yabancı dil öğrenme süreci sadece bir dilbilgisel işleyişi kavramak manasına gelmez, bu süreç yeni bir kültürü tanımak ve anlamaktır aynı zamanda. Yabancı dil öğrenen öğrenciler hedef dilin değerler dizgesine aşina olmalı ve dünyaya yeni bir kapı aralayarak gerçekliği buradan farklı bir gözle algılama becerisi kazanmalıdır. Böylelikle öğrencilerin, bu dili konuşanları ve söz konusu toplumu daha iyi anlaması ve iletişim becerilerini çok yönlü olarak geliştirmesi beklenmektedir. İfade edilen bu gerçeklikler, yabancı dil olarak Almanca öğreniminde ve öğretiminde ülke bilgisi ve kültür aktarımı konusunun üzerinde durulmasını gerekli kılmaktadır. Günümüzde ayrıca ilgili alanda bilişim teknolojileri, dijitalleşme, bireysel dil öğrenme ve özerk öğrenme gibi kavramların ön plana çıktığı görülmektedir.

Yabancı dil olarak Almanca öğrenme sürecinde ülke bilgisi ve kültür aktarımı konusu üzerinde durulurken bu güncel gerçekliklerin dikkate alınması amacıyla yapay zekanın işe koşulmasının birçok faydayı beraberinde getireceği düşünülmektedir. Bu nedenden ötürü çalışmada, bahsedilen bu konu bir yapay zeka aracı olan ChatGPT örneği ile ele alınmış ve “Yabancı dil olarak Almanca öğrenme sürecinde ChatGPT, öğrencileri Alman kültürünü tanıma ve kültürel becerilerini geliştirme amacıyla nasıl yönlendirmektedir?” sorusu araştırma problemi olarak belirlenmiştir. İlgili konu kapsamında alt problemler oluşturulmuş ve bu alt problemlere ilişkin sorular hazırlanmıştır. ChatGPT yapay zeka aracı ile soru-cevap şeklinde uygulama gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Nitel araştırma yöntemine başvuru çalışmanın bulgular kısmında, söz konusu yazışmalardan elde edilen veriler çözümlenmiştir.

Bulgulardan hareketle yabancı dil olarak Almanca öğrenme sürecinde ChatGPT’nin, Alman kültürünü tanıma ve kültürel becerileri geliştirme bağlamında yaygın bir şekilde kullanım için uygun olduğu ve verimli sonuçlara götürebileceği, ancak birtakım istenmeyen durumları da beraberinde getirebileceği vurgulanmıştır. Bu çerçevede, bu yapay zeka aracının, söz konusu amaçlar kapsamında doğru şekilde kullanılabilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur. Sonuç olarak, bu çalışmanın yabancı dil olarak Almanca öğrenen öğrencilere ve bu alanda faaliyet gösteren araştırmacılara yapay zekanın, ülke bilgisi ve kültür aktarımına yönelik kullanımı ile ilgili yararlı bilgiler sunması beklenmektedir.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE PSİKOLOJİK KIRILGANLIKLAR VE KORUYUCU MEKANİZMALAR: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Dr. Ferdi Yağan¹, Dr. Öğretim Üyesi Adem Yağan², Doç. Dr. Zöhre Kaya³

¹Hakkari İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Yüksekova Bilim ve Sanat Merkezi, Hakkâri/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

³Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-6826-1288, ²0000-0001-9216-8254, ³ 0000-0001-9211-3632

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenek, Psikolojik Kırılganlık, Koruyucu Mekanizma, Bilim ve Sanat Merkezi

Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde bilişsel gelişimin yanı sıra sosyal-duygusal gelişimin desteklenmesi de giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu öğrenciler yüksek bilişsel potansiyelleri sayesinde önemli akademik avantajlara sahip olsalar da duygusal yoğunluk, mükemmeliyetçilik, yüksek başarı beklentisi, sosyal anlaşılma ve uyum güçlükleri gibi psikolojik kırılganlıklarla karşılaşabilmektedir. Bu araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin psikolojik kırılganlık deneyimlerini ve bu deneyimlerle baş etmelerini destekleyen koruyucu mekanizmaların incelenmesidir.

Nitel araştırma deseniyle yürütülen bu araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'nin doğu bölgesindeki bir Bilim ve Sanat Merkezinde (BİLSEM) öğrenim gören, yaşları 12 ile 16 arasında değişen 17 özel yetenekli öğrenci (7 kız) oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Analizler sonucunda; a) özel yetenekliliğin benlik algısındaki yeri, b) psikolojik kırılganlık deneyimleri, c) psikolojik dayanıklılığı destekleyen koruyucu mekanizmalar, d) psikolojik gereksinimler ve destek beklentileri ile e) psikolojik dayanıklılığın metaforik temsilleri olmak üzere beş ana tema belirlenmiştir.

Bulgular, katılımcıların güçlü öz farkındalıkları ve yüksek öğrenme motivasyonlarının benlik algılarını desteklediğini; buna karşılık mükemmeliyetçilik, duygusal hassasiyet, sosyal anlaşılma ve yüksek başarı beklentilerinin psikolojik kırılganlıklarını artırdığını göstermektedir. Ayrıca öz farkındalık, etkili baş etme becerileri ve sosyal desteğin psikolojik dayanıklılığı güçlendiren temel koruyucu mekanizmalar olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak araştırma, özel yetenekli öğrencilerin psikolojik iyi oluşunun yalnızca risk faktörleri üzerinden değil, bireysel ve çevresel koruyucu mekanizmalar birlikte ele alınarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

ERGENLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, OLUMLU GELECEK BEKLENTİLERİ VE BAŞARISIZLIK KORKULARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Şeyma Şahin¹, Zekeriya Çam²

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı, Muş/TÜRKİYE

²Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Muş/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0002-5350-9575, ²0000-0002-2965-2390

Anahtar Kelimeler: Başarısızlık Korkusu, Olumlu Gelecek Beklentisi, Kişilik Özellikleri, Ergenlik

Bu araştırmanın amacı, ergenlerin kişilik özellikleri, olumlu gelecek beklentileri ve başarısızlık korkuları arasındaki ilişkileri incelemek; kişilik özellikleri ile başarısızlık korkusunun alt boyutlarının olumlu gelecek beklentisini yordama düzeyini belirlemektir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel model esas alınarak yürütülen araştırmanın çalışma grubunu 2025-2026 eğitim öğretim yılında Bitlis ilindeki çeşitli resmî ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 265'i kız, 248'i erkek olmak üzere toplam 513 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcıların yaşları 13-18 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 15,26'dır. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Beş Faktör Kişilik Envanteri, Olumlu Gelecek Beklentisi Ölçeği ve Performans Başarısızlığını Değerlendirme Envanteri aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi ve Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır.

Betimsel bulgular, kişilik boyutları içerisinde en yüksek ortalamanın uyumlulukta; başarısızlık korkusunun alt boyutları içerisinde ise mahcubiyet ve utanç korkusu deneyiminde olduğunu göstermiştir. Korelasyon analizi sonucunda olumlu gelecek beklentisinin dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklık ile pozitif; nevrotiklik, başarısızlık korkusu toplam puanı ve başarısızlık korkusunun tüm alt boyutlarıyla negatif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği belirlenmiştir. Olumlu gelecek beklentisiyle en güçlü pozitif ilişki sorumlulukta ($r = .381$), en güçlü negatif ilişki ise belirsiz bir gelecek korkusunda ($r = -.409$) saptanmıştır. Çoklu doğrusal regresyon modeli anlamlı bulunmuş ve kişilik özellikleri ile başarısızlık korkusu alt boyutlarının birlikte olumlu gelecek beklentisindeki toplam varyansın %33,8'ini açıkladığı belirlenmiştir. Deneyime açıklık, sorumluluk, dışadönüklük ve uyumluluk olumlu gelecek beklentisini pozitif yönde; nevrotiklik, belirsiz bir gelecek korkusu ve diğer önemli kişilerin ilgisini kaybetme korkusu ise negatif yönde anlamlı olarak yordamıştır. Kişilik özellikleri arasında deneyime açıklık en güçlü pozitif yordayıcı olurken, modeldeki en güçlü yordayıcının belirsiz bir gelecek korkusu olduğu görülmüştür.

Bulgular, ergenlerin olumlu gelecek beklentilerinin kişilik özellikleri ve başarısızlığa ilişkin korkularla birlikte ele alınmasının önemli olduğunu göstermektedir. Özellikle belirsiz bir gelecek korkusunun modelde en güçlü yordayıcı olarak öne çıkması, olumlu gelecek beklentisinin ergenlerin başarısızlığa ve geleceğe ilişkin değerlendirmeleriyle yakından ilişkili olduğuna ve bu değişkenlerin birlikte değerlendirilmesinin gerekli olduğuna işaret etmektedir.

EXAMINING LEARNING-TEACHING EXPERIENCES AND EVIDENCE OF LEARNING WITHIN TÜRKİYE CENTURY EDUCATION MODEL: THE MIDDLE SCHOOL MUSIC CURRICULUM

Assit. Prof. Dr. Burhan ÜZÜM¹

¹Siirt University, Social Sciences Vocational School, Siirt/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-3385-5841

Keywords: Curriculum, Music Lesson, Teaching-Learning Process, Learning Evidence, Assessment and Evaluation Tools

The aim of this study is to examine the learning-teaching process and learning evidence elements of the Türkiye Century Education Model middle school (grades 5-8) music curriculum. The study utilized document analysis, a qualitative research method. In this context, the music curriculum was examined through descriptive analysis. The learning process was handled within the context of the strategies/methods/techniques recommended for implementation in the curriculum, while the evidence of learning was addressed within the framework of the assessment and evaluation methods and tools recommended for implementation. In addition, the study investigated whether the use of digital learning environments and tools, and artificial intelligence tools, was recommended when planning learning-teaching experiences in curricula. The dimensions of the middle school music curriculum that were the subject of the research were examined at all grade levels. It has been determined that there are two themes (Musical Language and Musical Culture) at each grade level in the curricula. Accordingly, it is suggested that strategies/methods/techniques such as demonstration and practice, question-and-answer, educational games, presentation, research and investigation, and drama should be used more in the learning-teaching processes. It appears that the use of digital materials in the learning-teaching process within curricula is only recommended for providing examples and reinforcing the subject matter. It has also been suggested that these tools could be used for gathering information related to the topic. The curriculum only mentions artificial intelligence at the eighth-grade level. It is suggested that AI-generated music composition tools be introduced and examples of compositions created using these tools be provided. Curricula suggest that learning evidence should be presented through observation forms, short-answer and open-ended questions, multiple-choice tests, rubrics, and self-assessment forms. Therefore, it can be said that the curriculum proposes both classical and alternative assessment tools.

FEN BİLİMLERİ DERSİ MÜFREDAT PROGRAMLARINDA (2018 ve 2024) YER ALAN TEKNOLOJİ KAZANIMLARININ FEN BİLİMLERİ ÖĞRETMENLERİ GÖZÜYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Muhammed Necip SİNOĞLU¹, Atilla TEMUR², Kelimetullah GEÇER³

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Fen Bilimleri Öğretmeni, Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi
Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

³Bitlis Eren Üniversitesi, Tatvan Meslek Yüksekokulu, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-2998-718X, ²0000-0001-9837-51357858, ³0009-0002-6810-1564

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri Eğitimi, Öğretim Programı Değerlendirme, Teknoloji Kazanımları,
Öğretmen Görüşleri

Yapılan araştırmada, fen bilimleri öğretmenlerinin 2018 ve 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programları' nı teknoloji odaklı öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri (kazanımları) açısından nasıl değerlendirdiklerini belirlemek amaçlanmıştır. Yöntem olarak araştırmanın amacı doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Van ili merkezindeki bir ortaokulda görev yapan toplam on iki Fen Bilimleri öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, araştırmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen on adet yarı yapılandırılmış görüşme sorusundan oluşan görüşme formu aracılığıyla katılımcılardan toplanmıştır. Katılımcılardan elde edilen nitel veriler, araştırmanın amacı doğrultusunda sistematik bir biçimde incelenmiş ve analiz sürecinde içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan bulgulara, 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı' nda (FBDÖP) teknoloji odaklı kazanımların toplam sayısının azaldığı, ancak toplam kazanımlar içerisindeki oransal payının arttığı ortaya konulmuştur. Bunun yanında, öğretmen görüşleri doğrultusunda teknoloji odaklı kazanımların bilişsel düzeyinde alt basamaklardan üst düzey düşünme becerilerine doğru anlamlı yönde bir değişimin olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler, programın teknoloji entegrasyonuna ilişkin yaklaşımını özellikle süreç ve beceri temelli yapısı açısından niteliksel olarak daha güçlü değerlendirmişlerdir; ancak programın genel vizyonunu ise, çağdaş ve olumlu bir anlayışı yansıtan bir yapı olarak ifade etmişlerdir. Buna karşın, programın etkili biçimde uygulanmasını sınırlandıran altyapı ve materyal yetersizlikleri, zaman yetersizliği ile öğretmenlerin teknolojiye yönelik bilgi ve yeterlik eksiklikleri önemli sorun alanları olarak öne çıkmıştır. Söz konusu bu eksikliklerin, programın öğrenci motivasyonu, öğrencilerin derse yönelik ilgisi ve beceri gelişimi üzerinde oluşturmaları beklenen olumlu etkileri azaltabileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak, 2024 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı' nın (FBDÖP) teknoloji entegrasyonu yönüyle yenilikçi ve vizyoner bir yaklaşım benimsediği, ancak bu yaklaşımın uygulamadaki başarısının, eğitim ortamlarının mevcut olanakları ve öğretmenlere sağlanan destek düzeyi ile yakından ilişkili olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularına dayalı olarak, program geliştirme sürecinde paydaş katılımının artırılması, uygulama koşullarının iyileştirilmesi, uygulanabilirlik odaklı düzenlemelerin yapılması ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesine yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

YEŞİL İSTİHDAMA GEÇİŞTE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN ROLÜ

İpek Halvurt, Doktora Öğrencisi,¹

¹Trakya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Anabilim Dalı, Edirne/TÜRKİYE.

Orcid Id: ¹0009-0003-4168-6475

Anahtar Kelimeler: Yeşil İş, Yeşil İstihdam, Mesleki ve Teknik Eğitim

Bu çalışmada, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir araç olarak kabul edilen yeşil istihdama geçişte, yeşil işlerin gerektirdiği becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin (MTE) fonksiyonu tartışılmaktadır. Yeşil işler, çalışanlar için insanlık onuruna yakışır işler önermekte ve sürdürülebilir bir ekonomi anlayışıyla, kalkınma kavramını tekrar ele almaktadır. Yeşil istihdam, çevresel, insani, yaratılan işlerin hızı, kalitesi ve işlerin çıktılarının faydaları bakımından sürdürülebilir uygulamalar sağlamakta; çevre, insan ve ekonomi unsurlarını bir bütün olarak değerlendirmektedir. Politika söyleminde, MTE'in, yeşil işlere hazırlanmak için eğitim sisteminin önemli bir parçası olduğu konusunda uzlaşma bulunmakla beraber, MTE'in bu geçişteki rolü daha az araştırılmıştır. Bu çalışmada, yeşil dönüşümün, MTE üzerindeki etkileri, MTE'in, işgücünü yeşil işlere hazırlamada oynadığı rol hakkında, niteliksel analiz sunularak, MTE ile yeşil istihdam dönüşümü arasındaki karşılıklı etkileşim ve uyumun eleştirel bir değerlendirilmesi yapılmış, yeşil işlerin, MTE üstünde iki önemli etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır: MTE, yeşil odaklı meslekler için gerekli becerileri geliştirmek üzere eğitim sisteminin temel unsuru olmak zorundadır, ancak mevcut durum bunu doğrulamamaktadır. Tipik MTE mezunlarının yoğunlaştığı mesleklerin büyük bir kısmı, sera yoğun ve sera gazı emisyonlarını azaltma önlemlerinden olumsuz bir şekilde etkilenmekte, bu durum işsizliği arttırmaktadır.

Yapılan araştırmalar, yeşil işlerin, işgücünün sahip olması gereken becerilere talep değişikliği yaratma yoluyla istihdama etki edebileceğini, ancak yeşil işlerin ifası için işgücünün gerekli niteliklerle donatılmasının, MTE sisteminde ve kamusal politikalarda yapısal dönüşümleri gerektirdiğini göstermektedir. Çalışma, yeşil istihdama geçişte, ihtiyaç duyulan işgücünün eğitilmesinde, sihirli değnek misali sunulan MTE önermesinin aksine, MTE'in kendi içindeki çelişkilerini ve yetersizliklerini tartışmak, MTE'de hangi çalışma alanlarının, yeşil dönüşüme en iyi hazırladığı sorusuna cevap vermek amacıyla kaleme alınmıştır. Bu çalışma, yeşil istihdama geçişte MTE sistemlerinin, STEM becerilerinin edinilmesini kolaylaştıracak şekilde dizayn edilmesi gerektiği, bu noktada MTE sisteminin yeşil istihdamı arttırmasında, STEM bağlamında çalışanların ve mezunların dijitalleşme sürecine entegrasyonunun çok önemli husus olduğu, dijital teknolojilerin ayrıca yeşil istihdama geçiş için çalışma ve kariyer rehberliği konusunda, öğrencilerin bilinçli seçimler yapmalarına destek olacağı sonucuna ulaşmıştır.

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE YAŞAMDA ANLAM VE UMUDUN SPİRİTÜEL İYİ OLUŞU YORDAMA GÜCÜ

Zeynep Rüveyda DENİZ¹, Zekeriya ÇAM²

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Muş/TÜRKİYE

²Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Muş/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0009-0006-8734-8481, ²0000-0002-2965-2390

Anahtar Kelimeler: Yaşamda Anlam, Umut, Spiritüel İyi Oluş, Pozitif Psikoloji

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinde yaşamda anlam ve umudun spiritüel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolünü incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini, Bitlis il merkezinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı farklı lise türlerinde öğrenim gören 9., 10., 11. ve 12. sınıf düzeyindeki toplam 517 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Yaşamda Anlam Ölçeği Lise Formu (Steger ve ark., 2006), Sürekli Umut Ölçeği (Tarhan ve Bacanlı, 2015) ve Spiritüel İyi Oluş Ölçeği (Ekşi ve Kardaş, 2017) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, Pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Araştırma bulguları, yaşamda anlam, umut ve spiritüel iyi oluş arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermiştir. Korelasyon analizleri sonucunda umut ile spiritüel iyi oluş arasında orta düzeyde, yaşamda anlam ile spiritüel iyi oluş arasında ise pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre yaşamda anlamın anlam varlığı boyutu spiritüel iyi oluşun en güçlü yordayıcısı olarak saptanmıştır. Ayrıca umudun eyleyici düşünce ve alternatif yollar boyutlarının da spiritüel iyi oluşu anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Buna karşın yaşamda anlamın anlam arayışı boyutunun spiritüel iyi oluş üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür. Bu bulgular, bireyin yaşamında anlamı deneyimlemesinin ve geleceğe yönelik umut düzeyinin yüksek olmasının manevi açıdan daha güçlü bir iyi oluşu desteklediğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bireyin yaşamını anlamlı ve amaçlı algılaması, geleceğe yönelik umut taşıması, hedeflerine ulaşabileceğine ilişkin güçlü bir inanca sahip olması ve karşılaştığı güçlükler karşısında alternatif çözüm yolları geliştirebilmesi spiritüel iyi oluşun önemli belirleyicileri arasında yer almaktadır. Araştırma sonuçları ilgili literatür doğrultusunda tartışılmış; elde edilen bulguların kuramsal ve uygulamalı katkıları değerlendirilmiş, ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlara, psikolojik danışmanlara ve eğitimcilere yönelik öneriler geliştirilmiş, ayrıca gelecekte gerçekleştirilecek araştırmalara ışık tutabilecek çeşitli önerilere yer verilmiştir.

DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE EKRAN SÜRESİ TARTIŞMALARI BAĞLAMINDA ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL İŞLEVLERİNİN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Burak Alkan¹, Şenay Şirin²

¹İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu, Yüksekokul Müdür Yardımcısı, İstanbul/TÜRKİYE

²İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, İstanbul/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-5779-0336, ² 0000-0001-9294-3855

Anahtar Kelimeler: Dijital Çocuk Edebiyatı, Ekran Süresi, Dijital Okuryazarlık, Etkileşimli Hikâye Uygulamaları

Dijital dönüşüm, çocukluk kavramını, çocukların okuma deneyimini ve edebiyatla kurdukları ilişkiyi köklü biçimde yeniden biçimlendirmektedir. Türkiye'de 6-15 yaş grubundaki çocukların internet kullanım oranının 2021'de %82,7 iken 2024 itibarıyla %91,3'e yükseldiği; bu grubun %42,9'unun hafta içi ve %53,6'sının hafta sonu günde en az iki saat ekran karşısında vakit geçirdiği koşullarda (Polat, 2025), çocuk edebiyatının dijital ürünlerle teması artık seçenek değil, kaçınılmaz bir gerçeklik hâline gelmiştir. Bu çalışma, e-kitap, etkileşimli hikâye uygulaması, artırılmış gerçeklik destekli kitap, sesli kitap ve yapay zekâ destekli hikâye anlatımı gibi dijital çocuk edebiyatı biçimlerini, pedagojik işlevler ve ekran süresi riskleri ekseninde bütüncül bir çerçevede tartışmayı amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve içerik analizi desenleri kullanılmış; ulusal ve uluslararası literatür, dijital çocuk edebiyatı örnekleri ve ekran süresine ilişkin politika belgeleri sistematik biçimde incelenmiştir. Araştırma sorusu şu şekilde belirlenmiştir: "Çocuk edebiyatı ürünlerinin dijital dönüşüme uyum süreci, çocukların ekran süresi tartışmaları bağlamında nasıl değerlendirilebilir ve bu dönüşüm çocuk edebiyatının temel işlevlerini nasıl etkilemektedir?" Bulgular, dijital çocuk edebiyatı ürünlerinin okumaya erişimi kolaylaştırdığını, çoklu ortam okuryazarlığını desteklediğini ve anlatı tekniklerini çeşitlendirdiğini ortaya koymaktadır (Solangi, 2025). AG destekli resimli kitaplar okul öncesi çocuklarında "sihirli" ve geleneksel kitaplardan daha eğlenceli bulunmakta, hikâye anlama performansını olumlu yönde etkilemektedir (Yılmaz vd., 2016); etkileşimli görevler içeren AG kitapları ise 8-10 yaş grubunda okuma katılımını, hikâye yeniden anlatımını ve okuduğunu anlamayı deney grubunda anlamlı biçimde artırmaktadır (Yang vd., 2025). Bununla birlikte Derin okuma becerisinin zayıflaması, dijital dikkat eksikliği, basılı kitaptan uzaklaşma, dijital bağımlılık ve ebeveyn aracılığının azalması gibi riskler de literatürde güçlü kanıtlarla ortaya konmaktadır (Støle vd., 2020); nitekim dijital okuma ortamında ebeveynler çocuklarına basılı kitap okurken olduğundan daha az zaman ayırmaktadır (Klopotova ve Smirnova, 2024). Dünya Sağlık Örgütü ise 2 yaş altında ekran süresinin sıfır olması, 2-5 yaş arasında ise günde bir saatten az olması gerektiğini önermekte; bu öneriler dijital çocuk edebiyatının tasarımıyla yaşa uygun dengelerin kurulmasını zorunlu kılmaktadır (Singh ve Balhara, 2021; Smith vd., 2020). Sonuç olarak çocuk edebiyatı, dijital dönüşüme direnmek yerine pedagojik ilkelere bağlı kalarak uyum sağlamalıdır. Etkileşimli içeriklerde edebî nitelik korunmalı, yaşa uygun ekran süresi sınırlarıyla dijital edebiyat dengesi kurulmalı; ebeveyn ve öğretmen rehberliği dijital okuma sürecinin ayrılmaz bir parçası hâline getirilmelidir.

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OKUL DOYUMUNUN YORDAYICISI OLARAK OKUL İKLİMİ VE KİŞİLERARASI YETERLİK

Ensar YAVUZ

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Muş/TÜRKİYE

Orcid Id: 0009-0002-8382-2036

Anahtar Kelimeler: Okul Doyumu, Okul İklimi, Kişilerarası Yeterlik, Lise Öğrencileri

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin okul doyumu ile okul iklimi ve kişilerarası yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Muş ilinde farklı lise türlerinde öğrenim gören, yaşları 13 ile 18 arasında değişen toplam 603 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların %43,78'i (n = 264) erkek, %56,22'si (n = 339) kadındır. Öğrencilerin yaş ortalaması 15,32 (SS = 1,24) olarak hesaplanmıştır. Veri toplama sürecinde Kişisel Bilgi Formu, Çocuklar İçin Kapsamlı Okul Doyumu Ölçeği, Delaware Okul İklimi Ölçeği ve Kişilerarası Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, betimsel istatistikler, korelasyon analizi ve regresyon analizi teknikleriyle analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, okul doyumu, okul iklimi ve kişilerarası yeterlik değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermiştir. Ayrıca yapılan regresyon analizleri sonucunda, okul iklimi ve kişilerarası yeterlik düzeylerinin lise öğrencilerinin okul doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmış ve sonuçlara ilişkin öneriler sunulmuştur.

ORTAÖĞRETİMDE SOYUT TARİHSEL KAVRAMLARIN SOMUTLAŞTIRILMASI: AHLAT MEZAR TAŞLARI VE KİTABELERİ ÖRNEKLİ KÜLTÜREL MİRAS BİLİNCİ İÇİN DİSİPLİNLER ARASI BİR MODEL TASARIMI

Rifat Günday¹, İkinci Yazar²

¹ MEB'den Emekli Okul Müdürü ve Tarih Öğretmeni Eskişehir, TÜRKİYE

² Kırıkkale Üniversitesi SHMYO Tıbbi Teknikler ve Hizmetler Bölümü Kırıkkale, TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-3438-093X, Orcid Id: ²0000-0003-1948-6912

Anahtar Kelimeler: Ahlat Kitâbeleri, Tarihsel Kavramlar, Türk-İslâm Medeniyeti

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim derslerinde öğrencilerin karşılaştığı soyut tarihsel kavramların öğrenme yaşantılarına ve anlam kurma süreçlerine Ahlat mezar taşları ve kitabeleri örnekli yeni ortamlar katarak kültürel miras bilinci için disiplinler arası bir model tasarımı sunmaktır. Ortaöğretim programlarının amacı: İlköğretim kademesini tamamlayan öğrencilere ortak bir genel kültür kazandırarak onları yükseköğretime, mesleğe ve hayata hazırlamaktır. Ortaöğretim programlarında belirlenen amaçlar doğrultusunda, özellikle kültür derslerinde gelişen teknoloji ve araç-gereç birikimine paralel olarak müzede eğitim gibi yeni uygulamalar başlatılmış; ancak soyut kavramların somutlaştırılmasında hâlâ zorluklar yaşanmaktadır. Ülkemiz; müzeler, öğren yerleri, antik kentler, yazıtlar ve damgalar gibi zengin okul dışı öğrenme alanlarına sahiptir. Ancak eğitim-öğretimi somutlaştırmak ve dünyadaki yeni yaklaşımlara uyum sağlamak için bu alanlara yönelik güncel somut modellere ihtiyaç duyulmaktadır.

Ahlat kitabeleri örnekli alan uygulama modelinde soyut kavramların somutlaştırarak kalıcı öğrenmenin sağlanmasında temel alınacak soyut kavramlar Ahlat'ın tarihi İpek Yolu üzerindeki göç yolları üzerinde konumlanmasıyla; Türkistan'dan Anadolu'ya göç eden ve yerleşen Müslüman Türk'lerin yeni bir kimlikleriyle İslami inançlara uyan geleneklerin odağında Ahlat bölgesine taşınmıştır. Ahlat Kitabeleri geliştirilen gelenek ve İslam inancına dayalı sanatsal uygulamalarının yaşam ve yaşam sonrası değerlerin gelecek nesillere aktarılmasına imkan sağlayan ayakta kalmış yapıtlardır. Ahlat anıtları, Türkistan'da bulunan yazılı anıtlara özde benzetmekle birlikte Türkistan anıtlarında; Kağanların topluma hitabı ve hesap vermesi, Ahlat anıtlarında ise yaşamı anlatmakla birlikte esas amaç yatırlar için Allah'a yakarışları, duaları ve Ahirette verilecek hesabı ifade etmektedir

Çalışmanın araştırma bölümünde: Ahlat kitabelerini merkez alan nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yönteminden yararlanılmıştır. Mevcut ortaöğretim programları taranarak Türkistan-Türkiye göç olgularında geçen soyut kavramlar: kut, töre, ebediyet, ahlâk, sanat anlayışı gibi kavramlar tesbit edilmiştir. Modelleme örneği için mevcut ortaöğretim programında yer alan "Ahlat" alıntıları ile Ahlat bağlantılı konular içerik olarak taranarak sınıf ve dersler düzeyinde araştırılmıştır. Kültürel miras bilinci için temel alınacak soyut kavramların hedeflenen modelle entegre edilebilecek disiplinler : tarih ,Türk Dili ve Edebiyatı, coğrafya, sanat eğitimi ve seçmeli derslerde Ahlat bağlantılı konular için araştırmalarda elde edilen bulgular çerçevesinde kavramlarla ilgili önerilerde bulunulmuştur. Ahlat kitabeleri ve mezar taşları örnekli ortaöğretimde somuttan soyuta kültürel bilincin kazandırılmasında katkılarını ortaya koyacak bu model tasarımının alanına değer katacağı umulmaktadır.

ERKEN ÇOCUKLUKTA STEM EĞİTİMİNDE ÖĞRETMEN

Zehra Saçkan¹, Doç. Dr. Ahmet Erol²

¹Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Denizli/TÜRKİYE

²Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Denizli/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0008-0474-7271, ²0000-0002-7538-952X

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitimi, STEM Eğitimi, Öğretmen Öz Yeterliği, İnançları ve Tutumları

Erken çocukluk döneminde nitelikli STEM eğitiminin gerçekleştirilmesi, büyük ölçüde öğretmenlerin STEM'e ilişkin öz yeterlikleri, tutumları ve pedagojik inançlarıyla ilişkilidir. Buna rağmen çok az çalışma erken çocuklukta öğretmen öz yeterlikleri, tutumları ve inançları ile ilgilenmiştir. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin söz konusu özelliklerinin STEM etkinliklerini planlama ve uygulama süreçlerine etkisini alanyazın doğrultusunda incelemektir. İncelenen çalışmalar, STEM'e yönelik olumlu tutumlara ve güçlü öz yeterlik algısına sahip öğretmenlerin disiplinlerarası öğrenme, problem çözme, mühendislik tasarımı ve çocuk merkezli öğretim uygulamalarına daha fazla yer verdiğini göstermektedir. Öğretmen öz yeterliliğinin artmasının çocuklarda mühendislik zihin alışkanlıkları, STEM algısı ve tutumu üzerinde etkileri olduğu görülmektedir. Buna karşılık, bilgi eksikliği, sınırlı materyal olanakları, uygulama deneyiminin yetersizliği ve STEM'in yalnızca fen etkinlikleri ya da teknoloji kullanımıyla ilişkilendirilmesi öğretmenlerin öz yeterliklerini olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin çocukların STEM öğrenmeye ilişkin inançları, sundukları öğrenme fırsatlarının niteliğini ve çeşitliliğini belirlemektedir. Sonuç olarak öğretmenlerin yalnızca alan bilgisi açısından değil, uygulamaya dayalı mesleki gelişim programları, örnek etkinlikler ve rehberlik araçlarıyla da desteklenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla özellikle erken çocukluk için özel yapılandırılmış kaliteli mesleki gelişim programlarına ihtiyaç vardır.

ANLAMDAN GÖRSELE: İSTİKLÂL MARŞI'NIN ANLAM DÜNYASINI DİSİPLİNLER ARASI YAKLAŞIMLA KEŞFETMEK

Zehra Saçkan¹, Fikret Sarısoy², Taşkın Osman Yıldız³

¹Merkezefendi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Denizli/TÜRKİYE

²Merkezefendi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Denizli/TÜRKİYE

³Merkezefendi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Denizli/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0008-0474-7271

Anahtar Kelimeler: İstiklâl Marşı, Disiplinler Arası Eğitim, Görselleştirme, Değerler Eğitimi, Millî Bilinç

Millî marşlar, bir milletin bağımsızlık iradesini, tarihsel belleğini ve ortak kültürel kodlarını bünyesinde barındıran en özlü edebî metinler arasında yer almaktadır. Ancak İstiklâl Marşı'nın yazıldığı dönemin dil özelliklerini taşıması ve günümüzde kullanım sıklığı azalan kelimeler içermesi, yeni nesillerin metni anlamlandırmasını güçleştirebilmektedir. Yapılan araştırmalar, 9. sınıf öğrencilerinin “izmihlal” (%2,73), “vecd” (%3,27) ve “ceriha” (%4,37) gibi anahtar kelimelerin anlamlarını bilme oranlarının oldukça düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, İstiklâl Marşı'nın içeriğinin yeterince anlaşılmadan yalnızca törensel bir ritüel çerçevesinde ezberlenmesine ve metnin anlam dünyasının sıradanlaşmasına neden olabilmektedir. Bu çalışmada, söz konusu anlama problemine çözüm üretmek amacıyla Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Görsel Sanatlar derslerinin disiplinler arası bir yaklaşımla bütünleştirildiği bir model uygulanmıştır. İlçedeki 44 okulda yürütülen çalışmada, lise öğrencilerinin İstiklâl Marşı'nda geçen ve anlamı yeterince bilinmeyen kavramları görselleştirme süreçleri ele alınmıştır. Uygulama kapsamında öğrenciler, marşın kıtalarını mısra mısra analiz ederek anlamlandırmış; bu anlamları karikatürize edilmiş görseller ve görsel hikâyeler aracılığıyla ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ortaya koyduğu çalışmalar derlenerek bir kitap hâline getirilmiştir. Çalışmanın teorik çerçevesi, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve bu modelin temel bileşenlerinden biri olan Erdem-Değer-Eylem (EDE) Çerçevesi doğrultusunda yapılandırılmıştır. EDE Çerçevesi, değerlerin yalnızca teorik düzeyde ele alınmayıp günlük yaşamda somut eylemlere ve ürünlere dönüşmesini hedeflemektedir. Sanatın değer öğretim sürecine dâhil edilmesi, öğrencilerin “estetik duyarlılık” ve “vatanseverlik” değerlerini yaparak ve yaşayarak içselleştirmelerine olanak sağlamıştır. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, görselleştirme etkinliklerinin soyut ve tarihsel imgelerin öğrencilerin zihninde daha kalıcı anlam şemalarına dönüşmesine katkı sağladığını ve kavramsal yanılgıların azaltılmasına yardımcı olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, İstiklâl Marşı'nın yalnızca dil bilgisi veya tarih bağlamında ele alınması yerine, görsel sanatların gücüyle desteklenen bir deneyim alanı olarak yapılandırılması; öğrencilerin pasif birer ezberleyici olmaktan çıkarak aktif anlam üreticileri hâline gelmelerine katkı sağlamıştır. Bu doğrultuda, disiplinler arası ve etkinlik temelli yaklaşımların İstiklâl Marşı'nın anlam dünyasının öğrenciler tarafından daha derinlemesine kavranmasında ve millî bilincin kalıcı hâle getirilmesinde etkili bir yöntem olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN SOMUT YÜZÜ: "BENİM HOCAM" YOUTUBE KANALININ SÖYLEMSEL ANALİZİ

Feryat Alkan¹

¹ Muş Alparslan Üniversitesi/ Bulanık Meslek Yüksekokulu, Muş/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-9962-4195

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, YouTube, Söylem Analizi, Kullanıcı İçeriği

Günümüzde dijitalleşme süreci, eğitim alanını geleneksel kurumların ötesine taşıyarak YouTube gibi video platformlarını alternatif birer öğrenme ve rehberlik merkezine dönüştürmüştür. Bu çalışmanın amacı, eğitimde dijital dönüşümün somut yüzlerinden biri olan ve sınavlara hazırlanan adaylar arasında kitlesel bir güven odağı haline gelen "Benim Hocam" YouTube kanalının söylem evrenini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmış olup, kanalın son beş yıl içerisinde ve en yüksek izlenme oranına sahip ilk 10 videosu amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Veriler, Söylem Analizi yöntemiyle ele alınmıştır. Elde edilen bulgular; kanalın yalnızca akademik bir ders anlatım mecrası olmadığını, aynı zamanda adaylara psikolojik dayanıklılık kazandıran, geleneksel kurumlara alternatif bir "rehber ve yoldaş" kimliği inşa ettiğini göstermektedir. Çalışma, popüler dijital platformların sınav hazırlık sürecindeki söylemsel etkisini ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

EV HANIMLARININ DİJİTAL ÖĞRENMESİ

Zeynep EREZ¹, Şefika Sümeyye ÇAM²

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı,
Muş/TÜRKİYE

²Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Muş/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0006-6933-7981, ²0000-0001-9360-0758

Anahtar Kelimeler: Ev Hanımları, Sosyal Medya, Dijital Öğrenme, İnfomal Öğrenme, Kadınların Gündelik Yaşamı

Bu araştırma, ev hanımlarının sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirdikleri öğrenme deneyimlerini, kadınların ev içi yaşam düzeni ve gündelik sorumlulukları bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda sosyal medyanın hangi amaçlarla kullanıldığı, bu mecralardan edinilen bilgilerin gündelik yaşama nasıl aktarıldığı, kadınların hangi alanlarda öğrenme ihtiyacı duyduğu ve süreçte karşılaştıkları güçlükler ele alınmıştır. Açıklayıcı sıralı karma yöntem desenine göre yürütülen araştırmanın nicel aşamasına Muş ilinde yaşayan 96 ev hanımı, nitel aşamasına ise maksimum çeşitlilik örneklemeyle belirlenen 10 ev hanımı katılmıştır. Nicel veriler Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği ile toplanmış ve betimsel istatistiklerle analiz edilmiştir. Nitel veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiş ve içerik analiziyle çözümlenmiştir. Nicel bulgular, katılımcıların sosyal medyayı en çok içerik izleme ve eğlenme, en az ise sosyal bağlantı ve insan ilişkileri kurma amacıyla kullandıklarını göstermiştir. Nitel bulgular ise kadınların sosyal medyadan günlük yaşamlarında kullanabilecekleri bilgiler edindiklerini, karşılaştıkları sorunlara çözüm aradıklarını ve yeni beceriler geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Katılımcılar, öğrendiklerini çoğunlukla gündelik yaşamlarında denemiş ve yararlı buldukları bilgileri kullanmıştır. Ancak bilgi kirliliği, güvenilir kaynağı ayırt etme güçlüğü ve kontrolsüz kullanım, öğrenme sürecinin başlıca sınırlılıkları olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak sosyal medya, ev merkezli yaşam süren kadınlar için erişilebilir bir öğrenme alanı sunmakta; bu alanın güvenli ve etkili kullanılabilmesi için dijital medya okuryazarlığının geliştirilmesi gerekmektedir.

HOŞGÖRÜ VE SOSYALLİK ARASINDAKİ İLİŞKİDE İYİMSERLİĞİN ARACI ROLÜ

Alican Kaya¹, Nuri Türk², Hurizat Hande Turp³

¹Ağrı İbrahim ÇEÇEN Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Ağrı/TÜRKİYE

²Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Siirt/TÜRKİYE

³Ağrı İbrahim ÇEÇEN Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Ağrı/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-2933-0161, ²0000-0002-7059-9528, ³0000-0003-2052-3127

Anahtar Kelimeler: Ergenler, Hoşgörü, Sosyalilik, İyimserlik

Hoşgörü, bireylerin kendilerinden farklı düşünce, değer, tutum ve davranışlara karşı anlayışlı ve kabul edici bir yaklaşım sergilemesini ifade eden önemli bir kişilerarası özellik olarak kabul edilmektedir. Özellikle sosyal ilişkilerin niteliği açısından ele alındığında, hoşgörülü bireylerin farklılıklara daha açık olmaları, kişilerarası çatışmaları daha yapıcı biçimde yönetmeleri ve sosyal etkileşimlerde daha kabul edici davranmaları beklenmektedir. Bu özelliklerin bireylerin sosyalilik düzeyleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, hoşgörü ile sosyalilik arasındaki ilişkinin hangi psikolojik mekanizmalar aracılığıyla ortaya çıktığı henüz yeterince açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu noktada iyimserlik, söz konusu ilişkiyi açıklayabilecek önemli psikolojik değişkenlerden biri olarak kabul edilebilir.

İyimserlik, bireyin gelecekte olumlu sonuçların ortaya çıkacağına ilişkin genel beklentisini ifade eder. İyimser bireylerin kişilerarası ilişkilerde daha olumlu beklentilere sahip olabilecekleri, sosyal etkileşimleri tehditten ziyade gelişim ve paylaşım fırsatı olarak değerlendirebilecekleri ve sosyal ortamlara katılmaya daha istekli olabilecekleri öngörülmektedir. Benzer şekilde, farklılıklara karşı daha hoşgörülü olan bireylerin kişilerarası deneyimleri daha olumlu değerlendirmeleri ve sosyal yaşamda karşılaşılabilecekleri durumlardan daha olumlu beklentiler geliştirmeleri mümkündür. Bu çerçevede iyimserliğin, hoşgörü ile sosyalilik arasındaki ilişkiyi açıklayan aracı bir psikolojik mekanizma olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, hoşgörü ile sosyalilik arasındaki ilişkide iyimserliğin aracı rolünün bulunup bulunmadığını incelemektir. Araştırmanın nicel araştırma yaklaşımına dayalı ilişkisel bir model kullanılarak yürütülmesi planlanmaktadır. Araştırmada katılımcıların hoşgörü, iyimserlik ve sosyalilik düzeyleri geçerli ve güvenilir ölçme araçlarıyla belirlenecektir. Elde edilen veriler üzerinde betimsel istatistikler, korelasyon analizi ve aracılık analizi gerçekleştirilecektir. Aracılık etkisinin değerlendirilmesinde bootstrap güven aralıklarından yararlanılması planlanmaktadır. Araştırmadan elde edilecek sonuçların, hoşgörü ve sosyalilik arasındaki ilişkinin altında yatan psikolojik süreçlerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlaması ve kişilerarası ilişkilerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar açısından kuramsal ve uygulamalı çıkarımlar sunması beklenmekte

SORMAK, KEŞFETMEK, ÜRETMEK: MERAK İLE YARATICILIK ARASINDAKİ İLİŞKİ

Alican Kaya¹, Hurizat Hande Turp²

¹Ağrı İbrahim ÇEÇEN Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Ağrı/TÜRKİYE

²Ağrı İbrahim ÇEÇEN Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Ağrı/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-2933-0161, ²0000-0003-2052-3127

Anahtar Kelimeler: Ergenler, Merak, Girişimcilik, Yaratıcılık

Merak, bireyin çevresinde olup bitenleri anlama, yeni bilgi edinme, bilinmeyen keşfetme ve farklı deneyimlere yönelme isteğini ifade eden önemli bir psikolojik özellik olarak değerlendirilmektedir. Bireyin soru sormasını, alternatifleri araştırmasını ve mevcut bilgilerin ötesine geçmesini teşvik eden merak, öğrenme ve problem çözme süreçlerinde de önemli bir role sahiptir. Yaratıcılık ise özgün, işlevsel ve yeni fikirler üretebilme, problemlere farklı bakış açılarıyla yaklaşabilme ve alışılmış çözüm yollarının dışına çıkabilme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Bu iki özellik kavramsal olarak birbirinden farklı olmakla birlikte, bireyin keşfetme, sorgulama ve yeni olasılıklar üretme süreçlerinde ortak bir zeminde buluşmaktadır. Bu nedenle merak düzeyi yüksek bireylerin yaratıcı düşünme eğilimlerinin de daha yüksek olabileceği öngörülmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, bireylerin merak düzeyleri ile yaratıcılık eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın nicel araştırma yaklaşımına dayalı ilişkisel tarama modeliyle yürütülmesi planlanmaktadır. Katılımcıların merak ve yaratıcılık düzeylerinin, psikometrik özellikleri yeterli ölçme araçları kullanılarak belirlenmesi öngörülmektedir. Verilerin analizinde öncelikle betimsel istatistikler hesaplanacak, değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve gücü korelasyon analizi ile değerlendirilecektir. Ayrıca merakın yaratıcılığı anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla regresyon analizinden yararlanılması planlanmaktadır. Araştırmada elde edilecek sonuçların yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi temel demografik değişkenler açısından da betimsel olarak değerlendirilmesi düşünülmektedir. Böylece merak ve yaratıcılık arasındaki ilişkinin yalnızca genel düzeyde değil, farklı bireysel özellikler bağlamında nasıl görüldüğüne ilişkin daha kapsamlı bir değerlendirme yapılabilecektir.

Araştırma sonucunda merak ile yaratıcılık arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunması beklenmektedir. Elde edilecek bulguların, yaratıcı düşünmenin gelişiminde merakın rolünün daha iyi anlaşılmasına katkı sağlaması öngörülmektedir. Ayrıca sonuçların, özellikle eğitim ortamlarında öğrencilerin soru sorma, keşfetme, araştırma ve farklı düşünme eğilimlerini destekleyen öğrenme yaşantılarının önemine dikkat çekmesi; yaratıcılığı geliştirmeye yönelik eğitimsel uygulamalara ve gelecekte gerçekleştirilecek araştırmalara kuramsal bir temel sunması beklenmektedir. Bu yönüyle çalışma, merakın yalnızca öğrenmeye ilişkin bir özellik değil, aynı zamanda özgün düşünce üretimini destekleyebilecek önemli bir bireysel kaynak olduğunu ortaya koyarak alanyazına önemli katkı sunmayı amaçlamaktadır.

DİJİTAL DÖNÜŞÜM ÇAĞINDA EĞİTİMDE ELEŞTİREL DÜŞÜNME ÖNEMİ

Fikret Çavuş¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı,
Ankara/TÜRKİYE

Orcid Id: 0000-0002-0846-6222

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Dijital Dönüşüm, Eleştirel Düşünme, Epistemoloji, Bilgi Güvenilirliği

Dijital dönüşüm süreci, bilgiye erişimi büyük ölçüde kolaylaştırmış ve öğrenmenin gerçekleştiği geleneksel sınıf yapısını çoklu ve dijital öğrenme ekosistemine dönüştürmüştür. Yapay zekâ destekli sistemler ve dijital kaynaklar sayesinde bireyler kısa sürede çok miktarda bilgiye ulaşabilmekte, ancak bu durum bilginin doğruluğu ve güvenilirliği konusunda yeni sorunları da beraberinde getirmektedir. Özellikle malûmat, dezenformasyon ve doğrulanmamış içeriklerin yaygınlaşması, bireylerin bilgi karşısında eleştirel bir tutum geliştirmesini zorunlu hâle getirmiştir. Bu noktada eleştirel düşünme becerisi, bilginin güvenilirliğini değerlendirme ve doğru bilgiye ulaşma sürecinde temel bir yetkinlik olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, dijital dönüşüm çağında eleştirel düşünmenin rolünü felsefi bir bakış açısıyla ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmada, bilginin doğası, güvenilirliği ve doğrulanabilirliği epistemolojik bir çerçevede tartışılmakta; dijital ortamların bilgi üretimi üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir. Ayrıca eğitimin temel amacının yalnızca bilgi aktarmak değil, aynı zamanda bireyleri bilgiyi sorgulayabilen, analiz edebilen ve değerlendirebilen düşünme becerileriyle yetiştirmek olduğu vurgulanmaktadır.

DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE ÖĞRETMEN TEKNOSTRESİ: KAVRAMSAL BİR DERLEME

Adem Nefayaz¹

¹Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Ankara/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-9707-3868

Anahtar Kelimeler: Teknostres, Dijital Dönüşüm, Öğretmen, Eğitim Teknolojileri, Mesleki İyi Oluş

Eğitim sistemlerinde hızlanan dijitalleşme süreci, öğretmenlerin mesleki günlük pratiklerini teknoloji temelli araç ve platformlar etrafında yeniden şekillendirmektedir. Uzaktan ve hibrit öğretim modellerinin kalıcılığı, dijital ölçme-değerlendirme sistemlerinin yaygınlaşması ve kurumsal iletişimin büyük ölçüde çevrimiçi ortamlara taşınması, öğretmenleri sürekli bir teknoloji adaptasyonu baskısı altında bırakmaktadır. Bu durum, alanyazında "teknostres" olarak adlandırılan; bireyin teknoloji kullanımından kaynaklanan psikolojik gerilim, tükenmişlik ve mesleki doyumsuzluk hâlini giderek daha görünür kılmaktadır. Bu kavramsal derleme, dijital dönüşüm sürecinin öğretmen teknostresi üzerindeki etkilerini, konuya ilişkin güncel kuramsal yaklaşımlar (kişi-çevre uyumu modeli, iş talepleri-kaynakları modeli) ışığında bütüncül bir çerçevede tartışmayı amaçlamaktadır.

Çalışma kapsamında, teknostresin örgütsel (kurumsal dijitalleşme politikaları, teknik destek yetersizliği, performans beklentileri), bireysel (dijital özyeterlik, teknoloji kabul düzeyi, yaş ve deneyim) ve teknolojik (araç karmaşıklığı, sistem güvenilirliği, sürekli güncelleme gerekliliği) düzeydeki öncülleri kavramsal olarak sınıflandırılmakta; bu öncüllerin iş doyumu, mesleki bağlılık, tükenmişlik ve öğretim kalitesi üzerindeki olası yansımaları tartışılmaktadır. Ayrıca Türkiye bağlamına özgü dijital dönüşüm politikaları (FATİH Projesi, EBA, MEB Akademi gibi girişimler) ile uluslararası alanyazındaki teknostres modelleri karşılaştırmalı biçimde ele alınarak, yerel uygulama boşlukları belirlenmeye çalışılmaktadır.

Çalışmanın, öğretmen teknostresine ilişkin dağınık kavramsal yaklaşımları tek bir çerçevede toparlayarak alanyazına kavramsal bir katkı sunması; dijital dönüşüm politikalarını tasarlayan karar vericilere, hizmet içi eğitim programı geliştiricilerine ve okul yöneticilerine yönelik somut çıkarımlar sağlaması beklenmektedir. Çalışma ayrıca, teknostresin azaltılmasına yönelik kurumsal ve bireysel düzeydeki başa çıkma stratejilerini tartışarak, gelecekteki ampirik araştırmalar için kavramsal bir zemin oluşturmayı hedeflemektedir.

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ ÖĞRENME ANALİTİĞİ: FIRSATLAR, RİSKLER VE GELECEK YÖNELİMLERİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR DERLEME

Adem Nefayaz¹

¹Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Ankara/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-9707-3868

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Öğrenme Analitiği, Üstün Yetenekli Öğrenciler, Bilsem, Dijital Dönüşüm

Yapay zekâ destekli öğrenme analitiği araçları, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenme örüntülerine ilişkin büyük ölçekli veriyi işleyerek öğretim süreçlerinin bireyselleştirilmesine olanak tanımaktadır. Bu eğilim, farklılaştırılmış öğretim gereksinimi en belirgin biçimde ortaya çıkan grup olan üstün yetenekli öğrenciler bağlamında özel bir önem taşımaktadır. Erken tanılama algoritmaları, uyarlanabilir zenginleştirme programları ve ilerleme izleme sistemleri, Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) gibi yapıların hizmet modelini dönüştürme potansiyeli taşımaktadır. Bu kavramsal derleme, yapay zekâ destekli öğrenme analitiğinin üstün yeteneklilerin eğitiminde sunduğu fırsatları ve beraberinde getirdiği riskleri güncel alanyazın temelinde eleştirel bir çerçevede tartışmayı amaçlamaktadır.

Çalışma kapsamında, öğrenme analitiğinin üstün yetenekli öğrencilerin tanınması, ilgi ve yetenek alanlarına göre kişiselleştirilmiş öğrenme rotalarının oluşturulması ve mentorluk süreçlerinin desteklenmesi gibi alanlardaki katkıları ele alınmaktadır. Bunun karşısında, algoritmik önyargı, veri mahremiyeti, aşırı standartlaştırma eğilimi ve öğretmenin mesleki muhakemesinin arka plana itilmesi gibi riskler tartışılmaktadır. Kişiselleştirilmiş öğrenme rotaları ve erken tanılama algoritmalarına ilişkin mevcut modeller karşılaştırmalı olarak sentezlenerek, BİLSEM benzeri kurumsal yapıların bu araçları bünyesine katma kapasitesi ve karşılaşılabileceği uygulama engelleri kavramsal düzeyde değerlendirilmektedir.

Çalışmanın, yapay zekâ ve üstün yetenekliler eğitimi alanyazınlarını kesiştiren sınırlı sayıdaki kavramsal çalışmaya katkı sunması; özel eğitim kurumlarına, program geliştiricilere ve politika yapıcılara yönelik bir değerlendirme çerçevesi ve yol haritası önermesi beklenmektedir. Çalışma ayrıca, alanda ihtiyaç duyulan ampirik araştırma yönelimlerini işaret ederek gelecekteki çalışmalara kavramsal bir zemin oluşturmayı amaçlamaktadır.

GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI EĞİTİMİNDE HAREKETLİ ÇİZGİ ROMAN VE MULTİMEDYA ENTEGRASYONU İÇİN BİR MODEL ÖNERİSİ

Elvan Tekin¹

¹Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Anabilim Dalı, Elâzığ/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-6608-6156

Anahtar Kelimeler: Görsel İletişim Tasarımı Eğitimi, Hareketli Çizgi Roman, Multimedya, Ders Tasarımı Önerisi, Zaman Tabanlı Tasarım

Dijital materyallerin ve yeni medya mecralarının hızla evrilmesi, etkileşimli medya tasarım uygulamalarının sosyal yaşamın her katmanına nüfuz etmesine yol açmıştır; bu durum sanat ve tasarım eğitiminde geleneksel modellerin güncellenerek daha dinamik bir yapıya kavuşturulmasını zorunlu kılmıştır. Görsel iletişim pratiklerinde tasarımcıların ve eğitimcilerin yalnızca durağan görüntüler üretmesi, çağın akışkan ve değişken doğasıyla artık bağdaşmamaktadır. Bu nedenle, tasarım süreçlerinin zaman, hareket, ses ve tipografik düzenlemelerin iç içe geçtiği bütüncül bir disiplinle ele alınması kritik bir gereklilik haline gelmiştir. Görsel İletişim Tasarımı bölümlerinde yer alan "Çizgi Roman Tasarımı" dersinin pratik ve içerik açısından kâğıt üzerindeki statik sınırlarından kurtulup multimedya ortamında aktif ve akışkan bir yapıya bürünmesi elzemdir. Bu gereksinimle ders kapsamında hazırlanan projelerin "hareketli çizgi roman" (motion comic) formatına evrilmesi gerekmektedir. Bu çalışma, durağan illüstrasyon ve geleneksel ifade biçimlerini; 2B animasyon, ses tasarımı, sinematik kamera açıları ve sahne tasarımı gibi unsurlarla birleştiren disiplinler arası bir eğitim modeli önermektedir. Hazırlanan model, öğrencilerin projelerini çok katmanlı ve esnek bir perspektifle kurgulayarak uygulama alanlarını genişletmelerine olanak tanımaktadır.

Çalışmanın metodolojisi nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması ve vaka analizini kapsamaktadır. Hazırlanan araştırma, lisans programlarına yönelik 14 haftayı kapsayan uygulamalı bir ders müfredat önerisi sunmaktadır. Bu eğitim süreciyle; senaryo oluşturmada storyboard geliştirmeye ve dijital ortamda zaman tabanlı kurgu hazırlamada kinetik tipografi uygulamalarına kadar geniş bir teknik yelpazeyi kapsamaktadır. Sürecin sonunda olan çıktıların görsel, teknik ve estetik açıdan denetlenmesi için geliştirilen özel değerlendirme rubriği (ölçek), öğrencilerin kendi projelerini sistematik bir biçimde analiz edebilmelerine imkân vermektedir.

Henüz öneri aşamasında olan bu müfredat, öğrencileri zaman tabanlı tasarım, kullanıcı deneyimi (UX) ve dijital hikâye anlatıcılığı gibi stratejik alanlarda uzmanlaştırmayı hedefleyen teorik ve pratik bir zemin sunmaktadır. Geliştirilen bu ders modeli, görsel iletişim tasarımı eğitiminin güncel dijital dünyaya uyumlanmasını sağlayarak yenilikçi ve sürdürülebilir bir akademik yol haritası çizmektedir. Hareketli çizgi roman dersi, bu yönüyle dijital çağın tasarım gereksinimlerine yanıt veren bir rehber vasfı taşımaktadır.

MEDYA YOLUYLA AFETLERE MARUZ KALMANIN OLUŞTURDUĞU DOLAYLI TRAVMA İLE PSİKOLOJİK BELİRTİLER, PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK VE ALGILANAN SOSYAL DESTEK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Salih ALTÜRK¹, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sıddık VANGÖLÜ²

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Acil Durum ve Afet Yönetimi Anabilim Dalı, Bitlis/TÜRKİYE

²Bitlis Eren Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0009-9882-7922, ²0000-0002-8312-9795

Anahtar Kelimeler: Dolaylı Travma, Medya Maruziyeti, Sosyal Destek, Psikolojik Sağlamlık

Bu araştırmanın temel amacı, bireylerin medya aracılığıyla afetlere maruz kalmalarının oluşturduğu dolaylı travma düzeyinin psikolojik belirtiler, algılanan sosyal destek ve psikolojik sağlamlık ile ilişkisini incelemektir. Bu doğrultuda, medya üzerinden afet içeriklerine maruz kalmanın bireylerde oluşturduğu duygusal ve bilişsel etkiler ile bu etkilerin psikolojik belirtilerle ilişkisi değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmada, algılanan sosyal destek ve psikolojik sağlamlığın bu ilişkideki rolünün ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırma, nicel araştırma yaklaşımına dayalı ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Bitlis Eren Üniversitesi'nde öğrenim gören 391 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların 261'i (%66,8) kadın, 130'u (%33,2) erkek olup yaşları 18–30 arasında değişmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Medya Aracılığıyla Afetlere Maruz Kalmanın Oluşturduğu Dolaylı Travma Ölçeği, Depresyon-Anksiyete-Stres Ölçeği (DASS-21), Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Veriler çevrim içi ortamda Google Forms aracılığıyla gönüllü katılımcılardan toplanmıştır. Verilerin analizinde betimleyici istatistikler, korelasyon analizi, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmış; ayrıca dolaylı travma ile stres, kaygı ve depresyon arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin aracılık rolü PROCESS Macro Model 4 ile incelenmiştir.

Araştırma bulguları, medya yoluyla afetlere maruz kalmanın oluşturduğu dolaylı travmanın (MDT) stres, kaygı ve depresyon ile pozitif ve anlamlı; algılanan sosyal destek ile negatif ve anlamlı ilişkili olduğunu göstermiştir. Buna karşılık, MDT ile psikolojik sağlamlık arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ayrıca aracılık analizi sonucunda, MDT'nin kaygı, depresyon ve stres üzerindeki dolaylı etkilerinde algılanan sosyal desteğin anlamlı bir aracılık rolüne sahip olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak bu çalışma, afetlerin psikolojik etkilerinin yalnızca doğrudan maruz kalanlarla sınırlı kalmadığını; medya aracılığıyla geniş kitlelere yayılarak toplumsal ruh sağlığı üzerinde belirgin sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktadır.

DEPREM KORKUSUNDAN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIĞA: ERGENLERDE BAŞ ETME STRATEJİLERİ

Hatice TÜRK¹, Fırat ÜNSAL²

¹ Bitlis Eren Üniversitesi, Acil Durum ve Afet Yönetimi Anabilim Dalı, Bitlis/TÜRKİYE

² Bitlis Eren Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0009-0009-4527-318, ² 0000-0001-9561-554X

Anahtar Kelimeler: Deprem Korkusu, Psikolojik Sağlamlık, Baş Etme Stratejileri, Ergenlik

Deprem gibi doğal afetler, yalnızca fiziksel yıkımlara değil, aynı zamanda bireylerin psikolojik iyi oluşunu etkileyen önemli ruhsal sonuçlara da yol açmaktadır. Özellikle gelişimsel açıdan hassas bir dönem olan ergenlikte, deprem korkusunun bireylerin psikolojik sağlamlığı ve baş etme süreçleri üzerindeki etkisinin anlaşılması önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, ergenlerde deprem korkusu ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide baş etme stratejilerinin aracı rolünü belirlemektir.

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kapsamında yürütülen kesitsel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini, Türkiye'nin deprem riski yüksek bölgelerinde yaşayan ve farklı lise düzeylerinde öğrenim gören toplam 902 ergen oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde Deprem Korkusu Ölçeği, Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Baş Etme Stratejileri Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında analiz edilmiş; tanımlayıcı istatistikler, Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi ve regresyon temelli aracılık analizlerinden yararlanılmıştır. Aracılık analizleri PROCESS Macro kullanılarak Model 4 kapsamında gerçekleştirilmiş ve dolaylı etkilerin anlamlılığı 5000 yeniden örneklemeyle dayalı bootstrap yöntemiyle test edilmiştir.

Araştırma bulguları, deprem korkusu ile psikolojik sağlamlık arasında düşük düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca deprem korkusunun aktif, olumsuz ve kaçınan baş etme stratejileriyle pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği belirlenmiştir. Psikolojik sağlamlığın ise aktif baş etme ve kaçınan baş etme stratejileriyle anlamlı ilişkilere sahip olduğu, olumsuz baş etme stratejisiyle ise anlamlı bir ilişkisinin bulunmadığı saptanmıştır. Aracılık analizleri sonucunda psikolojik sağlamlığın, deprem korkusu ile aktif baş etme ve kaçınan baş etme stratejileri arasındaki ilişkilerde anlamlı bir aracı rol üstlendiği; buna karşın deprem korkusu ile olumsuz baş etme arasındaki ilişkide anlamlı bir aracılık etkisinin bulunmadığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, deprem korkusunun ergenlerin baş etme davranışlarını ve psikolojik süreçlerini etkileyen önemli bir değişken olduğunu, psikolojik sağlamlığın ise bu süreçte koruyucu bir mekanizma olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.

Sonuçlar, afetlere hazırlık kapsamında okul temelli psikolojik danışma hizmetlerinin güçlendirilmesine, psikolojik sağlamlığı destekleyen önleyici müdahale programlarının geliştirilmesine ve ergenlerin işlevsel baş etme becerilerini artırmaya yönelik psikoeğitim çalışmalarının planlanmasına katkı sağlayabilecek niteliktedir.

HOW DOES SCHOOL CLIMATE SHAPE INCLUSIVE LEADERSHIP? THE MEDIATING ROLES OF PARTICIPATION OPPORTUNITIES AND JOB SATISFACTION

Assist. Prof. Dr. Ela Elif ERBERK¹, Assoc. Prof. Dr. Mehmet ŞATA²

¹Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Van/Türkiye

²Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Van/Türkiye

Orcid Id: ¹0000-0003-0584-351X, ²0000-0003-2683-4997

Keywords: Inclusive Leadership, School Climate, Participation Opportunities, Job Satisfaction, School Principals, TALIS 2024

Inclusive leadership is an important leadership approach for fostering meaningful participation among school stakeholders with diverse needs and characteristics and for creating school environments in which diversity is valued. This study examined the mediating roles of opportunities to participate in school decision-making and principals' job satisfaction in the relationship between general school climate and principals' perceived inclusive leadership. School autonomy for diversity policies and support for inclusion across socioeconomic backgrounds were additionally included as covariates. Using a cross-sectional quantitative design, the study drew on school principal data from the Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2024 Türkiye dataset. The study dataset comprised 652 principals working across primary, lower-secondary, and upper-secondary schools, while the parallel mediation analysis was conducted with 625 principals who had complete data on the model variables. Relationships among the study variables were examined using Pearson correlations, and the hypothesized parallel mediation model was tested using PROCESS Model 4 with 10,000 bootstrap samples. School autonomy for diversity policies and support for socioeconomic inclusion were statistically controlled throughout the mediation analysis. The results showed that general school climate positively predicted both opportunities to participate in school decision-making ($\beta = .799, p < .001$) and principals' job satisfaction ($\beta = .313, p < .001$). In turn, opportunities for participation ($\beta = .182, p = .003$) and job satisfaction ($\beta = .111, p = .006$) were positive and significant predictors of inclusive leadership. After accounting for the mediators and covariates, the direct effect of general school climate on inclusive leadership was not significant ($\beta = .052, p = .416$). However, the total indirect effect was significant ($B = 1.191, 95\% \text{ BootCI } [.476, 1.878]$). Significant specific indirect effects emerged through both opportunities to participate in school decision-making ($B = .961, 95\% \text{ BootCI } [.286, 1.619]$) and principals' job satisfaction ($B = .229, 95\% \text{ BootCI } [.040, .438]$). Moreover, the indirect effect through participation opportunities was significantly stronger than that through job satisfaction ($\Delta B = .732, 95\% \text{ BootCI } [.028, 1.419]$). Overall, the findings indicate that participatory decision-making opportunities and principals' job satisfaction represent two distinct mechanisms linking a positive school climate to inclusive leadership, with participation opportunities emerging as the comparatively stronger pathway. These findings highlight the importance of organizational conditions that promote stakeholder participation and principal well-being in fostering inclusive leadership practices in schools.

OKULLARDA KARANLIK LİDERLİK: TÜRKİYE ÖRNEKLEMİNDE META-SENTEZ

Onur İlgin¹, Ceren Yeşildemir², Gülsüm Arserim³

¹Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Hakkari/TÜRKİYE

²Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Hakkari/TÜRKİYE

³Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Hakkari/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0000-5805-5635, ²0009-0004-0376-1777, ³0000-0003-2987-4775

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Liderlik, Karanlık Liderlik, Okul

Liderlik alanındaki çalışmalar uzun süre yalnızca liderliğin olumlu boyutlarına odaklanmış; ancak 1990’lı yıllardan itibaren liderlerin olumsuz tutum ve davranışlarının da örgütsel yaşamda ciddi sonuçlar doğurduğu fark edilmeye başlanmıştır. Bu farkındalıkla birlikte literatürde “karanlık liderlik” kavramı; istismarcı, otoriter, manipülatif, narsist, zehirleyici, yıkıcı, makyavelist ve psikopatik liderlik gibi alt boyutları kapsayan bir şemsiye kavram olarak yer edinmiştir.

Bu çalışma, Türkiye’de eğitim ve öğretim alanında “karanlık liderlik” kavramına ilişkin bilgi birikimini hem lisansüstü tezler hem de ulusal/uluslararası makaleler düzeyinde bir arada ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezi “Eğitim ve Öğretim” konu alanında “karanlık liderlik” anahtar kelimesiyle yapılan gelişmiş aramada toplam 11 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bununla birlikte “Google scholar, dergipark, sciencedirect, tandofline” gibi uluslararası alanda yapılan ve Türkiye’den örneklem seçilen çalışmalar incelenmiştir. Yaklaşık 50 makale bu kapsamda sistematik olarak incelenmiştir. Tez bulguları, okul müdürlerinde gözlenen narsistik, otokratik ve istismarcı davranışların öğretmenlerde tükenmişlik, örgütsel sessizlik, düşük motivasyon, düşük örgütsel bağlılık ve olumsuz örgüt iklimiyle tutarlı biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir.

Makale taramalarından elde edilen sentez ise bu örüntüyü uluslararası düzeyde doğrulamakta; okullarda karanlık liderliğin öğretmenlere ve okul iklimine zarar verdiği yönünde orta-güçlü bir bilimsel uzlaşa bulunduğunu, en güçlü kanıtın öğretmen düzeyindeki sonuçlarda (mobbing, sessiz istifa, geri çekilme, sinizm) yer aldığını, ancak öğrenci çıktıları ve uzun dönemli nedensel etkilere ilişkin kanıtın sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Her iki kaynak grubu da Türk eğitim sisteminin merkezi ve hiyerarşik yapısını, karanlık liderlik riskini artıran yapısal bir bağlam olarak işaret etmekte; ayrıca alandaki kavramsal dağınıklığa (destructive, abusive, toxic ve dark leadership kavramlarının birbirinin yerine kullanılması) ve doğrudan “karanlık liderlik” ölçen, boylamsal ve müdahaleye dayalı çalışmaların azlığına dikkat çekmektedir. Çalışma, tez ve makale düzeyindeki bulguları bir araya getirerek alanın güncel durumunu ve araştırma boşluklarını bütüncül biçimde sunmayı amaçlamaktadır.

C# VE UNITY TABANLI EĞİTSEL BİR 2B SİMÜLASYONUN GELİŞTİRİLMESİ ve KULLANICI PERFORMANSINA ETKİSİNİN ANALİZİ

Emrah TOSUN¹, Cemil Furkan GÖK², Elif YILDIZ TOSUN³

¹Van Edremit Bilim ve Sanat Merkezi, Van/TÜRKİYE

²Van Edremit Bilim ve Sanat Merkezi, Van/TÜRKİYE

³Van İlknur Ilıcalı Ortaokulu, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-1447-5907, ²0009-0000-2238-9828, ³0000-0002-6672-8462

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun Tasarımı, Oyun Tabanlı Öğrenme, 2B Oyun, Tarih Öğretimi, Unity

Bu çalışma, ortaöğretim tarih dersi müfredatında yer alan “İlk Çağ Uygarlıkları” konusunun öğretimi için Unity oyun motoru ve C# programlama dili kullanılarak senaryo tabanlı, iki boyutlu (2B) eğitsel bir video oyunun geliştirilmesini ve bu oyunun öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisinin incelenmesini amaçlamaktadır. Tarih öğretiminde yaygın olarak kullanılan geleneksel ezberleme yöntemleri, öğrencilerin tarihi olaylarda kronolojik sıralama yapmasını ve nedensel ilişkiler kurmasını zorlaştırmakta, bilgilerin hızla unutulmasına yol açmaktadır. Bu eksiklikten yola çıkılarak geliştirilen dijital oyunlaştırılmış öğrenme modeli; öğrencileri pasif dinleyici konumundan çıkarıp, senaryolar ve problem çözme odaklı görevler aracılığıyla öğrenme sürecinde aktif katılımcılara dönüştürmeyi hedeflemiştir. Geliştirilen oyun, tarihi kavramları doğrudan oyun içi görevlerle (örneğin Lidyalılar bölümünde parayla ilgili etkinliklerin yer alması) ilişkilendirerek öğrencilere anlık geri bildirimler sunmaktadır. Araştırmada, kontrol gruplu ön test-son test yarı deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubu (n=21) geliştirilen video oyunu ile öğrenim görürken, kontrol grubu (n=20) geleneksel sınıf içi öğretim yöntemleriyle öğrenimine devam etmiştir. Grupların başlangıç bilgi düzeylerinin denk olduğunu gösteren ön testlerin ardından, son test verileri t-testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, deney grubunun son test ortalama puanı ($X = 89.05$), kontrol grubunun son test ortalama puanından ($X = 70.50$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Elde edilen bulgular, görsel kodlama ve aktif etkileşim yoluyla gerçekleştirilen oyun tabanlı öğrenmenin lise öğrencilerinin akademik performansını artırdığını ve tarihsel kavramları somutlaştırarak kavramalarına yardımcı olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, eğitsel video oyunlarının tarih derslerine olan ilgiyi, heyecanı ve öğrenme isteğini artıran, kalıcı öğrenmeyi teşvik eden yenilikçi bir öğretim aracı olarak başarıyla kullanılabileceği ortaya konmuştur.

EĞİTİMDE YAPAY ZEKA ARAÇLARININ KULLANIMINA İLİŞKİN ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceylan TAŞDEMİR¹, Veysel OKÇU²

¹Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Siirt/TÜRKİYE

²Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Siirt/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹000900020271576, ²0000-0003-3807-506X

Anahtar kelimeler: Yapay Zekâ, Eğitimde Yapay Zekâ, Öğretmen Görüşleri, Fenomenoloji, Nitel Araştırma

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğretmenlerinin eğitimde yapay zekâ kullanımına ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde fenomenoloji deseni kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen ve Bitlis ili Tatvan ilçesinde görev yapan 14 ortaokul öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Araştırma bulguları, öğretmenlerin yapay zekâyı genel olarak eğitim-öğretim süreçlerini destekleyen, içerik oluşturmayı kolaylaştıran, zaman tasarrufu sağlayan ve öğretmenlerin iş yükünü azaltan bir teknoloji olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Katılımcılar yapay zekânın öğretim süreçlerinde önemli fırsatlar sunduğunu belirtmekle birlikte, öğrencilerin araştırma, sorgulama ve eleştirel düşünme becerileri üzerinde olumsuz etkiler oluşturabileceğine yönelik kaygılarını da ifade etmişlerdir. Ayrıca ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yapay zekânın kullanımına ilişkin olumlu görüşlerin yanı sıra etik sorunlar, veri güvenliği, akademik dürüstlük ve fırsat eşitliği konularında çeşitli endişelerin bulunduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin yapay zekâya karşı tamamen olumsuz bir tutum sergilemedikleri, ancak bu teknolojinin bilinçli, kontrollü ve etik ilkeler doğrultusunda kullanılması gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda öğretmen ve öğrencilere yönelik yapay zekâ okuryazarlığı eğitimlerinin artırılması, etik kullanım ilkelerinin geliştirilmesi ve yapay zekâ uygulamalarının eğitim süreçlerine planlı şekilde entegre edilmesi önerilmektedir.

İLKOKUL DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ(DKAB) KİTAP VE MATERYALLERİNE YÖNELİK DKAB ÖĞRETMEN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ*

İbrahim Ethem ALANTEPE¹, Dr. Öğr. Üyesi Fadile AYDIN²

¹Batman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Batman/TÜRKİYE

²Batman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Batman/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0001-8854-7785, ²0000-0002-0185-997

Anahtar Kelimeler: Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi, Ders Kitabı ve Materyaller, DKAB Öğretmenleri

Bu çalışma, ilkokullarda dördüncü sınıf din kültürü ve ahlak bilgisi (DKAB) dersini yürüten DKAB öğretmenlerinin ders kitapları ve öğretim materyallerine ilişkin görüşlerini ve öğretimin iyileştirilmesine yönelik önerilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel betimsel araştırma deseni kullanılmış ve veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çalışma grubu, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında dördüncü sınıf DKAB dersini yürüten 18 öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Bulgular, öğretmenlerin çoğunun mevcut ders kitapları ve öğretim materyallerini içerik, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygunluk, görsel tasarım, etkinlik çeşitliliği ve yardımcı materyallerin bulunabilirliği açısından yetersiz gördüğünü ortaya koymaktadır. Öğretmenler, soyut dinî ve ahlaki kavramların somut yaşantılarla yeterince desteklenmediğini, içeriklerin öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve günlük yaşam deneyimleriyle yeterince ilişkilendirilmediğini ve etkinliklerin aktif katılımı yeterince desteklemediğini belirtmiştir. Öne çıkan öneriler arasında dijital içeriklerin geliştirilmesi, öğretim programı ile ders kitapları arasındaki uyumun güçlendirilmesi, disiplinlerarası ilişkilere daha fazla yer verilmesi ve okullara düzenli öğretim materyali desteği sağlanması yer almaktadır. Genel olarak bulgular, dördüncü sınıf DKAB ders kitapları ve öğretim materyallerinin öğrencilerin gelişimsel özelliklerini ve öğrenme gereksinimlerini dikkate alan, etkinlik temelli öğrenmeyi vurgulayan, dijital içeriklerle desteklenen ve din ile değerler eğitimi günlük yaşamla daha yakından ilişkilendiren bir anlayış doğrultusunda yeniden ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

*Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Bu çalışmanın bir bölümü TRB2 ICES 2026 5. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

İLKOKUL DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNDEKİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UYGULAMALARINA İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

İbrahim Ethem ALANTEPE¹, Dr. Öğr. Üyesi Fadile AYDIN²,

¹Batman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Batman/TÜRKİYE

²Batman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Batman/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0001-8854-7785, ²0000-0002-0185-997

Anahtar Kelimeler: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İlkokul, Sınıf Öğretmeni

Bu çalışma, ilkokul dördüncü sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin görüşlerini ve öğretimin iyileştirilmesine yönelik önerilerini incelemektedir. Araştırma, nitel betimsel araştırma olarak tasarlanmıştır. Veriler, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında dördüncü sınıf DKAB dersini yürüten 18 sınıf öğretmeniyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Bulgular, öğretmenlerin ağırlıklı olarak süreç odaklı ölçme uygulamalarını benimsediğini göstermektedir. Gözlem formları, öğrenci ürün dosyaları, performans görevleri ve dereceli puanlama anahtarları en sık kullanılan araçlar olurken; resim çizme, drama, kavram haritaları, materyal tasarımı ve iyilik projeleri gibi etkinlik temelli uygulamalara da yer verilmiştir. Buna karşılık öz değerlendirme, akran değerlendirme ve dijital ölçme araçlarının daha sınırlı kullanıldığı belirlenmiştir. Öğretmenler; programın yoğunluğu, ders süresinin yetersizliği ve mevcut ders kitaplarında değer ve tutumları değerlendirmeye yönelik araçların sınırlı olmasını başlıca sorunlar olarak belirtmiştir. Ayrıca alternatif ve dijital ölçme araçlarının geliştirilmesi, ders kitaplarının süreç odaklı anlayış doğrultusunda zenginleştirilmesi ve uygulamaya dönük hizmet içi eğitimler verilmesini önermişlerdir. Genel olarak bulgular, ölçme araçlarının çeşitlendirilmesine ve öğretmenlerin uygulama yeterliklerinin desteklenmesine ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

*Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Bu çalışmanın bir bölümü

TRB2 ICES 2026

5. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARIYLA DEĞER EĞİTİMİ: İLKOKUL ÖĞRENCİ ÜRÜNLERİNİN ANALİZİ

Gülsüm Arserim¹, İnci Şimşek²

¹Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Hakkari/TÜRKİYE

²Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Hakkari/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-2987-4775, ²0009-0002-7375-0876

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Değerler Eğitimi, Resimli Çocuk Kitabı

Bu araştırmanın amacı, ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin hazırladıkları resimli hikâye kitaplarında yer alan değerleri incelemek ve bu öğrenci ürünlerinin öğretmen yetiştirme sürecinde değerler eğitimi kapsamında kullanılmasına yönelik bir model geliştirmektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Çalışma grubunu Hakkâri il merkezindeki bir ilkokulun 3. sınıfında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında öğrencilere resimli hikâye yazma konusunda ön hazırlık eğitimi verilmiş, ardından “İyi kalpli bir kahramanın başından geçen bir olayı anlatan bir hikâye yazıp resmini çiziniz.” yönergesi doğrultusunda özgün resimli hikâyeler oluşturmaları istenmiştir. Elde edilen hikâye metinleri ve resimler içerik analizi yöntemiyle incelenmiş, veriler temalar ve frekanslar doğrultusunda analiz edilmiştir.

Araştırma bulguları, öğrencilerin hikâyelerinde en sık yardımseverlik ve arkadaşlık değerlerine yer verdiklerini göstermektedir. Bunun yanında hayvanseverlik, doğa sevgisi, misafirperverlik, paylaşma, sorumluluk ve başarı gibi olumlu değerlerin de öne çıktığı belirlenmiştir. Bazı hikâyelerde kıskançlık, şiddet, yalan söyleme, hırsızlık ve tembellik gibi olumsuz değerlere yer verilmesine rağmen, öğrencilerin bu durumları çoğunlukla olumlu davranışlarla sonuçlandırdıkları görülmüştür. Bu durum, öğrencilerin değerleri yalnızca tanımlamakla kalmayıp ahlaki muhakeme süreçleri içerisinde yapılandırdıklarını göstermektedir.

Araştırma sonucunda, öğrenciler tarafından hazırlanan resimli hikâye kitaplarının değerler eğitiminin uygulanmasında özgün ve etkili bir öğretim materyali olarak kullanılabileceği belirlenmiştir. Ayrıca bu ürünlerin sınıf öğretmeni adaylarının değerler eğitimi yeterliklerini geliştirmek amacıyla öğretmen yetiştirme programlarına entegre edilmesinin, öğretim sürecini zenginleştireceği ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin Erdem–Değer–Eylem yaklaşımının uygulamaya aktarılmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

REVIEW OF RESEARCH ON CLIMATE LITERACY AND CLIMATE EDUCATION IN SCIENCE EDUCATION

M.Sc. Student Bahar UYSAL¹, Asst. Prof. Simge KOÇ²

¹Dokuz Eylül University, Buca Faculty of Education, Department of Mathematics and Science
Education, İzmir/TÜRKİYE

²Dokuz Eylül University, Buca Faculty of Education, Department of Mathematics and Science
Education, İzmir/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0003-7578-4815, ²0000-0001-6771-3978

Keywords: İklim Değişikliği, İklim Okuryazarlığı, İklim, Eğitim

The purpose of this study is to reveal the trends in the field of climate literacy and climate change-oriented research published in the field of science education in Türkiye between 2005-2026 by using the descriptive content analysis method. Within the scope of the research, 53 articles meeting the criteria determined via the DergiPark database were analyzed in terms of publication year, language, number of authors, journal of publication, research method, data collection tools, and sample characteristics. The findings indicate that 68% of the studies are concentrated in the last three years (2023-2025), with the highest number of publications occurring in 2025. It was found that the vast majority of the examined articles were in Turkish (77.4%) and had two authors (54.8%). Methodologically, quantitative research methods (54.7%) and scales as data collection tools were prominent. University and secondary school students were the most preferred sample groups, and the sample size was generally over 250 people. Consequently, it is observed that climate change education has become an interdisciplinary necessity at the center of curricula; longitudinal studies and projects for teacher training are recommended.

RESEARCH TRENDS IN NATURE LITERACY AND BIODIVERSITY IN TÜRKİYE: A DESCRIPTIVE CONTENT ANALYSIS (2015–2025)

M.Sc. Student Semanur KESKİN¹, Asst. Prof. Simge KOÇ²

¹Dokuz Eylül University, Buca Faculty of Education, Department of Mathematics and Science
Education, İzmir/TÜRKİYE

²Dokuz Eylül University, Buca Faculty of Education, Department of Mathematics and Science
Education, İzmir/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0001-4989-6771, ²0000-0001-6771-3978

Keywords: Nature Literacy, Nature Education, Biodiversity, Content Analysis

This study aims to examine research focused on "Nature Literacy and Biodiversity" conducted in Turkey between 2015 and 2025 using the descriptive content analysis method. A total of 44 articles were analyzed in detail in accordance with the specified criteria. According to the findings, academic studies in this field gained significant momentum, especially between 2021 and 2025. Qualitative research methods were mostly preferred in the studies, and pre-service teachers and primary/middle/high school students constituted the largest sample groups. The study concludes that nature literacy and biodiversity research in Turkey has gained an interdisciplinary dimension; however, this development has predominantly remained at the level of traditional science education and conceptual understanding rather than technological material integration.

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ ÖNCESİ VE SONRASI GENÇLİK ALGISI: 2020 ODAK GRUP BULGULARINDAN 2026 LİTERATÜR VERİLERİNE DAİR BİR İNCELEME

Büşra Sedef ÇİFTÇİ¹

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Hizan Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama Programı,
Bitlis/TÜRKİYE

¹Orcid ID: 0000-0002-6602-4609

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka Algısı, Üretken Yapay Zeka, Üniversite Gençliği, Odak Grup Görüşmesi

Bu araştırma, üretken yapay zekâ araçlarının kitlesel bağlamda henüz yaygınlaşmadığı 2020 yılı ile bu teknolojilerin günlük hayatın odağına yerleştiği 2026 yılları arasında, Türkiye’deki üniversite gençliğinin yapay zekâya dair düşünce, algı ve tutumlarını karşılaştırmalı olarak ele almayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında 2020 yılı odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgular ile 2026 yılı güncel literatür verileri kıyaslanarak yapay zeka bağlamında genel algı ve düşünce noktasındaki değişim ve benzerlikler ortaya koyulacaktır.

Bu çalışmanın ilk basamağını oluşturan nitel odak grup görüşmelerinde yapay zekâya yönelik ilgi ve bilgi düzeylerinin hem kadınlarda hem de erkeklerde genel anlamda düşük olduğu görülmüştür. Katılımcıların çoğunluğu yapay zekânın yararları ve önemi konusunda olumlu düşünmekle beraber geleceğe yönelik kaygılar da taşımaktadır. Katılımcıların genel olarak kaygılandıkları noktalar; yapay zekânın işsizliğe sebep olabileceği, üretilen robotların hangi alanlarda ve hangi amaçlar için üretileceğinin belirsizliği ve insanlığa zarar verebilme ihtimalinin olması konularıdır. Ancak erkek katılımcıların kaygılarının yanı sıra yapay zekânın toplumsal yararlarına, uzay çalışmaları ve teknolojik gelişim noktalarında sağlayacağı faydalara da odaklandıkları görülmektedir.

2026 yılı güncel verilerine bakıldığında ise bireylerin önemli bir kısmının yapay zekâ kavramını bildiği ancak bilgi derinliğinin sınırlı/yüzeysel olduğu, kadınların yapay zekâ ve robotik teknolojilere karşı erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde korku duyduğu ve daha düşük güven (mahremiyet kaygıları, etik ihlaller) ile fayda algısına sahip olduğunu görülmektedir. Bunun yanı sıra, üniversite öğrencilerinin yapay zeka uygulamalarına yönelik olumsuz algılarının, olumlu algılardan daha baskın olduğu, yapay zekanın gücü ve etkileri sebebiyle endişe oluşturduğu, işsizlik ve mesleki prestij kaybına sebep olabileceğine dair kaygılara sahip oldukları görülmektedir.

Sonuç itibarıyla, 2020 yılı nitel verileri ile 2026 güncel literatür verileri karşılaştırıldığında, yapay zekâ teknolojilerinin kullanım alanı ve toplumsal farkındalığı artmış olmasına rağmen, yapay zekaya dair bilgi düzeyinin henüz yeterli seviyeye ulaşmadığı, öğrencilerin olumsuz düşünce ve kaygılarının olumlu düşüncelere göre daha baskın olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra erkeklerin, yapay zekanın toplumsal faydalarına ve teknolojik gelişmişliğe katkılarına da vurgu yaptığı ancak kadınlarda bu oranın daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum, yapay zekanın teknik kullanımının yanı sıra etik ve psikolojik boyutlarını da ele alan bütüncül bir yapay zeka eğitiminin gerekliliğini göstermektedir.

EĞİTİME YÖNELİK VERGİSEL TEŞVİKLERİN SOSYAL ADALET VE FIRSAT EŞİTLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Sema ÖZDEMİR¹

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Hizan Meslek Yüksekokulu, Finans/Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü,
Maliye Programı, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-3361-2842

Anahtar Kelimeler: Eğitim Finansmanı, Mali Teşvikler, Vergi Teşvikleri, Eğitim Politikası Fırsat Eşitliği

Eğitim bireysel gelişime ve beşeri sermayeye katkı sağlama ile sınırlı kalmamakta ayrıca ekonomik büyüme, toplumsal kalkınma ve sosyal adaleti sağlamada önemli bir kamu politikası aracı görevi üstlenmektedir. Bu nedenle eğitimi desteklemeye yönelik yapılan kamu harcamalarının mali ve vergisel teşviklerle desteklenmesi önem taşımaktadır. Ancak teşviklerin kimlere sunulduğu, bu teşviklerden kimlerin ne miktarda yararlandığı eğitimde fırsat eşitliği açısından önemli konular arasında yer almaktadır. Bu çalışma eğitim harcamalarına yönelik uygulanan vergi teşviklerinin eğitimde fırsat eşitliği ve sosyal adalet bakımından değerlendirmesini amaçlamaktadır.

Çalışmada, öncelikle eğitimde fırsat eşitliği kavramı temel çerçevede anlatılarak, kamunun eğitim finansmanındaki rolüne yer verilmiş ve Türkiye’de eğitim alanına uygulanan vergisel teşvikler fırsat eşitliği ve sosyal adalet bakımından değerlendirilmiştir. Ülkemizde eğitim alanında uygulanan vergisel teşvikler: gelir vergisi, kurumlar vergisi, katma değer vergisi kapsamında gerçekleştirilen düzenlemeler ile özel öğretim kurumlarının faaliyetlerine yönelik vergisel düzenlemelerden oluşmaktadır. Çalışmada özellikle eğitim ve öğretim işletmelerinin kazançlarına yönelik gelir ve kurumlar vergisi istisnaları ile eğitim harcamalarına ilişkin gelir vergisi indirimi mekanizmaları değerlendirilmiştir. Çalışmamızın temel tartışma alanı uygulanan vergi teşviklerinin farklı gelir grupları açısından erişilebilirliği ve fırsat eşitliği açısından etkilerini değerlendirmektir. Vergisel teşvikler, vergi muafiyet ve istisnaları ve vergi indirimlerini kapsamaktadır. Bu vergisel avantajların vergi ödeme kapasitesi ile ilişkili olması, yüksek gelir gruplarının düşük gelir gruplarına oranla bu avantajlardan daha fazla yararlanmasını sağlamakta ve eğitimde fırsat eşitliği ve sosyal adaletin sağlanması konusunda beklenen sonuçlara ulaşılmasını zorlaştırmaktadır.

Eğitim alanında uygulanan vergi teşviklerinin bu alanda sağladığı mali avantajların büyüklüğü ile ölçülmemeli ayrıca kimlerin ne miktarda yararlandığı, olası etkileri ve eğitimde fırsat eşitliğine katkısı açısından değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu açıdan çalışma eğitime yönelik uygulanan vergisel avantajların gelir grupları arasındaki farklılıkları dikkate alarak eğitimde fırsat eşitliğini koruyacak biçimde tasarlanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

KIZLARIN EĞİTİMİNDE SAĞLIKLI YAŞAM VE DÜŞÜNCE BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİ: QANOT MODELİ UYGULAMASI

G'ayratova Mohidil Zafar Qizi¹

¹Şehrisebz Devlet Pedagoji Enstitüsü, Şehrisebz / ÖZBEKİSTAN

Orcid Id: ¹0009-0000-7445-0854

Anahtar Kelimeler: Kız Eğitimi, Sağlıklı Yaşam, Sağlıklı Düşünce, QANOT Modeli, Duygusal Dayanıklılık, Pedagojik Yaklaşım

Günümüzde kız çocuklarının eğitime erişimi kadar, eğitim sürecinde bedensel ve zihinsel sağlıklarının korunması da kritik bir önem taşımaktadır. Sosyal medyanın bilinçsiz kullanımı, beslenme bozuklukları, beden algısı kaygıları ve özgüven eksikliği kız öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimini doğrudan olumsuz etkilemektedir. Özellikle Orta Asya coğrafyasında bu konuların pedagojik boyutları henüz yeterince incelenmemiştir. Bu çalışmanın amacı, kız öğrencilerin sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanmaları ve eleştirel/sağlıklı düşünme becerilerini geliştirmelerine yönelik bütüncül bir pedagojik yaklaşım sunmaktır.

Araştırma, yazar tarafından geliştirilen pedagojik QANOT modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Çalışma, 2026 yılında Özbekistan'ın Şehrisebz şehrindeki 2 No'lu Okulda öğrenim gören farklı yaş gruplarından 30 kız öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme, anket ve sınıf içi doğrudan gözlem teknikleri kullanılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve yaş gruplarına göre karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, katılan öğrencilerin %80'inin (n=24) temel sağlık bilgisi ve öz bakım farkındalığının yetersiz olduğu saptanmıştır. Sosyal medyanın beden algısı üzerindeki olumsuz etkisi küçük yaş grubunda kıyaslama ve özgüven kaybı şeklinde ortaya çıkarken; üst yaş grubunda beslenme bozuklukları ve stres yönetimi sorunları olarak gözlemlenmiştir. Katılımcıların %70'i (n=21) sosyal medya standartlarıyla kendilerini kıyaslamaktan psikolojik olarak yorulduklarını ve %60'ı (n=18) akademik/sosyal stresle baş etmekte zorlandıklarını belirtmiştir. Buna karşın, eleştirel düşünme becerileri desteklenen ve ailevi iletişimi güçlü olan öğrencilerin (%30, n=9) psikolojik dayanıklılıklarının ve sağlıklı karar verme becerilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Okul müfredatlarına yaş seviyelerine uygun olarak sağlık bilinci, medya okuryazarlığı ve duygusal dayanıklılık modülleri entegre edilmelidir. QANOT modeli, okul-aile iş birliğini güçlendirerek bu hedeflere ulaşmada somut ve uygulanabilir bir pedagojik araç sunmaktadır. Gelecek araştırmalarda bu modelin daha geniş örneklem gruplarında ve farklı bölgelerde uygulanması ve aile farkındalık eğitimlerinin uzun vadeli etkilerinin incelenmesi önerilmektedir.

SHISHKIN AĞINA DAYALI İKİNCİ MERTEBE BİR YAKLAŞIMLA SİNGÜLER PERTÜRBE SINIR DEĞER PROBLEMLERİNİN SAYISAL ÇÖZÜMÜ

Derya ARSLAN¹

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Matematik Bölümü, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid: ¹0000-0001-6138-0607

Anahtar Kelimeler: Singüler Pertürbe Problem, Shishkin Ağı, Sonlu Fark Yöntemi, Sınır Tabakası, Düzgün Yakınsaklık.

Küçük bir pertürbasyon parametresinin (ϵ) en yüksek mertebeden türeve eşlik ettiği diferansiyel denklemlerde çözüm, problemin belirli bölgelerinde çok hızlı değişim gösterebilir. Özellikle sınır noktalarının yakınında ortaya çıkan bu davranış, dar tabaka bölgelerinin oluşmasına ve standart sayısal yöntemlerin küçük parametre değerlerinde yeterli doğruluğu sağlayamamasına neden olmaktadır. Bu nedenle singüler pertürbe problemlerin sayısal çözümünde yalnızca ayırıklaştırma yönteminin değil, kullanılan ağ yapısının da problemin karakterine uygun olarak seçilmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, konveksiyon-difüzyon karakterli singüler pertürbe bir sınır değer probleminin sayısal çözümü için Shishkin tipi parçalı düzgün ağ üzerinde ikinci mertebeden bir fark yaklaşımı ele alınmıştır. Ağ yapısı, çözümün hızlı değiştiği sınır bölgelerinde daha küçük adım uzunlukları, çözümün daha düzenli olduğu iç bölgede ise daha büyük adım uzunlukları kullanılacak biçimde oluşturulmuştur. Böylece hesaplama maliyeti gereksiz biçimde artırılmadan sınır tabakalarının daha etkili şekilde temsil edilmesi amaçlanmıştır. Diferansiyel operatörün ayırıklaştırılmasında problemin farklı bölgelerdeki davranışı dikkate alınmış ve uygun sonlu fark ifadeleri birlikte kullanılmıştır.

Oluşturulan ayırık problemin kararlılık özellikleri ile yerel yaklaşım hataları incelenmiş, hata fonksiyonu üzerinden sayısal çözümün yakınsaklık davranışı değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda yöntemin pertürbasyon parametresinin küçük değerlerinde de kararlı bir davranış sergilediği ve ayırık maksimum normda logaritmik ağ faktörü içeren ikinci mertebeden düzgün yakınsaklık sağladığı belirlenmiştir. Sayısal uygulamalardan elde edilen sonuçlar teorik hata tahminleriyle uyumlu olup, Shishkin tipi tabaka uyarlamalı ağın keskin sınır tabakalarının çözümünde etkili olduğunu göstermektedir. Çalışmanın sonuçları, singüler pertürbe problemlerde probleme uyarlanmış ağ yapılarının yüksek mertebeli fark yaklaşımlarıyla birlikte kullanılmasının güvenilir ve yüksek doğruluklu sayısal çözümler elde edilmesine önemli katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMININ ULUSLARARASI ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ YAKLAŞIMLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI

Öğr. Gör. Esranur Bektas¹, Doç. Dr. Gülçin Güven²

¹İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi, İstanbul/TÜRKİYE

²Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi, İstanbul/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0001-0218-7732, ² 0000-0002-9638-025X

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Okul Öncesi Eğitim, Head Start, Reggio Emilia, Highscope

Erken çocukluk eğitimi programları, çocukların gelişimsel gereksinimleri, toplumsal koşullar ve benimsenen eğitim politikaları doğrultusunda farklı felsefi ve pedagojik temellere dayanmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Okul Öncesi Eğitim Programı'nı Head Start, Reggio Emilia ve HighScope yaklaşımlarıyla karşılaştırmalı olarak incelemek, programlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyarak Türkiye'de okul öncesi eğitimin geliştirilmesine yönelik öneriler sunmaktır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde karşılaştırmalı doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri kaynaklarını TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı, incelenen uluslararası yaklaşımlara ilişkin temel program belgeleri ve ilgili bilimsel çalışmalar oluşturmıştır. Veriler, programın temel felsefesi ve çocuk imgesi, müfredat yapısı, öğretmenin rolü, öğrenme-öğretme süreci, değerlendirme yaklaşımı, aile katılımı ve sosyal adalet olmak üzere yedi karşılaştırma boyutu doğrultusunda betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda TYMM ile incelenen yaklaşımlar arasında çocuk merkezilik, oyun temelli öğrenme, bütüncül gelişim, aile katılımı ve öğretmenin rehberlik rolü açısından önemli benzerlikler bulunduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte Reggio Emilia'nın çocukların ilgi ve merakları doğrultusunda şekillenen esnek program yapısı ve pedagojik dokümantasyon anlayışı, HighScope'un aktif öğrenmeye dayalı "Planla-Yap-Değerlendir" döngüsü, Head Start'ın ise dezavantajlı çocuklara eğitim, sağlık, beslenme ve aile desteğini bütüncül biçimde sunan sosyal adalet temelli erken müdahale anlayışı bakımından TYMM'den farklılaştığı görülmüştür. TYMM'nin öğrenme çıktıları, beceriler, değerler ve değerlendirme formları bakımından daha yapılandırılmış ve ulusal düzeyde standartlaştırılmış bir program özelliği taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda TYMM'nin uygulama sürecinde çocukların karar alma ve planlama süreçlerine katılımının güçlendirilmesi, pedagojik dokümantasyonun daha işlevsel kullanılması, aile destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve kırılgan gruplara yönelik bütüncül erken müdahale mekanizmalarının geliştirilmesi önerilmektedir.

KENTSEL MEKÂNIN EĞİTİM ÇIKTILARINA ETKİSİ: HELSİNKİ ÖRNEĞİNDE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Leyla UĞURLU¹

¹Bitlis Eren Üniversitesi, İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim
Dalı, Bitlis/TÜRKİYE

OrcidId: ¹0000-0002-7818-727X

Anahtar Kelimeler: Helsinki, Sosyal Sürdürülebilirlik, Yaşam Kalitesi, Kentsel Gelişme, Eğitim Politikaları

Küresel kentler, çevresel sürdürülebilirlik, ekonomik gelişmişlik, eğitim seviyesi, yönetim stratejisi ve sosyal refah seviyeleri bakımından gelişmektedirler. Özellikle kentsel gelişim boyunca eğitim alanında fırsat eşitliği sağlamak önemlidir. Finlandiya'nın en kalabalık kent alanına sahip olan Helsinki, güçlü refah bir devlet oluşturma uygulamaları ve kentleşme politikalarıyla eğitim alanında eşitlik ilkesini benimsemesi bakımından dikkat çekmektedir. Başlangıçta eğitim sisteminde becerileriyle anlatılmak istenen başarı, devletin çocuk ve aileyle çocuğun yetiştirilmesi hususuna gösterdiği önem sayesinde, doğumdan önce başlamaktadır. Ebeveynlerin iyi olmalarının sağlanması ve çocukların daha iyi yetiştirilmesinin sürdürülmesi olarak tasarlanmaktadır. Kent de, bu anlayışın dolaylı fakat çok önemli bir vasıtası olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk ve aileye değer vererek tasarlanmış olan kent ve kentsel mekanlar, orada yaşayanların kentle kurmuş oldukları bağlara güç kazandırmaktadır.

Bu çalışmada, Helsinki şehrindeki eğitim ve kentleşme oranlarının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesinin yapılması ve Helsinki şehrindeki eğitim göstergeleri ve kentleşme oranları (erişim olanağı, okullaşma, başarı ve eşitsizlik seviyesi) ile arasında bulunan sosyo-mekansal ayrışması bakış açısıyla bir karşılaştırma yapmayı amaç edinmektedir. Bu çalışmada, kent içindeki farklılaşmanın eğitim alanında nasıl görüldüğü ve söz konusu durumda eğitimde eşitlik ifadelerinin yeniden nasıl şekil aldığı sorgulanmaktadır.

Finlandiya'da öğrenme, kentsel mekan kapsamında uygulanan bir egzersiz olarak görülmektedir. Bu yüzden eğitimin okul bina yapısının kalitesine ve kentte bulunan yapı çevreyle de bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Kent ile eğitimin bütünleşik olduğu düşüncesi, okul binalarının günlük yaşam ve kent ritminden kopuk olmamasını gerekli kılmıştır. Finlandiya 2024 verilerine göre öğrencilerin diploma ve yeterliliğe yönelik eğitim alanların sayısı 1.421.934 olarak belirtilirken, 2025 yılı verilerine göre kapsamlı okullar 1.922 olarak belirtilmiştir (<https://stat.fi/en/topic/education-and-research>). Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden literatür incelemesine ve ikincil verilerle dayanacaktır. Helsinki örneği üstünden yapılacak olan analiz, kentleşmenin ayrıcalıklarının eğitim oranının çıktıları üstünde bulunan belirleyici adımını tartışmalı olarak ele almaktadır. Kuramsal çerçeve Helsinki şehri kapsamında sosyal sürdürülebilirlik, yaşam kalitesi, kentsel gelişme ve eğitim politikaları kapsamında ele alınacaktır. Daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde konunun sadece ya eğitim alanını ya da sadece kent alanını ele alındığı gözlemlenmiştir. Konunun kentsel mekânın eğitim çıktılarına etkisinin değerlendirilmesi Helsinki örneğiyle ele alınmamıştır. Bu çalışma ile bu açıklığın giderilmesi düşünülmektedir.

PROJE OLİMPİYATLARI İÇİN GELİŞTİRİLEN ÇOK BOYUTLU DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİN TASARIMI: GENPROO-GENÇ PROJECİLER OLİMPİYATI ÖRNEĞİ

Sevilay ATMACA¹, Uğur AKBULUT²

¹İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü,
İstanbul/TÜRKİYE

²İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü,
İstanbul/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-6173-4425, ²0000-0003-2867-523X

Anahtar Kelimeler: Proje Değerlendirme, Ölçme Aracı Geliştirme, Bilim Şenliği, Jüri Değerlendirme Sistemi

Bu çalışma, İstanbul Esenyurt Üniversitesi bünyesinde düzenlenen GENPROO-Genç Projeciler Olimpiyatı (<https://www.esenyurt.edu.tr/akademik/genproo>) için geliştirilen değerlendirme sisteminin tasarım sürecini ve uygulama aşamalarını ele almaktadır. GENPROO, fikri önce İstanbul'un Esenyurt ilçesindeki Lise öğrencilerine yönelik olarak tasarlanmıştır. Sonrasında kaymakamlık ve valiliğin teşvikiyle İstanbul'un diğer illerindeki genç araştırmacıların da başvurusuna açık hale getirilmiştir. Temel olarak genç bilim insanlarının bilimsel üretim süreçlerine katılımını teşvik etmeyi, proje geliştirme becerilerini desteklemeyi ve disiplinlerarası etkileşimi artırmayı amaçlayan bir akademik etkinlik olarak yapılandırılmıştır.

Şenliğin güvenilir, geçerli ve objektif bir değerlendirme süreciyle yürütülebilmesi için 1. Sağlık Bilimleri, 2. Sosyal Bilimler, 3. Fen Bilimleri olmak üzere üç ayrı kategoride ve ikişer ayrı ölçme aracı araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir: 'Ön Eleme Değerlendirme Formu' ve 'Final Sunumu Jüri Değerlendirme Formu.' Tüm ölçme araçları kabul edilen projelerin başvuru alanına yönelik niteliğini çok boyutlu ve özgün olarak inceleyen kriterlere dayanmaktadır. Ölçme araçlarının tasarımında, projelerin özgünlük ve yenilik, uygulanabilirlik, toplumsal ve çevresel katkı, sunum ve iletişim becerileri ile takım çalışması gibi temel kriterler alınmıştır. Bilimsel-teknik derinlik ve etik-güvenlik boyutu gibi ek başlıklar, projelerin niteliğini daha kapsamlı biçimde analiz etmek amacıyla ölçme araçlarına uyarlanmıştır. Bu yaklaşım, projelerin yalnızca ürün odaklı değil; araştırma süreci, problem çözme yaklaşımı, toplumsal fayda ve bilimsel doğruluk açısından da incelenmesini sağlamaktadır.

Çalışmada ayrıca jüri sürecinin etik, tarafsız ve sistematik biçimde yürütülmesi için geliştirilen uygulama adımları açıklanmaktadır. Ön eleme aşamasında proje özetleri ve özgünlük kriterleri değerlendirilirken, final aşamasında sunum performansı, prototip kullanımı, soru-cevap yeterliliği ve ekip uyumu gözlemlenmiştir. Ölçme araçlarının uygulanması sonucunda, GENPROO'nun genç araştırmacılar için hem öğrenme hem de bilimsel üretim açısından *yapılandırılmış bir değerlendirme ekosistemi* sunduğu görülmüştür.

Bu çalışmanın, proje temelli öğrenme ortamlarında kullanılabilecek *sistematik bir değerlendirme modeli* sunarak TRB2 ICES 2026'nın eğitim, iletişim ve bilimsel süreçlerin iyileştirilmesine yönelik temalarıyla uyumlu bir katkı sağlaması beklenmektedir.

EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE MAKYAVELİZM: BİR DOKÜMAN İNCELEMESİ

Dişyar Balcı¹, Rojin Nahırcı², Gülsüm Arserim³

¹Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Hakkari/TÜRKİYE

²Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Hakkari/TÜRKİYE

³Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Hakkari/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0003-8065-4265, ²0009-0003-4389-8893, ³0000-0003-2987-4775

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Makyavelizm, Karanlık Üçlü

Niccolò Machiavelli tarafından yazılan, olumsuz ve ilkesiz bir politik hırsı içeren Prens kitabının kaynaklı olarak ortaya konulan bir düşünce sistemi olarak ortaya çıkmıştır. Makyavelizm, kişisel çıkarı kurumsal hedeflerin önüne koyma, ilişkileri araçsallaştırma ve etik sınırları esnetme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. “Amaç için her yolu mübah gören” düşüncenin yansıtılmasına dayanmaktadır. Makyavelizm, narsisizm ve psikopatiyle birlikte “karanlık üçlü” kişilik yapısının bir bileşenidir. Son yıllarda eğitim bilimleri alanında artan bir ilgiye konu olan bu kavramın Türkiye’deki akademik üretim içindeki görünümünü ve mevcut uluslararası kanıt tabanıyla ne ölçüde örtüştüğünü ortaya koymak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezi “Eğitim ve Öğretim” konu alanında “makyavelizm” anahtar kelimesiyle yapılan gelişmiş aramada toplam 26 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bununla birlikte “Google scholar, dergipark, sciencedirect, tandofline” gibi uluslararası alanda yapılan ve Türkiye’den örneklem seçilen çalışmalar incelenmiştir. Yaklaşık 100 makale bu kapsamda sistematik olarak incelenmiştir. Türkiye’deki lisansüstü tez üretiminin ağırlıklı olarak (tezlerin %73’ü yüksek lisans düzeyinde) 2019 sonrası, özellikle 2022-2025 aralığında yoğunlaştığı ve konunun büyük ölçüde Mersin Üniversitesi merkezli bir araştırma hattı altında karanlık üçlü çerçevesinde, çoğunlukla üniversite öğrencisi örneklemeleriyle çalışıldığı görülmüştür. Okul yöneticileri ve öğretmenler üzerine yapılan çalışmalar (toplamda 14 tez) ise konunun eğitim yönetimine yansımaları temsil etmekte; bulgular, okul yöneticilerindeki makyavelist/karanlık liderlik örüntülerinin örgütsel güveni, öğretmen işbirliğini ve okul iklimini olumsuz yönde yordadığını, buna karşılık öğretmenlerin tükenmişlik, örgütsel sessizlik ve düşük motivasyon düzeyleriyle ilişkilendiğini göstermektedir. Uluslararası alanyazın taramaları da bu yönü doğrulamakta; en tutarlı bulgunun makyavelist davranışların güven, işbirliği ve açık iletişimi zayıflatması olduğu, buna karşılık öğretimsel, dönüştürücü, dağıtılmış ve güçlendirici liderlik biçimlerinin bunun tam tersi yönde olumlu sonuçlar ürettiği ortaya konmaktadır. Doküman incelemesi hem Türkiye’deki tez üretiminin hem de uluslararası alanyazının makyavelizmi eğitim örgütlerinde çoğunlukla olumsuz bir örgütsel risk faktörü olarak konumlandığını, ancak kanıtların büyük ölçüde kesitsel ve gözlemsel nitelikte kaldığını göstermektedir. Gelecek araştırmaların, özellikle ilköğretim/ortaokul örneklemelerinde, okul müdürü düzeyinde doğrudan ölçüm yapan ve nedensel ilişkileri sınavan boylamsal/müdahale temelli tasarımlara yönelmesi önerilmektedir.

STATISTICAL CONVERGENCE VIA A RIORDAN BAND MATRIX

Esra ACAR¹, Assoc. Prof. Nazlun Deniz ARAL²

¹Bitlis Eren University, Department of Mathematics, Bitlis/TÜRKİYE

²Bitlis Eren University, Department of Mathematics, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0000-5903-0624, ²0000-0002-8984-2620

Keywords: Riordan Numbers, Band Matrix, Statistical Convergence, Matrix Transformation, Summability

In this study, we introduce a new approach to statistical convergence by means of a band matrix constructed using Riordan numbers. Riordan numbers constitute a well-known integer sequence arising in various combinatorial structures and have recently attracted attention in the study of sequence spaces and matrix transformations. Motivated by these developments, we construct a band matrix based on consecutive Riordan numbers and investigate some of its fundamental properties. Using the matrix transformation induced by this matrix, we define a new type of statistical convergence, called Riordan statistical convergence. We examine basic properties of the proposed convergence method and discuss its relationship with ordinary convergence and classical statistical convergence. In particular, inclusion relations among these convergence methods are considered. The proposed approach establishes a connection between Riordan numbers, band matrices and statistical convergence and provides a framework for further investigations concerning matrix transformations, sequence spaces and summability methods.

SOSYAL MEDYA VE ÇEVİRİMİÇİ ALIŞVERİŞ BAĞIMLILIĞININ PSİKOLOJİK YORDAYICILARININ KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ

Mevlüt Marufoğlu¹

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-9834-4095

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya Bağımlılığı, Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığı, Dürtüsellik, Duygu Düzenleme Güçlüğü, Psikolojik Zorlanma

Bu çalışmada sosyal medya bağımlılığı ve çevrimiçi alışveriş bağımlılığını yordamada dürtüsellik, duygu düzenleme güçlüğü, depresyon, anksiyete ve stresin rolleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ayrıca yaş ve cinsiyet değişkenleri kontrol edildikten sonra psikolojik zorlanma göstergelerinin (depresyon, anksiyete, stres) ve öz-düzenlemeyle ilişkili değişkenlerin (dürtüsellik, duygu düzenleme güçlüğü) her iki davranışsal bağımlılığın açıklanmasına sağladığı ek katkının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Kesitsel ve ilişkisel desendeki çalışmaya 326 katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcıların %66,6'sı kadın, %33,4'ü erkek olup yaş ortalaması 27,70'tir. Veriler Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığı Ölçeği, Barratt Dürtüsellik Ölçeği-11 Kısa Form, Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği -Kısa Form (DDGÖ-16) ve Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği-21 (DAS-21) ile elde edilmiştir. Bu çalışmada kullanılan veriler daha geniş kapsamlı bir araştırma projesi çerçevesinde toplanmış olup mevcut çalışma, farklı bir araştırma sorusuna yönelik ikincil analiz niteliğindedir.

Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analiziyle incelenmiş, sosyal medya bağımlılığı ve çevrimiçi alışveriş bağımlılığı için ayrı hiyerarşik çoklu regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Regresyonların ilk bloğuna yaş ve cinsiyet, ikinci bloğuna depresyon, anksiyete ve stres, üçüncü bloğuna dürtüsellik ve duygu düzenleme güçlüğü dahil edilmiştir. Bulgular, sosyal medya bağımlılığı ile çevrimiçi alışveriş bağımlılığı arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunduğunu göstermiştir. İncelenen psikolojik değişkenlerin tamamı her iki bağımlılık puanıyla pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Psikolojik zorlanma göstergeleri ile dürtüsellik ve duygu düzenleme güçlüğüne modele aşamalı olarak eklenmesi, her iki bağımlılık türünde de açıklanan varyansı anlamlı biçimde artırmıştır. Sosyal medya bağımlılığına ilişkin nihai model toplam varyansın %24,3'ünü açıklamış, cinsiyet, dürtüsellik ve duygu düzenleme güçlüğü anlamlı yordayıcılar olarak belirlenmiştir. Çevrimiçi alışveriş bağımlılığına ilişkin nihai model ise toplam varyansın %28,0'ını açıklamış, cinsiyet, stres ve dürtüsellik anlamlı yordayıcılar olarak öne çıkmıştır. Her iki modelde kadın katılımcıların bağımlılık puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bulgular, dürtüsellik her iki davranışsal bağımlılık için ortak bir psikolojik yordayıcı olduğunu, buna karşılık duygu düzenleme güçlüğüne sosyal medya bağımlılığında, stresin ise çevrimiçi alışveriş bağımlılığında farklılaşan bir yordayıcı örüntüsü sergilediğini göstermektedir. Sonuçlar, çevrimiçi davranışsal bağımlılıkların ortak öz-düzenleme süreçlerinin yanı sıra kısmen farklı psikolojik süreçlerle ilişkili olabileceğine işaret etmektedir

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYET AÇISINDAN CIPP MODELİNE GÖRE İNCELENMESİ

Mehmet YAKIŞAN¹, Mikail DAĞ²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun/TÜRKİYE

²Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Şanlıurfa/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-5359-2826, ² 0009-0004-4208-0472

Anahtar Kelimeler: TYMM, Müfredat, Öğretmen Görüşleri, CIPP Modeli, Cinsiyet

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM), 2024 yılından itibaren, önce anaokulu, ilkokul 1.sınıf, Ortaokul 5.sınıf ve lise 9. sınıfta uygulamaya konulmuş ve sonraki yıllarda diğer sınıfları kapsayacak şekilde kademeli olarak yaygınlaştırılmıştır. Bu çalışmanın hedefi TYMM kapsamında geliştirilen Fen bilimleri dersi öğretim programının, Stufflebeam tarafından geliştirilen CIPP modeli kullanılarak değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda araştırmada, Fen bilimleri dersi öğretim programına ilişkin katılımcı görüşleri CIPP modelinin boyutları olan bağlam (context), girdi (Input), süreç (process) ve ürün (product) çerçevelerinden incelenmiştir. Yapılan çalışmada 2024 yılından itibaren uygulamaya konulan TYMM Fen Bilimleri Müfredatının CIPP modeline göre öğretmen görüşlerinin cinsiyet bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Stufflebeam'nın geliştirdiği CIPP modeli 4 boyut olarak programda neye ihtiyaç olduğu ile ilgili bağlam, programda nasıl sorusunun yanıtı olarak girdi, programın aşamalarının nasıl olacağı ile ilgili süreç ve programın sonuç kısmından bizleri neyin beklediği ile ilgili ürün kısımlarından oluşmaktadır. Yapılan bu çalışma öğretmenlerin ankete verdikleri cevaplar baz alındığında Stufflebeam tarafından geliştirilen CIPP modelinin 4 boyutu cinsiyet değişkeni açısından incelenmiştir. Araştırmada kullanılan anket daha önce Akkaya'nın (2023) geliştirdiği 36 maddelik, 4 boyutlu bir ölçektir. Veriler ülkemizin çeşitli illerinde görev yapan 144 Fen Bilgisi öğretmeninden toplanmıştır. Fen Bilgisi öğretmenlerinin 98 i kadın ve 46'sı erkek öğretmenden oluşmaktadır. Ulaşılan veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Ayrıca frekans, standart sapma, aritmetik ortalama gibi değerler hesaplanarak yorumlanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından elde edilen sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı ile ilgili t-testi yapılmıştır. Sonuç olarak araştırmada elde edilen verilere bakıldığında katılımcıların TYMM Fen Bilimleri müfredatının cinsiyet değişkeni açısından verdikleri cevapların ortalamaları kadın öğretmenlerin teste verdikleri cevapların erkek öğretmenlerin teste verdikleri cevapların ortalamalarından yüksek olduğunu, ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre kadın ve erkek öğretmenlerin TYMM Fen Bilimleri Dersi müfredatına yönelik görüşlerinin birbirine benzer olduğu görülmüştür.

ÖĞRENME ANALİTİĞİNDE YAPAY ZEKA KULLANIMI: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK BAŞARISIZLIĞIN ERKEN TAHMİNİ İÇİN MAKİNE ÖĞRENMESİ YAKLAŞIMI

Yousef Farhang¹, Cahit Karakuş²

¹ Faculty of Engineering and Architecture, Dept. of Computer Eng, Istanbul Esenyurt University,
Istanbul/TURKEY

Orcid Id:¹0000-0001-9348-2624, ²0000-0003-2268-3976

Anahtar Kelimeler. Yapay Zeka; Makine Öğrenmesi; Öğrenme Analitiği; Akademik Başarısızlık; Erken Uyarı Sistemi

Yükseköğretimde akademik başarısızlığın erken dönemde belirlenmesi, öğrencilerin zamanında desteklenmesi ve eğitim süreçlerinin daha etkili biçimde yönetilmesi açısından önemli bir konudur. Geleneksel değerlendirme yaklaşımları çoğunlukla dönem sonu sonuçlarına odaklandığından, akademik risk taşıyan öğrencilerin süreç içerisinde belirlenmesi konusunda sınırlı kalabilmektedir. Bu çalışmada, öğrenme analitiği kapsamında yapay zeka ve makine öğrenmesi yöntemlerinden yararlanılarak üniversite öğrencilerinin akademik başarısızlık riskinin erken tahmin edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada UCI Machine Learning Repository'de yayımlanan Higher Education Students Performance Evaluation veri seti kullanılmıştır. Veri seti 145 öğrenciye ve 31 özelliğe ilişkin bilgiler içermektedir. Erken uyarı yaklaşımına uygun olarak öğrenciler, Fail, DD ve DC notları “at-risk” grubu; CC, CB, BB, BA ve AA notları ise “başarılı” grubu olarak sınıflandırılmıştır. Veri ön işleme ve bilgi sızıntısının önlenmesine yönelik işlemlerin ardından Mutual Information tabanlı özellik seçimi uygulanmış ve 15 özellik modelleme sürecine dahil edilmiştir. Lojistik Regresyon, Destek Vektör Makineleri (SVM), Random Forest ve XGBoost algoritmaları Stratified 5-Fold Cross-Validation yöntemiyle karşılaştırılmıştır. Sonuçlara göre SVM modeli %64,14 Accuracy, %61,65 Precision, %64,29 Recall, %62,18 F1-score ve %72,02 ROC-AUC değerleriyle en dengeli performansı göstermiştir. Bulgular, özellikle sınırlı büyüklükteki eğitim verileri üzerinde makine öğrenmesi yöntemlerinin akademik risk taşıyan öğrencilerin erken belirlenmesine yönelik destekleyici bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Çalışmanın, yükseköğretimde yapay zeka destekli erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesine yönelik veri temelli bir yaklaşım sunması amaçlanmaktadır.

İLK OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNDE DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN DENEYİMLERİ: FENOMENOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

Dr. Hamza GÖNÜLAL¹

¹Eminpaşa İlkokulu, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: 0000-0003-1710-1927

Anahtar Kelimeler: İlk Okuma Yazma Öğretimi, Dijital Teknolojiler, Sınıf Öğretmenleri

İlk okuma yazma öğretimi, öğrencilerin temel okuma ve yazma becerilerinin yapılandırıldığı kritik bir öğrenme dönemidir. Günümüzde dijital teknolojilerin eğitim süreçlerine giderek daha fazla dâhil olması, bu teknolojilerin erken okuryazarlık becerilerinin öğretiminde nasıl ve hangi koşullarda kullanılabileceği sorusunu önemli hâle getirmektedir. Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin ilk okuma yazma öğretiminde dijital teknolojilerin kullanımına ilişkin deneyimlerini ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma paradigması çerçevesinde fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Katılımcılar, ilk okuma yazma öğretimi deneyimine sahip olma ölçütü temel alınarak ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Van merkez ilçelerinde birinci sınıf okutan 12 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir.

Bulgular, öğretmenlerin öğrencilerin teknolojiye yönelik ilgisini ve hazırbulunuşluğunu ilk okuma yazma öğretiminde önemli bir pedagojik fırsat olarak anlamlandırdıklarını göstermektedir. Öğretmenler, görsel, işitsel ve etkileşimli dijital materyallerin öğretim süreçlerini çeşitlendirdiğini; dijital etkinlik ve ödevlerin ise öğrenci katılımı ve motivasyonunu desteklediğini belirtmiştir. Katılımcıların deneyimleri, dijital araçların ses tanıma, heceleme, sözcük ve cümle düzeyindeki okuma-yazma çalışmalarını destekleyebildiğine işaret etmektedir. Ayrıca hızlı geri bildirim sağlayan dijital araçların öğretim sürecinde zaman yönetimini kolaylaştırabildiği ve öğretmenlerin iş yükünü azaltabildiği yönünde değerlendirmeler ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte öğretmenler, dijital okuma-yazma kaynakları ve uygulamalarının seçiminde içeriklerin güvenilirliği, yaş düzeyine uygunluğu ve pedagojik niteliğinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, dijital okuma-yazma kaynaklarının ve uygulamalarının mümkün olduğunca resmî ve güvenilir kurumsal kaynaklardan karşılanması, öğrencilerin uygun olmayan içeriklerle karşılaşma riskini azaltabileceği ve öğretim sürecinin güvenilirliğini destekleyebileceği ifade edilmiştir. Bununla birlikte öğretmenler, bilinçsiz ve sınırsız dijital kullanımın dikkat dağınıklığı, teknoloji bağımlılığı ve sosyal izolasyon gibi riskler barındırdığını vurgulamıştır. Öğretmen rehberliği ve ebeveyn denetiminin güvenli, dengeli ve amaçlı dijital kullanım açısından önemli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca okul yönetiminin dijital teknolojilere yönelik yaklaşımının ve velilerin tutumlarının sınıf içi uygulamaları şekillendirebildiği görülmüştür.

Sonuç olarak bulgular, dijital teknolojilerin ilk okuma yazma öğretiminde pedagojik bir fırsat sunabildiğini, ancak bu fırsatın etkili ve güvenli biçimde değerlendirilebilmesinin teknolojik altyapı, öğretmenlerin mesleki gelişimi, öğretmen rehberliği, güvenilir dijital kaynaklara erişim ve öğretim programıyla uyum gibi unsurların birlikte ele alınmasına bağlı olduğunu göstermektedir. Özellikle dijital okuma-yazma kaynaklarının ve uygulamalarının resmî ve güvenilir kaynaklara dayalı olarak seçilmesi, erken yaş grubundaki öğrenciler açısından dijital kullanımın pedagojik ve güvenli bir çerçevede sürdürülmesine katkı sağlayabilir.

FİLANTROPİDEN SÜRDÜRÜLEBİLİR SOSYAL HİZMET YATIRIMLARINA: AHMET EREN ÖNCÜLÜĞÜNDE EREN HOLDİNG’İN BİTLİS İLİNDEKİ EĞİTİM YATIRIMLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Serhat Tek¹

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-7140-2099

Anahtar Kelimeler: Filantropi, Hayırseverlik, Hak Temelli Sosyal Hizmet, Sosyal Yatırım, Eğitim

Filantropi, tarihten günümüze en genel tanımıyla bireylerin ve özel kuruluşların toplumsal sorunların çözümüne yönelik gönüllü kaynak aktarımını ifade etmektedir. Günümüzde yalnızca geleneksel hayırseverlik pratikleriyle sınırlı olmayan, sürdürülebilir sosyal değer üretmeyi amaçlayan bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Özellikle filantropistler tarafından yapılan eğitim alanına yönelik hak temelli, uzun süreli ve sistematik yatırımlar, bireysel yardımın ötesine geçerek sosyal adaletin, fırsat eşitliğinin, insan sermayesinin ve toplumsal refahın geliştirilmesine katkı sağlayabilmektedir. Bu bağlamda özel sektörün sosyal sorumluluk anlayışıyla yürüttüğü filantropi faaliyetleri, sosyal hizmetin birey ve toplumun güçlendirilmesine yönelik amaçlarıyla önemli ölçüde kesişmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Ahmet Eren öncülüğünde Eren Holding tarafından Bitlis ilinde gerçekleştirilen eğitim yatırımlarını filantropi ve hak temelli sosyal hizmet perspektifinden değerlendirmektir. Çalışmada eğitim yatırımları yalnızca ekonomik bir kaynak aktarımı veya hayırseverlik faaliyeti olarak değil; bireylerin eğitim olanaklarına erişimini artıran, dezavantajlı grupların güçlendirilmesine katkı sunan Çalışma, eğitim alanındaki özel sektör yatırımlarının sosyal hizmetin sosyal adalet, güçlendirme, fırsat eşitliği ve toplumsal kalkınma hedefleriyle ilişkisini somut bir örnek üzerinden görünür kılmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Ahmet Eren ve Eren Holding örneğinin, filantropinin tek seferlik yardım anlayışından sürdürülebilir ve uzun vadede toplumsal refah üretme potansiyeli taşıyan sürdürülebilir sosyal yatırım pratikleri olarak ele alınmaktadır.

Araştırma kapsamında Ahmet Eren öncülüğünde Eren Holding tarafından Bitlis ilinde gerçekleştirilen eğitim yatırımları; yatırımın sürekliliği, hedef kitlesi, eğitim fırsatlarına erişime katkısı, yerel toplumsal ihtiyaçlarla ilişkisi ve sosyal değer üretme kapasitesi açısından incelenecektir. Ayrıca bu yatırımların geleneksel hayırseverlik anlayışından hangi yönleriyle ayrıştığı ve sosyal hizmet perspektifinden nasıl anlamlandırılabilceği tartışılacaktır.

Ahmet Eren öncülüğünde Eren Holding tarafından yapılan sosyal yatırımların, kar amacı güden işletmelerin toplumun ihtiyaç duyduğu temel hizmetlere hak temelli bir bakış açısıyla dönüşümünü göstermesi bakımından önemli bir örnek oluşturduğu değerlendirilmektedir. Çalışma sonucunda, eğitim filantropisinin hak temelli bir sosyal hizmet bakış açısı ile ele alındığı takdirde yerel düzeyde sosyal refahın geliştirilmesine yönelik tamamlayıcı bir mekanizma olarak ele alınabileceği somutlaştırılmıştır. Kamu, özel sektör ve sivil toplum aktörleri arasındaki iş birliklerinin sosyal yatırımlar aracılığı ile sosyal hizmet uygulamalarının sürdürülebilirliğine katkı sağlayabileceği ifade edilmiştir.

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE KÜLTÜREL YETKİNLİK VE KAPSAYICILIK: BİLGİ, BECERİ, DEĞER BOYUTLARI EKSENİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Serhat Tek¹

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-7140-2099

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Sosyal Hizmet Eğitimi, Kültürel Yetkinlik, Kapsayıcılık, Sosyal Adalet, Mesleki Değerler

Sosyal hizmet mesleğinin bir asrı aşan profesyonel serüveninde temel hedeflerinden biri, farklı sosyal, psikolojik, kültürel, ekonomik ekosistemlere sahip bireylerin insan onuruna ve sosyal adalet ilkelerine dayalı biçimde desteklenmesidir. Tarihsel süreçte sosyal hizmet çoğunlukla hastalık, savaş ve göç temelli dezavantajlar sebebiyle desteklenmesi zaruri olan birey ve aileleri profesyonel bir bakış açısıyla destekleyen bir meslek ve disiplin olarak çalışmalarına başlamıştır. Günümüzde ise kentleşme, küreselleşme, toplumsal çeşitliliğin artması ve farklı kültürel grupların bir arada yaşamaya başlaması ile birlikte, süreç sosyal hizmet uzmanlarının kültürel farklılıkları tanıma ve bu farklılıklarla etkili biçimde çalışabilme yeterliklerini daha önemli hale getirmektedir. Bu bağlamda kültürel yetkinlik, sosyal hizmet eğitiminde yalnızca farklı kültürlerle ilişkin bilgi edinme süreci olarak değil; mesleki becerilerin ve etik değerlerin bütünleştiği çok boyutlu bir yeterlik alanı olarak ele alınmalıdır.

Bu çalışmanın amacı, sosyal hizmet eğitiminde kültürel yetkinlik ve kapsayıcılık kavramlarını bilgi, beceri ve değer sacayakları ekseninde değerlendirmek ve sosyal hizmet öğrencilerinin farklı kültürel gruplarla çalışmaya hazırlanmasında eğitimin rolünü tartışmaktır. Çalışmada kültürel yetkinlik; bireylerin ve toplulukların kültürel özelliklerini, yaşam deneyimlerini ve sosyal gerçekliklerini anlamaya yönelik bilgi; kültürel farklılıklara duyarlı iletişim, değerlendirme, müdahale ve mesleki ilişki kurma kapasitesini içeren beceri; insan onuru, müracaatçıların biricikliği, sosyal adalet, ayrımcılık ve ırkçılık karşıtlığı, eşitlik ve farklılıklara saygıyı temel alan değer boyutları üzerinden ele alınmaktadır.

Çalışma, teorik ve uygulamaya dayalı eğitimsel süreçleri güncel gelişmeler ışığında incelemeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda sosyal hizmet eğitiminde kültürel yetkinliğin geliştirilmesine yönelik müfredat, ders içerikleri ve mesleki eğitim süreçleri bilgi, beceri ve değer boyutları açısından değerlendirilmektedir. Ayrıca kapsayıcılığın yalnızca farklılıkların tanınmasıyla sınırlı olmadığı; öğrencilerin kendi kültürel konumlarını, önyargılarını ve mesleki varsayımlarını özdüşünümsel bir bakış açısıyla sorgulayabilmelerini sağlayan refleksif bir eğitim yaklaşımını gerektirdiği tartışılmaktadır.

Sonuç olarak kültürel yetkinliğin sosyal hizmet eğitimine bütüncül biçimde yerleştirilmesinin, öğrencilerin farklılıklarla çalışma kapasitesini güçlendireceği ve daha kapsayıcı, etik ve hak temelli sosyal hizmet uygulamalarına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda sosyal hizmet eğitiminde kültürel yetkinliğin bağımsız bir konu başlığı olmanın ötesinde, bilgi, beceri ve değer boyutlarını bütünleştiren sürdürülebilir ve yatay bir eğitim yaklaşımı olarak ele alınması önerilmektedir.

SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA MERHMET YORGUNLUĞUNUN YORDAYICILARI: RİSK GÖSTERGELERİ VE PSİKOLOJİK KAYNAKLARIN HİYERARŞİK İNCELENMESİ

Şahabettin Mutlu¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Muş/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-5521-2022

Anahtar Kelimeler: Merhmet Yorgunluğu, Tükenmişlik, Psikolojik Esneklik, Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Psikolojik Sağlamlık, Psikolojik İyi Oluş

Sağlık çalışanları, mesleki rolleri gereği hastaların acılarına ve travmatik yaşantılarına sıklıkla tanıklık etmekte, bu yoğun duygusal etkileşim zamanla merhmet yorgunluğu riskini artırabilmektedir. Merhmet yorgunluğunun ortaya çıkmasında mesleki zorlanmaların yanı sıra belirsizlik karşısındaki tutumların ve sahip olunan psikolojik kaynakların da önemli olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada sağlık çalışanlarında merhmet yorgunluğunu yordamada tükenmişlik, belirsizliğe tahammülsüzlük, psikolojik esneklik, psikolojik sağlamlık ve psikolojik iyi oluşun rolleri ile modele aşamalı olarak sağladıkları katkıların incelenmesi amaçlanmıştır.

Kesitsel ve ilişkisel desende ki araştırmaya 313 sağlık çalışanı katılmıştır. Katılımcıların %52,1'i erkek, %47,9'u kadın olup yaşları 18–70 arasında değişmektedir. Örneklemin büyük bölümünü doktorlar (%28,2), sağlık memurları (%23,1), medikal fizik uzmanları (%16,7) ve hemşireler (%15,7) oluşturmaktadır. Veriler ilgili değişkenleri ölçen altı öz bildirim ölçeğiyle toplanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analiziyle, merhmet yorgunluğunun yordayıcıları ise hiyerarşik çoklu regresyon analiziyle incelenmiştir. Regresyonun ilk bloğuna tükenmişlik, ikinci bloğuna belirsizliğe tahammülsüzlük, üçüncü bloğuna psikolojik esneklik, psikolojik sağlamlık ve psikolojik iyi oluş dahil edilmiştir.

Bulgular, merhmet yorgunluğunun tükenmişlik ($r=.583$) ve belirsizliğe tahammülsüzlük ($r=.395$) ile pozitif; psikolojik esneklik ($r=-.388$), psikolojik sağlamlık ($r=-.418$) ve psikolojik iyi oluş ($r=-.262$) ile negatif ilişkili olduğunu göstermiştir. Hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre, ilk aşamada modele alınan tükenmişlik merhmet yorgunluğundaki varyansın %34'ünü açıklamıştır ($R^2=.340$, $p<.001$). İkinci aşamada belirsizliğe tahammülsüzlüğün eklenmesiyle açıklanan varyans %35,5'e yükselmiş ve bu artış anlamlı bulunmuştur ($\Delta R^2=.016$, $p=.006$). Son aşamada psikolojik esneklik, psikolojik sağlamlık ve psikolojik iyi oluşun eklenmesiyle açıklanan varyans %37,3'e yükselmiş ve bu %1,8'lik artış anlamlı bulunmuştur ($\Delta R^2=.018$, $p=.036$). Nihai model bir bütün olarak anlamlı bulunurken ($F(5,307)=36.549$, $p<.001$), tükenmişlik merhmet yorgunluğunu pozitif ($\beta=.450$, $p<.001$), psikolojik esneklik ise negatif yönde ($\beta=-.140$, $p=.046$) anlamlı olarak yordamıştır. Belirsizliğe tahammülsüzlük, psikolojik sağlamlık ve psikolojik iyi oluşun ise nihai modelde, diğer değişkenler kontrol edildiğinde merhmet yorgunluğunu anlamlı düzeyde yordamadığı belirlenmiştir.

Sonuçlar, sağlık çalışanlarında merhmet yorgunluğunun açıklanmasında tükenmişliğin önemli bir risk göstergesi olduğunu, psikolojik esnekliğin ise koruyucu bir psikolojik kaynak olarak öne çıktığını göstermektedir. Özellikle psikolojik esnekliğin diğer değişkenler kontrol edildiğinde de anlamlı bir yordayıcı olması, bu değişkenin merhmet yorgunluğu açısından ayırt edici rolüne işaret etmektedir. Bu doğrultuda, sağlık çalışanlarına yönelik koruyucu ve önleyici çalışmalarda mesleki tükenmişliğin azaltılmasının yanı sıra psikolojik esnekliği destekleyen uygulamalara yer verilmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir.

TÜRKİYE BAĞLAMINDA DAĞITIMCI LİDERLİK İLE ÖĞRETMEN ÇIKTILARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI

İnan AY¹

¹Milli Eğitim Bakanlığı, 14 Eylül Ortaokulu, Siirt/TÜRKİYE

Orcid Id: 0000-0002-7689-3453

Anahtar Kelimeler: Dağıtımci Liderlik, Öğretmen Çıktıları, Okul Liderliği, Meta-Analiz, Türkiye

Bu araştırmanın amacı, Türkiye bağlamında dağıtımci liderlik ile öğretmen çıktıları arasındaki ilişkileri meta-analiz yöntemiyle incelemektir. Dağıtımci liderlik, okul liderliğini yalnızca okul müdürünün bireysel karar ve davranışlarıyla sınırlamayan, liderliği okul içindeki farklı aktörler, uzmanlıklar, ilişkiler ve ortak sorumluluk süreçleri içinde ele alan çağdaş bir liderlik yaklaşımıdır. Bu yaklaşım öğretmenlerin karar süreçlerine katılımını, mesleki uzmanlıklarının görünür olmasını, iş birliğini ve okul gelişimine kolektif katkı sunmalarını vurgular. Türkiye’de eğitim sisteminin merkeziyetçi ve hiyerarşik özellikler taşıması, dağıtımci liderlik açısından dikkat çekici bir bağlam oluşturmaktadır. Çünkü merkezi karar alma yapısı ile öğretmen katılımını, paylaşılan sorumluluğu ve okul düzeyinde ortak liderlik pratiklerini öne çıkaran dağıtımci liderlik arasında görünür bir gerilim bulunmaktadır. Bu nedenle dağıtımci liderliğin Türkiye’de hangi öğretmen çıktılarıyla daha güçlü biçimde ilişkili olduğunu belirlemek önemlidir.

Araştırmada Web of Science, Scopus, ERIC ve TR Dizin veri tabanlarında sistematik tarama yapılmış, DergiPark ise tamamlayıcı tam metin kontrol kaynağı olarak kullanılmıştır. Dahil etme ve dışlama ölçütleri doğrultusunda Türkiye bağlamında yürütülmüş, öğretmen örnekleme dayalı, nicel ve hakemli makaleler değerlendirilmiştir. Tezler, TALIS ve PISA gibi ikincil veri setlerine dayalı çalışmalar, öğretmen çıktısı içermeyen araştırmalar ve uygun etki büyüklüğü sağlamayan çalışmalar dışlanmıştır. Sonuç olarak 44 bağımsız çalışma ve bu çalışmalardan elde edilen 63 etki büyüklüğü meta-analize dahil edilmiştir. Etki büyüklüğü indeksi olarak Pearson korelasyon katsayısı kullanılmış ve analizler rastgele etkiler modeliyle yürütülmüştür.

Bulgular, dağıtımci liderlik ile öğretmen çıktıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Öğretmen çıktıları a) mesleki kapasite, gelişim ve performans, b) duyuşsal-motivasyonel öğretmen çıktıları, c) örgütsel tutumlar ve ilişkisel okul algıları ve d) olumsuz öğretmen çıktıları olmak üzere dört kategori altında incelenmiştir. En güçlü ilişkinin örgütsel tutumlar ve ilişkisel okul algıları kategorisinde ortaya çıkması, dağıtımci liderliğin Türkiye’de özellikle öğretmenlerin okula bağlılık, güven, okul iklimi ve ilişkisel algılarıyla uyumlu olduğunu göstermektedir. Olumsuz öğretmen çıktılarındaki ilişkinin daha sınırlı olması ise bu alanda daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir.

FEN EĞİTİMİNDE KAVRAM YANILGILARININ TESPİTİNDE ÇOK AŞAMALI TESTLERİN KULLANIMI

Süleyman Akçay¹, Yıldırım Özdamar²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Isparta/TÜRKİYE

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Isparta/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-0651-6425, ²0009-0001-6327-6229

Anahtar Kelimeler: Kavram Yanılgısı, Fen Eğitimi, Tanılayıcı Değerlendirme, Kavramsal Anlama, Çok Aşamalı Test

Fen eğitiminde kavramsal anlama, öğrencilerin bilimsel bilgiyi doğru ve kalıcı biçimde yapılandırabilmesine bağlıdır. Sezgisel düşünce, günlük dil kullanımı, ön bilgilerin bilimsel bilgiyle örtüşmemesi ve öğretimsel yetersizlikler, bilimsel gerçeklerle uyuşmayan zihinsel yapıların gelişmesine yol açabilmektedir. Kavram yanılgıları olarak tanımlanan bu yapılar, basit bir bilgi eksikliğinden farklı olarak doğru bilginin sunulmasıyla kolayca giderilememekte, kavramsal değişime direnç göstermekte ve sonraki öğrenmeleri olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle yanılgıların doğru ve güvenilir biçimde belirlenmesi, nitelikli fen öğretiminin temel koşullarından biridir. Bu çalışmada, kavram yanılgılarının belirlenmesinde kullanılan ölçme araçları ve özellikle çok aşamalı testlerin işlevleri alan yazın ekseninde ele alınmıştır. Çalışmada yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, anlam çözümleme tabloları, kelime ilişkilendirme testleri, kavram haritaları, kavram karikatürleri, kavramsal değişim metinleri, tahmin-gözlem-açıklama etkinlikleri ve açık uçlu sorular karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Açık uçlu testler düşüncelerin derinlemesine incelenmesine olanak tanırken yanıtların yorumlanması güçtür; çoktan seçmeli testler ise geniş gruplara hızlı ve objektif uygulanabilmekte, ancak cevabın gerekçesini ve tahmin yoluyla verilen doğru yanıtları belirleyememektedir. Bu sınırlılıkların giderilmesi amacıyla geliştirilen çok aşamalı testler, iki, üç ve dört aşamalı yapılarıyla değerlendirilmiştir. İki aşamalı testler cevabı gerekçesiyle birlikte ele almakta, ancak yanlış yanıtların bilgi eksikliğinden mi yoksa kavram yanılgısından mı kaynaklandığını her zaman ayırt edememektedir. Güven düzeyinin eklendiği üç ve dört aşamalı testler ise şans eseri doğru cevapları belirlemeye ve kavram yanılgılarını bilgi eksikliğinden ayırt etmeye olanak tanımaktadır. Bulgular, tek bir aracın yanılgıları tam olarak ortaya koyamadığını, çok aşamalı testlerin daha kapsamlı ve tanılayıcı veri sunduğunu ve sözlü ile yazılı tanı araçlarının birlikte kullanılmasının geçerlik ve güvenilirliği artırdığını göstermektedir. Üç ve dört aşamalı testlerin alan yazında sınırlı kaldığı, bu araçların farklı konu alanlarında ve öğrenci gruplarında geniş ölçekli çalışmalarla sınanması gerektiği görülmektedir. Araştırmacıların ve öğretmenlerin amaca, çalışma grubuna ve olanaklara uygun yöntemi seçmeleri önerilmektedir.

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN SOSYODEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Rıdvan SÖĞÜT¹, Öğr. Gör. Mehmet Ali USLU²

¹Siirt Üniversitesi, Kurtalan Meslek Yüksekokulu, Siirt/TÜRKİYE

²Siirt Üniversitesi, Kurtalan Meslek Yüksekokulu, Siirt/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0000-0003-0056-3498, ² 0000-0001-5865-1437

Anahtar Kelimeler: Lise Öğrencileri, Dijital Bağımlılık, Sosyoekonomik Düzey, Cinsiyet, Akademik Başarı

Teknolojinin hızla geliştiği bu dönemde dijital araçlar ve internet hayatımızı birçok açıdan etkilemektedir. Dijital ortamlar bilgiye hızlı erişim, eğlence, iletişim kurma ve içerik takip etme gibi imkânlar sunarak ergenlerin günlük yaşamını zenginleştirmektedir. Fakat tüm bu faydalarının yanı sıra kontrolsüz kullanım durumunda bireyde psikolojik, sosyal ve akademik açıdan çeşitli olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Dijital kullanımın kontrolden çıkması sonucu bireyler dijital bağımlılık riskiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerindeki dijital bağımlılık düzeylerinin çeşitli sosyodemografik özellikler (cinsiyet, günlük internet kullanım süresi, sosyoekonomik düzey, sınıf düzeyi ve algılanan akademik başarı düzeyi) açısından incelenmesidir. Çalışma grubunu kolay örnekleme yöntemiyle seçilen 169'u erkek, 245'i kız olmak üzere toplam 414 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplamak için Kişisel Bilgi Formu ve Ergenler ve Gençler İçin Dijital Bağımlılık Ölçeği (Çelik vd., 2023) kullanılmıştır. Veri analizinde SPSS 26 programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde tek yönlü ANOVA ve bağımsız T-testi kullanılmıştır.

Veri analizinden elde edilen sonuçlar göre katılımcıların günlük internet kullanım süresi incelendiğinde 54 kişinin 1 saatten az, 174 kişinin 1-3 saat arası, 117 kişinin 3-5 saat arası ve 69 kişinin de 5 saatten fazla kullandığı görülmektedir. Bağımsız örneklem T-testi ile yapılan analizde cinsiyet ile dijital bağımlılık arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Kız ve erkek öğrencilerin bağımlılık puanları birbirine oldukça yakındır. Tek yönlü ANOVA ile yapılan analizde sınıf düzeyine göre de anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Buna karşın günlük internet kullanım süresi, sosyoekonomik düzey ve algılanan akademik başarı düzeyi ile dijital bağımlılık arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Farklılığın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testinde günlük internet kullanım süresi arttıkça dijital bağımlılık puanlarının arttığı; en yüksek bağımlılık puanına günde 5 saatten fazla internet kullananların sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin bağımlılık puanlarının sosyoekonomik düzeyi orta ve düşük olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Son olarak algılanan akademik başarı düzeyi incelendiğinde kendini başarısız ve çok başarısız gören öğrencilerin dijital bağımlılık düzeylerinin başarılı öğrencilere göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak lise öğrencilerinde dijital bağımlılığı azaltmak amacıyla günlük internet kullanım süresini sınırlandırmaya ve akademik başarısızlık yaşayan öğrencileri desteklemeye yönelik önleyici ve bilgilendirici çalışmaların yapılması önerilmektedir.

ULUSLARARASI MATEMATİK VE FEN EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI (TIMSS) SONUÇLARINDAN HAREKETLE TÜRKİYE VE LİTVANYA EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Fadime Çapan Yıldız¹, Dr. Öğr. Üyesi Hasan Fehmi Özdemir²

¹Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], Şırnak/TÜRKİYE

²Şırnak Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Şırnak/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0009-0004-4843-0074, ² 0000-0002-0705-8032

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Analiz, Litvanya Eğitim Sistemi, TIMSS, Türkiye Eğitim Sistemi

Her ülkenin eğitim alanında kendine özgü bir sistemi ve farklılaşan uygulamaları bulunmaktadır. Ülkeler, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da sistemlerin ileri seviyeye ulaştırabilmek için birtakım düzenlemeler gerçekleştirme çabası içerisindeyler. Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması - Trends in International Mathematics and Science Study [TIMSS] küresel anlamda ülkelerin eğitim alanındaki performanslarını değerlendirebilmek için önemli bir fırsat sunmaktadır. Ülkeler TIMSS verileri kapsamında diğer ülkelere göre eğitimdeki performanslarını görür, karşılaştırır ve çıkarımlar yapar. Bunun sonucunda ise kendi eğitim politikalarında ve uygulamalarında revizyonlar gerçekleştirir.

Bu çalışmada, Türkiye'nin ve Litvanya'nın TIMSS uygulamalarındaki performanslarının karşılaştırılması, Litvanya eğitim sisteminin; eğitimin hedefleri, eğitim adına gerçekleştirilen mali düzenlemeler ve eğitim yönetimi bağlamında detaylı bir şekilde analiz edilerek Türkiye adına çıkarımlar yapılması amaçlanmıştır. Çalışma karşılaştırmalı eğitim araştırması temelinde ele alınırken veri toplama ve analiz sürecinde doküman analizi yöntemine başvurulmuştur. Veri toplama sürecinde bilimsel çalışmalar, uluslararası raporlar ile birlikte ülkelerin eğitim yasaları derinlemesine analiz edilmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde TIMSS uygulamalarına, Türkiye'nin 1999'da Litvanya'nın ise 1995 yılında ilk kez katılım gösterdiği görülmüştür. Litvanya'nın başarı puanlarında zaman zaman değişimler görülürken Türkiye'nin başarı puanları her uygulamada istikrarlı olarak yükselmiştir. Litvanya 4. sınıf kademesi matematik alanında en yüksek puana 2023, fen alanında en yüksek puana 2019 uygulamasında ulaşmıştır. 8. sınıf kademesinde ise matematik alanında en yüksek puana 2019, fen alanında en yüksek puana 2019 uygulamasında ulaşmıştır. Türkiye 4. sınıf kademesi matematik alanında en yüksek puana 2023, fen alanında en yüksek puana 2023 uygulamasında ulaşmıştır. 8. sınıf kademesinde ise matematik alanında en yüksek puana 2023, fen alanında en yüksek puana 2023 uygulamasında ulaşmıştır. Yıllara göre TIMSS performansları değerlendirildiğinde genel olarak Litvanya Türkiye'den daha yüksek başarı performansı göstermiş ve üst sırada yer almıştır. Eğitim sistemi, eğitim hedefleri, eğitim finansmanı ve eğitimde yönetim yapılanması bağlamında iki ülke arasında benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır. Litvanya'nın Türkiye'den daha yüksek performans göstermesinde; okula başlama yaşı, zorunlu eğitim süresi, erken çocukluk eğitime katılım oranı, nüfus yapısı, kişi başına düşen millî gelir düzeyleri, eğitim-öğretim alanında yapılan değişimlerin daha planlı şekilde yapılması gibi unsurların etkili olduğu düşünülmektedir.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SINIF İKLİMİ İLE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE DERSE YÖNELİK TUTUM VE AKADEMİK MOTİVASYONUN ARACI ROLÜ

Rabia Tosun¹, Mehmet Şata²

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Lisans Öğrencisi, Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0007-2993-4033, ²0000-0003-2683-4997

Anahtar Kelimeler: Sınıf İklimi, Akademik Başarı, Derse Yönelik Tutum, Akademik Motivasyon, Öğretmen Adayları

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sınıf iklimi algıları ile akademik başarıları arasındaki ilişkide derse yönelik tutum ve akademik motivasyonun paralel aracı rollerini incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Çalışma grubunu Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören ve Sınıf Yönetimi dersini alan öğretmen adaylarının oluşturması planlanmaktadır. Katılımcıların sınıf içi aidiyet, etkileşim ve topluluk algılarını belirlemek amacıyla Sınıf Topluluğu Ölçeği; Sınıf Yönetimi dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Sınıf Yönetimi Dersi Değerlendirme Ölçeği; içsel ve dışsal akademik yönelimlerini belirlemek amacıyla Akademik Motivasyon Ölçeği kullanılacaktır. Akademik başarı göstergesi olarak öğrencilerin Sınıf Yönetimi dersinden aldıkları dönem sonu başarı puanları esas alınacaktır. Veri toplama sürecinden önce gerekli etik ve idari izinler alınacak, katılım gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülecektir. Elde edilen veriler eksik veri, uç değer, doğrusallık, çoklu bağlantı ve normallik varsayımları açısından incelenecektir. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analiziyle değerlendirilecek; sınıf ikliminin akademik başarı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri çoklu aracılık analizi ve yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak test edilecektir. Dolaylı etkilerin anlamlılığı önyükleme yöntemiyle oluşturulan güven aralıklarına göre değerlendirilecektir. Araştırmada olumlu sınıf iklimi algısının derse yönelik tutum, akademik motivasyon ve akademik başarı ile pozitif yönde ilişkili olması; derse yönelik tutum ve akademik motivasyonun sınıf iklimi ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi anlamlı biçimde açıklaması beklenmektedir. Çalışmanın, öğretmen yetiştirme programlarında sınıf ortamının yalnızca sosyal bir bağlam olmadığını, öğrencilerin derse katılımını, motivasyonunu ve başarı düzeyini şekillendiren önemli bir eğitsel değişken olduğunu ortaya koyması beklenmektedir. Elde edilecek sonuçların öğretim elemanlarına destekleyici sınıf iklimi oluşturma, öğrenci motivasyonunu güçlendirme ve derse yönelik olumlu tutum geliştirme süreçlerinde kanıta dayalı öneriler sunacağı düşünülmektedir.

KÜLTÜREL MİRASIN DİJİTAL MODA TASARIMINA AKTARILMASI: TEKSTİL VE MODA TASARIMI EĞİTİMİNDE KÜLTÜR TEMELLİ BİR DİJİTAL ÖĞRENME MODELİ ÖNERİSİ

Dr. Öğretim Üyesi Emine Erdoğan¹

¹Kafkas Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı,
Kars/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0000-0003-0249-4369

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Dijital Dönüşüm, Moda Tasarımı

Dijital teknolojilerde yaşanan gelişmeler, eğitim süreçlerinin yanı sıra sanat ve tasarım alanlarında da önemli dönüşümlere neden olmaktadır. Tekstil ve moda tasarımı eğitiminde dijital çizim, bilgisayar destekli tasarım, üç boyutlu giysi modelleme, sanal prototipleme ve yapay zekâ destekli tasarım uygulamaları, öğrencilerin tasarım geliştirme ve öğrenme süreçlerine yeni olanaklar sunmaktadır. Bu teknolojilerin eğitim süreçlerine entegrasyonu, tasarım eğitiminin dijital yeterlilikler açısından geliştirilmesinin yanı sıra kültürel mirasın korunması, aktarılması ve çağdaş tasarım yaklaşımlarıyla yeniden yorumlanması açısından da önemli fırsatlar sunmaktadır.

Kültürel mirasın dijital teknolojiler aracılığıyla belgelenmesi, arşivlenmesi, analiz edilmesi ve çağdaş moda tasarımı anlayışı içerisinde yeniden yorumlanması; kültürel sürekliliğin sağlanması, yerel değerlerin görünür kılınması ve tasarım eğitiminde özgün öğrenme deneyimlerinin oluşturulması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, Bitlis'in zengin kültürel mirasının dijital moda tasarım süreçlerine aktarılmasına dayalı, tekstil ve moda tasarımı eğitiminde kullanılabilecek kültür temelli bir dijital öğrenme modeli önermektir.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman incelemesi ve uygulama temelli tasarım araştırması temelinde kurgulanmaktadır. Çalışmada Bitlis ve çevresine ait geleneksel giysiler, tekstil yüzeyleri, motifler, renkler, süsleme unsurları, mimari öğeler ve kültürel semboller tasarım girdileri olarak değerlendirilmektedir. Önerilen model; kültürel araştırma ve belgeleme, dijital arşivleme, görsel ve kültürel analiz, dijital eskiz ve tasarım geliştirme, sanal prototipleme ve tasarım değerlendirmesi olmak üzere altı temel aşamadan oluşmaktadır. Her aşamada öğrencilerin araştırma, analiz, yorumlama ve tasarım kararlarını gerekçelendirme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Model kapsamında özellikle Ahlat Selçuklu mirası, Malazgirt ve Türk-İslam sanatına ait görsel unsurlar, geleneksel giysi ve süsleme özellikleri, yöresel motifler ve bölgesel renk değerleri önemli tasarım kaynakları olarak ele alınmaktadır. Öğrencilerin bu unsurları doğrudan kopyalamak yerine biçimsel ve anlamsal özelliklerini analiz ederek çağdaş moda tasarımına özgün biçimde aktarmaları amaçlanmaktadır. Böylece kültürel mirasın yalnızca korunması değil, tasarım eğitimi içerisinde yeniden üretilmesi ve güncel tasarım diliyle geleceğe taşınması sağlanabilecektir.

Sonuç olarak kültürel miras ile dijital teknolojilerin bütünleştirilmesine dayalı bu öğrenme modelinin; kültürel farkındalık, yaratıcılık, dijital tasarım yeterliliği, eleştirel düşünme ve sürdürülebilir tasarım anlayışını birlikte destekleyen yenilikçi bir eğitim yaklaşımı sunabileceği öngörülmektedir.

GELECEĞİN GÜVENLİK GIYSİLERİNİ TASARLAMAK: POLİS ÜNİFORMALARI ÜZERİNDEN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ DİJİTAL TASARIM EĞİTİM MODELİ ÖNERİSİ

Dr. Öğretim Üyesi Emine Erdoğan¹, Öğretim Görevlisi Kenan Erdoğan²

¹Kafkas Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı,
Kars/TÜRKİYE

²Polis Akademisi, Polis Meslek Eğitim Merkezi, Bitlis/TÜRKİYE

OrcidId:¹ 0000-0003-0249-4369, ²0000-0003-0088-2552

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Dijital Tasarım, Güvenlik Giysileri

Günümüzde dijital teknolojiler ve yapay zekâ uygulamaları, eğitim süreçlerinde bilgiye erişim, yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme ve uygulamalı öğrenme biçimlerini dönüştürmektedir. Tekstil ve moda tasarımı eğitiminde öğrencilerin estetik ve teknik bilgi edinmelerinin yanı sıra gerçek yaşam problemlerini analiz ederek kullanıcı odaklı, işlevsel ve uygulanabilir çözümler geliştirmeleri önem taşımaktadır. Özellikle farklı çalışma koşullarında kullanılan güvenlik giysileri; ergonomi, hareket özgürlüğü, dayanıklılık, görünürlük ve kullanıcı güvenliği gibi çok sayıda gereksinimin birlikte değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu çalışmanın amacı, polis üniformalarını gerçek yaşam temelli bir tasarım problemi olarak ele alarak, yapay zekâ destekli dijital tasarım araçlarının tekstil ve moda tasarımı eğitiminde etkin ve bilinçli kullanımına yönelik bir eğitim modeli önermektir. Bu doğrultuda öğrencilerin üniformanın ergonomik, işlevsel, estetik, teknik ve kullanıcı odaklı özelliklerini incelemeleri; elde edilen veriler doğrultusunda tasarım gereksinimlerini belirlemeleri, yapay zekâ destekli araçlarla alternatifler geliştirmeleri ve uygun çözümleri teknik tasarım sürecine aktarmaları hedeflenmektedir.

Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde öneri niteliğinde bir eğitim modeli olarak kurgulanmaktadır. Model; problemin tanımlanması, kullanıcı ve mevcut giysi analizi, tasarım gereksinimlerinin belirlenmesi, tasarım kriterlerinin oluşturulması, yapay zekâ destekli fikir geliştirme, dijital görselleştirme, teknik tasarım ve değerlendirme olmak üzere sekiz aşamadan oluşmaktadır. Sürecin başlangıcında öğrencilerin mevcut polis üniformalarını kullanım koşulları ve kullanıcı gereksinimleri açısından incelemeleri; daha sonra elde edilen bulgular doğrultusunda tasarım istemleri oluşturarak yapay zekâ araçları aracılığıyla farklı görsel alternatifler üretmeleri öngörülmektedir. Oluşturulan alternatifler estetik, ergonomik, işlevsel, teknik ve uygulanabilirlik ölçütleri doğrultusunda karşılaştırılarak uygun yönlerin belirlenmesi ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Modelde yapay zekâ, öğrencinin yerine tasarım üreten bir sistem olarak değil; araştırma, fikir geliştirme, alternatif oluşturma, görselleştirme ve karar verme süreçlerini destekleyen bir araç olarak konumlandırılmaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda öğrencilerin yapay zekâ tarafından üretilen sonuçları sorgulamaları, tasarım açısından güçlü ve yetersiz yönlerini belirlemeleri ve nihai kararlarını gerekçelendirmeleri beklenmektedir. Böylece teknoloji kullanımının yalnızca görsel üretim düzeyinde kalmasının önüne geçilerek öğrencilerin tasarım sürecine aktif katılımı sağlanmaktadır.

Sonuç olarak önerilen modelin; yapay zekâ ile dijital tasarım süreçlerini bütünleştirerek öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme ve dijital tasarım yeterliliklerini geliştirmesi beklenmektedir. Modelin aynı zamanda kullanıcı gereksinimlerini ve gerçek çalışma koşullarını dikkate alan işlevsel, ergonomik ve uygulanabilir güvenlik giysilerinin tasarlanmasına yönelik eğitimsel bir çerçeve sunacağı öngörülmektedir.

GEÇMİŞİN KAHRAMANLARI, GELECEĞİN ÖĞRENME ARAÇLARI: GELENEKSEL GİYSİLİ FİGÜRLER

Dr. Öğretim Üyesi Emine Erdoğan¹

¹Kafkas Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı,
Kars/TÜRKİYE

OrcidId: ¹ 0000-0003-0249-4369

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Minyatür Figür, Tasarım Eğitimi

Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması, tarihsel bilgi ve belgelerin korunmasının yanı sıra geçmiş dönemlere ait yaşam biçimlerinin, giyim kültürünün ve estetik değerlerin somut, görsel ve etkileşimli araçlar aracılığıyla yeniden yorumlanmasını gerektirmektedir. Özellikle çocukların ve gençlerin tarihsel ve kültürel unsurlarla somut materyaller üzerinden karşılaşmaları, kültürel mirasın anlaşılması, yorumlanması ve öğrenme süreçlerine dâhil edilmesi açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Bu kişisel sergi, geleneksel giysili figürlerden oluşan minyatür giysi koleksiyonunu, kültürel mirasın eğitim süreçlerine aktarılmasında kullanılabilecek sanat ve tasarım temelli öğrenme araçları bağlamında sunmaktadır.

Çalışmanın temel amacı, tarihsel ve kültürel araştırmalardan hareketle tasarlanan geleneksel giysili figürler aracılığıyla geçmiş dönemlerin giyim kültürünü, toplumsal yaşamını ve estetik anlayışını görünür kılmak ve bu figürlerin eğitim ortamlarında kullanılabilecek somut öğrenme araçlarına dönüştürülme potansiyelini ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışma ile oluşturulan sergi koleksiyonu, Selçuklu dönemi askerî, saray ve halk giysilerinden esinlenilerek tasarlanan minyatür giysilerden oluşmaktadır. Tasarım sürecinde tarihsel ve kültürel kaynaklar incelenerek giysilerin biçim, renk, malzeme, süsleme, başlık, kemer, ayakkabı ve tamamlayıcı aksesuar özellikleri araştırılmış; elde edilen bilgiler doğrultusunda tarihsel giyim unsurları minyatür ölçekte yeniden yorumlanmıştır.

Sergi kapsamında yer alan 33 cm boyutundaki figürler, tasarlanan giysilerin giysi üretim tekniklerinden yararlanılarak minyatür ölçekte üretilip figürlere giydirilmesi ve ayakkabı, kemer, başlık, süsleme ile diğer tamamlayıcı aksesuarlarla bütünleştirilmesiyle üç boyutlu kültürel anlatım nesnelerine dönüştürülmüştür. Figürler; tarih, kültür, sanat, tekstil ve moda tasarımı eğitiminde kullanılabilecek somut öğrenme materyalleri olarak değerlendirilmekte; öğrencilerin farklı giyim biçimlerini incelemelerine, giysilerin özelliklerini karşılaştırmalarına ve bunları tarihsel ve kültürel bağlam içerisinde yorumlamalarına olanak sağlamaktadır. Ayrıca hikâyeleştirme, sergi eğitimi, sınıf içi uygulama, tasarım etkinlikleri ve disiplinlerarası öğrenme süreçlerinde kullanılmalarıyla gözlemlleme, araştırma, görsel analiz, yorumlama, tarihsel bağlam kurma ve yaratıcı tasarım becerilerini destekleyebileceği öngörülmektedir.

Sonuç olarak “Geçmişin Kahramanları, Geleceğin Öğrenme Araçları” kişisel sergisi, tarihsel giyim kültürünü minyatür figürler aracılığıyla somutlaştırarak kültürel mirasın eğitim ortamlarına taşınmasına yönelik sanat ve tasarım temelli disiplinlerarası bir yaklaşım sunmakta; geçmiş ile günümüz arasında görsel, somut ve eğitsel bir bağ kurulmasına katkı sağlamaktadır.

SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OYUN KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

Öğr. Gör. Aşkın KARADUMAN¹, Uzm. Öğr. Cengiz GİRGİN²

¹Fırat Üniversitesi Kalite Koordinatörlüğü, Elazığ/TÜRKİYE

²Millî Eğitim Bakanlığı

OrcidId: ¹0000-0002-7535-4597, ²0009-0009-3887-3062

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun, Metafor, Algı, Öğrenci

Bu araştırmanın amacı, sekizinci sınıf öğrencilerinin dijital oyun kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığı ile ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan bir ildeki devlet ortaokulunun sekizinci sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan 78 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örneklemesi tercih edilmiştir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin dijital oyun kavramına ilişkin algılarını belirlemek amacı ile araştırmacılar tarafından hazırlanan bir form kullanılmıştır. İki bölümden oluşan formun ilk bölümünde öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin bilgi, ikinci bölümünde ise metafor oluşturmaya yönelik “Dijital oyun gibidir, çünkü” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Analiz sürecinde öncelikle öğrencilerin oluşturdukları metaforlar belirlenmiş ve kodlanmış ardından anlam ve özellik bakımından benzerlik gösteren metaforlar bir araya getirilerek sınıflandırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, öğrencilerin dijital oyun kavramına ilişkin 63 farklı metafor ürettikleri ve en çok kullanılan metaforların sigara (f=5), ilaç (f=4) ve şeker(f=3) olduğu görülmüştür. Öğrencilerin oluşturdukları metaforlar; “Eğlence ve Keyif”, “Duygusal Rahatlama”, “Sanal Dünya ve Hayal Gücü”, “Öğrenme ve Bilişsel Gelişim”, “Sosyal Etkileşim” ve “Olumsuz Etkiler” olmak üzere altı kategori altında toplanmıştır. Kategoriler içerisinde en yüksek frekansa sahip olan kategorinin “Olumsuz Etkiler” (f=21) olduğu görülmektedir. Bu kategoriye sırasıyla “Eğlence ve Keyif” (f=15), “Sosyal Etkileşim” (f=13), “Duygusal Rahatlama” (f=12), “Sanal Dünya ve Hayal Gücü” (f=10) ve “Öğrenme ve Bilişsel Gelişim” (f=7) kategorileri takip etmektedir. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin dijital oyun kavramına ilişkin algılarının tek boyutlu olmadığı; dijital oyun kavramının öğrenciler tarafından eğlence, keyif, zaman kaybı, bağımlılık gibi farklı kavramlar ile ilişkilendirdiği görülmüştür. Buradan hareketle, öğrencilerin dijital oyun kavramına ilişkin algılarının olumlu ve olumsuz boyutları bir arada içeren çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda araştırmanın, sekizinci sınıf öğrencilerinin dijital oyun kavramına ilişkin algılarının anlaşılmasına ve dijital oyunlara yönelik olumlu ve olumsuz algılarının ortaya konulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2024 HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ OKURYAZARLIK BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Aşkın KARADUMAN¹

¹Fırat Üniversitesi, Kalite Koordinatörlüğü, Elazığ/TÜRKİYE

OrcidId: ¹0000-0002-7535-4597

Anahtar Kelimeler: Hayat Bilgisi Dersi, Maarif Modeli, Okuryazarlık Becerileri, Öğretim Alanı

Bu araştırmanın amacı, 2024 yılında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni temel alınarak yeniden oluşturulan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını, Ortak Metin'de yer alan dokuz temel okuryazarlık becerisi açısından sınıf düzeyleri ve öğrenme alanlarına göre incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi tercih edilmiştir. Araştırmanın veri kaynağını 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı oluşturmaktadır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, sınıf düzeyleri incelendiğinde 1. sınıf düzeyinde okuryazarlık becerilerine 9 kez; 2. ve 3. sınıf düzeylerinde ise 12'ser kez yer verildiği tespit edilmiştir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında 1. ve 2.sınıfta en fazla “Görsel Okuryazarlık” becerisine yer verildiği, 3. sınıfta ise en fazla “Görsel Okuryazarlık” ve “Vatandaşlık Okuryazarlığı” becerilerine yer verildiği görülmüştür. 1. sınıfta “Finansal Okuryazarlık”, “Vatandaşlık Okuryazarlığı” ve “Sanat Okuryazarlığı” becerilerine yer verilmediği, 2. sınıfta “Finansal Okuryazarlık”, “Vatandaşlık Okuryazarlığı” ve “Veri Okuryazarlığı” becerilerine yer verilmediği, 3. sınıfta ise “Kültür Okuryazarlığı” ve “Veri Okuryazarlığı” becerilerine yer verilmediği tespit edilmiştir. Öğrenme alanlarına göre dağılım incelendiğinde, 1. sınıfta okuryazarlık becerilerinin en fazla “Ben ve Okulum”, “Yaşadığım Yer ve Ülkem” ve “Doğa ve Çevre” öğrenme alanlarında yer aldığı, 2. sınıfta okuryazarlık becerilerinin en fazla “Doğa ve Çevre” öğrenme alanında yer aldığı, 3. sınıfta okuryazarlık becerilerinin en fazla “Ailem ve Toplum” ve “Bilim, Teknoloji ve Sanat” öğrenme alanlarında yer aldığı görülmüştür. Ayrıca araştırmada, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında her sınıf düzeyi ve öğrenme alanında en az bir okuryazarlık becerisinin yer aldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra, okuryazarlık becerilerinin sınıf düzeyleri ve öğrenme alanları arasındaki dağılımının dengeli olmadığı tespit edilmiştir. Okuryazarlık becerilerinden bir kısmının belirli sınıf düzeylerinde ya da öğrenme alanlarında daha yoğun bir şekilde ele alındığı, bazı becerilerin ise belirli sınıf düzeylerinde yer almadığı görülmüştür. Bu bulgulardan hareketle okuryazarlık becerilerinin öğretim programında bütüncül bir yaklaşım ile ele alındığı ancak sınıf düzeyleri ve öğrenme alanları arasında dengeli bir dağılım göstermediği sonucu elde edilmiştir.

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE YARATICILIĞIN GELİŞTİRİLMESİ: DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE KÜLTÜREL BELLEK EKSENİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Saadet Seval KARADENİZ¹, Neşe VURAL²

¹İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü, İstanbul Öğretmen Akademileri Sanat Atölyeleri Koordinatörü, İstanbul/TÜRKİYE

²İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü, İstanbul İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı, İstanbul/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0002-8945-2064, ²0009-0001-6713-5685

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar Eğitimi, Sanat Eğitimi, Yaratıcılık, Dijital Dönüşüm, Kültürel Bellek

Güzel sanatlar eğitimi, bireyin estetik duyarlılığını, yaratıcı düşünme becerisini, eleştirel bakış açısını ve kültürel farkındalığını geliştiren çok boyutlu bir eğitim alanıdır. Günümüzde dijital teknolojilerin eğitim süreçlerine dâhil olması, sanat eğitiminin yöntem, içerik ve uygulama biçimlerinde önemli değişimlere yol açmaktadır. Bu çalışmanın amacı, güzel sanatlar eğitiminde yaratıcılığın geliştirilmesinde çağdaş ve dijital yaklaşımların rolünü incelemek ve geleneksel sanat birikimi ile dijital sanat uygulamalarının eğitim süreçlerinde bir arada kullanılabilme olanaklarını değerlendirmektir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımından ve doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Bu kapsamda güzel sanatlar eğitimi, yaratıcılık, dijital dönüşüm ve kültürel bellek konularındaki akademik çalışmalar ve ilgili eğitim dokümanları incelenmiştir. İnceleme sonucunda güzel sanatlar eğitiminin yalnızca sanatsal becerilerin geliştirilmesine değil; yaratıcı düşünme, estetik değerlendirme, problem çözme ve kültürel farkındalık becerilerinin desteklenmesine de katkı sağladığı görülmektedir. Dijital teknolojilerin sanat eğitiminde kullanılması, öğrencilerin farklı ifade biçimlerini deneyimlemelerine ve üretim süreçlerini çeşitlendirmelerine olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte dijitalleşmenin geleneksel sanatların aktarımı ve kültürel belleğin korunmasıyla birlikte ele alınması, sanat eğitiminin kültürel süreklilik işlevini güçlendirebilir. Sonuç olarak güzel sanatlar eğitiminde geleneksel sanat birikimi ile dijital teknolojilerin bütünleştirilmesine dayalı, yaratıcılığı ve kültürel farkındalığı destekleyen yaklaşımların geliştirilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE YEŞİL EKONOMİ ÇAĞINDA EĞİTİM HARCAMALARININ İKTİSADİ BÜYÜME VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİYE ETKİSİ: ORTA AVRUPA EKONOMİLERİ ÜZERİNE PANEL ARDL ANALİZİ

Esra DURSUN¹

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Hizan Meslek Yüksekokulu, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-1034-9498

Anahtar Kelimeler: Eğitim Harcamaları, Yenilenebilir Enerji, İnovasyon, Reel GSYH, Panel ARDL, Orta Avrupa Ekonomileri

Bu çalışmanın amacı, kamuda gerçekleştirilen eğitim harcamalarının sürdürülebilir enerji ve iktisadi büyümeye (GSYH) olan etkisini çok yönlü olarak analiz etmektir. Bu amaca hizmet etmesi açısından küresel sanayi entegrasyonu ve makroekonomik özellikler açısından birbirleriyle benzer özellikler gösteren Visegrad Grubu üyelerinden olan Çekya, Macaristan ve Slovakya ülkeleri baz alınmıştır. Çalışmada küreselleşme, dijitalleşme ve Avrupa Birliği Yeşil Mutabakat hedefleri dalgasının giderek önem kazandığı 2006–2025 dönemine ait kesintisiz veriler kullanılmıştır. Bu dönem kapsamında seçilmiş olan değişkenler arasında kısa ve uzun dönemde gerçekleşen etkileşimler Panel ARDL (PMG/MG) yöntemi kullanılarak test edilmiş sonrasında ise hem parametre heterojenliği ile model seçimi Hausman testi yoluyla ampirik olarak değerlendirilmiştir.

Analiz sonucu ortaya çıkan bulgulara bakıldığında; üç ülke içinde kamu eğitim harcamalarının artmasının uzun dönemde hem reel iktisadi büyümeyi hem de sürdürülebilir enerjiye geçiş sürecini istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Bu olumlu etkiye rağmen üç ülke arasında kısa dönemli esneklikler ile dengeye gelme hızlarında belirgin yapısal farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Sonrasında yapılan Hausman testi sonuçları ($X^2 = 16.45$, $p < 0.01$), uzun dönem katsayılarının ülkeler arasında homojen olduğu yönündeki boş hipotezi reddederek grup genelinde Mean Group (MG) tahmincisinin geçerliliğini doğrulamıştır.

Modeldeki bulunan hata düzeltme terimleri (ECT_{t-1}) tüm ülkelerde teorik beklentilere uygun olarak negatif ve anlamlı çıkmıştır. Ülkede yaşanan şoklar sonrası dengeye gelme hızı; gelişmiş ar-ge altyapısına ve yüksek katma değerli sanayi yapısına sahip **Çekya**'da %46,5 olarak hesaplanmış, eğitim harcamalarının yeşil inovasyon ve GSYH üzerindeki aktarım mekanizmasının yüksek bir esneklikle çalıştığı tespit edilmiştir. Otomotiv imalatı ve küresel ihracat odaklı **Slovakya**'da esnek üretim yapısı sayesinde dengeye gelme hızı %41,8 ile yüksek bir seviyede gerçekleşmiş olsa da eğitim harcamalarının yenilenebilir enerji dönüşümüne aktarım mekanizması sınırlı kaldığından, ülkede gerçekleşen büyüme üzerindeki etki daha çok doğrudan imalat kanalı üzerinden gerçekleşmiştir. **Macaristan**'da ise dengeye gelme hızı açısından %28,5 ile diğer iki ülkenin gerisinde kalmıştır. Burada, kamuda gerçekleştirilen eğitim yatırımlarının yeşil dönüşüm ve büyümeye olan yansımada yapısal gecikmeler yaşandığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak, kamu eğitim harcamalarının büyümeye ve yeşil dönüşüme katkısı homojen değildir. Çekya yeşil teknoloji entegrasyonu ile öne çıkarken, Slovakya ve Macaristan'ın montaj sanayii tuzağından kaçınmak adına bütçe kaynaklarını yeşil mühendislik ve dijital yetkinlik odaklı stratejik yatırımlara yönlendirmeleri gerekmektedir.

21. YÜZYIL BECERİLERİ BAĞLAMINDA DİJİTAL YETERLİLİK, ÖĞRETMENLİĞİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ, EĞİTİM PROGRAMLARININ DÖNÜŞÜMÜ VE KAMU YÖNETİMİ

Mustafa Fahri MİRHANOĞULLARI¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Muş/TÜRKİYE

Orcid Id: 10000-0003-3866-1616

Anahtar Kelimeler: 21. Yüzyıl Becerileri, Dijital Yeterlilik, Dijital Okuryazarlık, Öğretmen Yeterlilikleri, Eğitim Programları, Dijital Dönüşüm, Kamu Yönetimi, Dijital Yönetişim, Yapay Zekâ

Çalışma, 21. yüzyıl becerileri bağlamında dijital yeterlilik, öğretmen yeterlilikleri ve eğitim programlarının dijital dönüşümünü ele almaktadır. Ayrıca bu dönüşümün kamu yönetimi, dijital yönetim ve yapay zekâ ile ilişkisini inceleyerek eğitim ve kamu yönetiminde dijital dönüşümün gerektirdiği bireysel, kurumsal ve yönetsel becerileri değerlendirmektedir.

Bu çalışmanın amacı, 21. yüzyıl becerileri bağlamında dijital yeterlilik, öğretmen yeterlilikleri ve eğitim programlarının dönüşümünü inceleyerek bu süreçlerin kamu yönetimi ve dijital yönetimle ilişkisini ortaya koymaktır. Çalışmada temel olarak, dijital dönüşümün öğretmen yeterliliklerini ve eğitim programlarını nasıl etkilediği ile yapay zekanın bu süreçteki rolü ele alınmaktadır. Ayrıca eğitim ve kamu yönetiminde dijital dönüşümün başarılı olabilmesi için gerekli bireysel, kurumsal ve yönetsel yeterliliklerin neler olduğu sorgulanmaktadır.

Bu çalışma, 21. yüzyıl becerileri, dijital yeterlilik, öğretmen yeterlilikleri ve eğitim programlarının dönüşümünü kamu yönetiminin dijital dönüşümüyle birlikte ele alması açısından önem taşımaktadır. Çalışma, dijital teknolojiler ve yapay zekanın eğitim ve kamu hizmetleri üzerindeki etkilerini bütüncül biçimde değerlendirerek eğitim politikaları, öğretmen yetiştirme süreçleri ve kamu yönetiminde dijital dönüşüm açısından yol gösterici bir çerçeve sunmaktadır.

Bu çalışma, literatür taramasına dayalı kavramsal bir inceleme olarak tasarlanmıştır. Çalışmada 21. yüzyıl becerileri, dijital yeterlilik, öğretmen yeterlilikleri, eğitim programlarının dönüşümü ve kamu yönetiminde dijital dönüşüm konularına ilişkin ulusal ve uluslararası akademik çalışmalar, kitaplar ve raporlar incelenerek elde edilen bilgiler bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiştir.

Çalışmanın bulguları, 21. yüzyıl becerilerinin yalnızca teknolojik araçları kullanma becerisinden ibaret olmadığını; eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, yaratıcılık, veri ve dijital okuryazarlık gibi çok boyutlu yeterlilikleri içerdiğini göstermektedir. Dijital dönüşümün eğitimde başarılı olabilmesi için öğretmenlerin dijital ve pedagojik yeterliliklerinin geliştirilmesi, eğitim programlarının beceri temelli olarak yeniden yapılandırılması ve yapay zeka okuryazarlığının güçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca eğitimdeki dijital dönüşüm ile kamu yönetimindeki dijital dönüşümün birbirini tamamladığı; kamu çalışanlarının dijital yeterlilikleri, kurumsal kapasite, dijital yönetim ve etik ilkelerin bu sürecin başarısında belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak, sürdürülebilir bir dijital dönüşüm için teknoloji, insan kaynağı ve kurumsal kapasitenin birlikte geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI ÜZERİNE ZORUNLU EĞİTİM ÖRNEKLEMLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN SİSTEMATİK DERLEMESİ

Bayram ÇELİKKIRAN¹

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0002-0229-5493

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya Bağımlılığı, Tezler, Zorunlu Eğitim, Sistematiik Derleme

Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimiyle sosyal medya kullanımı özellikle çocuklar ve gençler arasında yaygınlaşmıştır ve yaygınlaşmaya devam etmektedir. Sosyal medya platformları; günümüzde oluşturulan algoritmik ödül mekanizmalarıyla ve sürekli geri bildirimsel sistemlerle kullanıcıların ilgisini canlı tutan dijital ortamlar haline gelmiştir. Sosyal medyaya giriş için yapılan bu teşvikler, bireylerin sosyal medya kullanım sürelerini ister istemez artırmaktadır. Kullanım sürelerindeki artışla günlük hayatta, iş hayatında ve öğrencilik hayatında yaşanan olumsuzluklar, sosyal medya bağımlılığını alan yazında sıklıkla incelenen bir konu haline getirmiştir. Sosyal medyanın erken yaşlarda bilinçsiz, kontrolsüz ve aşırı kullanımı bu bağımlılık riskini artırabilme potansiyeline sahiptir. Bu çalışmada, sosyal medya bağımlılığı konusunu ele alan ve örneklemi zorunlu eğitim kademesindeki öğrenciler olan lisansüstü tezleri sistematiik derleme yöntemiyle incelemek amaçlanmıştır. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan 2016-2025 yılları arasındaki örneklem grubu ilkokul, ortaokul veya lise öğrencilerinden oluşan 187 tez çalışmaya dahi edilmiştir. Ulaşılan tezlerde tezlerin yayın yılı, yöntem, araştırma deseni, örneklem düzeyi, örneklem büyüklüğü, kullanılan veri toplama araçları, anahtar kelimeler gibi değişkenler açısından kategorilere ayrılarak incelenmiştir. Araştırmada sosyal medya bağımlılığına yönelik tez sayısının giderek arttığı, tezlerde en çok nicel araştırma yönteminin kullanıldığı, 187 tezin 77 farkı üniversite tarafından onaylandığı, çalışmalarının çoğunluğunun lise öğrencileriyle yürütüldüğü belirlenmiştir. İncelenen tezlerin çoğunluğunda yoğun olarak 201–500 arası örneklem kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca kullanılan ölçme araçları bakımından bağımlılık ölçeklerinden sonra en çok psikolojik ve duygusal durum ölçeklerinin kullanıldığı, akademik ve bilişsel boyuttaki ölçeklerle aile ve ebeveyn tutumlarına yönelik ölçme araçlarının kullanım oranını az olduğu görülmüştür. Araştırmada 309 birbirinden farklı anahtar kelime belirlenmiştir. “Sosyal medya bağımlılığı”, “sosyal medya” ve “ergenlik” kelime ve kelime gruplarının tezlerin özet bölümünde en çok kullanılan anahtar kelimeler olduğu tespit edilmiştir. Tez başlıklarında geçen değişkenler incelendiğinde sosyal medya bağımlılığı dışında birbirinden farklı 155 değişken belirlenmiştir. Sosyal medya bağımlılığıyla en çok ele alınan değişkenin “yalnızlık” olduğu tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla “sosyal görünüş kaygısı, yaşam doyumu/memnuniyeti, akademik erteleme” gibi değişkenler izlemektedir.

ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİYLE İLİŞKİLİ OKUL TEMELLİ KORUYUCU FAKTÖRLER: POZİTİF PSİKOLOJİ PERSPEKTİFİNDEN BİR DERLEME

Sevil ÖZMEN¹, Özlem ÇEVİK²

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0001-2802-9775, ²0000-0002-4637-2147

Anahtar Kelimeler: Koruyucu Faktörler, Okul Temelli Önleme, Pozitif Psikoloji, Suça Sürüklenen Çocuk

Çocuklarda suç oranlarında görülen artış, toplumun bütün kesimlerini etkileyen çok boyutlu bir sosyal sorun olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, çocukların suça sürüklenmesi; aile yapısı, arkadaş ilişkileri, bireysel özellikler ile toplumsal ve çevresel etmenler çerçevesinde açıklanmaktadır. Dolayısıyla, okul ortamının söz konusu etkenleri kapsayıcı gücü dikkate alındığında, suça sürüklenen ve mağdur çocuklara yönelik psikososyal çalışmaların planlanması ve incelenmesi önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra, çocukların suça sürüklenmesini önlemeye yönelik olarak eğitim, hukuk alanlarında ve sağlık kuruluşlarına yönlendirme süreçlerinde önemli değişikliklerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu bağlamda, “suça sürüklenen çocuk” ifadesi yerine “adli süreçteki çocuk” ifadesinin kullanılmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılmıştır. Öte yandan, alanyazındaki benzer çalışmaların çoğunlukla risk faktörlerine odaklandığı görülmektedir. Bu çalışmada, pozitif psikoloji yaklaşımı doğrultusunda çocukların suça sürüklenmesini önlemeye ve koruyucu faktörlerin geliştirilmesine yönelik alternatif, iyileştirici ve uygulanabilir bir bakış açısı sunulması amaçlanmıştır.

Çocukların suç teşkil eden davranışlar sergilenmesinde; akran zorbalığına maruz kalma, okul terki, suç oranının yüksek olduğu bölgelerde yaşama, düşük akademik başarı ve suça eğilimli bir arkadaş çevresine sahip olma gibi faktörler önem taşımaktadır. Dolayısıyla, okulda yürütülen grup ve bireysel rehberlik çalışmaları ile psikoeğitimler, çocukların okula bağlılıklarının artırılması ve psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, psikolojik yardım sürecinin çocukların güçlü yönlerini ve koruyucu psikolojik kaynaklarını destekleyecek şekilde planlanmasında pozitif psikoloji yaklaşımından yararlanılabilir. Öte yandan, suça sürüklenen çocuklarda travmatik yaşantılar, şiddet eğilimi ve madde bağımlılığı gibi sorunların yanı sıra evden kaçma ve kendine veya çevresine zarar verme davranışlarının görülme olasılığının yüksek olabileceği ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, okul temelli pozitif psikoloji uygulamalarının çocukların olumlu duygulanımlarını ve yaşam doyumlarını artırabileceği ortaya konulmuştur. Dolayısıyla, çocukların karakter güçlerini fark etmelerinin ve bu güçlü yönlerini zorlayıcı durumlar karşısında kullanabilmelerinin, suça sürüklenmelerini önleyici, mağdur olmaları durumunda iyileştirici bir rolünün olabileceği düşünülebilir.

Çocukların suça sürüklenme oranlarındaki artışın eğitim ortamları üzerindeki etkileri açısından önem taşıdığı görülmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmada çocukluk döneminde suç teşkil eden davranışlarda bulunan bireylerin ilerleyen dönemlerde daha ciddi suç davranışları sergileme risklerinin artabileceği göz önünde bulundurularak, okul ortamında geliştirilebilecek koruyucu faktörlerin güçlendirilmesinde pozitif psikoloji yaklaşımından yararlanılması önerilmektedir. Bu bağlamda, uzmanların, öğretmenlerin, ailelerin ve öğrencilerin suç teşkil eden davranışların önlenmesine ilişkin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinin; önleyici ve iyileştirici müdahalelerin etkililiği açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENME ÇEVİKLİĞİ ÖLÇEĞİ

Damla Erdoğan¹, Hasan Fehmi Özdemir², Ömer Nayci³

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Şırnak/TÜRKİYE

²Şırnak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Şırnak/TÜRKİYE

³Şırnak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Şırnak/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0000-6590-9141, ²0000-0002-0705-8032, ³0000-0000-0002-6087-6456

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Çevikliği, Ölçek Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik Analizi

Bu araştırmanın amacı, ortaokul kademesinde öğrenim gören öğrencilerin öğrenme çevikliklerini belirlemek için bir ölçek geliştirmektir. Araştırma, nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme sürecinde öncelikle ilgili alanyazın incelenmiş ve madde havuzu oluşturulmuştur. Alan uzmanlarından alınan dönütler çerçevesinde taslak ölçek forma son hali verilmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında 335 ortaokul öğrencisine (5, 6, 7 ve 8. sınıf) taslak ölçek formu uygulanmıştır. Bunun sonucunda açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılarak 16 maddelik 3 alt boyutlu bir yapı ortaya konulmuştur. Daha sonra ikinci örneklem grubu olan 264 ortaokul öğrencisinden tekrar veri toplanarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Bunun sonucunda elde edilen üç faktörlü yapının veriyle iyi düzeyde uyum gösterdiği belirlenmiştir. Ölçeğin zamana karşı kararlılığını belirlemek için test tekrar test uygulaması yapılmıştır. Üç hafta arayla yapılan uygulamada yüksek düzeyde pozitif ilişki belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin öğrenme çeviklikleri çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Yaş değişkenine göre 10, 11 ve 12 yaşlarının öğrenme çeviklik düzeyi 14 yaşına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanında sınıf düzeyi değişkeni açısından 6. sınıf ve 8. sınıf öğrencileri arasında, 6. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı fark olduğu sonucu bulunmuştur. Öğrencilerin önceki yıla ait not ortalaması değişkenine göre ise 0-69, 70-84, 85-100 gruplarının tamamında birbirinden anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

AVRUPA'YA ERASMUS İLE GİDEN TÜRK ÖĞRENCİLERİN SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON SÜREÇLERİNİN U-EĞRİSİ MODELİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Elif Sude Reyhanoğlu¹, Doç. Dr. Melis OĞUZ ÇEVİK²

¹ Serbest Araştırmacı, İstanbul/TÜRKİYE

²Gebze Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Kocaeli/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0002-0386-5870, ²0000-0002-1837-4356

Anahtar Kelimeler: Uluslararası öğrenci hareketliliği, sosyo-kültürel adaptasyon, Erasmus, U-Eğrisi Modeli, Kültürlerarası Uyum

Küreselleşmenin ve ülkeler arası ilişkilerin artmasıyla dünyada, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da uluslararasılaşma ve öğrenci hareketliliği yaygınlaşmaktadır. Erasmus ve benzeri uluslararası öğrenci değişim programları, öğrencilere akademik deneyimlerin yanı sıra farklı sosyal ve kültürel çevrelerde bulunma fırsatı sunmaktadır. Farklı bir ülkede eğitim görmek, öğrencilerin çeşitli sosyo-kültürel adaptasyon süreçlerinden geçmelerini de beraberinde getirmektedir.

Bu araştırmanın amacı, Avrupa ülkelerine Erasmus kapsamında giden Türk öğrencilerin sosyo-kültürel adaptasyon süreçlerini “U- Eğrisi Modeli” çerçevesinde inceleyerek, öğrenci deneyimlerinin modelde öne sürülen “Başlangıç (Balayı)”, “Kültür Şoku”, “Uyum” ve “İyileşme/Yeniden Bütünleşme” olmak üzere dört aşamayı destekleyip desteklemediğini ve modelin açıklamakta yetersiz kaldığı deneyimlerin bulunup bulunmadığını ortaya koymaktır. Bu kapsamda bireysel (yaş, eğitim düzeyi, kalış süresi, dil yeterliliği ve gelecek hedefleri), sosyal (arkadaşlık ilişkileri, sosyal ve duygusal destek ağları), eğitimsel (eğitim ortamı, akademik sistem, akademik destek ağları ve öğretim elemanlarıyla ilişkiler) ve mekânsal (konaklama koşulları, kampüs yaşamı, şehir deneyimi ve kamusal alan kullanımı) faktörlerin sosyo-kültürel adaptasyon sürecindeki rolü incelenecektir. Bu doğrultuda araştırma, Erasmus sürecinde öğrencilerin farklı bir ortama geçişlerinde yaşadıkları deneyimleri bütüncül bir yaklaşımla ele alarak öğrencilerin sosyo-kültürel adaptasyon süreçlerinin anlaşılmasına ve yükseköğretim kurumlarında öğrenci destek, oryantasyon ve uluslararasılaşma uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülmektedir. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılacak; farklı Avrupa ülkelerinde eğitim deneyimi yaşamış, farklı eğitim düzeyleri ve kalış sürelerine sahip Türk Erasmus öğrencilerinin araştırmaya dahil edilmesi ve tematik doygunluk gözetilerek yaklaşık 30-35 öğrenciyle görüşme gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Araştırma kapsamında Fransa’nın Lille kentinde Erasmus deneyimi yaşamış yedi Türk öğrenciyle çevrimiçi pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ulaşmada kartopu örneklemesinden destekleyici olarak yararlanılacak ve yeni katılımcıların seçiminde çeşitlilik ölçütleri dikkate alınacaktır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanacak ve açık kodlama ile tematik içerik analizi kullanılarak değerlendirilecektir. Elde edilen temalar U-Eğrisi Modeli’nin dört aşamasıyla karşılaştırılarak modelin desteklenen, farklılaşan ve açıklamakta yetersiz kaldığı deneyimler belirlenecektir.

Araştırmanın, Erasmus deneyimini yalnızca akademik değil, öğrencilerin sosyo-kültürel adaptasyon süreçlerini içeren bir eğitim deneyimi olarak inceleyerek Eğitim Psikolojisi, yükseköğretimde uluslararasılaşma ve kültürlerarası eğitim tartışmalarına katkı sağlaması beklenmektedir. Bulguların ayrıca öğrencilerin yurtdışına çıkış öncesi hazırlık, oryantasyon, akademik danışmanlık ve sosyal destek süreçlerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalara yol göstermesi hedeflenmektedir.

METİN ÖZDAMARLAR’IN KURGUSAL NİTELİKLİ ÇOCUK KİTAPLARININ ERDEM-DEĞER-EYLEM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Seyithan KARA¹, Şahide KARA²

¹Doktora öğrencisi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Siirt Üniversitesi, Siirt/TÜRKİYE

²MEB, Mardin/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-1322-5965, ²0009-0002-6893-1648

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Erdem-Değer-Eylem, Değerler Eğitimi, Çocuk Edebiyatı, Metin Özdamarlar

Teknoloji sahasındaki ilerleme ve gelişmeler, toplumdaki değişim ve gelişimlere hız kazandırmaktadır. Toplumun kodlarını teşkil eden maddi ve manevi özellikler, bu değişimlerden büyük ölçüde nasibini almaktadır. Bu durum, topluma özgü niteliklerin muhafazası ve çağın gereklerine uygun formatta nesiller arası aktarımı işlevini yürüten değerler eğitiminin önemini artırmaktadır. Değerler eğitimi aile ile başlar, okulda devam eder. Değerlerin okul ortamındaki öğretiminin etkili yollarından biri çocuk eserleridir. Çocuk edebiyatı eserleri, değerlerin anlam kazanması ve belirli bir davranış kalıbı şeklinde sunulması işlevine hizmet eden edebî ve eğitsel araçlardır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde Erdem-Değer-Eylem (EDE) Çerçevesi, erdem ve değer bütünleşmesinin somut bir zeminde eyleme evrilmesini kapsamaktadır. Bu bağlamda çocuk edebiyatı ürünleri, yazılı metinler aracılığıyla değerlerin erdemlerle anlamlı ilişki kurma süreci ve davranışlar vasıtasıyla eyleme dönüşümü yansımalarının belirlenmesine imkan sağlamaktadır.

Araştırmanın amacı, Metin Özdamarlar’ın kurgusal nitelikteki çocuk kitaplarını Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde yer alan EDE Çerçevesi kapsamındaki “adalet”, “saygı” ve “sorumluluk” temel çatıları altında kümelenen yirmi temel değerlere göre incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi deseni doğrultusunda tasarlanmıştır; elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırmanın veri kaynağını, Metin Özdamarlar tarafından kaleme alınan İyilik Timi, Yıldızlara Yakın ve Vatanın Kalbi adlı eserler oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda; İyilik Timi adlı eserinde en fazla bulunan değerler sırasıyla yardımseverlik (225), duyarlılık (89), sevgi (76), çalışkanlık (66); Yıldızlara Yakın eserinde sevgi (114), aile bütünlüğü (99), yardım (94), çalışkanlık (69); Vatanın Kalbi eserinde ise vatanseverlik (235), yardımseverlik (94), çalışkanlık (65), sorumluluk (61) şeklinde sıralanmıştır. Temizlik ve mahremiyet gibi değerlerin toplamda daha az sıklıkta yer aldığı araştırmanın bir diğer sonucuna göre incelenen eserlerin her birinde “adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik” olmak üzere toplamda 20 temel değer tamamina yer verildiği belirlenmiştir. Bu doğrultuda, incelenen eserlerin erdemli ve yetkin insan profilinin yetiştirilmesini amaçlayan modelin temel taşları olan değerlerin kazandırılması amacına hizmet edebilecek nitelikte zengin içeriğe sahip araçlar olduğu söylenebilir.

AN ANALYSIS OF POSTGRADUATE STUDIES ON IMPROVISATION IN MUSIC EDUCATION IN TÜRKİYE ACCORDING TO VARIOUS VARIABLES

Yaren YILMAZ¹

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Nevşehir/TÜRKİYE

Orcid Id: 10009-0002-8580-3883

Anahtar Kelimeler: Müzik, Müzik Eğitimi, Doğaçlama

Improvisation in music is a deeply significant musical activity that develops an individual's skills in instant decision-making, listening, and reacting. The improvisation process increases artistic freedom of expression by allowing musicians to directly reflect their inner worlds. Furthermore, when music and improvisation combine, it transforms into a comprehensive educational field that provides multifaceted contributions to cognitive, affective, and psychomotor development by enhancing creativity, rapid thinking and production skills, self-confidence, and artistic originality. Therefore, improvisation and music share an intertwined structure. Considering its profound effects on musical expression, creativity, and individual development, improvisation is deemed a very important study subject in the field of music. Accordingly, examining postgraduate studies conducted in the fields of music and improvisation is crucial for revealing the current state of the domain and establishing a valuable resource for future research. This study aims to present postgraduate studies conducted on musical improvisation in Turkey between 1990 and 2027 by examining them according to certain variables. Even though each of these studies analyzed through different variables may not directly focus solely on music education and improvisation, it is considered highly valuable that when examined under the heading of music and improvisation, they create a solid source for new studies in education and establish a broad literature base for researchers. Within this comprehensive framework, it is targeted to determine various qualitative features of the related studies and explicitly reveal current research trends in the field. The basic model of this research is systematic analysis, which is a qualitative research method. The sample group of the study consists of all postgraduate works written in the fields of music and improvisation between 1990 and 2027, including works obtained from the YÖK Tez database. As a result of the detailed scanning performed, a total of 41 studies were meticulously analyzed, and their distributions according to subject, type, universities, years, sample group, and research model were examined in depth and presented through clear tables. During this entire process, the qualitative content analysis method was preferred for data analysis. All these obtained findings are expected to shed light and provide guidance on future scientific research by clearly revealing the general trend of postgraduate studies conducted so far in the field of music and improvisation in Turkey.

**AİLE BÜTÜNLÜĞÜ BOZULAN ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN
SORUNLARA YÖNELİK OKUL YÖNETİCİSİ, ÖĞRETMEN PSİKOLOJİK DANIŞMAN
VE VELİLERİN GÖRÜŞLERİ**

Ozan ÖZDEMİR¹, Veysel OKÇU²

¹Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Siirt/TÜRKİYE

²Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Siirt/TÜRKİYE

Orcid Id: ²0000-0003-3807-506X

Anahtar Kelimeler: Aile Bütünlüğü Bozulan Çocuklar, Eğitim Sorunları, Yönetici, Öğretmen, Veli, Öğrenci.

Araştırmanın amacı; okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, psikolojik danışmanların ve velilerin aile bütünlüğü bozulan çocukların eğitiminde karşılaştığı sorunlara yönelik görüşlerini belirleyebilmektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden vaka (durum) çalışması kullanılmıştır. Araştırma verileri Siirt ilinde görev yapan 15 okul yöneticisi, 15 öğretmen, 15 psikolojik danışmandan ve 15 veliden toplanmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanıp içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Veriler okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, psikolojik danışmanları ve velilerin görüşlerine göre tema ve alt temalar olarak belirtilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre okul yöneticilerinin aile bütünlüğü bozulan öğrencilere yönelik yaşadığı sorunlar zorbaca davranışlarda bulunmaları, akademik başarılarının düşmesi, iletişim problemleri, öğrencilerin özgüven eksikliği, sigara kullanmaları ve okul ortamında kesici-yaralayıcı alet bulundurmalarıdır. Velilerce karşılaşılan sorunlar ise çocukların velayet durumlarıyla ilgili sorunlar ve iletişim eksikliğidir. Öğrencilerin maddi ve manevi ihtiyaçlarına duyarsız olma, çocuğu diğer ebeveyne karşı kullanma ve çocuğun seçim yapması konusunda zorlanması velilerce karşılaşılan problemlerdir. Öğretmenlerin aile bütünlüğü bozulan öğrencilere yönelik karşılaştığı sorunlar akademik başarının düşük olması, iletişim problemleri, teknoloji bağımlılığı, madde kullanımının artması, devamsızlık ve okula uyum sorunu yaşadıkları tespit edilmiştir.

SİNGÜLER PERTÜRBE DENKLEMLER VE MONTE CARLO YÖNTEMİ

Medet DEMİR¹

¹Bitlis Milli Eğitim Müdürlüğü, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0001-1918-4095

Anahtar Kelimeler: Monte Carlo Metotları, Rassal Sayılar, Klasik İntegrasyon Metotları, İntegral Denklemler, Singüler Pertürbe Denklemler, Diferansiyel Denklemler, İntegro Diferansiyel Denklemler

Bu çalışmada, diferansiyel denklemlerin sayısal olarak çözümünde Monte Carlo metotlarının etkinliği araştırılmış ve bu yöntemlerin çeşitli türdeki diferansiyel denklemlere uygulanabilirliği detaylı bir şekilde incelenmiştir. Özellikle singüler, singüler pertürbasyonlu, gecikmeli ve Volterra tipindeki integro-diferansiyel denklemlerin yaklaşık çözümleri ele alınmıştır. Çalışmanın temel yaklaşımı, diferansiyel denklemlerin integral denklemlere dönüştürülmesi ve bu yeni formülasyonların Monte Carlo metotları kullanılarak çözümlenmesidir. Çalışmadaki bazı örnekler diğer integral metotları ile de çözülmüş ve karşılaştırmalar yapılmıştır.

Monte Carlo metotları, çözüm uzayında rastgele örnekleme yaparak yaklaşık çözümler elde etmeye olanak tanıyan istatistiksel yaklaşımlardır. Bu çalışmada, klasik deterministik nümerik yöntemlerin yetersiz kaldığı veya çözümünün zorlaştığı durumlarda, Monte Carlo metotlarının sağladığı esneklik ve güçlü yaklaşım yetenekleri vurgulanmıştır. Rassal sayılar kullanılarak integral ifadelerin yaklaşık değerleri hesaplanmış, bu sayede ilgili diferansiyel denklemlerin çözümlerine ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında ilk olarak Monte Carlo metodunun teorik temelleri sunulmuş, rassal sayı üretimi ve örnekleme teknikleri detaylandırılmıştır. Ardından, farklı tipteki diferansiyel denklemler için integral formülasyonları elde edilerek Monte Carlo yaklaşımıyla çözümleri gerçekleştirilmiştir. İntegral denklemler üzerinden yapılan uygulamalar ile Monte Carlo yönteminin geniş kapsamlı kullanım potansiyeli de gösterilmiştir.

**ALGILANAN MANEVİ DESTEK ÖLÇEĞİ–KISA FORM 2’NİN TÜRKÇEYE
UYARLANMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI**

Hümeysra Ceyhan¹, Prof. Dr. Halil Ekşi², Dr. Öğretim Üyesi İbrahim Halil Demir³

¹Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul /TÜRKİYE

²Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul/TÜRKİYE

³Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0007-0556-2589, ²0000-0001-7520-4559, ³0000-0002-9397-9232

Anahtar Kelimeler: Algılanan Manevi Destek, Maneviyat, Dini Başa Çıkma, Ölçek Uyarlama, Psikometrik Özellikler

Bu araştırmada Algılanan Manevi Destek Ölçeği–Kısa Form 2 Türkçeye uyarlanmış ve psikometrik özellikleri incelenmiştir. Ölçek, travmatik yaşantılar sonrasında manevi veya aşkın kaynaklardan algılanan desteği değerlendirmektedir. Yapı geçerliği ve güvenirlik analizlerinin gerçekleştirildiği ilk grupta 226, ölçüt bağıntılı geçerlik analizlerinin yürütüldüğü ikinci grupta 51 yetişkin yer almıştır. SPSS ile betimsel istatistikler, temel bileşenler analizi ve Cronbach alfa; RStudio’da lavaan paketiyle dört kategorili sıralı maddelere uygun WLSMV tahminleyicisi kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi yürütülmüştür. Ölçüt bağıntılı geçerlik Spearman sıra farkları korelasyonu ile incelenmiştir.

KMO değeri 0.899, Bartlett küresellik testi $\chi^2(15) = 789.343$, $p < .001$ bulunmuştur. Tek bileşen toplam varyansın 66.864%’ünü açıklamış, bileşen yükleri 0.625–0.867 arasında değişmiştir. Tek faktörlü doğrulayıcı modelin düzeltilmiş uyum değerleri $\chi^2(9) = 17.328$, $p = .044$, CFI = 0.997, TLI = 0.996, RMSEA = 0.064, 90% GA [.010, .109] ve SRMR = .025’tir. Sağlam uyum değerleri CFI = 0.982, TLI = 0.969 ve RMSEA = 0.09, 90% GA [0.037, 0.178] olarak bulunmuş; CFI, TLI ve SRMR modeli desteklerken sağlam RMSEA daha temkinli bir değerlendirme gerektirmiştir.

Standartlaştırılmış faktör yükleri 0.651–.911 arasında değişmiştir. Düzeltilmiş madde–toplam korelasyonları 0.517–0.786 arasında bulunmuş; Cronbach alfa katsayısı 0.878, sıralı yanıt ölçeğine ilişkin McDonald omega katsayısı 0.891 olarak hesaplanmıştır. Algılanan manevi destek; pozitif dini başa çıkma ($r_s = 0.653$), negatif dini başa çıkma ($r_s = 0.575$) ve olumlu dini başa çıkma tarzıyla ($r_s = 0.791$) pozitif yönde anlamlı ilişki göstermiş ($p < 0.01$), olumsuz dini başa çıkma tarzıyla ilişkisi anlamlı bulunmamıştır ($r_s = 0.194$, $p = 0.174$). Bulgular, altı maddelik Türkçe formun yetişkinlerde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

GREEN TRANSFORMATION IN VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION: AN ANALYSIS OF THE ELECTRICAL-ELECTRONICS CURRICULUM IN TERMS OF GREEN SKILLS

Zeynep ÇOKTU¹

¹Ministry of National Education, Electrical Technology Teacher, Bitlis/TÜRKİYE

Keywords: Vocational and Technical Education, Green Skills, Sustainability, Curriculum Analysis, Green Transformation

Global climate change and sustainability targets are rapidly transforming the competencies required in the labor market, bringing a new set of capabilities known as "green skills" to the forefront. Vocational and Technical Education (VET) institutions play a pivotal role in aligning the workforce with the green transition of industry. This ongoing study aims to qualitatively evaluate the extent to which VET curricula incorporate green skills and the representation of sustainability-oriented topics within instructional materials.

The study employs a document analysis design, one of the qualitative research methods. The current instructional framework of Electrical-Electronics Technology—a key sector directly impacted by the green transition—is selected for examination. The gathered data will be evaluated through content analysis based on the green skills frameworks provided by UNESCO-UNEVOC and ILO.

Preliminary and expected findings indicate that while the existing curriculum covers foundational environmental awareness and energy efficiency at a theoretical level, it requires further development in practical competencies such as resource efficiency, e-waste management, and carbon footprint management. This study aims to provide actionable recommendations for policymakers and curriculum developers to update VET programs in alignment with green transformation principles and to design sustainability-focused modular units.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE YAPAY ZEKA İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN ANALİZİ

Mesut Fatih DEMİR¹, Muhammed ÜNAL², Mustafa ASLANDEREN³, Erdin Burak ATA⁴

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Çiçekdağı Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi , Kırşehir/TÜRKİYE

²Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi, Bitlis/TÜRKİYE

³Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Çiçekdağı Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi , Kırşehir/TÜRKİYE

⁴Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Çiçekdağı Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi , Kırşehir/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0000-0001-7114-9775, ² 0000-0003-0907-6629, ³0000-0002-4070-3056, ⁴0000-0001-6681-4363

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Yapay Zeka, Eğitim

Yapay zekânın eğitim alanındaki kullanımının artmasıyla birlikte okul öncesi eğitimde yapay zekânın yeri, kullanım alanları, sunduğu fırsatlar ve beraberinde getirdiği sınırlılıklar da önemli bir araştırma konusu hâline gelmiştir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de son beş yılda (2022–2026) okul öncesi eğitimde yapay zekâ konusunda gerçekleştirilen bilimsel çalışmaları çeşitli değişkenler açısından incelemek ve alandaki mevcut araştırma eğilimlerini ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemiyle gerçekleştirilecektir. Araştırmanın veri kaynağını, belirlenen dâhil edilme ölçütlerini karşılayan bilimsel makaleler ve lisansüstü tezler oluşturacaktır. Tarama sürecinde ulaşılan kayıtlar yinelenen çalışmaların çıkarılması, başlık ve özetlerin değerlendirilmesi ve tam metinlerin uygunluk açısından incelenmesi aşamalarından geçirilecektir. Araştırmaya dâhil edilen çalışmalar, araştırmacılar tarafından geliştirilecek bir doküman inceleme formu aracılığıyla sistematik biçimde kodlanacaktır. Elde edilen çalışmalar; yayın yılı ve yayın türü, araştırma yöntemi ve deseni, çalışma grubu, yapay zekânın ele alındığı konu ve kullanım alanları, yapay zekâ kullanımına ilişkin belirtilen yarar ve fırsatlar ile sınırlılık, risk ve sorunlar açısından incelenecektir. Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizinden yararlanılacak; ulaşılan bulgular frekans ve yüzdelerle desteklenerek tablo ve grafikler hâlinde sunulacaktır. Araştırma sonucunda Türkiye’de okul öncesi eğitim ve yapay zekâ alanında gerçekleştirilen çalışmaların genel eğilimlerinin belirlenmesi, yoğunlaşılan ve sınırlı çalışılan konuların ortaya çıkarılması ve gelecekte gerçekleştirilecek araştırmalara yönelik öneriler geliştirilmesi beklenmektedir. Ayrıca öğretmen, çocuk ve ebeveyn odaklı araştırmaların dağılımının belirlenmesi; etik, mahremiyet, güvenlik ve pedagojik uygunluk konularındaki boşlukların görünür kılınması amaçlanmaktadır. Bu yönüyle araştırma, alanyazındaki güncel durumu kanıta dayalı biçimde açıkça ortaya koyacaktır. Çalışmanın, okul öncesi eğitimde yapay zekânın kullanımına ilişkin Türkiye’deki araştırma birikiminin bütüncül olarak değerlendirilmesine, araştırmacılara yol göstermesine ve gelecekteki uygulamalar için bilimsel bir temel oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KORUYUCU BAKIM ALTINDAKİ ÇOCUK VE ERGENLERE YÖNELİK PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK HİZMETLERİNDE NARRATIVE TERAPÖTİK YAKLAŞIMLARIN ROLÜ: KAVRAMSAL BİR İNCELEME

Serkan Oruç¹, Yunus Savaşlı²

¹ Klinik Psikolog, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

² Uzman Psikolojik Danışman, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0009-0007-2747-6083, ² 0000-0002-2287-4812

Anahtar Kelimeler: Koruyucu Bakım, Narrative Terapi, Psikolojik Danışmanlık, Çocuk ve Ergen, Kavramsal İnceleme

Koruyucu bakım sistemi, öz ailesi yanında bakım göremeyen çocuk ve ergenlere güvenli bir aile ortamı sağlamakla birlikte, bu süreçteki çocukların geçmiş yaşam deneyimleri, aidiyet ve kimlik yapılanması bağlamında birtakım psikolojik zorluklarla karşılaşabildiğini ortaya koymaktadır. Bakım altındaki çocuk ve ergenler sıklıkla terk edilme, kayıp, ihmal veya istismar gibi travmatik yaşantıların yanı sıra "korunmaya ihtiyacı olan çocuk" veya "bakım altındaki birey" etiketleriyle de mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu durum, bireylerin kendi yaşam öykülerini olumsuz bir perspektiften algılamalarına ve benlik saygılarının zedelenmesine yol açabilmektedir. Bu dezavantajlı grubun psikolojik sağlamlıklarının desteklenmesinde ve öz-yeterlilik algılarının güçlendirilmesinde çağdaş ve postmodern psikolojik danışma yaklaşımlarına duyulan teorik ihtiyaç giderek artmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, koruyucu bakım altında yaşayan çocuk ve ergenlere sunulan psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinde Narrative Terapi yaklaşımının teorik ve pratik katkılarını kavramsal bir perspektifle ele almaktır. Araştırma, mevcut yazın bağlamında kavramsal bir tartışma yürütmeyi amaçlayan nitel bir derleme niteliği taşımaktadır. Narrative Terapinin temel varsayımlarından biri olan "sorunun kişi olmadığı, sorunun sorun olduğu" ilkesi, bakım altındaki çocukların geçmişlerindeki zorlayıcı deneyimleri dışsallaştırmaları ve etiketlerden arınmaları için güçlü bir teorik zemin sunmaktadır.

Bu doğrultuda çalışmada, Narrative Terapinin dışsallaştırma, benzersiz sonuçlar ve alternatif hikâye oluşturma tekniklerinin, çocukların kendi yaşam öykülerinin pasif birer nesnesi olmaktan çıkıp aktif birer başyazarı olmalarını desteklemedeki potansiyeli tartışılmaktadır. Bu yaklaşımın, çocukların damgalanmış kimliklerini yeniden çerçevelemelerine ve geleceğe yönelik daha dirençli bir kimlik inşa etmelerine nasıl katkı sunabileceği irdelenmektedir. Sonuç olarak bu kavramsal inceleme, koruyucu bakım alanında çalışan uzmanlara çocukların psikolojik dayanıklılığını artırmada alternatif ve işlevsel bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

VAROLUŞÇU TEMELLİ PSİKOTERAPİLERİN İNTİHAR DÜŞÜNCELERİ ÜZERİNDE ETKİSİ: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI

Engin Turğut¹, Özge Zengin², Osman Zengin³

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı,
Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı,
Van/TÜRKİYE

³Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı,
Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-7451-7270, ²0000-0002-6028-977X, ³0000-0002-6169-5657

Anahtar Kelimeler: Varoluşçu Temelli Psikoterapilerin, İntihar Düşünceleri, Meta-Analiz

İntihar, bireyin yaşamını kendi iradesiyle sonlandırma girişimi olup dünya genelinde her yıl 700 binden fazla insanın ölümüne yol açan ve özellikle 15–29 yaş grubunda önde gelen ölüm nedenlerinden biridir. Bu davranış sıklıkla umutsuzluk, anlamsızlık ve psikolojik acı ile ilişkilendirilir. Son yıllarda öne çıkan logoterapi, anlam odaklı terapi ve onur terapisi gibi varoluşçu psikoterapiler; semptom düzeyinin ötesine geçerek bireyin özgürlük, sorumluluk, ölüm ve anlamsızlık gibi temel varoluşsal çatışmalarıyla yüzleşmesini hedeflemektedir. Bu yaklaşımlar, anlam üretme kapasitesini ve yaşama bağlılığı artırarak intihar düşüncelerini azaltmayı amaçlar. Bu bağlamda, bu meta-analiz çalışması; logoterapi, anlam odaklı terapi ve onur terapisi gibi varoluşçu yaklaşımların intihar düşünceleri üzerindeki etkisini deneysel ve yarı deneysel araştırmalar temelinde sistematik olarak incelemeyi amaçlamaktadır.

Varoluşçu müdahalelerin intihar düşüncesi üzerindeki etkisini inceleyen bu meta-analiz çalışmasında, ulaşılan 23 araştırmadan dahil edilme kriterlerini sağlayan 7 deneysel ve yarı deneysel çalışma analiz edilmiştir. İstatistiksel veri sunmayan, deneysel tasarımı bulunmayan veya 1990 öncesinde gerçekleştirilen 16 çalışma dışlanmıştır. Etki büyüklüğü ölçütü olarak Hedges' g kullanılmış ve evrensel farklılıkları dikkate almak amacıyla rastgele etkiler modeli uygulanmıştır. Heterojenlik düzeyi Q testi, I^2 istatistiği, τ^2 ve %95 tahmin aralığı ile; yayın yanlılığı ise huni grafiği, Egger testi ve Trim and Fill yöntemiyle incelenmiştir.

Analiz sonucunda ortalama etki büyüklüğü $g = -0,825$ (%95 GA [-1,296; -0,355], $Z = -3,437$, $p = 0,001$) hesaplanmıştır. Bu bulgu, varoluşçu terapilerin klinik örneklerde intihar düşüncelerini anlamlı düzeyde azalttığını göstermektedir. Ancak çalışmalarda yüksek düzeyde heterojenlik saptanmıştır ($Q(7) = 57,405$, $p < 0,001$; $I^2 = \%88$; $\tau^2 = 0,344$). %95 tahmin aralığı -2,376 ile 0,725 arasında değişmektedir. Ayrıca huni grafiğindeki asimetri ve test sonuçları potansiyel bir yayın yanlılığı riskine işaret etmektedir.

Elde edilen terapötik etki, yüzeysel semptom indirgemesinden ziyade bireyin yaşamla kurduğu anlam ilişkisini ve varoluşsal temellerini hedef almasından kaynaklanmaktadır. Yüksek heterojenlik; uygulama biçimi, oturum sayısı, süre ve danışan profili gibi bağlamsal değişkenlerin etki büyüklüğü üzerinde belirleyici olduğunu gösterir. Yayın yanlılığı riski ise olumsuz sonuçlu çalışmaların literatürde eksik temsil edilebileceğini gösterdiğinden sonuçlar temkinli değerlendirilmelidir.

Varoluşçu temelli psikoterapiler, intihar düşüncesini azaltmada klinik açıdan etkili müdahalelerdir. Uygulama ve araştırmalarda bireysel, kültürel ve bağlamsal faktörlerin terapötik süreçlere entegre edilmesi önerilmektedir.

KANSER HASTALARI İLE YAPILAN VAROLUŞSAL MÜDAHALELERİN ETKİLİLİĞİ BİR META ANALİZ ÇALIŞMASI

Engin Turğut¹, Rabia Nur Dinci², Mansur Kılıç³

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı,
Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı,
Van/TÜRKİYE

³Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı,
Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-7451-7270, ²0009-0004-5860-4293, ³ 0009-0009-3918-3469

Anahtar Kelimeler: Kanser Hastaları, Varoluşsal Müdahaleler, Meta-Analiz

Kanser tanısı almak, bireylerin yaşamında ekonomik kayıplara, duygusal ve fiziksel problemlere yol açarak kontrol duygusunun kaybedildiği bir varoluşsal krize neden olmaktadır. Bu süreçte ölüm gerçeğiyle yüzleşen hastalar "Neden ben kanser oldum?" ve "Yaşamı anlamlı kılan ne?" gibi sorular sorarak anlam arayışına girmektedir. Literatürde anlam odaklı psikoterapilerin kanser hastaları üzerinde olumlu sonuçlar verdiği belirtilmektedir. Bu çalışmanın amacı, farklı tür ve aşamadaki kanser hastalarına uygulanan varoluşçu ve anlam odaklı müdahalelerin depresyon üzerindeki etkilerini sistematik olarak derlemek ve meta analizini gerçekleştirmektir.

Araştırmada Pubmed, PsycNet, WOS ve CDSR veritabanlarında yapılan taramalar sonucunda 2731 çalışmaya ulaşılmıştır. İnceleme sonucunda süzülen 1028 makaleden dâhil edilme kriterlerini karşılayan 7 araştırma meta analize alınmıştır. Çalışmaların toplam katılımcı sayısı deney grubu için 245, kontrol grubu için 221 kişidir. Verilerin analizi CMA 4.0 programı kullanılarak Hedges' g katsayısı ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan testlerde yüksek düzeyde heterojenlik ($I^2 = 92,304$; $p = 0,000$) saptandığı için analizde rastgele etkiler modeli kullanılmıştır.

Meta analize dâhil edilen 7 çalışmanın depresyon üzerindeki etki büyüklükleri incelendiğinde, rastgele etkiler modeline göre %95 güven aralığında ortalama etki büyüklüğü $E = 0,993$ (alt sınır: 0,273; üst sınır: 1,713; $p = 0,007$) olarak hesaplanmıştır. Çalışmaların etki büyüklüklerinin çoğunlukla pozitif yönde dağıldığı gözlenmiştir. Yayın yanlılığına ilişkin huni grafiği (funnel plot) incelemesinde ise dağılımın tam simetrik olmadığı görülmüş ve yayın yanlılığını değerlendirmek üzere ilave analizlerin gerekebileceği ifade edilmiştir.

Elde edilen ortalama etki büyüklüğü ($E = 0,993$), literatürdeki referans standartlara göre varoluşçu temelli müdahalelerin kanser hastalarının depresyon düzeylerini azaltmada çok güçlü ve yüksek düzeyde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, kanser sürecinde ortaya çıkan depresif belirtilerin önlenmesinde anlam odaklı yaklaşımların kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, onkoloji alanında çalışan ruh sağlığı profesyonellerinin ve sağlık çalışanlarının varoluşçu terapötik müdahale teknikleri konusunda eğitilmeleri ve bu uygulamaları yaygınlaştırmaları önerilmektedir.

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA ANA SAYFALARI ÜZERİNDEN İLETİŞİM VE ETKİLEŞİM ANALİZİ

YL Öğr. Ayşegül ŞİMŞEK¹, Dr. Öğr. Üyesi Diyar TEKÇE², Dr. Öğr. Üyesi Kıvılcım KAPLAN³ Doç. Dr. Volkan AYDOĞDU⁴

¹Bitlis Eren Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı,, Bitlis/TÜRKİYE

^{2,3,4}Bitlis Eren Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0007-9502-437X, ² 0000-0003-1862-9109, ³0000-0001-9826-4204, ⁴0000-0001-6044-2618

Anahtar Kelimeler: Spor Bilimleri, Sosyal Medya, İletişim

Günümüzde sosyal medya platformları, bireylerin iletişim kurma, bilgi edinme, sosyalleşme ve kendilerini ifade etme biçimlerinin önemli bir parçası hâline gelmiştir. Üniversite öğrencileri açısından sosyal medya; eğitim, eğlence, mesleki gelişim, sağlık, spor ve kişisel gelişim gibi farklı alanlarda bilgiye erişim ve etkileşim olanağı sunmaktadır. Özellikle Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri açısından sosyal medya, sporla ilgili bilgi ve içeriklere ulaşma, motivasyon sağlama, mesleki gelişimi destekleme ve farklı spor topluluklarıyla etkileşim kurma bakımından önemli bir iletişim alanı oluşturmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sosyal medya ana sayfaları üzerinden gerçekleştirdikleri iletişim ve etkileşim deneyimlerini ortaya koymak ve sosyal medyanın öğrencilerin spor, öğrenme, sosyal yaşam ve kişisel gelişimleri üzerindeki yansımalarını incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında fenomenolojik (olgubilim) desene göre gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik desen doğrultusunda öğrencilerin sosyal medya kullanımına ilişkin deneyimleri ve bu deneyimlere yükledikleri anlamlar ele alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiş; benzer anlam ve özellik gösteren ifadeler bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Analiz sonucunda “*Spor Branşı*”, “*Eğlence-Öğrenme Eğilimi*”, “*Sosyal Medya Etkisi*”, “*Kişisel Gelişim*” ve “*Ulaşılabilirlik*” olmak üzere beş tema belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin sosyal medyayı yalnızca eğlence ve sosyalleşme amacıyla değil; sporla ilgili bilgi edinme, öğrenme, mesleki gelişim ve kişisel gelişim amacıyla da kullandıkları görülmüştür. Spor Branşı teması, sosyal medya içeriklerinin spor bilgisi, motivasyon ve spor yaşamını desteklediğini; Eğlence-Öğrenme Eğilimi teması, eğlence ve öğrenme süreçlerinin bir arada gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Sosyal Medya Etkisi temasında bilgi birikimi ve motivasyon gibi olumlu etkilerin yanı sıra zaman kaybı, bağımlılık ve sosyal karşılaştırma gibi olumsuz deneyimlerin de görülebildiği belirlenmiştir. Kişisel Gelişim temasında sosyal medyanın motivasyon ve gelişimi destekleyen bir araç olduğu; Ulaşılabilirlik temasında ise güncel bilgiye hızlı erişim ve farklı fırsatlara ulaşma açısından işlevsel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak sosyal medyanın Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin günlük yaşamlarında çok yönlü bir iletişim, öğrenme, spor ve kişisel gelişim alanı oluşturduğu belirlenmiştir.

SIMPLIFICATION IN THE PRESCHOOL EDUCATION CURRICULUM OF THE TURKEY CENTURY EDUCATION MODEL: A COMPARATIVE DOCUMENT ANALYSIS OF THE 2024 AND 2026 VERSIONS

Assist. Prof. Dr. Muhammed Ünal¹, Lect. Erdin Burak Ata²

¹Bitlis Eren University, Vocational School of Health Services, Department of Child Care and Youth Services,
Bitlis/TÜRKİYE

²Kırşehir Ahi Evran University, Çiçekdağı Vocational School, Department of Child Care and Youth Services,
Kırşehir/TÜRKİYE

Orcid: ¹0000-0003-0907-6629, ²0000-0001-6681-4363

Keywords: Preschool Education Curriculum, Turkey Century Education Model, Curriculum Development, Document Analysis, Curriculum Simplification

Preschool education curricula are periodically updated in line with children's developmental characteristics and societal and scientific developments. In Turkey, the Preschool Education Curriculum of the Turkey Century Education Model (TCEM), effective since 2024, was republished in 2026. Although the literature includes numerous studies on teachers' views of the TCEM, no document analysis directly comparing its 2024 and 2026 versions has been identified. This study aims to compare the two versions in terms of structure, aims, basic principles, conceptual framework, and field skills, in order to identify the elements that changed the most.

Document analysis, a qualitative research design, was used. The data source consisted of two curriculum texts officially published by the Ministry of National Education: the 2024 version of the TCEM Preschool Education Curriculum (353 pages) and its 2026 update (221 pages). The documents were compared through descriptive content analysis across structure, aims, principles, conceptual definitions, and field skills, and numerical changes were calculated as percentages. Findings show that the 2026 version has been considerably simplified. Total page count decreased by about 37%; the number of basic principles dropped from 26 to 21, and their justification paragraphs were removed entirely. The definitions of “skill,” “process component,” “learning outcome,” and “sub-learning outcome,” which formed the curriculum's theoretical framework, are absent from the 2026 version. Among field skills, the largest reduction occurred in the social studies field (from 11 sub-skills to 7, a 36% decrease); skills such as finance and social participation were removed entirely. Smaller reductions were found in science (10%) and music (20%). Sample monthly lesson plans for teachers were shortened by roughly 85%. Overall, the findings point to a consistent simplification trend in the 2026 update of the TCEM Preschool Education Curriculum at the theoretical, principle, and practical-material levels. Future research is recommended to examine, through qualitative interviews, how teachers perceive this trend and how it is reflected in classroom practice. The main limitation of this study is that it relies solely on document-level analysis and does not include teacher or expert opinions; nonetheless, it offers an initial framework for a more detailed, outcome-level document analysis.

KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ ÖĞRENME YOLLARININ TASARIMINDA YAPAY ZEKÂ: KİŞİSELLEŞTİRME DUYARLILIĞI VE ÖĞRENCİ PROFİLİNE UYUM

Doç. Dr. Cemalettin Öcal Fidanboy¹, Dr. Öğr. Üyesi Mahsa Fidanboy²

¹ OSTİM Teknik Üniversitesi, İ.İ.B.F., Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE

² OSTİM Teknik Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0000-0001-8963-0778, ² 0000-0003-2752-7470

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Kişiselleştirilmiş Öğrenme, Tasarım Bilimi Araştırması

Yapay zekâ teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, öğrencilerin bireysel özelliklerine göre farklılaştırılabilen öğrenme yollarının tasarlanmasına yönelik çalışmalar günden güne artmaktadır. Bununla birlikte, üretken yapay zekânın öğrenci özelliklerindeki farklılıklara ne ölçüde duyarlı olduğu ve oluşturulan öğrenme mekanizmalarının öğrenci profilleriyle ne ölçüde uyumlu olduğu da araştırılması gereken önemli konular arasındadır. Bu araştırmanın amacı, farklı profildeki öğrenci özelliklerini, yapay zekânın kişiselleştirme duyarlılığı ve bu kapsamda oluşturulan öğrenme yollarının öğrenci profiline uyumu açısından değerlendirmek ve elde edilen bulgulardan hareketle yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme ortamlarına yönelik tasarım ilkeleri ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında, yapay zekânın farklı öğrenci gereksinimlerine yanıt verebilme ve bu gereksinimleri öğrenme sürecine sistematik biçimde yansıtabilme kapasitesi ele alınmıştır.

Araştırma, Tasarım Bilimi Araştırması yaklaşımı ve tematik içerik analizi çerçevesinde yapılandırılmıştır. Araştırma süreci; problemin tanımlanması, tasarım gereksinimlerinin belirlenmesi, kişiselleştirilmiş öğrenme sisteminin geliştirilmesi, gösterimi, değerlendirilmesi ve tasarım ilkelerinin oluşturulması aşamalarından oluşmaktadır. Araştırmada; öğrencilerin ön bilgi seviyeleri (düşük, orta ve yüksek), haftalık öğrenmeye ayırabilecekleri zaman (2 ve 6 saat) ve öz-düzenleme seviyeleri (düşük ve yüksek) esas alınarak 3×2×2 faktöriyel yapıda 12 farklı sentetik öğrenci profili oluşturulmuştur. Kontrollü karşılaştırma yapılabilmesi için; öğrenme konusu, hedefleri ve temel kazanımlar sabit tutulmuş, sadece öğrenci özelliklerinde farklılaştırma sağlanmıştır. Her öğrenci profil için aynı yapıyı koruyan standartlaştırılmış promptlar ile, üretken yapay zekâ desteğiyle kişiselleştirilmiş öğrenme yollarının oluşturulması planlanmıştır. Üretim sırasındaki değişkenliğini dikkate almak amacıyla, her profil üç kez çalıştırılarak toplam 36 yapay zekâ çıktısı oluşturulmuştur.

Elde edilen çıktılar; içerik ve seviye uyarlaması, zaman ve öğrenme yoğunluğu, öğrenme etkinliklerinin farklılaştırılması, yapılandırılmış öğrenme desteği, öz-değerlendirme, öğrenci özerkliği ve uyarlamaların açıklanabilirliği kriterleri doğrultusunda tematik içerik analiziyle incelenmiştir. Profiller arası kontrollü karşılaştırmalarla yapılarak, yapay zekanın kişiselleştirme duyarlılığı kapsamında, öğrenci özelliklerindeki değişikliklerin oluşturulan öğrenme yollarına ne ölçüde yansıdığı değerlendirilmiştir. Öğrenci profiline uyum kapsamında ise, gerçekleştirilen uyarlamaların ilgili öğrenci özellikleriyle örtüşme düzeyi ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, yapay zekânın kişiselleştirme kapasitesinin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesine ve gelecekte geliştirilecek yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme ortamlarına yönelik uygulanabilir tasarım ilkelerinin ortaya koyulmasına yönelik bulgular elde edilmiştir. Ortaya koyulan tasarım ilkelerinin, yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme yollarının tasarımlarına katkılar sunması beklenmektedir.

BİLGİ DEĞİŞİMİNE DUYARLI ÖĞRENME EKOSİSTEMLERİ: DİNAMİK YENİDEN YAPILANDIRMA İÇİN TASARIM İLKELERİ

Doç. Dr. Cemalettin Öcal Fidanboy¹, Dr. Öğr. Üyesi Mahsa Fidanboy²

¹ OSTİM Teknik Üniversitesi, İ.İ.B.F, Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE

² OSTİM Teknik Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹ 0000-0001-8963-0778, ² 0000-0003-2752-7470

Anahtar Kelimeler: Dinamik Öğrenme Ekosistemi, Yapay Zeka Destekli Öğrenme, Bilgi Değişimi

Bilginin hızla güncellenmesi, yeni kavramların ortaya çıkması ve mevcut bilgiler arasındaki ilişkilerin zaman içerisinde değişmesi, önceden yapılandırılmış öğrenme içeriklerinin güncelliğinin ve kavramsal bütünlüğünün korunmasını güçlendirmektedir. Özellikle dijital öğrenme ortamlarında içeriklerin yalnızca depolanması veya yeni kaynakların sisteme eklenmesi, değişen bilginin öğrenme sürecine anlamlı biçimde yansıtılması için yeterli olmayabilmektedir. Mevcut uyarlanabilir öğrenme yaklaşımları çoğunlukla öğrenen özellikleri ve performansındaki değişimlere odaklanırken, bilgi yapısındaki değişimin öğrenme sistemlerinin yeniden düzenlenmesini nasıl gerektirdiği görece sınırlı ele alınmaktadır. Bu araştırmanın amacı, yeni bilgileri mevcut bilgi yapısıyla ilişkilendirebilen, bilgi boşluklarını ve olası çelişkileri belirleyebilen, kavramsal ilişkileri yeniden değerlendirebilen ve öğrenme yapısının güncellenmesine yönelik öneriler üretebilen bilgi değişimine duyarlı bir öğrenme ekosistemi geliştirmek ve bu ekosisteme ilişkin tasarım ilkelerini ortaya koymaktır. Araştırma, tasarım bilimi araştırması yaklaşımı ve içerik/tema analizi temelinde yürütülmüştür. İlk aşamada ilgili yazın içerik ve tema analizi yoluyla incelenerek dinamik öğrenme ekosistemlerinin temel gereksinimleri belirlenmiştir. Belirlenen gereksinimler doğrultusunda yapay zekâ araçlarından yararlanan bir öğrenme ekosistemi prototipi geliştirilmiştir. Prototipin değerlendirilmesinde dört farklı bilgi değişimi türünü temsil eden kontrollü senaryolar kullanılmıştır. Bu senaryolar; yeni bilginin eklenmesi, mevcut bilginin güncellenmesi, mevcut bilgi yapısıyla çelişen bilginin ortaya çıkması ve mevcut kavramlar arasında yeni bir ilişkinin kurulması türleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Her değişim türü için 5 adet olmak üzere toplam 20 senaryo uygulanmıştır. Sistem tarafından oluşturulan çıktılar; ilişki belirleme, bilgi boşluğu belirleme, çelişki belirleme, mevcut bilgi yapısını yeniden yapılandırma ve öğrenme yolunu güncelleme olmak üzere beş boyutta değerlendirilmiştir. Her boyut “belirlenemedi”, “kısmen belirlendi” ve “açık ve gerekçeli biçimde belirlendi” düzeylerinde kodlanmış ve sistemin verdiği öneriler önceden oluşturulan referans bilgi yapılarıyla karşılaştırılmıştır. Ayrıca sistem çıktıları içerik ve tema analiziyle incelenerek ekleme, yeniden ilişkilendirme, önkoşul oluşturma, yeniden sıralama, çelişki çözme, içerik güncelleme ve öğrenme yolunu yeniden düzenleme gibi stratejiler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Belirlenen stratejiler tasarım gereksinimlerine dönüştürülerek bilgi değişimine duyarlı öğrenme ekosistemlerine yönelik tasarım ilkeleri geliştirilmiştir. Araştırmanın, statik öğrenme içeriklerinden değişen bilgiye tepki verebilen dinamik yapılara geçiş için kavramsal ve uygulanabilir bir çerçeve sunması; öğretmenlerin yeni bilgileri mevcut ders yapılarıyla ilişkilendirme, güncelliğini yitiren içerikleri belirleme, kavramsal bağlantıları yeniden kurma ve öğrenme yollarını sistematik biçimde güncelleme süreçlerini desteklemesi beklenmektedir.

YAPAY ZEKÂ TABANLI ÖĞRENCİ BAŞARI TAHMİNİ VE ERKEN UYARI SİSTEMİ

Mekin SEVİMLİ¹, Doç. Dr. Vedat TÜMEN²

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0009-0005-7608-8349

Anahtar Kelimeler: Makine Öğrenmesi, Eğitim Veri Madenciliği, Öğrenme Analitiği, Erken Uyarı Sistemi, Öğrenci Başarı Tahmini

Bu çalışmada öğrencilerin sosyal ve davranışsal özelliklerinden yararlanılarak akademik risk durumlarının makine öğrenmesi yöntemleriyle tahmin edilebilirliği ve bu tahminlerin erken uyarı sistemi bağlamındaki kullanılabilirliği incelenmiştir. Araştırmada Kaggle platformunda yer alan ve 649 Portekizli lise öğrencisine ait veriler içeren Student Performance Data Set kullanılmıştır. Veri ön işleme sürecinde kategorik değişkenler One-Hot Encoding yöntemiyle sayısallaştırılmış, sınıf dengesizliğini azaltmak amacıyla yalnızca eğitim verisi üzerinde SMOTE uygulanmıştır.

Sınıflandırma modelleri olarak Random Forest ve LightGBM algoritmaları kullanılmış; modeller doğruluk (accuracy), kesinlik (precision), duyarlılık (recall), F1-skoru ve AUC ölçütleriyle değerlendirilmiştir. SMOTE uygulanmadan önce Random Forest modelinin riskli öğrenci sınıfına ait recall değeri 0.07 olarak hesaplanırken, uygulama sonrasında bu değer 0.60'a yükselmiştir. Buna karşılık genel doğruluk oranı %88,46'dan %83,08'e gerilemiştir. Bu durum, sınıf dengesizliği bulunan veri setlerinde model performansının değerlendirilmesinde doğruluk oranının yanı sıra duyarlılık ölçütünün de dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Beş katlı çapraz doğrulama sonuçlarına göre Random Forest modeli %90,91 ortalama doğruluk ve 0.7464 AUC değeriyle LightGBM modeline (%89,07 doğruluk, 0.7252 AUC) kıyasla daha kararlı ve ayırt edici sonuçlar üretmiştir. Özellik önem analizlerinde geçmiş başarısızlık sayısı ve devamsızlık durumu her iki modelde de en belirleyici değişkenler olarak belirlenmiştir. Korelasyon analizleri, devamsızlık ($r = -0.34$) ve geçmiş başarısızlık sayısının ($r = -0.38$) akademik başarıyla negatif; çalışma süresi ($r = 0.29$) ve aile eğitim desteğinin ($r = 0.21$) ise pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir. Elde edilen bulgular, makine öğrenmesi tabanlı erken uyarı sistemlerinin risk altındaki öğrencilerin erken dönemde belirlenmesine katkı sağlayabileceğini ve eğitim kurumlarında rehberlik ile akademik destek süreçlerinin veri temelli biçimde planlanmasına yardımcı olabileceğine işaret etmektedir.

YAS, KAYIP VE TRAVMA: KURAMSAL TEMELLER, KLİNİK AYIRICI TANI VE MÜDAHALE YAKLAŞIMLARI

Fatih Eray¹, Prof. Dr. Fuat Tanhan²

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-5000-0859, ²0000-0002-1990-4988

Anahtar Kelimeler: Travmatik Kayıp, Uzamış Yas Bozukluğu, Belirsiz Kayıp, Ayırıcı Tanı

Travma ve kayıp, bireyin baş etme mekanizmalarını, bilişsel şemalarını ve ilişkisel çerçevelerini derinden sarsan, birbiriyle yakından ilişkili karmaşık psikolojik yaşantılardır. Yas süreci geleneksel olarak normatif ve uyumsal bir süreç olarak tanımlanmakla birlikte; ani, şiddet içeren veya belirsizlik barındıran travmatik olaylar iyileşme sürecini sekteye uğratarak Uzamış Yas Bozukluğu (UYB), Majör Depresif Bozukluk (MDB) ya da Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) gibi klinik tablolara zemin hazırlayabilmektedir. Bu çalışma; yas, kayıp ve travma olgularını psikanalitik/psikodinamik, bağlanma, bilişsel ve anlatısal (narrative) modeller ışığında disiplinlerarası bir bakış açısıyla ele almayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında öncelikle klasik yas modellerinden (katarsis/bağları koparma) çağdaş yaklaşımlara (devam eden bağlar, İkili Süreç Modeli ve Anlamanın Yeniden İnşası) uzanan kuramsal dönüşüm incelenmiştir. DSM-5-TR ve ICD-11 tanı ölçütleri doğrultusunda normatif yas ile patolojik durumlar arasındaki ayırıcı tanı parametreleri; temel fenomenolojik odak, affektif durum ve benlik algısı boyutlarında karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Ayrıca Pauline Boss'un Belirsiz Kayıp kuramı, sınır belirsizliğinin getirdiği donmuş yas dinamiği ve bu belirsizliğin kolektif anma ritüelleri (ör. Cumartesi Anneleri) aracılığıyla dönüştürülme süreçleri ele alınmıştır. Müdahale boyutunda ise normatif tepkilerde aşırı patolojikleştirmeden kaçınan ve risk gruplarına odaklanan Kademeli Bakım Modeli (Stepped-Care), Karmaşık Yas Terapisi (CGT) ve travma odaklı bilişsel davranışçı müdahaleler değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; travmatik ve karmaşık kayıplarda klinik iyileşmenin kaybı unutmak veya acıyı tamamen yok etmek değil; kayba dair duygulanım toleransını artırmak, anlam inşasını desteklemek ve kaybı bireyin güncellenmiş yaşam öyküsüne entegre etmek olduğu vurgulanmaktadır. Çalışma, ruh sağlığı uzmanları ve psikolojik danışman eğitimcileri için klinik kavramsallaştırma ve pedagojik açıdan önemli çıkarımlar sunmaktadır.

EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN YENİ PARADİGMASI: YAPAY ZEKA DESTEKLİ ADAPTİF ÖĞRENME

Tuğba Tümen¹

¹Btlis Eren Üniversitesi, Ortak Dersler Bölümü, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-6461-4245

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Adaptif Öğrenme, Kişiselleştirilmiş Öğrenme, Dijital Dönüşüm, Yükseköğretim, Öğrenme Analitikleri

Dijital teknolojilerdeki hızlı gelişmeler, eğitim süreçlerinin öğrencilerin bireysel özelliklerine ve öğrenme ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılmasını mümkün kılmaktadır. Bu dönüşüm içerisinde yapay zeka destekli adaptif öğrenme, öğrencilerin öğrenme süreçlerinden elde edilen veriler doğrultusunda içerik, öğrenme hızı, etkinlik ve geri bildirimlerin uyarlanmasına olanak sağlayan önemli bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, yapay zeka destekli adaptif öğrenmeyi eğitimde dijital dönüşüm bağlamında kuramsal olarak incelemek ve özellikle yükseköğretim açısından ortaya çıkan olanak ve sınırlılıkları değerlendirmektir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman incelemesine dayalı betimsel bir tarama olarak yürütülmüştür. Ulusal ve uluslararası literatürde yapay zeka, kişiselleştirilmiş öğrenme, adaptif öğrenme ve yükseköğretimde yapay zeka konularında yayımlanan güncel çalışmalar incelenmiştir. Literatür, yapay zeka destekli adaptif öğrenmenin kişiselleştirilmiş içerik, dinamik geri bildirim, öğrenme analitikleri ve öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarının belirlenmesi açısından önemli fırsatlar sunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte veri güvenliği, algoritmik önyargı, öğrenci özerkliği, yapay zekaya aşırı bağımlılık, öğretmenin değişen rolü ve pedagojik uygunluk önemli tartışma alanları olarak öne çıkmaktadır. Ulusal literatür de yapay zekanın eğitimde kişiselleştirme ve öğretim süreçlerini destekleme potansiyeline dikkat çekmekle birlikte etik, veri güvenliği ve insan merkezli yaklaşımın korunması gerektiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak yapay zekâ destekli adaptif öğrenmenin yalnızca teknolojik bir yenilik olarak değil, pedagojik, etik ve insan merkezli boyutlarıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

TÖMER ÖĞRENCİLERİNİN ÜNİVERSİTE VE SOSYAL YAŞAMA UYUMUNDA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN ROLÜ

Tuğba Tümen¹

¹Btlis Eren Üniversitesi, Ortak Dersler Bölümü, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-6461-4245

Anahtar Kelimeler: TÖMER, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Uluslararası Öğrenciler, Akademik Türkçe, Sosyal Uyum, Üniversiteye Uyum, Aidiyet, Kültürlerarası İletişim

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin artması, yükseköğretim kurumlarında farklı dilsel ve kültürel geçmişlere sahip öğrencilerin eğitim süreçlerine katılımını gündeme getirmiştir. Türkiye'de yükseköğrenim gören uluslararası öğrenciler açısından Türkçe, yalnızca akademik içeriklere erişmeyi sağlayan bir iletişim aracı değil; aynı zamanda üniversite yaşamına katılma, sosyal ilişkiler kurma, kültürel çevreyi anlamlandırma ve gündelik yaşamda bağımsız hareket edebilme açısından temel bir yeterlik alanıdır. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin yalnızca dil bilgisi, sözcük bilgisi ve dört temel dil becerisinin geliştirilmesiyle sınırlandırılması, uluslararası öğrencilerin üniversite ve sosyal yaşam deneyimlerinin bütüncül olarak desteklenmesi açısından yetersiz kalabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, TÖMER öğrencilerinin Türkçe öğrenme sürecinden Türkçe aracılığıyla üniversite ve sosyal yaşama katılım sürecine geçişini açıklayan güncel ulusal ve uluslararası araştırmaları nitel olarak incelemek ve TÖMER programlarının bu geçişi destekleyecek biçimde nasıl yapılandırılabilirliğine ilişkin bir çerçeve ortaya koymaktır. Araştırma nitel araştırma yaklaşımında doküman incelemesi olarak tasarlanmıştır. Çalışmada 2024–2026 yılları arasında yayımlanan, uluslararası öğrencilerin dil yeterliği, akademik uyum, sosyal uyum, aidiyet, kültürlerarası iletişim, dijital öğrenme, akademik Türkçe ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konularını ele alan çalışmalar temel doküman grubu olarak değerlendirilmiştir. Dokümanların tematik analizi sonucunda beş temel tema belirlenmiştir: (1) dil yeterliğinden işlevsel iletişim yeterliğine geçiş, (2) akademik yaşama katılım, (3) sosyal ve kültürel yaşama katılım, (4) aidiyet ve akran etkileşimi ve (5) dijital/destekleyici öğrenme ortamları. Bulgular, TÖMER eğitiminde hedefin yalnızca Türkçe bilen öğrenci yetiştirmekten, Türkçeyi kullanarak üniversite ve toplum yaşamına etkin biçimde katılabilen öğrenci yetiştirmeye doğru genişletilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda TÖMER programlarının akademik Türkçe, gündelik iletişim, kültürlerarası iletişim, üniversite yaşamı, sosyal katılım ve dijital iletişim boyutlarını bütünleştiren bir yapıya dönüştürülmesi önerilmektedir.

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA ÖĞRETMENLİK: ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL YETKİNLİK ALGILARI, KULLANIM ENGELLERİ VE MESLEKİ GELECEK BEKLENTİLERİ

Numan SAYLIK¹, Abdulbasir BUCAK²

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Kalite Koordinatörlüğü, Bitlis/TÜRKİYE

²Özpınar Ortaokulu, Siirt/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-3551-1903. ²0000-0003-3032-1529

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Öğretmenler, Dijital Yetkinlik, Mesleki Gelecek, Mesleki Gelişim

Yapay zekâ teknolojilerinin eğitim ortamlarında yaygınlaşması, öğretmenlerin bu teknolojileri nasıl anlamlandırdıklarının, hangi engellerle karşılaştıklarının ve öğretmenlik mesleğinin geleceğini nasıl değerlendirdiklerinin incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin yapay zekâ ve dijital teknolojilere ilişkin deneyimlerini; dijital yetkinlik algıları, kullanım engelleri, mesleki gelişim ihtiyaçları, zihinsel pasifleşme riskleri ve mesleki gelecek beklentileri bağlamında incelemektir.

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen doğrultusunda yürütülmüştür. Çalışma grubunu farklı branş ve okul kademelerinde görev yapan 15 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların altısı kadın, dokuzu erkek olup yaşları 25 ile 43 arasında değişmektedir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiş; “Dijital Yetkinlik ve Yapay Zekâ Algısı” ile “Branş Engelleri, İhtiyaçlar ve Mesleki Gelecek Projeksiyonu” temaları derinlemesine analiz edilmiştir. Veriler anlam birimlerine ayrılmış, kodlanmış ve benzer kodlar alt temalar altında bütünleştirilmiştir.

İlk tema kapsamında dijital öz-yeterlik algısı, mesleki yardımcı olarak yapay zekâ, mesleki zaman ekonomisi, pedagojik kapasitenin genişlemesi ve yapay zekânın zihinsel temsilleri öne çıkmıştır. Katılımcıların çoğu kendisini dijital araçların derslere entegrasyonunda orta düzeyde değerlendirmiş; ancak araç çeşitliliği ile öz-yeterlik algısının her zaman örtüşmediği görülmüştür. Yapay zekâ çoğunlukla yardımcı, kolaylaştırıcı ve iş yükünü azaltan bir teknoloji olarak tanımlanmış; zaman tasarrufu, hızlı içerik üretimi, kişiselleştirme, görselleştirme ve oyunlaştırma başlıca katkılar olarak belirtilmiştir. İkinci tema kapsamında okulun dijital ekosistemi, kullanım engelleri, mesleki gelişim ihtiyacı, zihinsel pasifleşme, insan denetimi, temkinli iyimserlik ve öğretmenliğin geleceği öne çıkmıştır. Teknolojik altyapı, internet erişimi, ücretli uygulamalara erişim, zaman, müfredat yoğunluğu ve eğitim eksikliği temel engeller olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin genel yapay zekâ eğitimlerinden çok uygulamalı, branşa özgü ve pedagojik entegrasyona odaklanan eğitimlere ihtiyaç duydukları görülmüştür. Aşırı kullanımın hazırcılık ve zihinsel pasifleşme riski oluşturabileceği, ancak belirleyici unsurun teknolojinin kendisinden çok kullanım biçimi olduğu vurgulanmıştır. Sonuç olarak öğretmenlerin yapay zekâyâ yönelik deneyimleri, mesleki faydanın fark edilmesi, risklerin görünür hâle gelmesi ve insan denetiminin korunması ekseninde şekillenen kontrollü bir benimseme süreci olarak ortaya çıkmıştır. Katılımcıların gelecek algıları umut, heyecan, temkin ve kaygının birlikte bulunduğu “temkinli iyimserlik” ile açıklanabilir. Araştırmanın fenomenolojik özü, yapay zekânın öğretmenin yerini alan değil, öğretmenin epistemik, pedagojik ve etik kontrolü altında kaldığı sürece mesleki kapasiteyi destekleyen bir teknoloji olarak deneyimlenmesidir.

OKUL GELİŞTİRME VE OKUL ETKİLİLİĞİ ALANINDAKİ YAPAY ZEKÂ VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM YAYINLARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Dr. Numan SAYLIK¹

¹ Bitlis Eren Üniversitesi, Kalite Koordinatörlüğü, Bitlis/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0003-3551-1903

Anahtar Kelimeler: Okul Geliştirme, Okul Etkililiği, Yapay Zekâ, Dijital Dönüşüm, Bibliyometrik Analiz

Yapay zekâ teknolojileri ve dijital dönüşüm uygulamaları, eğitim sistemlerinde öğretim süreçlerinden okul yönetimine kadar uzanan kapsamlı değişiklikler meydana getirmiştir. Bu gelişmeler, okulların değişen toplumsal ve teknolojik koşullara uyum sağlamasını, kurumsal kapasitelerini güçlendirmesini ve eğitim hizmetlerinin niteliğini artırmasını gerekli hâle getirmiştir. Bu doğrultuda yapay zekâ ve dijital dönüşümün okul geliştirme ve okul etkililiği üzerindeki etkileri, eğitim araştırmalarında giderek önem kazanan bir çalışma alanına dönüşmüştür. Bu araştırmada, okul geliştirme ve okul etkililiğini yapay zekâ ve dijital dönüşüm bağlamında ele alan uluslararası yayınların bibliyometrik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında ilgili alanın tarihsel gelişiminin, bilimsel üretim yapısının, kavramsal yönelimlerinin ve akademik iş birliği örüntülerinin bütüncül biçimde incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma, nicel araştırma yaklaşımı doğrultusunda bibliyometrik analiz yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Web of Science Core Collection veri tabanından elde edilmiştir. Veri tabanı taraması sonucunda ulaşılan yayınlar; belge türü, yayın yılı, araştırma alanı ve atıf indeksi ölçütleri doğrultusunda aşamalı olarak sınırlandırılmıştır. Belirlenen dâhil etme ölçütlerini karşılayan toplam 210 yayın araştırmanın veri setini oluşturmuştur. Elde edilen verilerin analizinde R programında geliştirilen bibliometrix paketinin web tabanlı Biblioshiny arayüzü kullanılmıştır. Bibliyometrik inceleme kapsamında öncelikle yayınlara ilişkin temel bilgiler ve yıllık bilimsel üretim eğilimleri değerlendirilmiştir. Ardından alanda öne çıkan dergiler, yerel düzeyde en fazla atıf alan kaynaklar, kaynakların yerel etkileri, yazarların zaman içerisindeki yayın üretimleri, etkili kurumlar, ülkelerin bilimsel üretimleri, en fazla atıf alan ülkeler ve küresel ölçekte en çok atıf alan çalışmaların belirlenmesine yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Alanın kavramsal yapısının ortaya çıkarılması amacıyla en sık kullanılan sözcükler, kelime bulutu ve ağaç haritası incelemeye alınmıştır. Ayrıca bibliyografik eşleşmeye dayalı kümeleme yoluyla temel araştırma kümelerinin, iş birliği ağı analiziyle ülkeler, kurumlar ve yazarlar arasındaki bilimsel ortaklıkların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilecek bulguların, okul geliştirme ve okul etkililiği alanında yapay zekâ ve dijital dönüşüm odaklı çalışmaların genel görünümünü ortaya koyması, güncel araştırma eğilimlerini belirlemesi ve gelecekte yürütülecek çalışmalar için sistematik bir bilgi temeli sunması beklenmektedir. Bu araştırmanın bibliyometrik analiz ve bulguları raporlama süreci devam etmektedir.

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK MATEMATİK PROBLEM ÇÖZMEDE CANLANDIRMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

*Murat Şahin*¹

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: 10000-0001-8960-5636

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, İlkokul, Problem Çözme, Canlandırma, Ölçek Geliştirme

Matematiksel problem çözme, öğrencilerin yalnızca işlem becerilerini değil; problem durumunu anlamlandırma, ilişkileri fark etme, zihinsel temsil oluşturma ve çözüm stratejileri geliştirme becerilerini de içeren çok boyutlu bir süreçtir. Özellikle ilkokul öğrencileri, sözel problemlerde yer alan soyut ilişkileri anlamlandırma ve problem durumlarını zihinsel olarak yapılandırmada güçlük yaşayabilmektedir. Canlandırma öğrencilerin problemdeki kişi, nesne, hareket ve ilişkileri zihinsel ya da fiziksel olarak temsil etmelerine olanak sağlayarak problem durumunun somutlaştırılmasını ve öğrencinin çözüm sürecine aktif katılımını destekleyebilecek bir yaklaşımdır. Bununla birlikte, öğrencilerin matematiksel problem çözme sürecinde canlandırmayı kullanma eğilimlerini belirlemeye yönelik ölçme araçlarının sınırlı olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, ilkokul öğrencilerinin matematik problemi çözme süreçlerindeki canlandırma eğilimlerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir.

Araştırma, nicel araştırma yaklaşımı kapsamında betimsel tarama deseninde yürütülmüştür. Çalışma grubunu Van ilindeki devlet ilkokullarında öğrenim gören toplam 606 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Ölçek geliştirme sürecinde alanyazın doğrultusunda 50 maddelik madde havuzu oluşturulmuş; uzman görüşleri ve kapsam geçerliği çalışmaları sonucunda taslak ölçek 29 maddeye indirilmiştir. Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla 306 öğrenciden elde edilen veriler üzerinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), bağımsız 300 öğrenciden elde edilen veriler üzerinde ise Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir.

AFA sonucunda ölçeğin 22 maddeden ve dört faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Bu faktörler “Matematiksel Canlandırma Eğilimi”, “Rol Üstlenme ve Empati”, “Görselleştirme ve Hayal Etme” ve “Problem Durumuna Katılım” olarak adlandırılmıştır. Dört faktörlü yapı toplam varyansın %43,46’sını açıklamaktadır. DFA sonuçları modelin veriyle uyumlu olduğunu göstermiştir ($\chi^2/sd=1,783$; RMSEA=,041; SRMR=,047; CFI=,924; GFI=,950). Ölçeğin toplam Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ,847; alt boyutlara ilişkin katsayılar ise ,806 ile ,834 arasında bulunmuştur. Sonuç olarak geliştirilen ölçeğin, ilkokul öğrencilerinin matematiksel problem çözme süreçlerindeki canlandırma eğilimlerini bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarıyla değerlendirmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MATEMATİKSEL KAVRAM YANILGILARINI FARK ETME, AÇIKLAMA VE MÜDAHALE GELİŞTİRME DÜZEYLERİNİN SENARYO TEMELLİ İNCELENMESİ

*Murat Şahin*¹

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Anabilim Dalı, Van/TÜRKİYE

Orcid Id: ¹0000-0001-8960-5636

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, Kavram Yanılgıları, Sınıf Öğretmenleri, Öğretimsel Müdahale, Senaryo Temelli Değerlendirme

Matematiksel kavram yanılgıları, öğrencilerin sonraki öğrenmelerini etkileyebilen ve değişime direnç gösterebilen zihinsel yapılardır. Özellikle matematiksel bilgi ve becerilerin temellerinin atıldığı ilkökul döneminde bu yanılgıların erken fark edilmesi ve uygun öğretimsel müdahalelerle ele alınması önem taşımaktadır. Bu süreçte sınıf öğretmenlerinden yalnızca öğrencinin hatasını belirlemeleri değil, hatanın altında yatan düşünme biçimini açıklayabilmeleri ve buna uygun öğretimsel müdahaleler geliştirebilmeleri beklenmektedir. Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin matematiksel kavram yanılgılarını fark etme, açıklama ve gidermeye yönelik öğretimsel müdahale geliştirme düzeylerini senaryo temelli durumlar aracılığıyla incelemektir.

Araştırmada yakınsayan paralel karma yöntem deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2025–2026 eğitim-öğretim yılında Van ilinde görev yapan 72 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve ilkökul matematiğinin farklı öğrenme alanlarını kapsayan 10 senaryodan oluşan Matematiksel Kavram Yanılgılarını Tanıma ve Giderme Formu ile toplanmıştır. Öğretmenlerin yanıtları kavram yanılgısını fark etme, açıklama ve müdahale geliştirme boyutlarından oluşan dereceli puanlama rubriğiyle değerlendirilmiş, açık uçlu yanıtlar ise içerik analiziyle incelenmiştir. Kodlayıcılar arası uyum %91 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular, öğretmenlerin kavram yanılgılarını oldukça yüksek düzeyde fark ettiklerini (%99,3), ancak açıklama ve müdahale geliştirme düzeylerinin matematiksel içeriğe göre farklılaştığını göstermiştir. Öğretmenlerin açıklamalarında yüzeysel gerekçelerin (%32,8) önemli bir yer tuttuğu; müdahalelerde ise doğrudan öğretim (%30,4), somutlaştırma/model kullanımı (%23,0), görselleştirme (%20,5) ve kavramsal sorgulamanın (%18,0) öne çıktığı belirlenmiştir. Fark etme ile müdahale geliştirme arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ($r_s=0,082$; $p=0,496$), açıklama ile müdahale geliştirme arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r_s=0,677$; $p<0,001$). Mesleki kıdem ve okutulan sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Sonuç olarak kavram yanılgısını fark etmenin nitelikli bir öğretimsel müdahale için tek başına yeterli olmadığı; öğrencinin düşünme sürecini ve yanılgının kavramsal kaynağını doğru açıklayabilmenin etkili müdahale geliştirmede önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.